

Turun kaupungin toimintasuunnitelma

Vuoden 2024 talousarvio ja
vuosien 2024–2027 taloussuunnitelma

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Turun kaupungin strateginen ohjaus	1
1.2 Toimintaympäristön kehitysnäkymät	3
1.3 Muut toimintaympäristön kehitysnäkymät	17
1.4 Turun kaupungin organisaatio ja Turku-konserni	20
1.5 Turun kaupungin kehittäminen ja kärkihankkeet	22
1.6 Yhteisvaikuttavat tavoitteet	23
1.7 Pormestariohjelman toimenpiteet	25
1.8 Ilmastotavoitteet vuosille 2024–2027	29
2. Talousarvio ja taloussuunnitelma	39
2.1 Talousarvion tuloslaskelma	43
2.2 Verotulot ja valtionosuudet	44
2.3 Talousarvio rahoituslaskelma	44
2.4 Investointiosa	47
2.5 Talousarvion sitovuustasot	50
3. Palvelukokonaisuuksien ja erillisten lautakuntien toiminnan ja talouden tavoitteet	51
Kaupunginvaltuusto	51
Tarkastuslautakunta	52
Keskusvaalilautakunta	53
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta	54
Konsernihallinto	57
Kaupunginhallitus	57
Kaupungin yhteiset toiminnot	57
Elinvoiman palvelukokonaisuus	69
Työllisyyspalvelut	74
Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus	76
Kasvatus- ja opetuslautakunta	76
Kulttuurin palvelukokonaisuus	80
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	80
Lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkömyksen palvelukokonaisuus	87
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	87
Liikunnan palvelukokonaisuus	90
Liikuntalautakunta	90
Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	94
Kaupunkiympäristölautakunta	94
Rakennus- ja lupalautakunta	94
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	94

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta	94
4. Konserniyhteisöt	
Arkea Oy (konserni)	106
Blue Industry Park Oy	109
Forum Marinum -säätiö	110
Kaarea Oy	113
Kuntec Oy	116
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (konserni)	118
Turku 2029-säätiö sr.	121
Turku City Data Oy	123
Turku Energia Oy (konserni)	126
Turku Science Park Oy	129
Turun Aikuiskoulutussäätiö	133
Turun Ammattikorkeakoulu Oy	136
Turun Kaupunginteatteri Oy	138
Turun Kaupunkiliikenne Oy	140
Turun Musiikinopetus Oy	142
Turun Satama Oy (konserni)	145
Turun Seudun Puhdistamo Oy	148
Turun Seudun Vesi Oy	151
Turun Taiteen talo Oy	154
Turun Teknologiakiinteistöt Oy (konserni)	157
Turun Vesihuolto Oy	160
Turun Ylioppilaskyläsäätiö	163
TVT Asunnot Oy	166
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy	170
Visit Turku Archipelago Oy	173
5.Laskelmat	176
6. Liitteet	
Talousarvion noudattamista koskevat määräykset	
7. Oheismateriaalit	
Kärkihankkeiden toimintasuunnitelmat	

JOHDANTO

1. Johdanto

1.1 Turun kaupungin strateginen ohjaus

Johtamisen keskeisenä välineenä on strategia. Strategiaa päivitetään valtuustokausittain. Valtuusto hyväksyi 14.2.2022 kaupungin päivitetyn strategian. Tulevaisuuteen katsova kaupunkistrategia vastaa kysymyksiin: miltä Turku näyttää 2030-luvulla, mitä keskeisiä tavoitteita kaupunki toiminnalleen asettaa ja mihin arvoihin kaupungin henkilöstö sekä luottamushenkilöt lupaaavat toiminnassaan sitoutua.

Turku siirtyi tällä valtuustokaudella pormestarimalliin. Samalla kaupungin ohjausmallia päivitettiin. Strategian toimeenpanoa tukevat valtuustokausittain sovittava pormestariohjelma ja kaupungin ohjausasiakirjat. Strategian ja pormestariohjelman toimeenpanoa tehdään kärkihankkeissa.

Lyhyen aikavälin toiminnan tavoitteet ovat vuosittain laadittavissa toiminta- ja palvelusuunnitelmissa.

Kaupunkistrategia ja pormestariohjelma

Turku 2030-luvulla -kaupunkistrategia tiivistää miltä Turku näyttää ensi vuosikymmenellä ja mitä keskeisiä tavoitteita kaupunki toiminnalleen asettaa. Strategia on tarkoitettu paitsi Turun kaupungin organisaation toimintaa ohjaavaksi työkaluksi myös laajemmin koko kaupungin käyttöön. Se on asiakirja, johon myös kaupunkilaiset ja sidosryhmät voivat sitoutua. Sen keskeisenä tavoitteena on kaupunkilaisten hyvinvoinnin sekä kaupungin elinvoiman ja kilpailukyvyyn edistäminen kestävällä tavalla.

Tämän valtuustokauden strategian keskeiset tavoitteet ovat 1) kestävä kehitys, 2) sujuva arki, 3) hyvinvoivat asukkaat, 4) elinvoimainen ja kasvava kaupunki, 5) luontokaupunki Turku, 6) laadukas koulutus, 7) aktiivinen kulttuurikaupunki ja 8) kansainvälinen Turku. Strategisten tavoitteiden etenemistä seurataan mittareilla. Mittarit päivittyvät vuosittain ja niistä raportoidaan kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttamista tukevia asiakirjoiksi ovat kaupungin valtuuston hyväksymät pormestariohjelma ja strategiset ohjausasiakirjat.

Pormestariohjelma määrittää Turun valtuustokauden 2021–2025 painopisteet ja priorisoinnit.

Kaupunkitasoiset ohjausasiakirjat tarkentavat strategisten tavoitteiden toteuttamista. Niitä ovat mm. omistajapolitiikka, yleiskaava, rakennusjärjestys, ilmasto- ja ympäristöohjelma, henkilöstöohjelma, tietohallintostrategia, hankintastrategia, tilastrategia, asunto- ja maankäyttöohjelma, maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (MAL-sopimus) ja vesihuollon kehittämissuunnitelma.

Ohjausasiakirjat tullaan määrittelemään strategian hyväksynnän yhteydessä ja ne pääsääntöisesti päivittyvät keran valtuustokaudessa.

Toimeenpano toiminnan ja talouden suunnittelulla ja kärkihankkeilla

Vuosittain päivitettävä toimintasuunnitelma toteuttaa kaupungin strategiaa ja pormestariohjelmaa. Niiden linjaukset näkyvät toimintasuunnitelmassa palvelukokonaisuuksien toimenpiteinä. Toimenpiteiden pohjalta laaditaan palvelusuunnitelma ja vuosittainen talousarvio. Toimintasuunnitelma aikajänne on 1+3 vuotta ja palvelusuunnitelmien on 18 kk. Kärkihankkeilla toteutetaan kaupungin kannalta kaikkein keskeisimpiä tavoitteita.

Kuva 1 kaupungin ohjausmalli.

Henkilöstöstrategia 2022–2025

Henkilöstöstrategia uudistettiin uudistetun kaupunkistrategian pohjalta. Lähtökohtana on se, että Turku, kuten muukin julkissektori, on suurien muutosten edessä hyvinvointialueiden muodostuessa 2023. Jotta tämä muutos on hallittua, tulee johtamisen ja osaamisen päivittyä jatkuvasti vastaamaan ympäristön, organisaation monimuotoisuuden ja henkilöstön tarpeita.

Turulla on suurena työnantajana vastuu siitä, että sen toiminta on vastuullista ja että se tukee kestävä kehityksen tavoitteita, oli se sitten sosiaalista, taloudellista tai ekologista. Tämän saavuttamiseksi Turun tulee etsiä tapoja mahdollistaa yksilölliset tarpeet huomiovia työskentelymalleja ja hyödyntää teknologian tuomia mahdollisuuksia joustavasti työolosuhteiden parantamiseksi. Inhimillinen työnantaja huomioi yksilöt ja mahdollistaa oman elämän

ja työn joustavan yhteensovittamisen. Tämä on julkissektorin mahdollisuus arvojen muutoksessa. Palkitsemis- ja kannustinjärjestelmämme toimivuutta tarkastellaan ja kehitetään, jotta se pysyy muutosten ja sopimusten mukana.

Työnantajana Turku pyrkii olemaan herkkä tapahtuville muutoksille ja tukitarpeille, ja tämän varmistamiseksi isojen vuosittaisten kyselyiden rinnalla kehitetään ja aktiivisesti hyödynnetään kuumemittarimaisia pienkyselyitä osana työhyvinvoinnin edistämistä tiedon avulla.

Turku on sekä veto- että pitovoimainen työnantaja, jonka palveluksessa jokainen pystyy saavuttamaan oman potentiaalinsa ja kokee tulevaisuutta arvostetuksi.

Henkilöstöstrategiassa on 3 painopistettä, joita edistämme keskitetyin sekä palvelukokonaisuuksien kohdistetuvin toimin:

1. Työ lisää hyvinvointia
2. Osaaminen ja uudistuminen
3. Parempi johtaminen

Henkilöstöstrategian toteutumisen raportointi tapahtuu keskitetysti henkilöstöraportin osana kaupunkitasoisesti.

Riskienhallinta

Riskienhallintaprosessi perustuu riskien arvioitsijoiden keskeisten toimintojen ja näitä uhkaavien merkittävimpään riskien tunnistamiseen sekä parhaiden riskienhallintakeinojen valitsemiseen ja toteuttamiseen. Riskin merkittävyyttä arvioidaan riskimatriisin avulla todennäköisyyden ja seurauksen tulona. Mitä todennäköisempää riskin toteutuminen on ja mitä vakavampi on sen vaikuttavuus, sitä merkittävämmästä riskistä on kysymys.

Palvelukokonaisuudet ja vastualueet sekä keskeiset strategiset yhteisöt laativat vuosittain riskien arvioinnin riskienhallinta -työkalun avulla, joka pohjautuu COSO ERM -viitekehykseen ja ISO 31000 -standardiin. Kokonaisvaltaisen riskienhallintatyökalun käyttö yhtenäistää riskienhallintaprosessia sekä parantaa riskien arvioinnin ja riskienhallinnan raportointia. Arvioitavat riskit on jaettu operatiivisiin riskeihin, vahinkoriskeihin, taloudellisiin riskeihin sekä strategisiin riskeihin. Kaupungin vastuulle jäävien omaisuus- tai muiden vahinkojen korvaamiseen on osaltaan varauduttu vahinkorahaston avulla.

Riskienhallinta ja sen kehittäminen on osa strategiaa. Tarvittavat tiedot raportoidaan johdolle ajantasaisesti. Toiminnan kehittämistä ja strategiaa painopisteitä mietittäessä riskienhallinta tulee katsoa osana kokonaisuutta. Riskienhallintaa kehitetään siten, että pystytään vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin, hyödyntämällä riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta annettuja ohjeita.

Turun kaupungin lähtökohtana tietoturvan ja tietosuojan toteuttamisessa on riskilähtöisyys. Kaupunki tai sen alainen organisaatioyksikkö henkilötietojen rekisterinpitäjänä arvioi henkilötietojen käsittelyyn liittyvät riskit ja valitsee arvioidun riskitason mukaan tarvittavat hallintatoimenpiteet. Tietosuoja- ja tietoturvariskien hallinta on osa Turun kaupungin riskienhallintaprosessia, jolloin erityisesti merkittävän tason riskit raportoidaan johdolle saakka. Riskilähtöisyys ohjaa organisaation henkilötietojen käsittelyä ja on erittäin tärkeä osa rekisterinpitäjän lakisääteisen osoitusvelvollisuuden toteuttamista.

Turun kaupunki toteuttaa riskilähtöisen toimintaperiaatteen varmistamiseksi tietosuojan vaikutustenarvioiteja sellaisten henkilötietojen käsittelytoimille, joiden kohdalla on todennäköistä, että käsittelytoimiin liittyy yksilöiden oikeuksien ja vapauksien kannalta merkittäviä riskejä. Vaikutustenarvioinnin tuloksia käytetään niiden hallintakeinojen määrittelemisessä, joilla pyritään pienentämään henkilötietojen käsittelyn riskitasoa. Samalla varmistetaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten toteutuminen.

Turun kaupungin toiminnassa toteutetaan sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan periaatetta. Tietosuoja otetaan huomioon monipuolisesti perustoiminnan yhteydessä mm. johtamisessa, hankinnoissa, kehitystyössä sekä toimintaprosesseissa. Tietosuojan ja tietoturvan oikeanlainen toteutuminen varmistetaan myös käyttämällä tilannekohtaisesti parhaita mahdollisia teknisiä ja organisatorisia riskiarvioon perustuvia ratkaisuja.

1.2 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Talouden suhdannenäkymät 2023–2027

Lyhyen aikavälin näkymät 2023–2025

Suomen bruttokansantuote (BKT) kääntyi lievään laskuun vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla ja heikon talouskehityksen odotetaan jatkuvan alkuvuonna 2023. Kotitaloudet vähentävät kulutusmenojaan nopean inflaation ja korkojen nousun seurauksena ja BKT supistuu 0,2 % v. 2023. Inflaation hidastumisen ja palkankorotusten myötä ostovoima kääntyy kasvuun vuoden 2023 aikana. Suomen talous kasvaakin jälleen vuosina 2024 (1,3 %) ja 2025 (1,6 %). Talous ei kuitenkaan palaudu aiemmin ennakoitulle kasvu-uralleen, sillä Venäjän Ukrainaan kohdistamalla hyökkäyssodalla on talouteen pidempiaikaisia vaikutuksia.

Ennusteeseen liittyy huomattavan paljon epävarmuutta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa voi saada käännteitä, joilla on merkittäviä ja nopeasti leviäviä vaikutuksia myös talouteen. Korkojen ja hintojen nousu on vähentänyt kulutusta ja asuntokauppojen määrää huomattavasti, millä voi olla suurempia negatiivisia vaikutuksia kuin mitä ennusteessa on oletettu. Korkojen nopea nousu on lisännyt myös epävarmuutta finanssimarkkinoilla.

Taloukasvu hidastuu talouden lähestyessä normaalikapasiteettiaan sen kohtaamien häiriöiden jäljiltä. Taloukasvun arvioidaan olevan n. 1,5 % vuosina 2025 ja 2026. Talouden ja väestörakenteen jo vuosia käynnissä ollut rakennemuutos vaikuttaa myös talouden pidemmän aikavälin kasvunäkymiin.

Työikäisen väestön supistuminen vähentää työpanosta. Työpanoksen kokonaisvaikutus kääntyy tuotantoa vähentäväksi vuosikymmenen puolivälin jälkeen, kun osallistumisasteen nousu ja rakenteellisen työttömyyden lasku hiipuvat.

Kokonaistuottavuuden kasvu on ollut keskeinen taloukasvun lähde viime vuosikymmenet, mutta sen kehitys jatkuu edelleen historiaan nähden heikkona. Heikomman kasvun taustalla ovat olleet sekä suhdanneluonteiset että rakenteelliset tekijät. Korkean tuottavuuden toimialojen tuotanto on supistunut merkittävästi ja koko talouden rakenne on palveluvaltaistunut.

Kokonaistuottavuuden arvioidaan keskipitkällä aikavälillä kasvavan vuosittain hieman alle prosentin, kun 2000-luvun alkupuolella kasvu ylsi keskimäärin yli kahteen prosenttiin vuodessa. Tuottavuuskasvu on kuitenkin hieman nopeampaa kuin 2010-luvulla keskimäärin.

Työpanoksen ja kokonaistuottavuuden lisäksi talouden pitkän aikavälin tuotantoedellytyksiin vaikuttaa pääomakanta. Pääomakannan vaikutus tuotannon kasvuun on noin puoli prosenttia vuosittain.

Keskipitkän aikavälin näkymät 2026–2027

Keskipitkällä aikavälillä talouden tuotannon arvioidaan kasvavan kohtuullisesti. Vuonna 2026 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,7 prosenttia ja vuonna 2027 kasvun arvioidaan olevan noin 1,6 prosenttia. Bruttokansantuotteen kehitystä tukee muun muassa yksityisten investointien kasvu, joiden arvioidaan elpävän markkinakorkojen laskun seurauksena. Suomen talouden arvioidaan olevan yhä normaalikapasiteettinsa alapuolella vuonna 2026. Tuotanto kuitenkin lähestyy arvioitua potentiaalisen tuotannon tasoa ja tuotantokuilu umpeutuu vuonna 2027.

Työmarkkinoiden positiivisen kehityksen arvioidaan jatkuvan keskipitkällä aikavälillä. Työllisyysasteen (15–74-vuotiaat) arvioidaan kasvavan maltillisesti vuosina 2026 ja 2027. Vuonna 2027 työllisyysasteen arvioidaan olevan 75,2 prosenttia. Työttömyysasteen arvioidaan puolestaan laskevan ja vuonna 2027 työttömyysasteen arvioidaan olevan 6,4 prosenttia.

Kuluttajahintojen kasvun arvioidaan tasaantuvan. Vuosina 2026 ja 2027 kuluttajahintojen muutoksen arvioidaan olevan 2 prosenttia vuodessa, joka vastaa Euroopan keskuspankin inflaatiotavoitetta.

Keskipitkän aikavälin kehitysarvio perustuu arvioon potentiaalisen tuotannon kehityksestä, sillä sen ajatellaan määrittävän talouden kasvuedellytykset lyhyen aikavälin jälkeen.¹ Potentiaalinen tuotanto viittaa talouden pitkän aikavälin kasvu-uraan tai kestävään, vakaan inflaation takaavaan tuotannon tasoon, joka on saavutettavissa talouden kapasiteetin ollessa normaalikäytössä. Vuosien 2023–2027 aikana potentiaalisen tuotannon arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 1,1 prosenttia vuodessa.

Potentiaalisen tuotannon kehitys riippuu työpanoksen, pääomakannan ja kokonaistuottavuuden kehityksistä. Työpanoksen muutoksen vaikutus potentiaalisen tuotannon kasvuun on vähäistä vuoteen 2025 saakka, jonka jälkeen työpanoksen kasvu pysähtyy ja se alkaa pienentää potentiaalista tuotantoa. Työpanoksen heikko kasvukontribuutio on seurausta tehtyjen työtuntien negatiivisesta kehityksestä. Työpanoksen lisäksi talouden tuotantoedellytyksiin vaikuttaa pääomakanta. Pääomakannan kasvu lisää potentiaalisen tuotannon kasvua noin puolella prosentilla vuosittain vuosina 2023–2027.

Kolmas potentiaalisen tuotannon kasvun lähde on kokonaistuottavuus. Sen kasvu on vahvistunut hieman viime vuosina verrattuna 2010-luvun alkuun. Tuottavuuden kasvu on kuitenkin heikkoa verrattuna 2000-luvun alkuun. Heikompa kasvua selittää mm. talouden rakennemuutos. Korkean tuottavuuden toimialojen tuotanto on supis-

tunut ja koko talouden rakenne on palveluvaltaistunut. Hidas tuottavuuden kasvu on ollut yleistä myös muualla kehittyneissä talouksissa. Vuosina 2023–2027 kokonaistuottavuuden trendikasvun arvioidaan olevan keskimäärin noin 0,5 prosenttia vuodessa, kun 2000-luvun alkupuolella kasvu ylsi keskimäärin noin kahteen prosenttiin vuodessa.

Inflaatio hidastuu, kotitalouksien ostovoima paranee ja kulutus kasvaa

Kuluttajahintojen nousu on selvästi hidastunut viime vuoden lopun huipusta. Erityisesti inflaatiota on hidastanut energian hinnan lasku, mutta hintojen nousu on hidastunut myös muuten. Alkuvuonna inflaatiota on pitänyt yllä palvelut ja ruuan hinta sekä asuntoluottojen korot. Inflaation hidastuminen jatkuu myös loppuvuonna, mikä kohentaa kotitalouksien ostovoimaa.

Kotitalouksien ostovoimaa parantaa myös palkkojen ja sosiaalietuuksien, kuten eläkkeiden, totuttua nopeampi nousu erityisesti tänä vuonna. Kotitalouksien tulojen kasvua hillitsee vuosina 2024 ja 2025 sosiaalietuuksien leikkaukset. Ostovoima kuitenkin kohenee ja kääntää yksityisen kulutuksen kasvuun ensi vuonna.

Alkuvuoden jatkunut työllisyyden kasvu on taittunut kesällä ja lievä lasku jatkuu loppuvuonna. Heikoin työllisyystilanne on rakentamisessa. Työllisyyden lasku jää kuitenkin lyhytaikaiseksi ja työllisyys kasvaa uudelleen jo ensi vuonna. Vuoteen 2025 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,3 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7 prosenttiin. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt huipusta selvästi, mutta niitä on edelleen varsin paljon.

Rakentaminen on laskenut jyrkästi, mutta tuulivoimainvestoinnit tuovat kasvua

Asuntoluottojen korkojen nopea nousu on lamauttanut asuntomarkkinoita. Uudet asunnot eivät olekaan menneet kaupaksi aiempaan tahtiin ja niiden rakentamisen aloitusta on lykätty. Uusien kohteiden aloitukset ovat vähentyneet noin 40 prosenttia huipusta.

Asuntorakentaminen vähenee reippaasti sekä tänä että ensi vuonna. Rakentamista pitää kuitenkin yllä korjausrakentaminen ja muu kuin asuinrakentaminen. Asuntomarkkinoiden pysähdystila tulee todennäköisesti jäämään lyhytaikaiseksi. Kunhan hinnat sopeutuvat nousseeseen korkotasoon asuntokauppa piristyy. Asunnoille on edelleen kysyntää, sekä maan sisäinen muutto että ennätysmäinen maahanmuutto luo tarvetta uusille asunnoille.

Tuotannollisissa investoinneissa näkymät ovat valoisammat kuin asuntorakentamisessa, vaikka niidenkin määrä tänä vuonna laskee. Suomeen on suunnitteilla poikkeuk-

sellisen suuri määrä tuulivoimainvestointeja ja sen tuottamaa halpaa ja puhdasta energiaa hyödyntäviä tuotantolaitosinvestointeja, esimerkiksi vedyn ja teräksen tuotantoon. Suunnitelmien yhteismäärä on jopa 140 mrd. euroa. Vain osa näistä investoinneista toteutuu ja suurin osa niistä on suunnitteilla vasta vuoden 2025 jälkeen. Lähivuosillekin on kuitenkin merkittävä määrä investointisuunnitelmia, jotka ovat jo pitkällä ja niistä iso osa tulee myös toteutumaan.

Vienti ja tuonti laskevat kumpikin tänä vuonna, mutta tuonti selvästi enemmän ja ulkomaankaupan nettovaikutus kasvuun on positiivinen. Maailmankaupan piristymisen kääntää viennin kasvuun. Suomen hintakilpailukyky on kohtuullisen hyvä. Myös tuonin kasvu nopeutuu, kun kulutus ja investoinnit lisääntyvät ensi vuodesta eteenpäin. Suomen vaihtotase pysyy negatiivisena. Venäjän markkinoiden sulkeutuminen on jättänyt pitkäaikaisen jäljen erityisesti palveluiden vientiin, jossa näkyy matkailun väheneminen Suomeen. Lisäksi yrityspalveluiden alijäämä on kasvanut ja tulevat investoinnit kasvattavat osaltaan alijäämää.

Julkinen talous heikkenee hallituksen toimista huolimatta

Reaalitalouden heikkous yhdistettynä hintojen ja kustannusten nopeaan nousuun iskee julkiseen talouteen tänä vuonna toden teolla. Vaikka talouden ei tänä vuonna ennusteta supistuvan ja kasvu on kohtalaista ennusteperiodilla, heikentynyt työllisyystilanne ja hidas yksityisen kulutuksen kasvu hidastavat verotulojen kasvua. Julkisyhteisöjen alijäämä on tänä vuonna 2,4 % suhteessa BKT:een.

Hallituksen julkisen taloutta vahvistavat toimet, kiihtyvä talouskasvu ja hidastuva inflaatio alkavat vähitellen vaikuttaa julkiseen talouteen, mutta sitä ennen alijäämä ennättää revetä suureksi: vuonna 2024 alijäämä on 3,2 % suhteessa BKT:een ja 3,4 % vuonna 2025. Vuonna 2027 julkisyhteisöjen alijäämä asettuu 2,8 % suhteessa BKT:sta. Velkasuhde puolestaan on ensi vuonna 76,8 prosenttia ja kasvaa siitä 81,6 prosenttiin vuonna 2027.

Alasektoreista suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, jossa ei ole odotettavissa merkittävää kohenemista koko ennusteajaksolla. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä, eikä alijäämä tule pieneneään ilman alueiden omia toimia. Kuntahallinnossa tilanne on samakaltainen: ilman kuntien omia toimia alijäämä kasvaa ennustejakson loppua kohti. Sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä.

Sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikäänty-

minen, sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin. Päivitetty kestävyysvaje-arvio on 3,0 % suhteessa BKT:een, eli noin 10 mrd. euroa v. 2027 tasolla.

Tässä ennusteessa ovat mukana hallitusohjelmasta ne toimet, jotka ovat mukana julkisen talouden suunnitelmassa tai vuoden 2024 talousarvioesityksessä. Näin ollen hyvinvointialueille linjattu kustannusten kasvun hillintä ei ennusteessa ole mukana, kuten eivät ole alueiden suunnittelemat omat toimet. Ennusteessa on oletettu, että työllisyystoimien suotuisat kasvuvaikeudet eivät juuri ehdi vaikuttaa talouteen ja siten julkiseen talouteen ennustejaksen aikana pl. toimista syntyvät suorat säästöt. Lisäksi kaavailtu työttömyysvakuutusmaksun alentaminen heikentää julkisyhteisöjen alijäämää ensi vuodesta alkaen. Myös investointihankkeet, jotka rahoitetaan valtion omaisuustuloilla ja eivät siten kasvata valtion budjetin alijäämää, kasvattavat kansantalouden tilinpidon mukaista alijäämää.

Ennusteeseen liittyy monia riskitekijöitä

Asuntorakentamisen lasku voi olla suurempi kuin ennusteessa on otettu huomioon. Pelkällä investointien vähenemisellä on kohtuullisen rajallinen vaikutus koko talouden kasvuun, mutta rakentamisen aiheuttamaa kuoppaa syventäisi, jos rakennus- ja kiinteistöyhtiöitä ajautuisi laajamittaisesti pahoihin taloudellisiin ongelmiin. Jos hintojen nousu jatkuu odotettua pidempään ja korkoja nostetaan ennustettua enemmän, on sillä negatiivinen vaikutus asuntomarkkinoihin ja -rakentamiseen. Lisäksi myös kotitalouksien kulutuksen lasku olisi ennustettua pidempi.

Kansainvälisen talouden kehitys voi olla myös ennustettua heikompaa. Erityisesti Kiinan ja Saksan talouskehitys voi olla ennustettua heikompaa. Edelleen on myös mahdollista, että sotatilanne Ukrainassa tai Venäjän sisäinen

kehitys aiheuttavat uusia negatiivisia vaikutuksia maailman ja Suomen talouteen. Tällöin talouskasvu ja työllisyys kehittyisivät arvioitua heikommin. Myös ympäristöriskeillä, kuten sään ääri-ilmiöillä voi olla aiempaa suurempi vaikutus talouskehitykseen ja ne lisäävät talouden häiriöherkkyyttä.

Investoinnit voivat yllättää myös positiivisesti. Energia- ja teknologiamurros voivat lisätä investointeja ennustettua enemmän. Myös kotitalouksien kulutus voi kasvaa ennustettua nopeammin inflaation hidastuessa ja tulojen kasvussa.

Julkisen talouden näkymä on sumuinen: talouden tilannekuvan epävarmuus ja erityisesti työllisyyden, palkkasumman ja yksityisen kulutuksen kehittymiseen liittyvä epävarmuus tuottaa epävarmuutta julkisten tulojen ennakkointiin. Toisaalta julkiset menot jatkavat ripeätä kasvua, kunnes hallituksen toimet alkavat purra. Hallituksen toimien lisäksi tarvitaan myös paikallishallinnon omia toimia, mutta niistä ei ole vielä päätöksiä. Velkasuhteen kasvu ei pysähdy, jollei hallitusohjelmassa linjattua 6 miljardin kokonaisuutta panna määrätietoisesti toimeen. Toisaalta velkasuhteelle tehty herkkyytestarkastelu osoittaa, että velkasuhde on herkkä reaalitalouden pienillekin muutoksille. Näin ollen julkisen talouden riskit ovat ennustejaksolla kokonaisuutena yläsuuntaiset.

Taloussuunnusteen epävarmuutta voidaan kuvata menneisiin ennustevirheisiin perustuvilla luottamusväleillä ennusteen ympärillä. Luottamusvälit kuvaavat väliä, jolle toteutunut kehitys on aiemmissa ennusteissa osunut 80 prosentin todennäköisyydellä. Nämä luottamusvälit sisältävät kuitenkin vain normaalin ennusteisiin liittyvän epävarmuuden, eivätkä ne ota huomioon kullakin ennustekierroksella olevia erityisiä riskitekijöitä.

	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**	2027**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	3,2	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7	1,6
Bruttokansantuote, mrd. euroa	251	269	282	291	303	316	328
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,2	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0	2,0
Työttömyysaste, %	7,7	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6	6,4
Työllisyysaste, %	72,3	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8	75,2
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-2,9	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0	-2,8
Valtio	-3,2	-1,6	-3,3	-3,4	-4,2	-3,7	-3,5
Kuntahallinto ¹	-0,3	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
Hyvinvointialueet			-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,5
Sosiaaliturvarahastot	0,6	1,0	1,4	0,9	1,4	1,5	1,5
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:hen, %	-2,4	-0,4	-1,3	-2,2	-2,8	-2,7	-2,9

	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**	2027**
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	72,5	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4	81,6
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	51,3	52,7	54,3	56,4	58,4	59,6	60,6
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ²	-1,0	-0,7	-1,9	-1,7	-1,0	-0,5	0,0
Potentiaalisen tuotannon kasvu, %	1,1	1,4	1,2	1,0	1,1	1,1	1,1

¹Paikallishallinto vuoteen 2022 saakka

²Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

Taulukko 1 talouden keskeisiä tunnuslukuja. Lähde: Valtiovarainministeriö.

Kansainvälinen talous

Maailmantalouden näkymät ovat kaksijakoiset. Toisaalta Yhdysvalloissa, Japanissa ja monessa kehittyvässä maassa talous kasvaa melko nopeasti, toisaalta Euroopassa ja Kiinassa näkymät heikkenevät. Rakentaminen on vaikeuksissa lähes maailmanlaajuisesti, mutta kiinteistösektori on kriisissä erityisesti Euroopassa ja Kiinassa. Inflaatio on hidastunut, mutta pohjainflaatio on yhä nopeaa monessa taloudessa. Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ylläpitää jännitystä Euroopassa. Geopoliittiset jännitteet varjostavat maailmankaupan näkymiä. Maailmantalouden kasvu hidastuu 2,6 prosenttiin tänä vuonna ja kiihtyy 2,9 prosentin kasvuun vuonna 2024.

Alkuvuoden 2023 suhteellisen myönteisen kehityksen jälkeen näkymät ovat synkkenemässä Euroopassa. Euroalueella erityisesti palveluiden ostopäällikköindeksit ovat laskeneet nopeasti. Teollisuuden tilanne heikkeni jo aiemmin ja lähiaikojen näkymät ovat vaikeat. Eritoten Saksassa teollisuus on kärsinyt energian hinnan kallistumisesta ja automarkkinoiden nopeasta sähköistymisestä. Toisaalta inflaation hidastuminen ja mittavat palkankorotukset kohentavat reaalitylöitä. Työttömyys on ennätysalaisen vähäistä ja kuluttajien luottamus on ollut lähinnä elpymään päin. Rakentaminen on Euroopassa monessa taloudessa syvässä pudotuksessa, erityisesti Ruotsissa, missä uusien asuinrakennuskohteiden lukumäärä on romahtanut vuoden takaisesta alle kolmannekseen. Talouskasvu hidastuu euroalueella 0,7 prosenttiin kuluvana vuonna ja elpyy 1,3 prosenttiin vuonna 2024. Ruotsissa kokonaistuotanto supistuu 0,6 prosenttia kuluvana vuonna, mutta kääntyy kasvu-uralle ensi vuonna heikon kruunun tukeman viennin vetämänä.

Kuluttajahintojen kasvu on hidastunut myös Isossa-Britanniassa kuluvan vuoden keväästä lähtien. Kesästä lähtien talousdata on ollut jonkin verran odotettua parempaa. Toisaalta EU-eron vaikutukset näkyvät yhä taloudessa. Länsimaiden asettamat pakotteet ovat alkaneet purra Venäjällä. Ruplan kurssi on heikentynyt voimakkaasti, vienti on heikentynyt ja liittovaltion talouden alijäämä on syven-

tynyt. Intiassa talouden hyvä veto jatkuu ja maan painoarvo kasvaa muutenkin maailmantaloudessa. Intian konttribuutio maailmantalouden kasvuun lähestyy jo Kiinaa.

Tunnelma kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla on viime aikoina ollut rauhallinen. Lyhyet markkinakorot kääntynevät laskuun, kun rahapolitiikan suunnan odotetaan muuttuvan, mutta nollakorkoihin ei ole paluuta näköpiirissä. Pitkien korkojen tuleva suunta on vielä epäselvä, siihen vaikuttavat muutkin tekijät. Eurooppalaiset pankit ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa eikä markkinoilla ole muutenkaan suurempia tasapainottomuuksia. Tästä yhtenä osoituksena ovat vakaina pysyneet valtionlainojen korkoerot. Riskinä voi mainita inflaation pysyminen keskuspankkien tavoitetasojen yläpuolella sekä odottamattomat markkinahäiriöt, jotka voivat johtaa ketjureaktioihin ja laajempiin vaikutuksiin.

Raakaöljyn hinta on noussut kesän aikana johtuen pitkälti Saudi-Arabian ja Venäjän toimeenpanemista tuotannon rajoitteista. Muilta osin energia- ja raaka-ainemarkkinoiden tilanne on ollut vakautumaan päin. Maakaasun hinta Euroopassa on laskenut alimmalle tasolle kahteen vuoteen, mutta hinta on varsin häiriöherkkä erilaisille tapahtumille. Sähkön hintakehitys on vakautunut, joskin hinnoissa odotetaan hienoista nousua lähikuukausina tulevan lämmityskauden takia. Teollisuuden raaka-aineiden hintojen laskusuunnan odotetaan jatkuvan teollisuuden heikon tilanteen myötä.

Maailmankaupan melko myönteinen kehitys kääntyi huonommaksi vuoden 2022 lopulla, ja alkuvuodesta 2023 kaupan kasvu on lähes pysähtynyt. Yhtenä syynä tähän on, että yritykset ovat pienentäneet paisuneita varastojaan. Huolimatta odotettavissa olevasta elpymisestä maailmankauppa ei kokonaisuudessaan kasva lainkaan kuluvana vuonna. Tähän viittaa myös mittava negatiivinen kasvuperintö viime vuodelta. Vuonna 2024 kauppa ponnistaa 5,7 prosentin kasvuun kysynnän elpymässä monessa taloudessa ja kun myös varastojen pienentäminen päättyy.

Ulkomaankauppa

Ulkomaankauppa on vähentynyt alkuvuonna ja vuodesta 2023 odotetaan heikkoa erityisesti tuonnin osalta vahvan edeltävän vuoden jälkeen. Koronnostot ja nopea inflaatio heikentävät ulkomaankaupan näkymiä, mutta vuoden 2024 aikana inflaation hidastuminen ja korkojen lasku kääntävät kehityksen positiiviseksi. Vuoden 2024 aikana maailmankaupan kasvu vetää viennin kasvuun ja tuonti kehittyi suotuisasti ennustejakson loppua kohti vuoteen 2025.

Vuonna 2022 erityisesti tuontia, mutta myös vientiä kasvatti yritysten varastojen kasvattaminen, johon vaikutti erityisesti epävarmuus hyödykkeiden saatavuudessa Venäjän hyökkäyssodan johdosta. Vuoden 2023 alussa näitä kertyneitä varastoja on purettu, mikä on näkynyt myös maailmankaupan hidastumisena. Useilla toimialoilla tämä näkyy kysynnän laskuna sekä kotimaassa että tärkeillä vientialueilla vuonna 2023. Toisaalta kehitys kääntyy vuoden 2024 aikana, kun vilkastuva talouden toimeliaisuus ja kysyntä kasvattavat ulkomaankaupan volyymeja.

Palveluiden ulkomaankauppa on kasvanut voimakkaasti covid-19–pandemian jälkeisinä vuosina, ja tuonnin osalta matkailu on ollut lähellä pandemiaa edeltävää tasoa. Ennustejaksolla erityisesti ensimmäisinä vuosina 2023 ja 2024 palveluiden ulkomaankauppa kasvaa edeltäviä vuosia hitaammin, kun palveluiden tuonti ja vienti seuraavat hitaampaa talouskehitystä sekä Suomessa että euroalueella.

Vuonna 2024 vienti kääntyy kasvuun maailmankaupan kasvun vetämänä. Voimakkain kasvu ajoittuu loppuvuoteen, alkuvuoden kasvun ollessa edelleen hitaampaa. Viennin kasvussa päästään kuitenkin vuonna 2024 4,1 prosenttiin ja postiviinen kehitys jatkuu myös vuoteen 2025, jolloin vienti kasvaa 3,8 prosenttia.

Tuonnin osalta alkuvuosi on ollut heikkoa ja tavaratuonti on supistunut tilastotietojen mukaan voimakkaasti. Osin tämä johtuu edellä mainitusta varastosyklin käänteestä, kun yritykset purkavat edellisvuonna kertyneitä varastoja. Myös investointien väheneminen supistaa tuontia. Lisäksi euroalueen heikkous heijastuu myös tuontiin, kun vientiyritysten tarpeisiin ei ole tarpeen tuoda välituotteita. Palveluiden tuonti toisaalta kasvoi alkuvuonna, mutta kasvu hidastuu loppuvuoden aikana. Tuonti supistuu vuonna 2023 3,8 prosenttia.

Vuonna 2024 tuonti kääntyy selkeään kasvuun, kun kotimainen ja kansainvälinen talouskehitys piristyvät. Tuonti kasvaakin 3,6 prosenttia vuonna 2024. Ennustejakson lopulla vuonna 2025 tuonnin kasvua kiihdyttää investointien ja puolustushankintojen lisääntyminen, ja tuonti kasvaa 4,3 prosenttia.

Ulkomaankaupan hinnat ovat laskeneet voimakkaasti alkuvuonna 2023, kasvettuaan poikkeuksellisen nopeasti edellisenä vuonna. Hintoja on vetänyt alaspäin erityisesti energian hinnan lasku, joskin energiatuotteiden ulkomaankaupan hintojen lasku näyttää kesän aikana hidastuneen. Myös useiden raaka-aineiden hinnoissa on nähty voimakasta laskua jo vuoden 2022 loppupuoliskolta. Sekä tavaroiden tuonti että vientihinnat ovat laskeneet alkuvuonna 2023, kun taas palveluiden hinnat ovat nousseet. Tuontihinta laskee 4,0 prosenttia ja vientihinta 4,1 prosenttia vuonna 2023.

Ulkomaankaupan hintojen lasku hidastuu vuoden 2023 lopulla, mutta hinnoissa nähdään laskua vielä vuoden 2024 aikana. Vuonna 2024 hinnat kääntyvät nousuun, mutta vuositasolla hinnat laskevat vielä tuonnissa 1,2 prosenttia ja viennissä 1,3 prosenttia. Hintojen kasvua ylläpitää erityisesti palveluiden ulkomaankaupan hintoja nostava palkkojen kasvu. Palkkojen kasvu ei kuitenkaan ole kilpailijamaita nopeampaa, mikä tukee Suomen kilpailuasemaa. Hintojen kasvu nopeutuu vuonna 2025, jolloin tuonti- ja vientihinnat kasvavat 1,8 prosenttia.

Tavaroiden tuonnin volyymin supistuminen vientiä voimakkaammin vuonna 2023 kääntää kauppataseen ylijäämäiseksi ja siten pienentää vaihtotaseen alijäämää. Palvelutaseen alijäämä kasvoi voimakkaasti vuonna 2022, kun erityisesti ICT-palveluiden ja muiden liike-elämän palveluiden tuonnin sekä matkailutuonnin arvo kasvoivat huomattavasti vientiä enemmän. Matkailujen ulkomaankaupan osalta kyse on paluusta covid-19-pandemiaa edeltävään tilanteeseen. Palvelutaseen alijäämä säilyy koko ennustejakson ajan. Tämän lisäksi ennustejakson lopulle ajoittuvien puolustusmenojen kasvun ja investointien lisääntymisen odotetaan pitävän tavaroiden ja palveluiden taseen alijäämäisenä.

Ennustejaksolla vaihtotaseen alijäämä pienenee 3,8 mrd. euroon vuonna 2023 ja 3,4 mrd. euroon vuonna 2024, mutta vaihtotase pysyy alijäämäisenä ja kasvaa ennustejakson loppua kohti 4,1 mrd. euroon. Vaihtotaseen suhteessa BKT:hen odotetaan olevan vuonna 2023 -1,4 prosenttia ja vuonna 2024 -1,2 prosenttia.

Kotimainen kysyntä

Yksityinen kulutus ei juurikaan kasvanut toisella vuosineljänneksellä edelliseen neljännekseen verrattuna ja jäi selvästi viime vuoden vastaavan ajankohdan lukemista. Yllättäen kulutuksen kasvua jarrutti toisella neljänneksellä etenkin palveluiden kulutuksen väheneminen, mutta myös kestokulutustavaroiden kulutus on vähentynyt alkuvuoden aikana.

Kotitalouksien ostovoimaa heikentävä inflaatio hidastui kesällä alle 7 prosenttiin, mutta hintataso on edelleen kor-

kealla suhteessa kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Kotitalouksien asuntolainat on sidottu pääosin 12 kuukauden euribor-korkoon, mistä johtuen korkojen nousu iskee kotitalouksiin voimakkaimmin kuluvan vuoden aikana.

Palkkasumman kasvu hidastuu kulvana vuonna työllisyyden kasvun pysähtyessä, vaikka palkansaajien ansiotasoa nouseekin reippaasti. Jo viime vuoden lopulla negatiiviseksi painuneesta säästämisasteestakaan ei ole tukemaan kulutuksen kasvua.

Yksityinen kulutus kokonaisuudessaan vähenee 0,2 prosenttia kulvana vuonna korkean hintatason ja nousevien korkojen hidastaessa kotitalouksien reaalityulojen kasvua.

Vuonna 2024 yksityinen kulutus kääntyy kasvuun reaali-palkkojen noustessa ja korkojen nousun pysähtyessä. Aiempaa heikommaksi arvioitu työllisyyskehitys sekä sosiaalietuuksien leikkaukset kuitenkin hidastavat kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvua ja yksityisen kulutuksen toipumista. Vuonna 2025 yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu selvästi ostovoiman lisääntymisen myötä.

Kotitalouksien yhteenlaskettua ostovoimaa mittaavan käytettävissä olevan reaalityulon ennakoidaan kääntyvän tänä vuonna kasvuun yksityisen kulutuksen hintojen nousun hidastuessa, keskiansioiden noustessa ja sosiaalietuuksien kasvaessa voimakkaasti indeksikorotusten myötä. Kotitalouksien maksamat korot kasvavat voimakkaasti, mutta samaan aikaan myös kotitalouksien sijoitusrahastoista ja talletustileiltä saamat korkotulot kasvavat, jolloin nettomääräiset omaisuustulot laskevat vain hieman.

Kotitalouksien ostovoiman kasvun arvioidaan nopeutuvan vuosina 2024 ja 2025 inflaation hidastuessa edelleen. Yksityisen kulutuksen hintojen nousun arvioidaan hidastuvan 4,9 prosenttiin vuonna 2023 ja 2 prosenttiin vuonna 2024.

Julkinen kulutus

Kansantalouden tilinpidon mukaan julkisen kulutuksen kasvu hidastui vuonna 2022 0,8 prosenttiin. Kasvun hidastuminen aiheutui mm. covid-19-epidemian aiheuttamien lisämenojen pienentymisestä.

Julkisen kulutuksen kasvun arvioidaan kiihtyvän 1,8 prosenttiin vuonna 2023. Julkisen kulutuksen kasvu on ollut varsin ripeää kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Monia määräaikaisia menolisäyksiä lakkasi hallituskauden päättymisen vuoksi, mutta toisaalta viime vuodelta siirtyi paljon määrärahoja vielä kuluvalla vuodelle. Lisäksi kulutuksen kasvua ylläpitävät ikäsidonnaisten menojen kasvu, hyvinvointialueiden tehtävämuutokset ja

aloituksen muutoskustannukset sekä Venäjän hyökkäyssodasta johtuva puolustusvälinehankintojen ja maahanmuuttomenojen kasvu.

Julkinen kulutus supistuu hieman vuonna 2024. Kulutusmenoja supistavat mm. hallituksen toimintamenoisäästöt. Kulutuksen kasvun arvioidaan kiihtyvän hieman vuonna 2025. Kasvu pysyy kuitenkin maltillisena, sillä julkista kulutusta leikkaavat sopeutustoimet jatkuvat läpi hallituskauden.

Julkisen kulutuksen arvoa nostaa ennustevuosina etenkin hintojen ripeä kasvu. Kiihtynyt inflaatio välittyy julkisen kulutuksen hintaan osin viiveellä mm. pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi. Lisäksi julkisen sektorin ansiokehitystä vauhdittavat kunta- ja hyvinvointialueille sovitut palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelmat sekä hyvinvointialueille neuvoteltu palkkojen yhdenmukaistamista koskeva sopimus.

Yksityiset investoinnit

Korkojen nousu on selvästi heikentänyt asuntomarkkinoita. Korkokustannusten nousu ja hintojen epävarmuus on saanut kuluttajat epäröimään asunnonostoa, mikä vähentää asuntoluottojen kysyntää. Viime vuosien vilkkaan rakentamisen jälkeen rakennuttajat ovat joutuneet tilanteeseen, missä niillä on runsaasti myymättömiä asuntoja. Uusien asuntojen aloitukset ovat tästä syystä useissa suunnitelluissa kohteissa jääneet tekemättä.

Investoinnit asuinrakentamiseen vähenevät tänä vuonna. Lisääntynyt epävarmuus vähentää myös muuta talonrakentamista sekä maa- ja vesirakentamista. Talouskasvun pysähtyminen ja korkojen nousu on vähentänyt myös kone- ja laiteinvestointeja, mutta vihreän siirtymän investoinnit ovat vauhdittamassa investointeja merkittävästi tulevina vuosina.

Yksityisten investointien ennustetaan vähenevän 3,6 prosenttia vuonna 2023, mutta kääntyvän jälleen 1,1 prosentin kasvuun vuonna 2024. Vuonna 2025 yksityisten investointien odotetaan kasvavan 2,3 prosentilla. Kokonaisuudessaan investointien suhde BKT:hen pysyy 24 prosentissa, mutta yksityisten investointien osuus BKT:sta pienenee 19 prosenttiin loput vajaa 5 prosenttia on julkisia investointeja.

Vaikka alijäämä rajoittaa julkisyhteisöjen investointimahdollisuuksia, investointiasteen arvioidaan kasvavan. Valtion investointeja pitää yllä kyberturvallisuuden, rajavalvonnan ja maanpuolustuksen vahvistaminen sekä EU:n investointirahoitus. Lisäksi T&K-rahoituslaki lisää tuntuvasti valtiohallinnon investointeja vuodesta 2024 alkaen vuoteen 2030 saakka. Vuonna 2025 on odotettavissa ensimmäiset ilmavoimien monitoimihävittäjien toimitukset, joiden siivittämänä julkiset investoinnit kasvavat huomattavasti aiemmasta.

Paikallishallinnossa investointipaineet jatkuvat väestön muuttoliikkeen ja rakennuskannan korjaustarpeiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon investointihankkeiden määrä jatkuu edelleen suurena. Uuden hallituksen päätökset voivat vaikuttaa huomattavasti julkisten investointien kehitykseen tulevina vuosina.

Työvoima

Työllisyys notkahtaa huipputasolta. Vuoden ensimmäisellä puoliskolla työllisten määrä lisääntyi 0,9 prosenttia ja työllisyysaste saavutti jälleen uuden ennätyksen. Työmarkkinoilla alkoi kesällä ilmetä heikkenemistä, kun työttömien määrä ja lomautukset kääntyivät nousuun sekä elinkeinoelämän työllistämissuunnitelmat laskuun. Lisäksi työvoiman ulkopuolelle siirtyi runsaasti etenkin miehiä.

Työvoiman määrä on ennätyskorkealla. Työllisten määrä lisääntyi tammi-heinäkuussa 11 000 henkilöllä. Vielä merkittävämpää oli työvoimaan osallistumisen kasvu, sillä työmarkkinoiden ulkopuolelta siirtyi työmarkkinoille varsinkin naisia. Poikkeuksellisesti myös työttömyys lisääntyi, vaikka työllisyys kasvoi. Työllisyys lisääntyi varsinkin julkisella sektorilla. Palkansaajien määrä oli suurempi sekä koko että osa-aikaista työtä tekevien keskuudessa. Tehdyn työn eli työtuntien määrä kasvoi saman verran kuin työllisten määrä eli keskimääräinen työaika ei enää lyhentynyt. Päätoimialoista työllisiä oli enemmän etenkin teollisuudessa, rakentamisessa ja julkisessa hallinnossa. Alkutuotannossa ja kaupan alalla työllisten määrä supistui.

Työmarkkinat ovat tienhaarassa. Yhtäältä työllisten määrä on trendin mukaan edelleen lisääntynyt ja avoimia työpaikkoja on laskusta huolimatta yhä runsaasti, mutta samalla työttömyys on kääntynyt nousuun ja etenkin kokoaikaisia yksityisen sektorin palkansaajia oli heinäkuussa merkittävästi viime vuotta vähemmän. Työmarkkinoiden suunta ei siten ole yhtä selkeä kuin vielä alkuvuonna. Työmarkkinoilla on lisäksi runsaasti työvoimaa, kun työvoiman kysyntä on vetänyt uusia henkilöitä työelämään. Myös työikäisen väestön määrä on lisääntynyt tänä vuonna varsin selvästi maahanmuuton seurauksena, mikä on poikkeuksellista.

Työmarkkinoiden kohtaannon heikkeneminen näyttäisi pysähtyneen kesällä, mutta osaamisen puutteet heikentävät talouden kasvuedellytyksiä väliaikaisen työvoiman kysynnän notkahtamisen lisäksi. Yritysten haasteet löytää ammattitaitoista työvoimaa vähenivät kesällä varsinkin rakennusalalla, mutta säilyivät keskimääräistä yleisempinä palvelualoilla ja teollisuudessa. Elinkeinoelämän keskusliiton kyselyjen mukaan yritysten on haastavaa löytää tarvitsemiaan työntekijöitä muun muassa kokemuksen puutteen, erityisosaamisen ja koulutuksen riittämättömyyden

vuoksi. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työvoimapuulaa selittävät joillakin aloilla matalat keskiansiot, jotka eivät houkuttele työvoimaa. Kohtaanto-ongelma johtuu osin epätyypillisten työsuhteiden tarjonnan kasvusta eräillä aloilla, kun kysyntää olisi kokoaikatyölle muttei tarjontaa. Lisäksi eräissä ammateissa on ylitarjontaa, erityisesti luovissa tehtävissä.

Talouden elpyminen lisää työllisten määrää edelleen varsinkin vuonna 2025, etenkin palvelutoimialoilla. 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee päälle 74 prosenttiin vuonna 2025.

Palkat

Reaaliansioiden lasku alkaa olla ohi. Ansiotasoindeksin nousuvauhti nopeutui kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla 3,6 prosenttiin edellisen vuoden 2,3 prosentista. Lisäksi Tilastokeskus arvioi palkkojen nousun nopeutuneen edelleen merkittävästi heinä-syyskuussa. Nopeutuminen oli seurausta sopimuspalkkojen kasvusta, sillä palkkaliikumukset pienenivät. Erityisesti kuntasektorin sopimuspalkkojen nousu nopeutui selvästi, mutta muillakin julkisen ja yksityisen sektorin toimialoilla maksettiin edellisvuotta suurempia sopimuspalkkoja. Toimialoista etenkin kiinteistö- ja vakuutuspalveluiden sekä terveydenhoitopalveluiden ansioiden nousuvauhti nopeutui merkittävästi, kun taas jalostuksen nousuvauhti nopeutui vain hieman. Reaalipalkat laskivat lähes neljä prosenttia edellisestä vuodesta, sillä inflaatio ylitti edelleen selvästi ansiotasoindeksin nousuvauhdin jo seitsemättä vuosineljännestä peräkkäin. Reaaliansioiden taso ei kuitenkaan toisella vuosineljänneksellä enää laskenut alkuvuodesta.

Uusia kaksivuotisia työehtosopimuksia on solmittu yksityisellä ja julkisella sektorilla vuoden 2023 aikana suuri määrä. Solmittujen sopimusten korotukset ovat tänä vuonna yleisimmin noin neljä ja puoli prosenttia vuositasolla. Siis selvästi suurempia kuin edellisenä vuonna ja suurimmat 14 vuoteen. Lisäksi kunta- ja hyvinvointialalla palkankorotukset ylittävät tämän, koska sopimukset sisältävät ns. yleisen linjan lisäksi palkkarakenneohjelman ja palkkojen yhteensovittamisen kustannuksia. Paikallishallinnosta muodostuikin tämän sopimuskierron palkka-johtaja. Palkkaliukumien oletetaan olevan koko taloudessa noin puoli prosenttiyksikköä. Näin nimellisansiot nousevat vuonna 2023 runsaat neljä prosenttia.

Ensi vuonna sopimuskorotusten vuosivaikutus on noin puolitoista prosenttia, sillä tänä vuonna maksettuja kerta-palkkioita ei sisälly enää sopimuksiin. Paikallishallinnossa korotukset ovat selvästi suurempia myös ensi vuonna. Palkkaliukumien ei talouden heikkouden vuoksi oleteta olevan keskimääräistä suurempia. Näin nimellisansiot nousisivat vuonna 2024 runsaat kolme ja puoli prosenttia.

Vuodelle 2025 ei ole vielä montakaan työehtosopimusta voimassa, joten reaaliensioiden nousuoletus koko taloudessa kytkeytyy ennustettuun, vaimeaan tuottavuuden kasvuun. Paikallishallinnon korotukset jatkuvat suurina. Nimellisansioiden ennustetaan lisääntyvän runsaat kolme prosenttia vuonna 2025.

Palkkasumma lisääntyi ensimmäisellä vuosipuoliskolla 6,1 prosenttia. Palkkasummaa nostivat sekä ansioiden, tulospalkkioiden että työllisyyden kohentuminen. Nopeinta palkkasumman nousu oli julkisella sektorilla. Yksityisellä sektorilla erityisesti koronasta aiemmin kärsineillä aloilla ja liike-elämää palvelevilla aloilla palkkasumma nousi myös nopeasti. Rakennusalaalla palkkasumma lisääntyi hitaimmin.

Palkkasumman kehitykseen vaikuttaa nimellisansioiden lisäksi työllisyyden kokonaiskehitys ja sen uudelleenkehittäminen eri aloille. Työllisyyden kasvun hiipuesssa palkkasumman ennakoitaan vuonna 2023 lisääntyvän noin viisi prosenttia, kun nimellisansioiden nousuvauhdin oletetaan nopeutuvan merkittävästi. Seuraavina vuosina ansioiden nousuvauhdin odotetaan hidastuvan ja työllisyyden kasvun pysyvän tasaisena, joten palkkasumma lisääntyy noin neljä prosenttia vuosina 2024 ja 2025.

Kuluttajahinnat

Inflaatio on hidastunut vuonna 2023, mutta on edelleen hyvin laaja-alaista ja matkaa EKP:n 2 prosentin tavoitteeseen on vielä. Hidastuminen on ennen kaikkea seurausta energian hintojen laskusta, mutta myös muiden erien hintojen nousu on hidastunut ja osan kuukausitasolla myös laskenut. Inflaation hidastumista viivyttää ensi sijassa palveluissa jatkunut hintojen nousu ja korkojen vaikutus hintaindeksiin. Asuntolainojen ja kulutusluottojen korkojen osuus inflaatiosta on nyt noin 3 prosenttiyksikköä.

Energian vaikutus inflaatioon pysyy negatiivisena loppuvuonna, sekä polttoaineiden että sähkön vuoksi. Raakaöljyn hinta on kuitenkin noussut loppukesästä uudelleen OPEC-maiden tuotannon rajoittamisen, euron heikentyneen kurssin ja öljyn lisääntyneen kysynnän vuoksi. Tämän seurauksena polttoaineiden negatiivinen vaikutus kuluttajahintaindeksiin hiipuu loppuvuonna. Vaikka öljyn hinta on noussut, markkinat eivät odota samanlaista hintapiikkiä kuin vuonna 2022. Sähkön markkinahinnat pysyivät kesällä matalalla tasolla ja hinnan odotetaan pysyvän talvella huomattavasti maltillisempina kuin viime talvena, huolimatta siitä, että volatiliisuus spot-hinnoissa säilyy jatkossakin. Vuosina 2024 ja 2025 sähkön markkinahinnan odotetaan olevan alemmalla tasolla kuin vuosina 2022 ja 2023, mutta hieman korkeammalla kuin vuonna 2020. Kuluttajahinnoissa sähkön hinnanlasku näkyy viiveellä, sillä monella kuluttajalla on määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva sähkösojimus.

Markkinakehityksen lisäksi energian hintaennusteeseen vaikuttaa Tilastokeskuksen elokuussa tekemä tasokorjaus sähkön hintaindeksiin. Korjaus laskee teknisesti sähkön hintaennustetta heinäkuuhun 2024 asti, sillä vuosimuutoksen laskennassa käytettävä edellisen vuoden pisteluku on siihen asti alkuperäisellä, korjaamattomalla ja siten korkeammalla tasolla. Sähkön hinnanlaskulla on korjauksen vuoksi aiemmin ennakoitua suurempi negatiivinen kontribuutio kokonaisinflaatioon. Sähkön hinnan vuosimuutos tulee loppuvuodesta olemaan noin -30 prosenttia ja vaikutus kokonaisinflaatioon yli prosenttiyksikön negatiivinen. Kaiken kaikkiaan energian hinnat laskevat kuluvana vuonna keskimäärin lähes 3 prosenttia ja edelleen noin 7 prosenttia vuonna 2024.

Elintarvikkeiden hintojen nousu taitui huhtikuussa, kun tuoreruuan hinta lähti laskuun. Tuoreruuan hinnat ovat jatkaneet laskua, mutta jalostettujen elintarvikkeiden hinnat ovat edelleen nousseet elintarvikkeiden sopimusraenteista johtuvan viiveen vuoksi, tosin niissäkin hintojen nousu on hidastunut vuositasona. Elintarviketeollisuuden tuottajahinnat eivät ole vielä juurikaan laskeneet, vaikka vuosimuutos hidastuukin, toisin kuin maatalouden tuottajahinnat. Tuottajahintojen nousun hidastuminen alkaa kuitenkin vähitellen näkyä yhä enemmän myös jalostettujen elintarvikkeiden hinnoissa, ja elintarvikkeiden hintojen nousu kokonaisuudessaan hidastuu loppuvuonna. Epävarmuutta ennustejakson loppupäähän tuo maailmanmarkkinahintojen käänne nousuun yli vuoden mittaisen laskun jälkeen.

Tavaroiden hinnat laskivat kesällä eniten sitten tuotannon toimitusketjuongelmien alkamisen, ja vuosimuutos hidastuu tällä hetkellä nopeasti viimevuotisen vertailukohtaan ollessa korkea. Tavaroiden hinnoissa kausivaihtelu on kuitenkin suurta. Tavaroiden kysyntä on pysynyt vähäisenä, tuotannon pullonkaulat auenneet, kuljetuskustannukset halventuneet ja kulutustavaroiden tuontihinnat sekä kotimaan tuottajahinnat tasaantuneet, minkä vuoksi tavaroiden hintojen laskun odotetaan jatkuvan, vaikka taso jääkin korkeammalle kuin ennen energiakriisiä.

Muiden hintojen nousu on näkynyt myös palveluiden hinnoissa. Lisäksi hintojen nousua on vauhdittanut vahvana jatkunut kysyntä. Palkkojen nousu näkyy yhä enemmän palveluiden hinnoissa, mikä ylläpitää inflaatiota eniten tulevina vuosina. Palkkakehitys on kuitenkin toistaiseksi vain kuromassa kiinni ostovoiman menetystä, eikä ns. hinta-palkkakierteen syntyminen vaikuta tällä hetkellä kovin todennäköiseltä. Ennustetun mukainen palkkojen kehitys pitää palveluinflaation noin 3,4 prosentissa vuonna 2024 ja 3 prosentissa vuonna 2025. Toisaalta myös palveluiden näkymät ovat heikentyneet viime aikoina. Kysynnän heiketessä yritykset eivät välttämättä pysty viemään

kaikkia nousseita kustannuksia hintoihin ja palveluiden hintaennuste saattaa olla jopa liian korkea.

Omistusasumisen kustannusten nousu on viime aikoina korostunut kansallisessa kuluttajahintaindeksissä. Vaikka omistusasumisen muiden erien positiivinen vaikutus indeksiin pienenee, asuntolainojen korkojen nousun vaikutus on kasvanut merkittävästi. Korkojen nousun vaikutus realisoituu monelle kotitaloudelle vielä loppuvuodesta, sillä heinäkuussa asuntolainojen keskimääräinen korko oli vain 3,6 prosenttia, kun taas uusien asuntolainojen korko oli keskimäärin 4,6 prosenttia. Lisäksi kulutusluottojen korkojen vaikutus kuluttajahintaindeksiin kasvaa. Korkojen vaikutus indeksiin alkaa laskea vuodenvaihteessa, mutta on ennustetulla korkokehityksellä nollassa vasta vuoden 2024 lopulla. Omistusasuminen ja kulutusluottojen korot eivät sisälly yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kulutuskoriin, minkä vuoksi kansallinen kuluttajahintaindeksi on tänä ja ensi vuonna sitä korkeampi. Toisaalta vuonna 2025 korkojen laskiessa vaikutus on päinvastainen; yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on korkeampi kuin kansallinen.

Hallitusohjelmaan kirjattujen veromuutosten vaikutus inflaatioon on ennustejaksolla vähäinen. Olettaen, että välilliset veromuutokset menevät täysin hintoihin, vuonna 2024 alkoholi-, polttoaine- ja tupakkaverotuksen muutosten yhteisvaikutus inflaatioon on noin -0,04 prosenttiyksikköä. Vuonna 2025 veromuutosten vaikutus inflaatioon on noin 0,15 prosenttiyksikköä, jossa suurimpana nostavana tekijänä on arvonlisäverotuksen muutos.

Vuonna 2023 inflaatio on keskimäärin 6,2 prosenttia kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Inflaatio on kuitenkin huomattavasti tätä hitaampaa vuoden lopussa. Pohjainflaatio nousee vuodesta 2022, koska palveluiden ja tavaroiden hintojen nousu kiihtyi vielä vuoden alkupuoliskolla. Korkea hintataso ja korkojen nousu ovat vähentäneet kysyntää ja hintapaineet helpottavat vähitellen. Hintataso jää kuitenkin energiakriisiä edeltävää tasoa korkeammaksi.

Inflaatio hidastuu 2,2 prosenttiin vuonna 2024 ja painuu 1,7 prosenttiin vuonna 2025. Inflaatio hidastuu ennustejaksolla siis selvästi, mutta jää viime vuosia korkeammalle tasolle. Palveluiden hintojen nousu ylläpitää inflaatiota eniten tulevana vuosina niin Suomessa kuin euroalueella. Pidemmän aikavälin markkinoiden inflaatio-odotukset euroalueelle ovat kesällä olleet korkeimmalla tasolla 13 vuoteen. Palkkakehityksen lisäksi taustalla on mahdollisesti oletukset siitä, että globalisaation pysähtyminen, tuotantoketjujen kriisivarmuuden parantaminen, ilmastonmuutoksen torjunta ja sen vaikutukset sekä kauppakiistat nostavat hintoja myös tulevana vuosina.

Julkinen talous

Suomen julkisen talouden rahoitusasema heikentyy tänä vuonna merkittävästi vuoteen 2022 verrattuna. Talouskasvu on seisahtunut sekä monet aikaisemmin päätetyt toimet sekä inflaatiosta johtuva menojen nousu kasvattavat kuluvaan vuodenaikaa. Hallituksen päättämistä julkista taloutta vahvistavista toimita huolimatta, julkisen talouden tila heikkenee lähivuosina. Talouskasvu nopeutuu ennustejaksolla loppupuolella lähivuosiin verrattuna ja samaan aikaan myös sopeutustoimet purevat, minkä johdosta rahoitusasema alkaa kohentua. Julkinen talous pysyy kuitenkin huomattavan alijäämäisenä.

Julkinen velkasuhde on kohonnut korkealle tasolle historiaan nähden niin rakenteellisten syiden kuin myös vuosikymmenen alun eri kriisien johdosta. Sopeutustoimista huolimatta velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Osaltaan sopeutustoimien vaikutusta vaimentaa korkomenojen kasvu. Julkinen talous on pidemmällä aikavälillä rakenteellisesti alijäämäinen ja siten julkisessa taloudessa on kestävyysvaje.

Valtionhallinto on julkisen talouden sektoreista alijäämäisin. Hallituksen päättämistä sopeutustoimia kohdistuu myös valtionhallintoon vuodesta 2024 alkaen ja alijäämä pienenee aavistuksen. Säästöjä kohdistuu mm. sekä tulo- ja verotuloihin että toimintamenoihin. Toisaalta panostuksia tehdään esimerkiksi T&K-toimintaan. Lähivuosille osuu myös aikaisemmin budjetoituja varautumiseen liittyviä menoja. Verotulojen kasvu on kohtuullista, kun monien veropohjien kasvu kiihtyy talouskasvun nopeutuessa. Valtion alijäämä kuitenkin pienenee kovin verkkaisesti ja alijäämä pysyy suurena koko tarkastelujaksolla.

Paikallishallinnossa kuntahallinto jää painelaskelmassa edelleen hieman alijäämäiseksi. Ikääntyvä rakennuskanta, muuttoliike ja infra-rakentaminen pitävät kuntien investointimenot korkeina. Hyvinvointialueiden arvioidaan olevan alijäämäisiä aloitusvuoden lopulla. Alijäämä johtuu mm. mittavista investoinneista sekä henkilöstömenoista. Hyvinvointialueisiin kohdistuu säästöjä myös hallitusohjelmasta. Hyvinvointialueiden omat säästöt huomioidaan ennusteissa sitä mukaan, kun niistä on saatu riittävä varmuus.

Työeläkelaitosten ylijäämä asettuu lähivuosina reiluun prosenttiin. Eläkemenot kasvavat, mutta toisaalta työeläkelaitosten omaisuustulojen kasvu on kohtuullista. Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemaa vahvistaa ennustejaksolla työttömyystilanteen koheneminen sekä sosiaalietuuksiin kohdistuvat leikkaukset. Toisaalta työttömyysvakuutusmaksua alennetaan vuoden 2024 alusta reippaasti. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lähellä tasapainoa ennustejaksolla.

Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Väestön ikääntyminen on jo viimeisen kymmenen vuoden aikana lisännyt eläkemenoja ja luo merkittäviä paineita julkisen talouden pidemmän aikavälin kestävyteen. Eri-tyisesti iäkkään vanhusväestön määrän kasvu lisää lähivuosikymmeninä hoiva- ja terveystenonjoja, joiden rahoittamiseksi nykyinen kokonaisveroaste ei tulevaisuudessa riitä. Samaan aikaan työikäinen väestö, joka veroillaan rahoittaa julkiset palvelut ja sosiaaliturvan, supistuu.

Julkisen talouden tulojen ja menojen välillä vallitsee pitkällä aikavälillä epätasapaino eli kestävyysvaje. Tarkalleen kestävyysvajelaskelma kertoo, kuinka paljon julkista taloutta olisi vahvistettava lähitulevaisuudessa, jotta julkinen talous olisi pitkän aikavälin tasapainossa. Toisin sanottuna sopeutuksen jälkeen ei olisi enää tarvetta nostaa veroastetta, leikata menoja, tehdä julkista taloutta vahvistavia rakenteellisia uudistuksia tai kasvattaa velkaantumista. Kestävyysvajelaskelma ei kuitenkaan kerro sitä, mikä olisi järkevä tapa tai aikataulu julkisen talouden velkasuhteen vakauttamiseksi. Laskelma ei myöskään huomioi sopeutuksen haitallisia tai rakenteellisten uudistusten mahdollisia suotuisia vaikutuksia talouskasvuun.

Kestävyysvajelaskelmissa arvioidaan sitä, miten väestön ikääntyminen vaikuttaa julkisen talouden näkymiin tulevina vuosikymmeninä. Väestön ikääntymisen lisäksi julkiseen talouteen kohdistuu myös monia muita paineita, jotka johtuvat esimerkiksi varautumisesta uuteen heikentyneeseen turvallisuusympäristöön, ilmastonmuutoksesta ja julkisen infrastruktuurin uusimis- ja korjaustarpeista, mutta jotka eivät sisälly kestävyysvajetarkasteluun.

Kuntatalousohjelma vuodelle 2022

Kuntatalouden tilannekuva

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos heikkeni vuonna 2022 hieman suhteessa kahteen aiempaan vuoteen, mutta säilyi yhä vahvalla tasolla. Tulos pohjautuu työllisyyden ja talouden hyvään kehitykseen ja siitä seuranneeseen verotulojen kasvuun. Kuntatalouden luvut paranivat viime vuonna merkittävästi myös kertaluonteisilla tekijöillä, kuten sote-kiinteistöjen myynneistä saaduilla tuloilla sekä Helsingin kaupungin liikenneliikelaikoksen yhtiöittämisellä.

Kuntatalouden vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta, mutta oli edelleen yli poistotason ja myös nettoinvestointien. Vuosikate laski vähiten yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, muissa ryhmissä lasku jatkui jo toista vuotta peräkkäin. Kuntatalouden eriytyminen näkyikin viime vuonna selkeästi suurten kaupunkien ja pienten kuntien välillä.

Kuntakonsernien lainakanta oli vuoden 2022 lopussa noin 43,5 mrd. euroa. Lainakanta kasvoi lähes 1,2 mrd. euroa

edellisestä vuodesta, kun taas peruskuntien lainakanta väheni ensimmäistä kertaa koko 2000-luvun aikana. Tämä kertoo kehityksen, jossa merkittävät investoinnit ja toiminnot ovat siirtyneet yhä suuremmissa määrin kunnista konserniyhtiöissä, kuntayhtymissä ja muissa yhteisöissä toteuttavaksi. Eniten lainamäärä kasvoi yli 100 000 asukkaan kuntakonserneissa, jotka investoivat muita kuntia enemmän infra- ja elinkeinopoliittisiin kehittämishankkeisiin.

Hallituksen kuntataloutta koskevat linjaukset

Hallitus asettaa ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassaan tavoitteeksi, että kansantalouden tilinpidon mukainen kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa vuonna 2027. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuntatalouden tilanteen kohenemista, sillä julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,4 % vuonna 2027.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

Peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus. Valtion rahoitusvastuun täysimääräinen toteutuminen edellyttää myös sitä, että uusien tai laajentuvien tehtävien ja velvoitteiden vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan realistisesti. Huomioita kiinnitetään myös tehtävä- ja velvoitemuutosten henkilöstövaikutuksiin, koska kunta-alan palkan saajien eläköityminen on voimakkaasta ja työvoimatilanne vaihtelee toimialoittain voimakkaasti.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,1 mrd. euroa vuonna 2024. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 3,7 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,9 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,6 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2027 valtionavut ovat noin 6,1 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 4,6 mrd. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus laskee vuonna 2024 vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 290 milj. eurolla noin 2,5 mrd. euroon. Muutos johtuu pääosin vuonna 2023 sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentumisesta sekä sen vuoksi valtionosuuteen tehtävistä korjauksista. Jotta kuntataloudesta siirtyisi uudistuksen yhteydessä yhtä paljon kustannuksia ja tuloja, tulee tämän hetken arvion mukaan kunnan peruspalvelujen

valtionosuudesta vähentää vuodesta 2024 alkaen pysyvästi noin 224 milj. euroa. Siirtyvien kustannusten ja tulojen tarkentumisesta johtuva valtionosuuden vähennys huomioidaan vuoden 2023 osalta takautuvasti vuosina 2024 ja 2025, minkä vuoksi peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan 112 milj. euron määräaikainen vähennys kyseisinä vuosina. Vähennyksen määrä tarkentuu marraskuussa 2023, kun sote-uudistukseen liittyvät rahoituslaskelmat päivitetään lopullisiksi vuoden 2022 verotuksen valmistuttua.

Kehyskauden lopussa vuonna 2027 kuntien peruspalvelujen valtionosuudet ovat noin 3,5 mrd. euroa. Peruspalvelujen valtionosuutta korottavat vuonna 2025 työvoimapaalveluiden järjestämistä vastaava siirto kunnille ja kuntien työttömyysturvan rahoitus osuuden kasvattaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisesta johtuen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Hallitusohjelman toimenpiteistä osa täsmenyy jatkovalmistelussa, esimerkiksi perusopetuksen vahvistamiseen osoitettava lisäys ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin osoitettavan leikkauksen kohdentaminen.

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen on vuonna 2024 hieman kuntataloutta vahvistava. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille. Peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys vuosina 2024–2027, mikä pienentää kuntien valtionosuutta noin 24 milj. euroa vuonna 2024. Toisaalta hallitusohjelman mukainen maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta 2024 alkaen vahvistaa kuntataloutta arviolta noin 108 milj. eurolla vuodesta 2024 alkaen. Hallitusohjelmassa kunnille ei osoiteta uusia tehtäviä tai velvoitteita vuonna 2024.

Hallitusohjelma sisältää myös monia kuntien toimintaan ja talouteen vaikuttavia uudistuksia. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevälistuntokaudella 2025, ja uuden lainsäädännön tulla voimaan 1.1.2026. Myös TE-palveluiden rahoitusmallia tarkistetaan ja työvoimapaalveluiden lakisääteistä palveluprosessia kevennetään.

Kuntien toimintaedellytysten vahvistamiseksi hallitus käynnistää kuntien normituksen keventämishojelman, johon kytketään kaikki kuntia ohjaava sektorilainsäädäntö soveltuvin osin.

Käynnissä olevaa kiinteistöverouudistusta jatketaan. Kiinteistöverouudistuksessa päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käypiä arvoja. Hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa hallituksen esitys on kaavailtu annettavaksi keväällä 2024.

Tällä kehyskaudella kuntien kiinteistökantaan kohdistuu etenkin sote-uudistuksen seurauksena tarve uudelleenjärjestelyihin, joilla tulee olemaan vaikutuksia kuntatalouteen. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia merkittävästi sekä hakea ratkaisuja valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin tilaomaisuuskysymyksiin. Kuntien on lisäksi mahdollista saada sote-uudistukseen liittyvistä omaisuusjärjestelyjen kustannuksista korvausta tietyin ehdoin.

Lisäksi osana julkista taloutta ja työllisyyttä kohentavia toimia sosiaaliturvaetuuksiin ja erityisesti työttömyysturvaan ja asumisen tukiin tehdään muutoksia, jotka vaikuttavat välillisesti myös kuntien verotuloihin ja kuntien rahoitusosuuteen toimeentulotuesta. Muutoksilla on toimeentulotukea sekä lisääviä että vähentäviä vaikutuksia.

Kuntatalouden kehitysarvio

Suomen talouskehitys pysyy kuluvana vuonna nollan tuntumassa, kun hintojen ja korkojen nousu vähentävät kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Inflaation arvioidaan kuitenkin normalisoituvan keskimäärin kahteen prosenttiin vuosina 2024–2027. Vuonna 2024 bruttokansantuote kasvaa 1,2 prosenttia kotitalouksien ostovoiman kohentumassa ja vuonna 2025 talouskasvu vahvistuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi vihreän siirtymän investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Talouden toipumisen odotetaan vähentävän työttömyyttä ja lisäävän työllisten määrää vuodesta 2025 alkaen. Vuosina 2026–2027 talouskasvun arvioidaan vaimenevan hieman mutta säilyvän runsaassa 1,5 prosentissa.

Kuntatalouden keskeiset tunnusluvut, kuten tilikauden tulos ja toiminnan ja investointien rahavirta, ovat kuntatalouden kehitysarvion mukaan kuluvana vuonna vahvoja, mikä johtuu pitkälti sote-uudistukseen liittyvästä verohännästä. Käännös heikompaan on kuitenkin edessä, kun alkuvuoden suotuista tulokehitys hiipuu talouskasvun vaimenemisen vuoksi ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat.

Vuosikate riittää kattamaan poistot kaikkina tarkastelu vuosina, mutta nettoinvestointeihin se ei riitä. Tulojen ja

menojen epätasapaino merkitsee kuntataloudessa sopeutuspainetta tuleville vuosille. Kuntatalousohjelman sisältämä kuntatalouden kehitysarvio on laadittu valtiovarainministeriön kansantalousosastolla painelaskelmana, jossa ei tehdä oletuksia kuntien omista sopeutustoimenpiteistä eikä veroprosenttien muutoksista tuleville vuosille.

Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027. Kuntatalouden suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat noin 3 prosenttia vuonna 2024. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi.

Työ- ja elinkeinopalveluiden siirto kuntien vastuulle laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja vajaalla 900 milj. eurolla vuonna 2025. Myös valtionosuudet kasvavat voimakkaasti, kun työ- ja elinkeinopalveluiden myötä kunnille siirtyvät kustannukset sekä uudistuksesta aiheutuva kasvu kuntien etuusmenoissa kompensoidaan kunnille. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä kasvaa noin neljällä tuhannella henkilötyövuodella, mikä näkyy vuonna 2025 etenkin henkilötyömenojen voimakkaana kasvuna.

Kunnilla on merkittäviä investointitarpeita muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Kuntatalouden lainakanta jatkaa kasvuaan vuosina 2024–2027, mutta kasvuvauhti hidastuu viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna. Kuntatalouden lainakanta kasvaa tarkastelujaksun lopulla 24,2 mrd. euroon.

Rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointi kuntakokoryhmittäin Kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntakokoryhmittäin. Kuntien rahoituksen tasapainotilaa mitataan toiminnan ja investointien rahavirtaan perustuen. Toiminnan ja investointien rahavirta -käsite ilmaisee negatiivisena kunnan paineen lainakannan kasvattamiseen tai veroprosentin korottamiseen. Positiivinen toiminnan ja investointien rahavirta heijastaa mahdollisuutta lainojen lyhentämiseen tai veroprosentin laskemiseen.

Toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan vuonna 2023 vahva lähes kaikissa kuntakokoryhmissä. Vuoden 2023 vahvaa tilannetta selittävät pitkälti verotulot ja erityisesti kunnallisverotulot, joissa näkyvät vielä aikaisempien vuosien veroprosenteilla maksuunpannut verot. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee vuonna 2024 kaikissa kuntakokoryhmissä, kun sote-uudistuksen

verohännät poistuvat ja valtionosuuksiin tehdään sote-uudistuksen siirtolaskelman tarkentumisen edellyttämä vähennys takautuvasti vuodelta 2023. Vuosina 2025–2027 toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee edelleen maltillisesti, mutta kuntakokoryhmittäinen vaihtelu on suurta.

Kunnallisveroprosenttiin kohdistuu nousupainetta kaikissa kuntakokoryhmissä vuosina 2024–2027, mutta koko maan tasolla kunnallisveron laskennallinen korotuspaine pysyy suhteellisen maltillisella tasolla. Vuonna 2023 negatiivisen vuosikatteen kuntia on vain muutama, mutta kehyskauden loppua kohden määrä nousee pienissä kuntakokoryhmissä. Veropohjan heikkeneminen voi muodostaa uhkan varsinkin pienemmissä kuntakokoryhmissä, jos väestöennusteen mukainen demografia- ja muuttotappiokehitys jatkuu ennustetun kaltaisena. Myös niiden kuntien lukumäärä, joiden taseessa on kertynyttä alijäämää, kasvaa kehyskauden loppua kohden.

Kuntatalouteen vaikuttavat tarkastelujaksolla monet eri epävarmuutta aiheuttavat muutostekijät. Sote- ja TE-uudistus aiheuttavat kehitysarvioihin epävakaisuutta. Kuntakokoryhmittäisiin ja kuntakohtaisiin arvioihin tuleekin suhtautua varovaisesti ja pitkälle meneviä tulkintoja tulisi välttää. Tarkastelu kuvaa kuitenkin erikokoisten kuntien talouden kehityksen suuntaa ja tilaa.

Ver- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen

Kunnallisvero

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2024 noin 9,7 mrd. euroa, mikä on noin 0,7 mrd. euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Vuonna 2023 voimaan tullut soteverouudistus alentaa kunnallisveron kertymää hieman vielä vuonna 2024. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Kehyskauden verotuottoarvioihin sisältyvät ansiotuloveroperusteiden vuosittaiset indeksitarkistukset sekä pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman veromuutokset. Vuonna 2024 indeksitarkistuksen mitoitusta muutetaan siten, että työttömyysvakuutusmaksun 0,2 prosenttiyksikön alennusta vastaava osuus kanavoidaan valtiolle Työllisyysrahastoon kohdistuvien säästöjen ohjaamiseksi valtion velkakehityksen taittamiseen. Lisäksi työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksun 0,71 prosenttiyksikön alentaminen vuonna 2024 kasvattaa kunnallisveron tuottoa arviolta noin 56 miljoonalla eurolla.

Yhteisövero

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 1,9 mrd. euroa vuonna 2024, mikä on noin 170 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Kehyskaudella veron tuoton arvi-

oidaan kasvavan keskimäärin noin 4,1 prosentin vuosivauhtia. Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus pienentää kuntien yhteisöverokertymää vuonna 2024 noin 1 milj. eurolla ja maksuunpanoa vuositasolla noin 2 milj. eurolla. Lisäksi vuonna 2024 tapahtuva työnantajan työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 0,72 prosenttiyksiköllä arvioidaan kasvattavan kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta noin 28 miljoonalla eurolla. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus pitää yhteisöverokannan kilpailukykyisellä tasolla.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuotto on noin 2,3 mrd. euroa vuonna 2024, mikä on noin 115 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2023. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan maapohjan kiinteistöveron alaraja korotetaan 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta 2024 alkaen. Toimenpide edellyttää maapohjan veroprosentin eriyttämistä yleisestä kiinteistöveroprosentista. Jatkossa maapohjan kiinteistöveron vaihteluväli olisi 1,30–2,00 pro-

senttia. Muutos kasvattaa kuntien kiinteistöverotuloja arviolta noin 108 milj. eurolla vuodesta 2024 alkaen. Lisäksi pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyy kirjaus, jonka mukaan hallitus toteuttaa kiinteistöverotuksen uudistuksen, jolla korjataan kiinteistöjen verotusarvojen ja käypien arvojen eriytyminen toisistaan. Uudistus toteutetaan pitkällä siirtymäajalla. Kiinteistöveron muutokset ovat kohtuullisia kiinteistön omistajille.

Kaivosmineraalivero

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy vuonna 2024 voimaan tuleva kaivos mineraalivero, josta verotuottoa kertyisi ensimmäistä kertaa vuonna 2025. Tästä kaivosten sijaintikuntien osuus olisi 60 prosenttia, eli noin 15 milj. euroa vuosittain. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan kaivosmineraaliveron tasoa tarkistetaan puoliväliriihestä eteenpäin ja veroon asetetaan toinen veroluokka. Muutos lisää sijaintikuntien osuutta kaivosmineraaliveron tuotosta arviolta 3 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.

	2024	2025	2026	2027
Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus	-29	-36	-33	-33
Työtulovähennyksen kasvattaminen pieni- ja keskituloisia painottaen	-4	-7	-7	-9
Työtulovähennyksen lapsikorotuksen käyttöönotto		-4		
Työtulovähennyksen ikään perustuvan korotuksen uudelleenkohdentaminen	2			
Nostetaan matkakuluvähennyksen omavastuuta 900 euroon	9			
Jatketaan kotitalousvähennyskokeilua vuodella	-1	1		
Korotetaan maatalouden tasausvastuu 25 000 euroon	-3			2
Maatalouden vuokratulojen verokohtelun yhtenäistäminen	-13			
Kaivosmineraaliveron korotus				3
Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus	108			

Taulukko 2 Keskeisten veroperuste muutosten vaikutus kuntien verotuottoon vuositasolla (milj. euroa).

Lisätietoa verojen muutoksista löytyy valtiovarainministeriön julkaisemasta kuntatalousohjelmasta:

[Kuntatalousohjelma \(syksy 2023, kohta 4.3\)](#)

Kuntien valtionavut

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,1 mrd. euroa vuonna 2024. Laskennalliset valtionosuudet ovat n. 3,7 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,9 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,6 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2027 valtionavut ovat noin 6,2 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 4,6 mrd. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korottaa kehyskaudella vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämisvastuun

siirto kunnille ja siihen liittyvä kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoa puolestaan alentaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen liittyvien kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten tarkistus sekä hallitusohjelman mukainen indeksisäästö. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella johtuen oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisesta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Uusiin ja laajeneviin valtionosuustehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Hallitusohjelman toi-

menpiteistä osa täsmentyy jatkovalmistelussa, esimerkiksi perusopetuksen vahvistamiseen osoitettava lisäys ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin osoitetavan leikkauksen kohdentaminen.

Lisätietoa valtionapujen muutoksista löytyy valtiovarainministeriön julkaisemasta kuntatalousohjelmasta:

Kuntatalousohjelma (syksy 2023, kohta 2.3)

	2022 TA+LTA:t	2023 TA	2024 TAE
Laskennalliset valtionosuudet	9 150	4 001	3 673
VM	7 987	2 752	2 463
OKM	1 163	1 249	1 210
josta kuntayhtymät	1 070	1 095	1 119
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	2 750	851	861
Valtionavustukset:	1 411	558	555
OM	11	11	32
VM	30	11	11
OKM	391	254	202
MMM	4	4	4
LVM	85	44	31
TEM	208	134	207
STM	659	76	59
YM	23	23	9
Valtionavut yhteensä	13 311	5 410	5 089

Taulukko 3 Valtionosuudet ja -avut (milj. euroa).

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2024 on hieman vahvistava vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys.

Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus vahvistaa kuntataloutta. Hallitus ohjelmassa kunnille ei osoiteta uusia tehtäviä tai velvoitteita vuonna 2024.

Sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytykset ja säästöt vähentävät myös kuntien menoja. Toisaalta niiden arvioidaan vähentävän kuntien verotuloja ja lisäävän toimeentulotuen tarvetta. Samalla toimien arvioidaan lisäävän työllisyyttä, mikä puolestaan lisäisi kuntien verotuloja.

Työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen alentamisen arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja ja vähentävän kunta-työnantajien maksurasitusta yhteensä n. 300 milj. eurolla vuonna 2024.

Lisätietoa valtion toimenpiteiden vaikutuksista löytyy valtiovarainministeriön julkaisemasta kuntatalousohjelmasta:

Kuntatalousohjelma (syksy 2023, kohta 2.4)

1.3 Muut toimintaympäristön kehitysnäkymät

Hallitusohjelmasta erityisesti huomioitavat asiat

Maan hallituksen hallitusohjelmaan liittyvä julkisen talouden toimeenpano tapahtuu julkisen talouden suunnitelman (JTS) ja sen osana olevan kuntatalousohjelman (KTO) kautta. Edellä mainitut ovat osa valtion tulo- ja menoarvioesitystä.

Osa toimenpiteistä ei sisällä välittömiä talousarviovaikutuksia, mutta ne liittyvät muutoin merkittävästi kuntatalouden kehitysnäkymiin tai kuntien tehtävien järjestämiseen.

Hallitusohjelman kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet ministeriöittäin:

Oikeusministeriö:

- Lunastuslain korvauserusteiden uudistaminen

Valtiovarainministeriö:

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2023–2027
- Verotulomenetysten korvaukset
- Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen
- Maapohjan kiinteistöveron alarajan korottaminen
- Kiinteistöverouudistus

Opetus- ja kulttuuriministeriö:

- Varhaiskasvatus ja perusopetus sekä vapaa sivistystyö
- Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus
- Liikunta ja nuorisotyö

Liikenne- ja viestintäministeriö:

- Julkisen henkilöliikenteen ostot
- MAL-sopimukset ja liikenteen infra-avustukset
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö:

- Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille
- Kotoutuminen
- Energiategohokkuusdirektiivi

Ympäristöministeriö:

- Ilmastolain uudistus
- Erityistä tukea tarvitsevien asuminen
- Kaavoituksen ja rakennusluvituksen tiedonhallinta

Lisätietoa toimenpiteistä löytyy valtiovarainministeriön julkaisemasta kuntatalousohjelmasta:

[Kuntatalousohjelma \(syksy 2023, kohta 3\)](#)

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sekä valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2024 noin 2,5 mrd. euroa, josta varataan 10 milj. euroa kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen. Valtionosuus laskee vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 290 milj. eurolla. Muutos johtuu pääosin vuonna 2023 sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentumisesta sekä sen johdosta valtionosuuteen tehtävistä korjauksista.

Valtionosuutta kasvattavat vuonna 2024 ennen kaikkea indeksikorotus, joka on 2,2 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys noin 53 milj. euroa. Hallitusohjelman mukainen 1 prosenttiyksikön indeksijarru pienentää kuitenkin kuntien valtionosuutta noin 24 milj. eurolla. Lisäksi valtionosuutta kasvattavat uudet ja laajenevat tehtävät, joista taloudellisesti merkittävimmät ovat sitouttava kouluyhteistyö (4,7 milj. euroa) sekä B1-kielen opetuksen lisääminen yhdellä vuosiviikkotunnilla (4,1 milj. euroa). Valtionosuutta kasvattavat myös eräiden aikaisemmin valtionosuuteen kohdistuneiden määräaikaisten vähennysten päättymisen. Tällaisia vähennyksiä ovat muun muassa kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän poistumiseen (10 milj. euroa), sote-uudistuksen muutosrajoittimen neutralisointiin (3,6 milj. euroa) sekä pitkäaikaistyöttömien eläketukeen (1 milj. euroa) liittyneet vähennykset. Perustoimeentulon kuntien maksuosuuden muutos kasvattaa valtionosuutta noin 3,5 milj. eurolla vuonna 2024.

Valtionosuutta pienentää vuodesta 2024 lähtien erityisesti edellä mainittu sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentuminen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät tulot tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja verotulojen osalta valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpan- tujen verotulojen perusteella koko maan tasolla hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia vastaaviksi. Tulojen ja kustannusten erotus otetaan huomioon peruspalvelujen valtionosuudessa vuodesta 2024 lukien. Jos kunnilta on tarkistuksen perusteella koko maan tasolla siirtynyt tuloja vähemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä vähennetään kunnille myönnettävästä valtionosuudesta. Jos tuloja on siirtynyt enemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä lisätään kunnille myönnettävään valtionosuuteen. Vuoden 2023 osalta erotuksesta otetaan huomioon jälkikäteen valtionosuuden vähennyksenä puolet vuonna 2024 ja puolet vuonna 2025.

Kuntien vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen sekä tietoihin tehtyjen kuntien toimittamien oikaisujen perusteella kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden tehtävien kustannukset olisivat noin 669 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2023 talousarvion yhteydessä arvioitiin. Lisäksi kunnilta valtiolle siirtyvät verotuskustannukset ovat noin 64 milj. euroa, eli 2 milj. enemmän kuin vuoden 2023 talousarvion yhteydessä arvioitiin. Kunnilta siirtyvät kustannukset ovat näin ollen yhteensä noin 21,97 mrd. euroa vuoden 2024 talousarviossa.

Arvio kunnilta uudistuksen yhteydessä siirtyvistä verotuloista on puolestaan kasvanut noin 509 milj. eurolla verrattuna vuoden 2023 talousarvion yhteydessä tehtyyn arvioon (13,11 mrd. euroa). Siirtyvillä kunnallisveroilla katettiin vuoden 2023 talousarviossa myös siirtyvät verotuskustannukset (62 milj. euroa), eli kunnallisveron leikkauksuudeksi muodostui 13,17 mrd. euroa. Verotuskustannukset huomioiden arvio siirtyvistä verotuloista on kasvanut noin 447 milj. euroa vuoden 2023 talousarvioon verrattuna.

Jotta kuntataloudesta siirtyisi uudistuksen yhteydessä yhtä paljon kustannuksia ja tuloja, vähennettäisiin edellä mainittujen tietojen perusteella kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vuodesta 2024 alkaen pysyvästi noin 224 milj. euroa. Talousarviossa valtionosuuden vähennys on eritelty kahdelle riville; hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten tarkentumisesta aiheutuva pysyvä vähennys (160 milj. euroa) sekä valtiolle siirtyvien verotuskustannusten siirrosta aiheutuva pysyvä vähennys (64 milj. euroa).

Siirtyvien kustannusten ja tulojen tarkentumisesta johtuva valtionosuuden vähennys huomioidaan takautuvasti vuodelle 2023. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan tästä johtuen 112 milj. euron määräaikainen vähennys vuosina 2024 ja 2025.

Kuntien rahoituslaskelmat päivitetään lopullisiksi verotuksen valmistuttua marraskuussa 2023 ja niiden perusteella määritetään rahoitus vuodesta 2024 eteenpäin. Samassa yhteydessä muutetaan lopullisiksi myös sote-uudistuksen kuntatalousvaikutuksia tasaavat rahoituserät eli muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus. Hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten ja tulojen kuntakohtaista epätasapainoa tasataan 60 prosenttisesti valtionosuuteen sisältyvällä muutosrajoittimella. Järjestelmämuutoksen tasauksella rajoitetaan uudistuksen aiheuttamaa muutosta kuntien tasapainotilaan (vuosikate poistojen jälkeen) siten, että muutos voi olla enintään +/- 60 euroa asukasta kohti viiden vuoden aikana.

Osalla kunnista sote-uudistuksen tasauselementit muodostuvat erittäin suuriksi ja muutokset vuoden 2023 tasauselementteihin voivat myös olla merkittäviä. Tämä

johtuu siitä, että yksittäisen kunnan siirtyvien kustannusten ja tulojen välillä voi olla suuria eroja, ja tätä vaikutusta rajataan muutosrajoittimella. Jos siirtyvät erät ovat muuttuneet merkittävästi syksyn 2022 arviotiedoista, näkyvät muutokset suoraan myös tasauselementeissä. Suurimmat muutokset vuoteen 2023 nähden ovatkin niissä kunnissa, joissa sote-kustannukset ovat muuttuneet merkittävästi talousarviotietoon verrattuna.

Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024–2027. Vuonna 2024 vähennys pienentää valtionosuutta noin 24 milj. euroa. Valtionosuutta pienentää lisäksi muun muassa asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset (-2,2 milj. euroa) sekä kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmästä vuonna 2023 tehdyn kertaluonteisen palautuksen poistuminen (-8 milj. euroa).

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon vuonna 2024, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuuslakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

Vuoden 2024 peruspalvelujen valtionosuuksien laskennalliset kustannukset ovat yhteensä 9,8 mrd. euroa. Tästä ikärakenteen osuus on 8,1 mrd. euroa. Kuntien omarahoitusosuus on 7,7 mrd. euroa eli noin 1 390 euroa/asukas. Omarahoitusosuuden vähentämisen jälkeen kuntien peruspalvelujen valtionosuus on noin 2,2 mrd. euroa. Valtionosuuden lisäosat ovat noin 280 milj. euroa ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus noin 808 milj. euroa. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasauslisäykset ovat 909 milj. euroa ja tasausvähennykset -101 milj. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 22,09 prosentista 21,92 prosenttiin vuonna 2024. Muutoksessa on otettu huomioon lisäyksenä 0,07 prosenttiyksikköä liittyen uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 100 prosenttia. Indeksissästö puolestaan alentaa valtionosuusprosenttia 0,24 prosenttiyksikköä.

Kehyskauden lopussa vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuudet ovat noin 3,5 mrd. euroa. Valtionosuuden kasvu johtuu vuonna 2025 voimaan tulevasta TE-palvelu-uudistuksesta, jonka yhteydessä noin 900 milj. euroa määrärahoja siirretään työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilta kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Vuodesta 2025 valtionosuuden tasoon vaikuttavat myös työllisyyspalveluita koskevat hallitusohjelmassa sovitut toimenpiteet. Maahan-

muuttajaätien aseman parantamiseen kohdistetaan vuodesta 2025 alkaen noin 5 milj. euroa ja ruotsinkieliseen kotoutumiskoulutukseen noin 0,5 milj. euroa. Lisäksi kehitetään kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta työpaikoilla, jonka johdosta valtionosuutta lisätään 2 milj. eurolla vuodesta 2027 alkaen. Työllisyysmäärärahojen alentaminen ja sitä vastaavat lainsäädännön muutokset vähentävät puolestaan valtionosuutta vuodesta 2025 alkaen 37 milj. euroa ja pakolaiskiintiön lasku noin 1 milj. eurolla. Lisäksi kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistus vähentää valtionosuutta 7,5 milj. eurolla vuodesta 2027 alkaen.

Hallitusohjelman mukaan esi- ja perusopetusta vahvistetaan hallituskauden aikana muun maussa kasvattamalla perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2–3 vuosiviikkotunnilla laajentamalla opetussuunnitelmaa, uudistamalla

kolmiportaista tukea koskevan lainsäädännön sekä varmistamalla, että kielenopetukseen on varattu riittävästi tuntiresursseja. Lisäksi osana perusopetuksen vahvistamista vakiinnutetaan perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoitus. Kokonaisuutena perusopetuksen vahvistamiseen on varattu 50 milj. euroa vuonna 2024, 100 milj. euroa vuonna 2025, 150 milj. euroa vuonna 2026 ja 200 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen. Perusopetuksen vahvistamisen toimenpidekokonaisuus sisältänee myös kuntien valtionosuuteen tulevana vuosina vaikuttavia tehtävämuutoksia. Toimenpiteitä tai niitä koskevaa rahoitusta ei kuitenkaan ole toistaiseksi huomioitu kehyskauden valtionosuuden tasossa, vaan toimenpiteet ja niiden vaikutus valtionosuuteen tarkentuvat jatkovalmistelun yhteydessä.

1.4 Turun kaupungin organisaatio ja Turku-konserni

Turun Kaupungin organisaatio

Turun kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttää kaupunginvaltuusto. Valtuutetut ja heidän varajäsenensä valitaan joka neljäs vuosi toimitettavissa kunnallisvaaleissa. Turun kaupunginvaltuustossa on kaudella 2021–2025 yhteensä 67 valtuutettua. Valtuutettujen määrä on kuntalaissa sidottu kaupungin asukaslukuun.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimii Mika Maaskola (SDP), 1. varapuheenjohtajana Muhis Azizi (Kok.), 2. varapuheenjohtajana Timo Furuholm (Vas.), 3. varapuheenjohtajana Mikael Miikkola (PS) ja 4. varapuheenjohtajana Saara Ilvessalo (Vihr.).

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua ja, jollei laissa toisin säädetä tai hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa laajakantoisissa ja koko kaupunkia koskevissa asioissa.

Kaupunginhallituksessa on 14 jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Valtuusto valitsee kaupunginhallituksen jäsenet kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimii pormestari Minna Arve (Kok.), 1. varapuheenjohtajana apulaispormestari Piia Elo (SDP), 2. varapuheenjohtajana apulaispormestari Elina Rantanen (Vihr.) ja 3. varapuheenjohtajana apulaispormestari Mirka Muukkonen (Vas.).

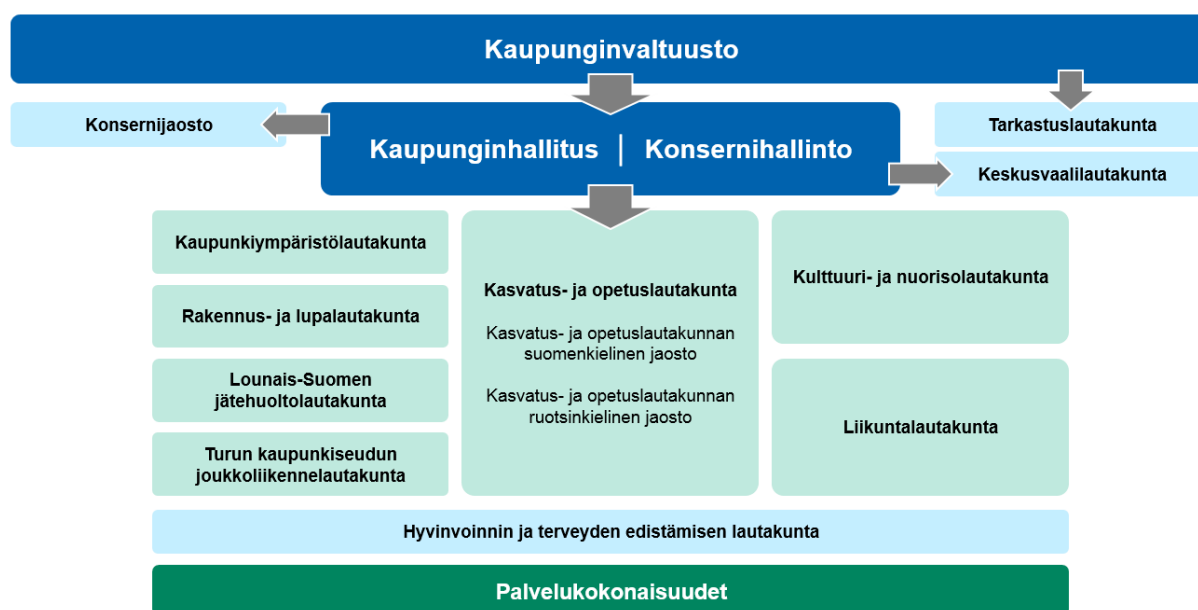
Turku siirtyi kesäkuusta 2021 lähtien pormestarien aikaan: kaupunkia johtavat pormestari ja kolme apulaispormestaria.

Malli vahvistaa demokratiaa antamalla kuntalaisille mahdollisuuden vaikuttaa merkittävästi aiempaa suuremmin kaupungin ylimmän poliittisen johdon valintaan.

Kaupunginvaltuuston ja – hallituksen poliittiset voimasuhteet vuoden 2023 syksyllä:

	Valtuusto	Hallitus
Kansallinen kokoomus ja Suomen Kristillisdemokraatit	18	4
Suomen sosialidemokraattinen puolue	13	3
Vihreä liitto	10	2
Vasemmistoliitto	9	2
Perussuomalaiset	7	2
Ruotsalainen kansanpuolue	3	1
Suomen Keskustapuolue	3	0
Liike Nyt	1	0
Järjen ääni	1	0
Kaupunginvaltuutettu Elina Sandelin	1	0
Kaupunginvaltuutettu Johannes Yrttiaho	1	0

Turun kaupungin toimielimet

Kuva 2 Turun kaupungin toimielimet.

Turku-konserni

Kaupunkikonsernia johtaa ja ohjaa kaupunginhallituksen konsernijaosto. Hallintosäännön luvun 2 kohdan 5 mukaan kaupunginhallituksen konsernijaosto huolehtii kaupunkikonsernin konserniohjauksen ja -valvonnan täytännönpanosta sekä niiden toimivuudesta. Konsernijaosto tekee esityksiä omistajapolitiikan linjauksista ja konserniohjauksen periaatteista, tytäryhteisöille ja -säätiöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä muista yhteisöjen sekä säätiöiden toimintaan ja talouteen liittyvistä asioista. Lisäksi konsernijaosto ohjaa, seuraa ja valvoo kaupungin tytäryhteisöjen ja -säätiöiden toimintaa sekä niille asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Konsernin yhtiöt jaetaan strategisiin ja operatiivisiin yhtiöihin.

Kuntaliiton antaman talousarvio ja -suunnitelma suositusten mukaan ”Valtuuston tulee ohjata asettamallaan tavoitteilla myös tytäryhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista. Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytäryhteisön asemaa, toiminnan laajuutta ja toimintaedellytyksiä (mm. investoinnit) tai palvelun laatua, hinnoitteluperiaatteita taikka pääoman tuottovaatimuksia. Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan ja kuntayhtymän voimassa olevaan talousarvioon ja -suunnitelmaan. Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta.”

Strategiset yhteisöt vuonna 2023 ovat:

Strategiset tytäryhteisöt

Oy Turku Energia – Åbo Energia Ab
 Turun Seudun Vesi Oy
 Turun seudun puhdistamo Oy
 Turku 2029 -säätiö
 Arkea Oy
 Blue Industry Park Oy
 Kaarea Oy
 Kuntec Oy
 Turku Science Park Oy
 Turku City Data Oy
 Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy
 Turun Kaupunginteatteri Oy
 TVT Asunnot Oy
 Turun Kaupunkiliikenne Oy
 Turun Satama Oy
 Turun Ylioppilaskyläsäätiö

Forum Marinum -säätiö
 Turun Aikuiskoulutussäätiö
 Turun Ammattikorkeakoulu Oy
 Turun Vesihuolto Oy
 Turun Musiikinopetus Oy
 Turun Taiteen talo Oy
 Visit Turku Archipelago Oy

Strategiset osakkuusyhtiöt

Turun TeknologiaKiinteistöt Oy
 Lounais-Suomen Jätehuolto Oy

Organisaatiomuutokset ja omistusjärjestelyt

Turku-konserniin kuuluu Turun kaupunki emoyhteisönä sekä 66 tytäryhteisöä, joista kaupungin suorassa määräysvallassa on 38 osakeyhtiötä ja 6 säätiötä.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston toimivallassa on 22 strategista tytäryhteisöä sekä 3 osakkuusyhteisöä.

Kaupungilla on suoria omistuksia 11 osakkuusyhtiössä, joista 3 on konsernijaoston toimivallassa olevaa strategista yhtiötä (Turun TeknologiaKiinteistöt Oy (konsernin omistusosuus 47,9 %), Lounais-Suomen Jätehuolto (22,5 %) sekä Kaarea Oy (46,0 %).

Turku-konsernin konsernitiilin päätökseen yhdistellään lisäksi 2 kuntayhtymää.

Turun kaupunki on vähentänyt omistustaan Visit Turku Archipelago Oy:ssä niin, että yhteensä 145 osaketta myytiin Paraisten (62 kpl) ja Naantalın (83 kpl) kaupungeille. Osakekaupan jälkeen kaupungin omistusosuus on 94,2 % kaikista osakkeista.

Turun seudun puhdistamo Oy:ssä tehtiin suunnattu maksuton osakeanti Yhtiösopimuksen 23.12.2022 mukaisen osakkaiden osakeomistusten tarkastuksen toteuttamiseksi. Turun kaupungin omistusosuus nousi 59,31 prosentista 62,09 prosenttiin.

1.5 Turun kaupungin kehittäminen ja kärkihankkeet

Turun kaupungin kehittämisen lähtökohtana toimii kaupunkistrategia. Pormestariohjelma ja vuosittain päivitetävä toimintasuunnitelma toteuttavat kaupunkistrategian tavoitteita.

Kaupungilla on käytössä kehittämisen salkunhallinnan toimintamalli. Kehittämissalkkujen hallinta ohjaa kaupungissa tapahtuvaa kokonaiskehittämistä hyötyjen ja resurssien käytön näkökulmasta. Kehittämissalkussa olevat hankkeet ja projektit valmistellaan ja toteutetaan yhteisillä parhaisiin käytäntöihin perustuvilla projektihallinnan menetelmillä ja työvälineillä. Turun kaupungin kehittämismalli sai eurooppalaisen EFQM-laatustandardin mukaisen Committed to Excellence-laatumunnuksen vuonna 2017.

Kaupungin kannalta kaikkein keskeisimpiä tavoitteita toteutetaan kehittämismallin mukaisesti kärkihankkeissa.

Kärkihankkeet

Turun vuonna 2021 laaditussa pormestariohjelmassa linjattiin kaupunkikehityksen tulevaisuuden kärkihankkeet. Kärkihankkeet ovat tapa viedä yhteistä näkemystä laajalajaisesti eteenpäin ja reagoida etupainotteisesti maailman muutoksiin. Turun kaupungilla on viisi kaupunkistrategiasta ja pormestariohjelmasta juontuvaa kärkihanketta: Keskustan kehittäminen, Turun Tiedepuiston kärkihankkeet, Kulttuurin kärkihankkeet, Osaamisen kärkihankkeet sekä Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihankkeet.

Kaikilla kärkihankkeilla on kunnianhimoisia tavoitteita, joiden eteen tehdään työtä niin sisäisten kuin ulkoistenkin kumppanien kanssa. Laajoja, useita toimijoita ja toimenpiteitä yhdistäviä kokonaisuuksia ovat mm. Kulttuuriranta (mm. Musiikkitalo, Taiteen talo, Linnanniemen taidekaupunginosa) ja kampusyhteistyö (Teknologiakampus, Terveyskampus ja Kulttuurikampus).

Keskustan kärkihankkeessa vahvistamme sen elinvoimaa ja kehitämme kaupallista keskustaa, Aurajoen kulttuurirantaa ja Vanhaa kaupunkia. Kehittämistyön suunnannäyttäjäksi on laadittu Keskustavisio 2050 ja useita kohdekohtaisia suunnitelmia. Kauppatorin ollessa nyt lähes valmis, siirtyy kärkihankkeen painopiste muun muassa Turun Ratapihan kehittämiseen. Alueelle on suunnitteilla areena- ja elämyskeskus, joka toteutuessaan loisi Turkuun uuden kansainvälisestikin kiinnostavan tapahtumakeskuksen.

Aurajoen itärannalle on rakentumassa moderni Musiikkitalo, joka on osa laajempaa Kulttuuriranta-konseptia. 2025 vuoden aikana ratkaistaan myös kansainvälinen arkkitehtikilpailu Linnanniemen alueelle kaupungin 800 -vuotisjuhlavuoden 2029 kunniaksi rakentuvalla Historian- ja tulevaisuuden museolle.

Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kasvua tukeva kaupunkikehityskohde. Kärkihankkeella tavoitellaan alueen kehittymistä kansainvälisesti kiinnostavana ja rohkean kokeilevana osaamiskeskittymänä, joka on toiminnoltaan monipuolinen ja logistisesti vetovoimainen. Tiedepuiston kärkihankkeen mukaisella kehittämisellä tähdätään ennen kaikkea siihen, että Tiedepuiston sijainnin poikkeukselliset lähtökohdat ja monipuolisen osaamiskeskittymän luoma potentiaali saadaan mahdollisimman täysimääräisesti hyödyntämään kokonaisvaltaista kehitystä.

Kehittämisen painopistealueet luovat pohjan alueen kilpailukyvyyn ja vetovoiman vahvistamiselle paitsi monipuolisena koulutus- ja tutkimuskeskittymänä myös kansainvälisesti merkittävänä osaamisintensiivisen yritystoiminnan keskuksena ja vetovoimaisena asuinympäristönä.

Osaamisen kärkihankkeen tavoitteena on nostaa turkulaisten koulutustasoa sekä vahvistaa Turun alueen osaamis- ja innovaatiokykyä. Hankkeella vastataan työelämän osaajatarpeisiin jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia kehittämällä. Panostamme myös kansainvälisten osaajien houkutteluun kehittämällä englanninkielistä koulupolkua sekä tukemalla International House Turun toimintaa.

Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihankkeet pureutuu syrjäytymisen ehkäisyyn, alueiden välisen eriytymiskehityksen kääntämiseen, osallisuuteen sekä erityisesti nuorten hyvinvointiin Turussa. Korona-aikana lisääntynyttä nuorten pahoinvointia ja häiriökäyttäytymistä ehkäistään laajalla ja moniammatillisella yhteistyöllä. Lisäksi tavoitteena on liikuttaa kaiken ikäisiä turkulaisia kehittämällä lähiliikuntamahdollisuuksia sekä uudistamalla liikuntaseurojen avustajajärjestelmä (1.1.2025-) entistä tasapuolisemmaksi sekä investointeihin kannustavammaksi.

Turulla on eurooppalaisen kulttuurikaupungin sydän. Kulttuurin kärkihankkeet tukevat kaupunkilaisten hyvinvointia ja alueen elinvoimaa. Se vahvistaa ja edistää taiteen sekä kulttuurin toimintaedellytyksiä Turussa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa niin taiteen vapaan kentän kuin instituutioidenkin kanssa.

1.6 Yhteisvaikuttavat tavoitteet

Johtamisjärjestelmän uudistaminen

Turun kaupungin johtamisjärjestelmän uudistusta on toteutettu hallintosäännön muutoksin (Kv 18.5.2020 § 60, Kv 14.12.2020 § 214, Kv 17.5.2021 § 103 ja Kv 17.4.2023). Muutosten myötä uuden johtamisjärjestelmän hallinnollinen rakenne on toteutettu, mutta uudistuksen toteutus sekä sosiaali- ja terveystalouden uudistus vuonna 2023 edellyttävät toimintakulttuurin muutoksia pidemmän ajan kuluessa.

Pormestariohjelman linjausten mukaisesti johtamisjärjestelmän muutoksen vaikutuksia ja onnistumista seurataan säännöllisesti valtuustokauden aikana. Erityisesti kiinnitetään huomiota päätöksentekorakenteen muutosten seurantaan, pormestarihallinnon toimintaan sekä virkaorganisaation muutosten tavoitteiden asetantaan. Ensimmäinen seuranta tehtiin keväällä 2023. Ja arviointia jatketaan säännöllisesti.

Uuden Turun toiminta- ja johtamismalli

Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen ja Hyvinvointialueen muodostamisen myötä vuoden 2023 alussa syntynyt ”Uusi Turku” edellytti myös johtamisjärjestelmän sekä organisaation uudelleen tarkastelua. Uuden Turun toimintamallin ytimessä on ihmiskeskeisyys: ihmisten ja yritysten tarpeet sekä näitä tukeva elin- ja toimintaympäristö.

Turku siirtyy vaiheittain kohti yhä enemmän yhteisvaikuttavaa johtamista ja toimintakulttuuria, jossa ytimenä ovat kuntalaisille ja yrityksille resurssiviisaasti tuotettava arvo. Tavoitteena on parantaa Turun strategisten tavoitteiden toimenpanokykyä. Samalla selkeytetään johtamissuhteita ja tiivistetään kaupunkitasoista johtamista. Muutoksilla valmistaudutaan seuraavien kuntavaalien (2025) jälkeiseen poliittisen johtamismalliin uudistamiseen.

Toiminta- ja johtamismallista päätettiin helmikuussa (2.2.2023 Dnro 791-2023). Toiminta- ja johtamismallin mukaisesti perustettiin vuoden 2023 alussa neljä uutta johtoryhmää: hyvinvoinnin-, kaupunkiympäristön-, elinvoiman- ja integraation johtoryhmät.

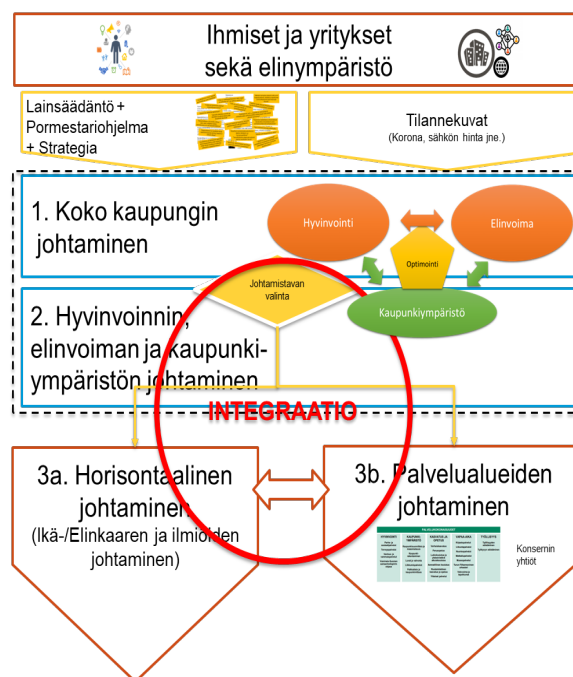
Toimintamalli etenee vaiheittain ja sitä tuetaan tarvittavilla hallinnollisilla päätöksillä ja muutoksilla.

Integraatiojohtaminen

Integraatiojohtaminen sovittaa yhteen kaupunkitasolla hyvinvoinnin, elinvoiman ja rakennetun ympäristön näkökulmat. Integraatio tukee palvelukokonaisuuksia huomioiden oman palvelutuotannon lisäksi myös kaupungin ulkopuolisten palveluntuottajien (yhdistykset ja muut kolmannen sektorin toimijat sekä yritykset) arvon asukkaille.

Integraatiojohtaminen on yhteisvaikuttavaa ja horisontaalista johtamista, jossa voidaan linjaorganisaation rinnalla johtaa ja ohjata poikkiallittaisia ilmiöitä ja kokonaisuuksia kuten ikäkaaren tai teeman mukaisia kokonaisuuksia.

Vuoden 2023 aikana yhteisvaikuttavaa ja poikkiallaista toimintaa vahvistamaan perustettiin myös elinvoiman sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuudet sekä organisoitu vapaa-ajan palvelukokonaisuus kulttuurin ja liikunnan palvelukokonaisuuksiksi (kv 17.4.2023 §7) toteuttamaan uutta toimintamallia.

Kuva 3 Integraation toimintamalli.

Yhteisvaikuttavat pilotit

Uuden Turun toiminta- ja johtamiskokonaisuutta on rakennettu yhteisvaikuttavuutta ja poikkialaisuutta toteuttavien pilottien kautta. Näitä ovat:

1. Lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen, josta rakentui lasten ja nuorten palvelukokonaisuus ja muutoshanke 31.7.2025 asti
2. Segregaation ja sen vaikutusten vähentäminen, joka edellyttää pitkäjänteistä työtä
3. Työllisyyspalvelu-uudistus, jota edistetään osana elinvoiman palvelukokonaisuutta ja muuttaa merkittävästi kaupungin tehtäviä ja vastuita
4. Lisäksi mukaan tuli vuoden 2023 kuluessa teema koulujen pihojen kehittäminen, joita tarkastellaan laajemmin eri ikäisten liikunnan ja leikin mahdollistamisena.

Vuoden 2024 aikana yhteisvaikuttavaa suunnittelua, kehittämistä ja johtamista laajennetaan muihin ikäkausiiin ja

ilmiöihin. Toiminnallisten tavoitteiden vuosisuunnitteluun luodaan toimintatapa, jolla yhteiset, poikkialaiset tavoitteet tehdään näkyväksi, jolloin niitä on helpompi myös toteuttaa, johtaa ja seurata.

Integraatiotoiminto

Turun kaupungin integraatiotoiminto edistää osaltaan väestön hyvinvointia ja elinvoimaa sekä kehittää kaupungin toimintaympäristöä. Integraatio sovittaa yhteen palvelukokonaisuuksien, konserniyhtiöiden ja muun julkisen sektorin toiminnan sekä soveltuvilta osin järjestöjen ja yritysten toiminnan asiakastarpeen tehokasta ratkaisemista varten

Integraatiotoiminto vastaa kaupungin yhteisvaikuttavan eli poikkialaisen johtamisen edistämisestä hyvinvoinnin, elinvoiman ja rakennetun ympäristön muodostamassa kokonaisuudessa.

Integraatiotoiminnossa vahvistetaan palvelujen ja toimintojen asiakas- ja ihmislähtöisyyttä ja varmistetaan, että kaupunki toimii kokonaisuudessaan tietoon ja asiakastarpeisiin perustuen. Tässä hyödynnetään kaikkia asiakasta palvelevia keinoja heidän tarpeitaan vastaavan taroituksenmukaisen asiakkuuksien ja asiointien hallinnan, ohjauksen sekä palveluverkon ja palvelutuotannon kehittämiseksi.

Integraatiotoiminto vastaa, että asiakashallinnassa, asiakaspalvelussa ja asiakasneuvonnassa käytetään yhteistä kaupunkitasoista kaikkikanavaista toimintamallia ja -järjestelmiä. Lisäksi palveluiden, palveluverkon ja palveluresurssin suunnittelussa käytetään asiakastarvelähtöistä toimintamallia.

Integraatiotoiminnon ydinprosessien tehtävänä on

- Muodostaa kaupunkitasoisen asiakaskeskeisen toimintamallin asiakkuuksien ja asiointien hallintaan ja asiakasohjaukseen, palvelujen ja palveluverkon hallintaan ja toiminnanohjaukseen sekä määrittää toimintamallin tarvitseman tiedonhallinnan sekä sitä tukevat järjestelmät.
  - o Edistää kaupunkitasoista tapaa kehittää palveluja, palveluverkkoa ja resurssienhallintaa.
  - o Tukee toimintamallin luomista palvelukokonaisuuksien palvelujen tuotteistamiselle, joka edistää palvelujen ohjausta ja seurantaa.
  - o Kuvaa kaupungin tuottamat palvelut yhdessä palvelukokonaisuuksien kanssa yhteiseen tietojärjestelmään
  - o Edistää osaltaan asiointitilin ja digitaalisten palvelujen käyttöönottoa.

Integraatiotoiminnon tehtävänä on myös

- Vastata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjauksesta, kehittämisestä sekä seurannasta kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvissa palveluissa, johtamisessa ja muussa kaupunkisuunnittelussa.
- Ohjata ja valvoa kotoutumisohjelman toteutusta kaupungin palvelukokonaisuuksissa. International House Turku kokoaa yhteen kotoutumisen edistämistä ja tukemista sekä kansainvälisten osaajien houkuttelua tarjoavat neuvonta- ja ohjauspalvelut.

1.7 Pormestariohjelman tavoitteet

Turun kaupungin pormestariohjelman Pormestarien Turku – toiminnan vuosikymmen on poliittinen sopimus, joka hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 23.8.2021 § 180. Ohjelmassa määritellään kaupungin arvot, valtuustokauden tärkeimmät painopisteet, toimintatavat ja talousraami valtuustokaudelle 2021–2025.

Pormestariohjelman ohjaa kaupungin virkavalmistelua sekä poliittista päätöksentekoa. Sen toimeenpano ja seurannan sisältö on jalkautettu toimenpiteiksi ja niihin liittyviksi tavoitteiksi taloussuunnitelmakauden ajalle.

Pormestariohjelmaa toimeenpaneavat toimenpiteet hyväksytään talousarviopäätöksellä ja toimenpiteiden toteutumista seurataan talousarvioseurannan yhteydessä.

Tavoitteisiin vastaavat toimenpiteet talousarviovuoden 2024 osalta löytyvät palvelukokonaisuuksien yhteydestä.

Nro	Tavoite	Teema
1	Lääkekehityskeskukseen saaminen Turkuun vahvistamaan lääke- ja diagnostiikka-alan kehittymistä Suomen yhdeksi talouden kivijalaksi	Edunvalvonta
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Edunvalvonta
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle ratayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030	Edunvalvonta
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku
5	Edistetään siirtymää kohti kiertotaloutta ja laaditaan toimenpideohjelman tueksi.	Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku
6	Selvitetään päästöbudjetointia tavoitellen sen ottamista osaksi talousarvioprosessia.	Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku
7	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä koskien Turun hiilineutraalisuus 2029 –ohjelmaa. Päivitetään toimenpideohjelman huomioiden, että suhteellisesti suurin päästövähennystavoite kohdistuu tulevalla kaudella liikenteeseen.	Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku
9	Perustetaan Mälikkälän-Kuninkojan alueelle uusi luonnonsuojelualue.	Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistötilatarpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
11	Kaupunkilaisten valinnanvapautta lisätään.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
12	Laaditaan palvelustrategia, jossa määritellään millaista laatua palveluilta odotetaan ja mitkä tuottamisen tavat voivat olla mahdollisia.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
13	Selvitetään mahdollisuudet koota ruotsinkieliset palvelut yhteen kokonaisuuteen.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
14	Yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa luodaan kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistämisen toimintamalli vuoden 2023 alkuun mennessä.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikkumisen tarpeet.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
16	Edistetään nuorisotyön ja kolmannen sektorin yhteistoimintaa ja vuoropuhelua, jotta kolmas sektori olisi aktiivisesti edistämässä nuorten oloja koronasta toipumisessa.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
17	Kouluihin toteutetaan luontaiseen liikkumiseen innostavia kokeiluja, joiden suunnittelussa kuunnellaan lapsia ja nuoria.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
18	Tavoitteena on, että jokaisella turkulaisella on mahdollisuus osallistua ja tehdä sekä kokea kulttuuria iästä tai elämäntilanteesta riippumatta.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
19	Perustetaan Turkuun Taiteiden talo –konsepti.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
20	Valtuuston hyväksyttäväksi tuodaan liikuntaverkkoselvitys.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
21	Kulttuuri on osa hyvää elämänlaatua ja jatkuvaa oppimista, ja kulttuurilla on erityinen merkitys hyvinvoinnin edistämässä ja yksinäisyyden torjumisessa	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Teema
22	Turkulaiset taiteilijat ovat kulttuurikaupungin vahvuus ja luovien alojen merkitys kasvaa myös taloudellisessa mielessä koko ajan.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
23	Laajennetaan peruskoulun erikoisluokkatoimintaa. Lisätään kielipainotteisen varhaiskasvatuksen tarjontaa.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
24	Selvitetään varhaiskasvatushenkilöstön mahdollisuudet täydennyskoulutukseen.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
25	Turku on Suomen paras toisen asteen kouluttaja. Jokainen nuori valmistuu vähintään 2. asteen tutkintoon. Selvitetään lukiokoulutuksen laajentamista, jotta entistä useammalla turkulaisnuorella on mahdollisuus lukiopintoihin Turussa.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
26	Työskennellään tinkimättä turvallisen koulunkäynnin eteen mm. ehkäisten koulukiusaamista ja –väkivaltaa.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
27	Vahvistetaan oppilaiden oppimisen tukea ja oppilashuoltoa. Huolehditaan ns. positiivisen diskriminaation rahoituksesta tavoitellen jatko-opinnot mahdollistavan kielitaidon oppimista kaikille. Vahvistetaan vanhempien ja oppilaiden osallisuutta koulupolkuun	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
28	Siirretään sote-palveluiden painopistettä voimakkaasti oikea-aikaisuuteen. Tunnistetaan henkilöt, jotka käyttävät paljon palveluita ja luodaan heille yksilöllinen hoitosuunnitelma ja nimetään omalääkäritiimi.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
29	Toteutetaan terapiatakuu	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
30	Tärkein tavoite on hallittu sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun siirtäminen hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta alkaen.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
31	Määritetään lääkäreille oikeankokoinen väestövastuu. Jokainen turkulainen saa halutessaan valita ensisijaisen lääkäriinsä. Omalääkärimallin rakentamisessa priorisoidaan yli 60-vuotiaita sekä työterveyshuollon ulkopuolella olevia lääkäreiden saatavuuden puitteissa. Toteutusmalli hoitopääsylle valmistellaan syksyn 2021 aikana	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
32	Osaamisen kärkihankkeessa asetetaan tavoitteet koulutus- ja osaamistason nostolle sekä toimenpideohjelman sen toteuttamiseen.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
33	Selvitetään vanhusten asumispalveluiden lisäämisen mahdollisuudet. Arvioidaan vanhusten koti- ja asumispalveluiden kokonaistilanne ulkoisella arvioinnilla.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
34	Vahvistetaan palveluohjausta, erityisesti vanhuspalveluissa ja lasten ja nuorten palveluissa ja selvitetään perhekeskumallin laajentamista huomioiden sote-uudistuksen tavoitteet	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
35	Korona-aikana muodostuneet hoito- ja palveluvelat sekä oppimisvajeet selvitetään ja niiden korjaamiseksi laaditaan hankkeistus ja toimenpideohjelmat.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
36	Taide, kulttuuri ja luovat alat vahvistavat hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa.	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
37	Liikunnan tulee olla osa lasten päivää myös kouluissa. Koulujen opetustilojen, pihojen ja koulumatkojen tulee innostaa luontaiseen liikkumiseen	Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku
38	Edistetään hyvää tiedolla johtamisen kulttuuria. Perustetaan yhteistyössä alueen yliopistojen kanssa arviointipaneeli arvioimaan kärkihankkeiden toimenpideohjelmaa, toteutumista ja vaikuttavuutta.	Jatkuvasti parempi Turku
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Jatkuvasti parempi Turku
40	Rakennuttamisessa siirrytään malliin, jossa rakennuttaminen ja uusien kaupungin tilojen omistaminen siirretään perustettavaan tai olemassa olevaan yhtiöön. Yhtiö ottaa vastuulleen myös kiinteistöjen ylläpidon.	Jatkuvasti parempi Turku
41	Resursoidaan ja vakiinnutetaan asukkaiden osallisuuteen liittyviä toimintamalleja, kuten kansalaispaneelit. Asukasbudjetoinnin osuutta kasvatetaan. Huolehditaan erityisesti nuorten osallisuudesta.	Jatkuvasti parempi Turku
42	Varmistetaan, että ikäkaarimallin mukainen palveluajattelu tulee osaksi toimintaa.	Jatkuvasti parempi Turku
43	Seurataan johtamisjärjestelmän muutoksen vaikutuksia ja onnistumista säännöllisesti valtuustokauden aikana ja asetetaan muutokselle tarkempia osatavoitteita.	Jatkuvasti parempi Turku
44	Tavoitteena on, että Turku on vetovoimainen työnantaja. Henkilöstön osaamista arvostetaan ja kannustetaan ja tuetaan oman osaamisen kehittämiseen. Panostetaan henkilöstön hyvinvointiin.	Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Teema
45	Toiminnan kantavana periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jonka tuloksena turkulaisten ja Turussa toimivien tulee saada parempaa palvelua nopeammin.	Jatkuvasti parempi Turku
46	Toteutetaan omistajapolitiikan linjauksia määrätietoisesti ja loogisesti siten, että yhtiöt voivat toimia tehokkaasti valitulla toimintatavalla toimintaympäristön haasteet huomioiden.	Jatkuvasti parempi Turku
47	Koronan aikana olemme osoittaneet olevamme tarvittaessa nopea ja ketterä toimija	Jatkuvasti parempi Turku
48	Huolehditaan kansainvälisen koulun jatkosta ja siirrosta keskustan lähialueelle (esimerkiksi Itäharjulle).	Kansainvälisyys ja verkostot – Turku, kokoaan suurempi maailmalla
49	Toimitaan aktiivisesti sellaisissa kansainvälisissä verkostoissa, jotka tukevat Turun omien tavoitteiden saavuttamista.	Kansainvälisyys ja verkostot – Turku, kokoaan suurempi maailmalla
50	Turku on kansainvälinen kaupunki ja toivotamme kaikki uudet asukkaat tervetulleiksi. Huolehditaan uusien maahanmuuttajataustaisten turkulaisten kotoutumisesta kotouttamisohjelman mukaisesti.	Kansainvälisyys ja verkostot – Turku, kokoaan suurempi maailmalla
51	Kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle, huomioidaan lähiluonnon ja viheralueiden merkitys ja tarkastellaan palveluverkkoa uudet asuinalueet huomioiden. Lisätään erityisesti houkuttelevilla alueilla olevien pientalo- ja kerrostalotonttien tarjontaa ja laaditaan koko kaupungin kattava täydennysrakennus selvitys.	Kestävän kasvun Turku
52	Huolehditaan, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.	Kestävän kasvun Turku
53	Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.	Kestävän kasvun Turku
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Kestävän kasvun Turku
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden	Kestävän kasvun Turku
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Kestävän kasvun Turku
57	Toteutamme muutosta kulkutapajakaumaan toteuttamalla pyöräteitä, lisäämällä kävelyn houkuttelevuutta ja aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen.	Kestävän kasvun Turku
58	Hankintaperiaatteiden päivittämisen yhteydessä varmistetaan, että pk-yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
59	Resursoidaan työllisyyskokeilu ja asetetaan vaikeimmin työllistyville selkeä työllistymistavoite.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
60	Tehdään päätöksenteon yhteydessä yritysvaikutusten arviointi, kun asia koskettaa elinkeinoelämää. Kaikessa valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan asiakaslähtöisyys. Selkeytetään kaupunkiorganisaation vastuut ns. yhden luokun periaatteen mukaisesti.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
61	Turulle yhteistyö on tärkeää ja asetamme alueen yhteiset isot elinkeinopolitiikan tavoitteet yhdessä eri toimijoiden kanssa.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
62	Vaikutetaan aktiivisesti osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseen.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
63	Valmistellaan uusi työllisyyden hanke varmistamaan, että Turku hyödyntää työllisyyden kokeilua tuloksekkaasti ja valmistautuu työllisyyspalveluiden järjestämisvastuun siirtoon vuonna 2024.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
64	Vaikutamme aktiivisesti osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseen alueen yritysten osaamistarpeisiin vastaamisen varmistamiseksi.	Korkeakouluysteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Kärkihankkeet
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Kärkihankkeet
67	Osaamisen kärkihanke, Valmistellaan uusi Osaamisen kärkihanke, jonka tavoitteena on Turun seudun alueellisen kilpailukyvyyn vahvistaminen pitkäjänteisesti osaamiseen ja tutkimukseen panostamalla sekä vastaaminen megatrendeihin kuten digitalisaatioon, kaupungistumiseen sekä ilmastomuutokseen.	Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Teema
68	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Kärkihankkeen alla toteutetaan yksinäisyyden vähentämisen ja mielenterveyden tukemisen toimenpideohjelmat valtuustokaudelle. Varmistetaan, että kotouttamis- ja syrjäytymisen ehkäisyn ohjelmilla on oikeat mittarit ohjelman tulokselliseksi toteuttamiseksi.	Kärkihankkeet
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaaion vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Kärkihankkeet
70	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Asetetaan liikkumisen toimenpideohjelman tavoitteet yhdessä seurojen ja järjestöjen kanssa. Ohjelmaan yhdistetään kaikkien lasten harrastamismahdollisuuden tavoite ja seurojen avustusten uudistaminen lajien välisen-, sukupuolten-, ja alueiden tasa-arvon turvaamiseksi.	Kärkihankkeet
71	Kulttuurin kärkihanke; Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kärkihankkeet
72	Matkailun toiminnossa tavoitellaan laajempaa seudullista yhteistyötä ja tavoitteet ja rakenteet kytketään aiempaa paremmin kansalliseen Visit Finland –kokonaisuuteen.	Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku
73	Tavoitellaan, että kiinnostavia, vahvoja tapahtumia niin kulttuurin, urheilun kuin tieteen aloilla on ympäri vuoden.	Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku
75	Kaupungin 800-vuotisjuhluvuosi 2029 on alusta koko vuoden kestäväälle tapahtumalle ja sille asetetaan selkeät tavoitteet.	Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku
76	Kulttuuri on merkittävä osa kiinnostavaa ja vetovoimaista Turku.	Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku
77	Jo päätetty sopeutusohjelma toteutetaan.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
78	Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikenne- ja ratkaisuista.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
80	Rakennamme uuden konserttitalon aikataulussa, joka mahdollistaa orkesterin siirtymisen suoraan uusiin tiloihin, tavoitteena vuosi 2025.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
81	Toteutamme Kupittaa kansihankkeen mahdollistamaan tiedepuiston kärkihanketta ja luomaan uuden yhdistetyn Kupittaa-Itäharjun kaupunginosan vahvan joukkoliikenteen- ja työpaikkakeskittymän äärelle. Toteutamme TAITO-kampuksen.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
82	Turku tavoittelee tulopohjan vahvistamiseksi merkittävää lisärakentamista.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
83	Kaupungin taloutta ja hallintoa sopeutetaan uudistusta vastaavien siirtävien tehtävien verran (sote-uudistus)	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
84	Talouden kestävä perusura	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
85	Valmistautuminen sote-uudistuksen vaikutuksiin kaupunkitaloudessa	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
86	Turku tavoittelee työttömyysasteen laskua 11,2 prosenttiin.	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
87	Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
88	Velkakatto	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle
89	Verolinjaus	Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle

1.8 Ilmastotavoitteet vuosille 2024–2027

Hiilineutraali, ilmastonkestävä, monimuotoinen ja resurssiviisas Turku

Turun päivitetty Ilmastosuunnitelma 2029 on hyväksytty kaupunginvaltuuston yksimielisellä päätöksellä 16.5.2022 § 103. Valtuustokausittainen ilmastosuunnitelman arviointi- ja päivitystyö käynnistettiin kaupunginhallituksen kaupunkikehitysjaoston päätöksellä 22.3.2021 ja toteutettiin Pormestariohjelman mukaisesti ja uudistettu kaupunkistrategia huomioiden. Ilmastosuunnitelma noudattaa Euroopan Komission yhteistä työmallia (EU Covenant of Mayors for Climate and Energy) ja Turku toteuttaa aktiivisesti myös Euroopan 100 hiilineutraalin kaupungin missiota. Kaupunkistrategiaan kirjattujen ilmastotavoitteiden keskiössä ovat ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastokestävyyden lisäksi luonnon monimuotoisuus sekä kiertotalouteen siirtyminen. Tavoitteet ovat linjassa laajemman eri hallintotasojen kokonaisuuden kanssa.

Turun tavoitteena on hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä ja ilmastopositiivinen siitä eteenpäin – eli alueen nettovaikutuksen muuttaminen ilmakehää lämmittävästä sitä viilentäväksi. Samalla ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit, haavoittuvuudet ja vaikutukset analysoidaan sekä suunnitellaan ja toteutetaan tehokkaita sopeutumistoimia. Turun kaupunkistrategian mukaisena tavoitteena on lisäksi, että vuonna 2030 Turku on yksi maailman johtavista ilmasto- ja luontokaupungeista ja että kaupungin luonnon monimuotoisuus on lisääntynyt. Ilmastonmuutoksen hillinnän, sopeutumisen ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita voidaan osaltaan edistää resurssiviisauden keinoin. Turussa on otettu käyttöön kaupunginhallituksen hyväksymä (kh 22.11.2021 § 518) Kiertotalouden Tiekartta – kohti resurssiviisasta yhteiskuntaa 2029, jonka avulla tavoitellaan kestäväää luonnonvarojen käyttöä ja resurssiviisasta taloutta.

Keskeiset ilmastotavoitteet hallinnon eri tasoilla

YK:n 17 kestävän kehityksen tavoitetta sekä erityisesti Pariisin ilmastopöytäkirja, joka pyrkii rajoittamaan ilmastolämpenemisen 1,5 asteeseen

EU:n vihreän kehityksen ohjelman sekä sopeutumisstrategian mukainen hiilineutraali ja ilmastonmuutosta kestävä maanosavuos vuoteen 2050 mennessä ja biodiversiteetti-strategian mukainen maanosavuos vuoteen 2030 mennessä

Kansallinen ilmastolaki
Hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä

Hiilineutraali vuoteen 2029
Ilmastokestävä luontokaupunki
Resurssiviisas kiertotalousyhteiskunta

Kuva 4 Turun ilmastotavoitteiden kytkeytyminen eri hallinnon tasoille.

Ilmastonmuutoksen hillinnän, sopeutumisen, luonnon monimuotoisuuden ja kiertotalouden toimenpiteiden integroiminen kaupunkikonsernin investointiprosesseihin on ratkaisevassa osassa tavoitteisiin pääsyssä. Tavoitteista toteutukseen johtava tapahtumaketju konserniyhtiöiden ja kaupungin eri yksiköiden välillä on ensiarvoisen tärkeä saada saumattomaksi ja toimivaksi. Yhteistyökettjun kaavoituksen, toteutussuunnittelun, rakennuttajien, kunnossapidon, ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan välillä tulee toimia niin, että kaupunkistrategiaan kirjattut ilmastotavoitteet pystytään huomioimaan toiminnassa suunnitteluvaiheesta käytännön toteutukseen. Tämä lähestymistapa vaatii koordinoitua investointien ohjausta sekä tavoitteiden käytännön toteutuksen jatkuva seuranta.

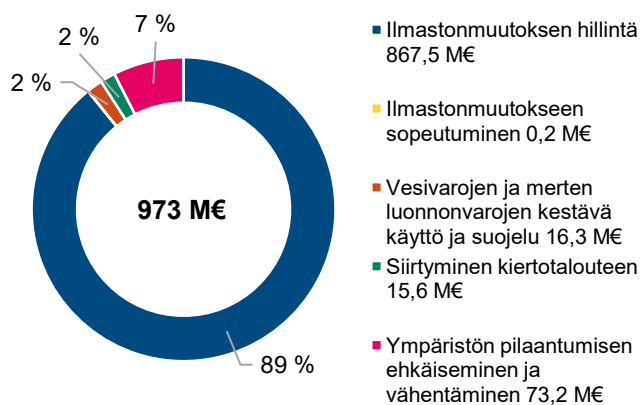
Turku konsernin ilmastotavoitteita tukevat investoinnit ja niiden ohjaus

Palvelukokonaisuuksien toimintasuunnitelmiin on kirjattu Pormestariohjelman ilmastotavoitteet. Hiilineutraaliuden lisäksi näihin sisältyvät ilmastonmuutokseen sopeutumisen, resurssiviisauden ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteet. Hiilineutraaliuden saavuttaminen vaatii kiertotalouden ratkaisuja. Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien turvaaminen hidastavat ilmastonmuutosta ja auttavat siihen sopeutumisessa.

Strategiset konserniyhteisöt ovat vuodesta 2019 alkaen kirjanneet tuloskortteihin ilmastotavoitteet, joiden mukaan yhteisöt toteuttavat Turun Ilmastosuunnitelmaa omilla toimillaan tavoitellen samalla myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä. Yhteisenä tavoitteena nämä yhteisöt ovat sitoutuneet kehittämään liikkumisratkaisunsa ja/tai työmaansa hiilineutraaleiksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Ilmastotavoitteiden lisäksi konserniyhteisöt ovat kirjanneet vuodesta 2024 alkaen tuloskortteihinsa myös luonto- ja kiertotaloustavoitteet. Tuloskortteihin kirjatun mukaisesti yhteisöt sitoutuvat suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta. Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, yhteisöt suunnittelevat toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti. Yhteisöt sitoutuvat myös suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla niiden toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Yhteisöt myös osallistuvat investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön pyrkien toteuttamaan vihreää siirtymää EU-taksonomian mukaisesti. EU-taksonomian kriteeristön jalkautus osaksi koko kaupunkikonsernin investointiprosessin ohjausta on aloitettu vuoden 2023 ilmastobudjetin valmistelun yhteydessä. Konserniyhtiöt ovat arvioineet omat yli 1 M€ investointinsa edelleen vuoden 2023 ilmastobudjetin luokitteluohjeistuksen mukaan. Konserniyhtiöiden investointihankkeiden tarkastelua tullaan syventämään ilmastobudjettia 2025 varten. Konserniyhtiöiden investoinnit vuosille 2024–2027 ovat 1 127,3 milj. euroa. Näistä ilmastotavoitteita tukevia investointeja on 972,8 milj. euroa.

Kuva 5 Strategisten konserniyhtiöiden ilmastotavoitteita tukevien investointien jakauma 2024–2027.

Ilmastobudjetoinnin kehittäminen

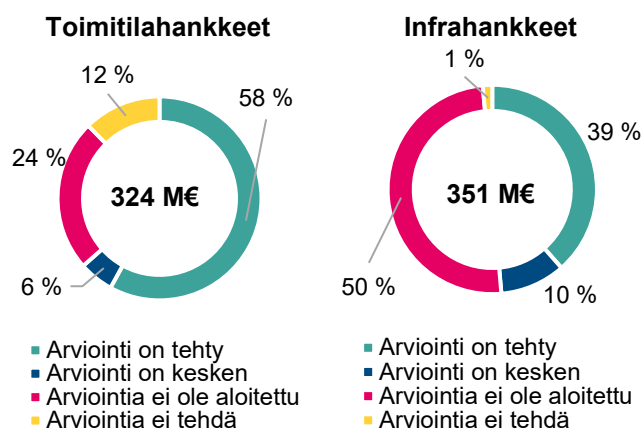
Turku on ottanut käyttöön ilmastobudjetoinnin osana ilmastotavoitteiden toteutuksen näkyvyyden ja tavoitteiden seurannan kehitystä. Ilmastobudjetin arviointikehiköä käytetään EU:n kestävän rahoituksen taksonomialuokitusta, joka mahdollistaa kaupunkistrategiaan kirjattujen ilmastotavoitteiden moniulotteisen tarkastelun ja vihreän rahoituksen hyödyntämisen.

Toiminta on EU-taksonomian mukaista, mikäli se edistää yhtä taksonomian kuudesta päätavoitteesta, joita ovat (1) ilmastomuutoksen hillintä, (2) ilmastomuutokseen sopeutuminen, (3) vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen, (4) siirtyminen kiertotalouteen, (5) ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, ja (6) biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen. Lisäksi taksonomiamukaisuus edellyttää, että toiminta ei aiheuta merkittävää haittaa muille ympäristötavoitteille (*eng. Do no significant harm, DNSH*) ja että se täyttää vähimmäistason vaatimukset koskien ihmisoikeuksia, työelämän peruseriaatteita ja oikeuksia sekä yritystoimintaa.

Talousarvion 2023 osalta tehty ilmastoinvestointien luokittelu perustuu investointien ensisijaiseen taksonomian mukaiseen tavoitteeseen. Vuoden 2023 ilmastobudjetin

investointeja ei vielä systemaattisesti arvioitu taksonomian teknisten arviointikriteerien avulla.

Turun ilmastobudjetoinnin mallia on kehitetty edelleen ja vuoden 2024 ilmastobudjetti on selkeämpi, tarkempi ja realistisempi kuvaus kaupungin hankkeiden taksonomian mukaisuudesta. Taksonomian mukaisuuden tarkempi arviointi aloitettiin vuoden 2023 alussa peruskaupungin yli 1 milj. euron suuruisen toimitila- ja infrahankkeiden osalta. Arvioinnissa on käytetty ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen pääkriteereitä sekä näihin kytkeytyviä DNSH-kriteereitä. Hankkeiden taksonomian mukaisuuden arvioinnin edistyminen on esitetty alla kuvaajissa.

Kuva 6 Kaupungin toimitila- ja infrahankkeiden taksonomian mukaisuuden arvioinnin edistyminen.

Turku käyttää EU-taksonomian arviointikriteerejä työkaluna arvioidessaan tarveselvityksen jälkeen tapahtuvaa hankkeiden suunnittelua ja toteutusta. Taksonomia ei ota kantaa siihen, olisiko ympäristön kannalta kestävämpää jättää hanke kokonaan toteuttamatta. Näin ollen Turun ilmastobudjetoinnin mallia on haluttu täydentää hankkeiden tosiasiallisia ympäristövaikutuksia kuvaavilla indikaattoreilla. Taksonomian kriteereiden mukaisuus ja indikaattorit yhdessä kuvaavat yhdessä, ovatko hankkeet linjassa Turun kaupungin ilmastotavoitteiden kanssa. Vuoden 2024 ilmastobudjetissa indikaattorit esitetään case-hankkeiden avulla. Indikaattoreiden kehitystyö jatkuu.

Vuoden 2024 ilmastobudjettia varten tehtävä hankkeiden tarkentunut taksonomian mukaisuuden arviointi aloitettiin alkuvuodesta 2023 peruskaupungin toimitila- ja infrakohteiden osalta. Samanaikaisesti Turku lanseerasi kurssimuotoisen taksonomiakoulutuksen kaupunkiympäristön palvelualueella työskenteleville suunnittelijoille, projektipäälliköille, rakennuttajille sekä kunnossapidon henkilöstölle ja kaavoittajille. Investointiprosessin ympäristötavoitteiden kehitystyötä on tehty taksonomiakurssin ja investointien arvioinnin havaintojen perusteella. Takso-

nomiakurssin ja arviointityön edetessä investointiprosessia kehitetään havaittujen pullonkaulojen ratkaisemiseksi.

Hankkeiden taksonomian kriteerien mukaisuuden arviointi ja samanaikainen investointiprosessin kehitys on mahdollistettu käyttämällä hankkeiden arvioinnissa niin kutsuttua Turun liikennevalomallia. Malli huomioi hankkeen vaiheen ja erinäisten tietojen puutteellisuuden arvioinnissa. Liikennevalomallin logiikka esiteltynä alla:

- *Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdon.* Kriteerin voidaan suurella varmuudella arvioida täyttyvän. Tavoitteet on joko kirjattu hankesuunnitelmaan ja edellytysten täyttymiselle ei nähdä esteitä tai hankkeen tai vastaavien hankkeiden osalta on saatavilla dataa, jolla kriteerin toteutuminen voidaan varmistaa.
- *Kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta.* Kriteerin voidaan kohtalaisella varmuudella arvioida täyttyvän. Tavoite on kirjattu hankesuunnitelmaan, mutta edellytysten toteutumiselle nähdään mahdollisia esteitä, jotka on kuitenkin mahdollista ratkaista. Vaihtoehtoisesti hankkeesta saatu data on osin puutteellista eikä sen perusteella voida arvioida varmaksi kriteerin edellytysten täyttymistä.
- *Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että kriteeri toteutuu seuraavissa hankkeissa.* Taksonomian kriteereitä ei saada täyttymään kyseisessä hankkeessa johtuen hankkeen erityispiirteestä tai suunnittelun ja/tai toteutuksen vaiheesta.
- *Kriteeriä ei saada täyttymään pitkällä aikavälillä teknisistä tai lainsäädännöllisistä syistä.* Tämänhetkiset tekniset tai lakitekniset seikat eivät mahdollista kriteerin edellytysten täyttymistä Turun kaupungin hankkeita.

Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot

Kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta

Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa

Kriteeriä ei saada täyttymään pitkällä aikavälillä teknisistä tai lainsäädännöllisistä syistä

Kuva 7 Kaupungin hankkeiden arvioinnin liikennevalomalli.

Turun ilmastobudjetti 2024–2027

Ilmastobudjetti on jaettu peruskaupungin toimitila- ja infrahankeiden osalta neljään teemaan, joita ovat (1) ilmastomuutoksen hillintä, (2) ilmastomuutokseen sopeutuminen, (3) biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen, ja (4) siirtymisen kiertotalouteen. Jokainen teema sisältää seuraavat osuudet:

- Taksonomian arviointikriteerien pelkistetty esittely (tyhjentävät kriteerit löytyvät Komission delegoidusta asetuksesta (EU) 2021/2139)
- Kriteerien edellytysten täytyminen arvioiduilla hankkeilla
- Kriteerien tueksi valikoitujen indikaattorien kuvaaminen case-hankkeiden avulla.

Taksonomia-asetuksen mukaisesti arvioitujen kaupungin toimitilahankkeiden kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 188 milj. euroa. Toimitilahankkeet ovat lähtökohtaisesti opetusrakennuksia. Arvioitujen infrahankkeiden kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 137 milj. euroa. Taksonomian arviointikriteerit vaihtelevat osittain toiminnan luonteen mukaan. Alla esitettynä kaupungin taksonomian mukaan arvioitujen hankkeiden tärkeimmät toiminnot taksonomia-asetuksen jaottelun mukaisesti.

Olemissa olevien rakennusten korjaaminen
Kaupungin arvioitujen toimitilahankkeiden peruskorjauksien kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 36,6 M€.

Uusien rakennusten rakentaminen
Kaupungin arvioitujen toimitilahankkeiden uudisrakentamisen kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 151,6 M€.

Vähähiilisen tieliikenteen ja muun tieliikenteen mahdollistava infrastruktuuri
Kaupungin arvioitujen lähtökohtaisesti moottoriajoneuvoille tarkoitettujen infrahankkeiden arvioidut kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 49 M€.

Henkilökohtaisen liikkuvuuden infrastruktuuri
Kaupungin arvioitujen jalankulkijoille tai polkupyörille tarkoitettujen infrahankkeiden arvioidut kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 46 M€.

Ratainfrastruktuuri
Kaupungin arvioitujen ratakankkeiden kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 21 M€. Ratakankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen on lähtökohtaisesti Väylän vastuulla eikä näihin liittyviä taksonomiakriteerejä tulla esittelemään tarkemmin.

Vesiliikenteen mahdollistava infrastruktuuri
Kaupungin arvioitujen vesiliikenteen mahdollistavien infrahankkeiden kustannukset vuosille 2024–2027 ovat 6 M€. Kustannusten vähäisyyden vuoksi ei näihin liittyviä taksonomiakriteerejä tulla esittelemään tarkemmin.

Kaupunkipuistot eivät ole taksonomiakelpoisia ja niiden arvioituja kustannuksia ei ole näin ollen otettu huomioon osana arvioitujen infrahankkeiden kustannuksia. Arvioituihin infrahankkeisiin sisältyvien puistojen kustannukset ovat arviolta 14 M€ vuosille 2024–2027. Näiden lisäksi yksinomaan puistoiksi luokiteltavia uusinvestointeja on 6,2 M€ vuosille 2024–2027.

Kuva 8 Kaupungin arvioitujen toimitila- ja infrahankkeiden jaottelu taksonomia-asetuksen mukaisesti.

Turun kaupungin toimitila- ja infrahankkeet on arvioitu joko ilmastonmuutoksen hillinnän tai ilmastonmuutokseen sopeutumisen pääkriteerin mukaan. Alla on kootuna arvioitujen hankkeiden taksonomian arviointikriteerien toteumat. Seuraavissa osioissa tarkastellaan lähemmin hillinnän, sopeutumisen, biologisen monimuotoisuuden ja kiertotalouden osioita, sillä niillä on todettu olevan erityisen vahva kytkös toimitila- ja infrahankkeiden ilmastotavoitteisiin.

Arvioidut toimitila- ja infrahankkeet, joissa pääkriteerinä ilmastonmuutoksen hillintä, 303 M€

	Hankkeen toiminta täyttää kriteerin	Kriteeri voidaan saada täyttymään hankkeen osalta	Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa	Kriteeriä ei saada täyttymään pitkällä aikavälillä teknisistä tai lainsäädännöllisistä syistä	Kriteeri ei sovellettavissa
Hillinnän pääkriteeri	272 M€	31 M€			
Sopeutumisen DNSH-kriteeri		205 M€	98 M€		
Biologisen monimuotoisuuden DNSH-kriteeri	148 M€	119 M€			37 M€
Kiertotalouden DNSH-kriteeri	132 M€	162 M€	9 M€		
Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käytön DNSH-kriteeri	110 M€	2 M€	8 M€	184 M€	
Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen DNSH-kriteeri	303 M€				

Taulukko 4 Arvioidut toimitila- ja infrahankkeet, joissa pääkriteerinä ilmastonmuutoksen hillintä vuosille 2024–2027. Kustannuksista on vähennetty infrahankkeisiin sisältyvien puistojen osuus.

Hankkeet, joissa pääkriteerinä ilmastonmuutokseen sopeutuminen, 7 M€

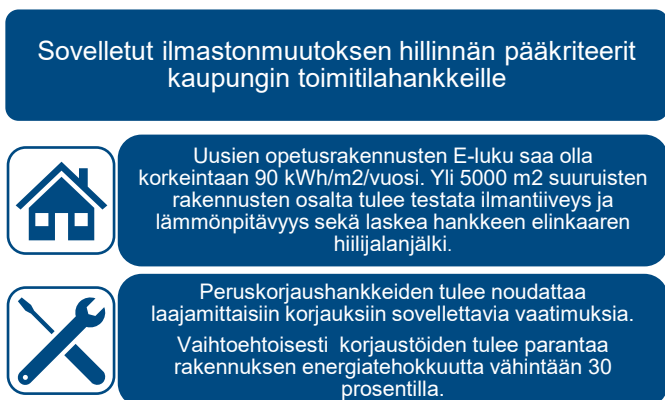
	Hankkeen toiminta täyttää kriteerin	Kriteeri voidaan saada täyttymään hankkeen osalta	Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa
Sopeutumisen pääkriteeri			4 M€
Hillinnän DNSH-kriteeri			1 M€
Biologisen monimuotoisuuden DNSH-kriteeri	7 M€		
Kiertotalouden DNSH-kriteeri	3 M€	4 M€	
Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käytön DNSH-kriteeri	7 M€		1 M€
Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen DNSH-kriteeri	7 M€		

Taulukko 5 Arvioidut toimitila- ja infrahankkeet, joissa pääkriteerinä ilmastonmuutokseen sopeutuminen vuosille 2024–2027. Kustannuksista on vähennetty infrahankkeisiin sisältyvien puistojen osuus.

Ilmastonmuutoksen hillintä

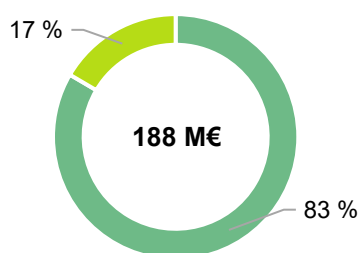
Toimitilahankkeet

Toimitilahankkeet on arvioitu ilmastonmuutoksen hillinnän pääkriteerin avulla sekä uudiskohteiden että peruskorjaushankkeiden osalta. Pääkriteerien edellytykset ovat esitetty alla olevassa kuvaajassa.

Kuva 9 Toimitilahankkeiden pääkriteerin edellytykset.

Arvioiduista toimitilahankkeista 157 milj. euroa kustannuksista allkoituu hankkeille, jotka täyttävät ilmastonmuutoksen hillinnän pääkriteerin edellytykset. 31 milj. euroa kustannuksista allkoituu hankkeille, joissa hillinnän pääkriteerin edellytykset voidaan saada täyttymään. Hillinnän pääkriteerin ehtojen täytyminen on käytännössä varmistettu RTS-ympäristöluokituksen kolmen tai neljän tähden tavoitetasolla. Luokituksen tavoitetason toteuma auditoidaan hankkeen valmistuttua. Korjaushankkeiden osalta RTS-luokitusta ei ole käytössä. Osa peruskorjauksista kohdistuu tiukasti suojeltuihin historiallisiin rakennuksiin, minkä takia hillinnän pääkriteerin edellytysten täyttymistä ei vielä suunnitteluvaiheessa voitu määrittää täydellä varmuudella. Hillinnän pääkriteerin vaatimukset on kuitenkin huomioitu hankesuunnitelman tavoitteina.

- Hankkeen toiminta täyttää pääkriteerin edellytykset
- Pääkriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta

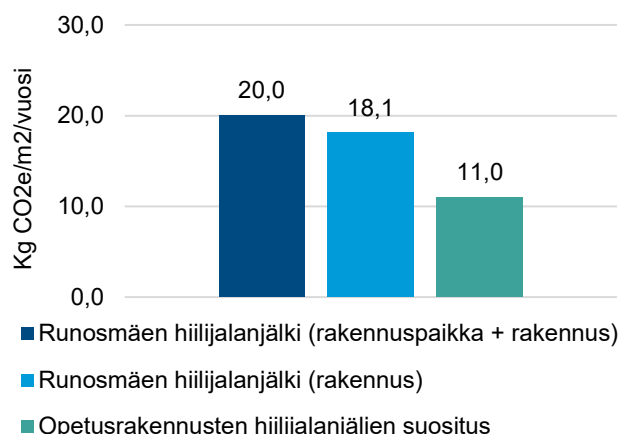
Kuva 10 Ilmastonmuutoksen hillinnän pääkriteerin edellytysten täytyminen toimitilahankkeiden uudis- ja korjauskohteissa.

Ilmastonmuutoksen hillinnän indikaattoreilla pyritään osoittamaan kaupungin investointihankkeiden päästövaiikutukset ja niiden kehitys. Toimitilahankkeiden osalta

päästövaiikutukset tullaan esittämään uudisrakennusten keskimääräisen elinkaaren hiilijalanjäljen avulla (Kg CO₂e/m²/vuosi). Kaupungin toimitilahankkeiden vuosittaisen keskimääräisen laskennallisen hiilijalanjäljen rinnalle asetetaan vertailulukua, joka ilmaisee hiilineutraaliustavoitteen edellyttämää tavoitetasoa. Alla esitettyssä vertailulukuna on käytetty Bionovan Ympäristöministeriön toimeksiannosta laatimia suosituksia (YM 2021: Carbon Footprint Limits for Common Building Types) hiilijalanjäljen tavoiteraja-arvoksi. Turku seuraa ympäristöministeriön Rakennuksen ilmastaselvitys -asetuksen valmistelua (YM027:00/2021) ja tulee päivittämään vertailulukunsa asetuksen määrittämän mukaiseksi.

Bionovan (2021) hiilijalanjäljen suositus ei kata ns. rakennuspaikan hiilijalanjälkeä, johon sisältyy pysäköinti- ja piharakenteet sekä rakennuksen perustukset. Vastava luku on laskettu Runosmäen case-hankkeen osalta ilmastobudjetin indikaattorin esittämistarkoitukseen.

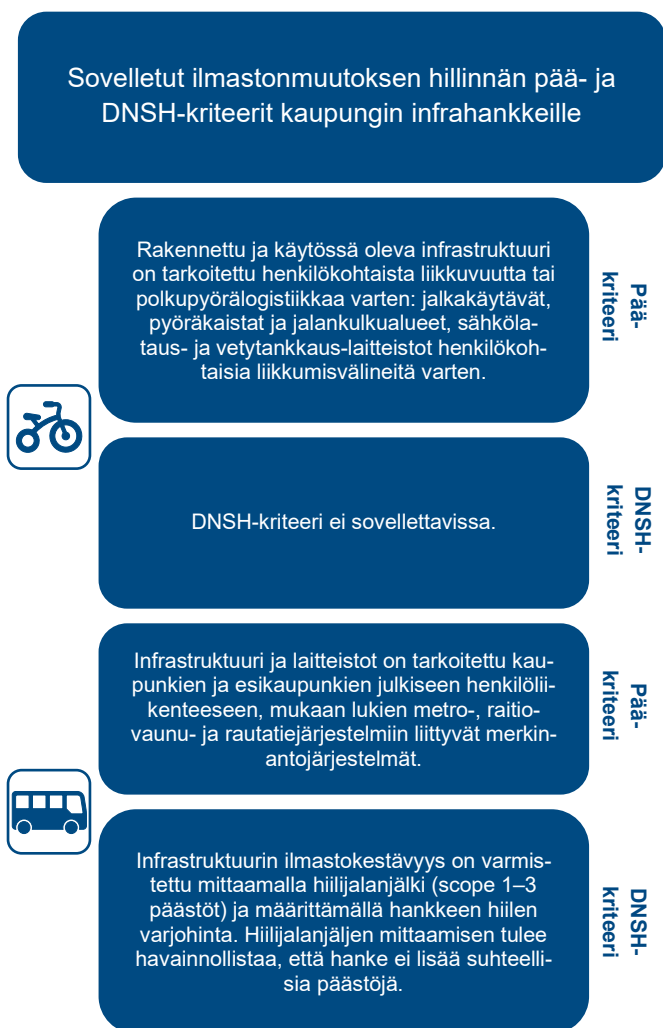
Ilmastonmuutoksen hillinnän indikaattori Toimitilahankkeiden hiilijalanjälki

Kuva 11 Ilmastonmuutoksen hillinnän indikaattori, toimitilahankkeiden hiilijalanjälki.

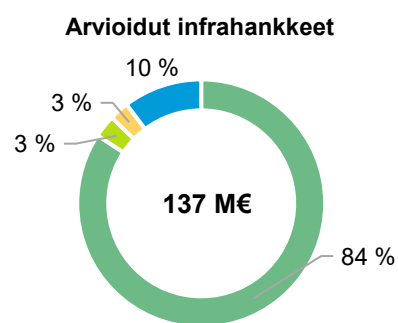
Infrahankkeet

Kaupungin infrahankkeet on arvioitu ensisijaisesti ilmastonmuutoksen hillinnän pääkriteerin edellytyksin. Osa hankkeista ei kuitenkaan vastaa ilmastonmuutoksen hillinnän pääkriteerille asetettua toiminnan kuvausta eli ne eivät ole kriteerin osalta taksonomiakelpoisia. Tällaiset hankkeet on arvioitu ilmastonmuutoksen hillinnän DNSH-kriteerin ehdoin.

Kuva 12 Sovelletut ilmastonmuutoksen hillinnän pää- ja DNSH-kriteerit kaupungin infrahankkeille.

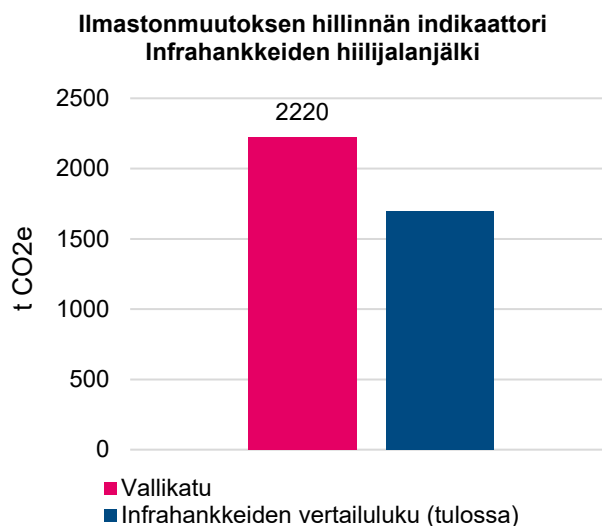
Ilmastonmuutoksen hillinnän pää- ja DNSH-kriteerin mukaan arvioituista infrainvestoinneista 115 milj. euroa täyttää pääkriteerin edellytykset. DNSH-kriteerien edellytykset voidaan saada täyttymään 4 milj. eurolla investointien osalta. 3 milj. euroa infrainvestoinneista ei täyttänyt DNSH-kriteerin edellytyksiä. DNSH-kriteerin täytyminen edellyttää infrahankkeiden hiilijalanjäljen laskentaa, jota ollaan vasta ottamassa käyttöön Turun kaupungilla. Kaupungin infrahankkeiden suunnittelussa käytössä olevaa lhu-laskentapalveluun ollaan kehittämässä päästölaskentaominaisuutta vuoden 2023 loppuun mennessä. Taksonomian mukaisuuden arvioinnin aikaan jo toteutusvaiheessa olleet hankkeet eivät näin ollen täyttäneet DNSH-kriteerin edellytyksiä.

- Hankkeen toiminta täyttää pääkriteerin edellytykset
- DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että DNSH-kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa
- Arvioituihin infrahankkeisiin sisältyvät puistot

Kuva 13 Ilmastonmuutoksen hillinnän pää- ja DNSH-kriteerien edellytysten täytyminen kaupungin infrahankkeissa.

Myös infrahankkeiden hillinnän indikaattorina toimii hankkeiden hiilijalanjälki. Infrahankkeiden osalta ei ole vielä kehitetty tavoitetasoa indikoivaa vertailulukua. Turku tutkii keinoja vertailuluvun muodostamiseksi. Vuoden 2024 ilmastobudjetin case-hankkeena käytetään Skanssin alueelle sijoittuvan Vallikadun infrahankkeen arvioitua hiilijalanjälkeä. Vallikadun hiilijalanjälki varmistuu hankkeen edetessä ja stabilointimenetelmän varmistuessa.

Kuva 14 Ilmastonmuutoksen hillinnän indikaattori, infrahankkeiden hiilijalanjälki.

Hiilen varjohinnan käyttöä ilmastonmuutoksen hillinnän indikaattorina tullaan selvittämään. Varjohinnan avulla voidaan arvioida päästöjen yhteiskunnalle aiheuttamia kokonaiskustannuksia. Euroopan investointipankki on arvioinut hiilidioksiditon varjohinnan olevan 80 euroa

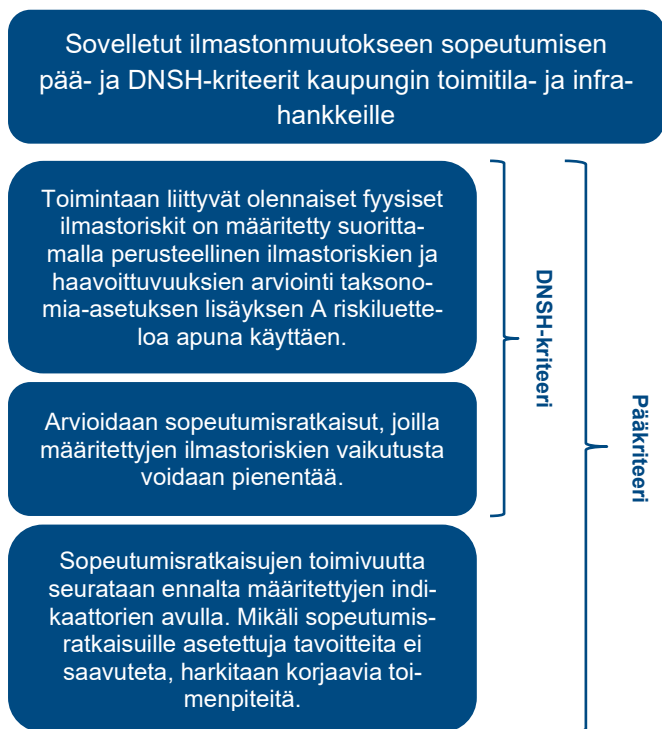
vuonna 2020, 250 euroa vuonna 2030 ja nousevan 800 euroon vuoteen 2050 mennessä (European Investment Bank Group Sustainability Report 2021). Vuoden 2024 varjohinnalla laskettu Vallikadun yhteiskunnalle aiheuttama kustannus olisi näin ollen 328 623 euroa.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Toimitila- ja infrahankkeet

Ilmastonmuutoksen sopeutumisen kriteerit ovat samoja toimitila- ja infrahankkeille. Hankkeiden arvioinnissa pyrittiin lähtökohtaisesti käyttämään ilmastonmuutoksen hillinnän pääkriteeriä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen DNSH-kriteeriä. Toimitilahankkeiden arvioinnissa käytettiin yksinomaan ilmastonmuutokseen sopeutumisen DNSH-kriteeriä. Joidenkin infrahankkeiden osalta taas käytettiin ilmastonmuutokseen sopeutumisen pääkriteeriä johtuen siitä, että hankkeet eivät vastanneet ilmastonmuutoksen hillinnän kriteerien toiminnan kuvausta.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen DNSH- ja pääkriteerien arviointi on havaittu erityisen haastavaksi johtuen tarvittavasta asiantuntijuuden tasosta ja laajuudesta. Kriteerien täytyminen edellyttää taksonomia-asetuksen huomioonottamista kaavoitus- ja suunnitteluvaiheessa. Mikäli sopeutumisen kriteerejä ei ole otettu huomioon jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa, ei ilmatoriskien ja haavoittuvuuksien arviointia voida katsoa tehdyksi kriteerin sananmuodon edellyttämällä tavalla, vaikka hankkeessa olisikin tehty haavoittuvuuksien arviointia ja toimeenpantu sopeutusratkaisuja.

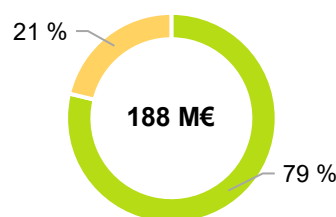

Kuva 15 Sovelletut ilmastonmuutoksen sopeutumisen pää- ja DNSH-kriteerit kaupungin infrahankkeille.

Turun kaupungin taksonomian mukaan arvioituissa toimitila- ja infrahankkeista ne, joiden hankesuunnitelmiin ei ole enää voitu vaikuttaa arvioinnin yhteydessä, eivät täytä sopeutumisen kriteerejä. Varmistaakseen sopeutumisen kriteerien täyttymisen tulevissa hankkeissa, Turku kehittää ilmastonmuutokseen sopeutumisen lähestymistapaa, jossa sopeutumisen kriteerit huomioidaan sekä kaava- että hanketasolla. Lähestymistavan on tarkoitus yhdistää taksonomia-asetuksen sopeutumisen kriteerit sekä Turun kaupunkitasoisen ilmatoriskien ja haavoittuvuuksien analyysin, joka on tehty kaupungin päivitettyyn ilmastosuunnitelmaan. Koska lähestymistapa on vasta pilotointivaiheessa, ei sen avulla arvioitujen hankkeiden ole voitu katsoa täyttävän sopeutumisen kriteerejä kuitenkaan täydellä varmuudella.

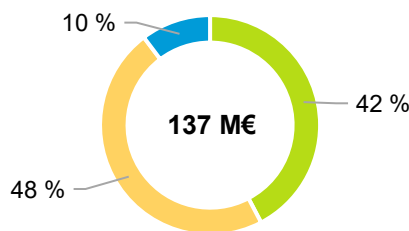
Sopeutumisen DNSH-kriteerin mukaan arvioituista toimitilainvestoinneista 148 milj. euroa kustannuksista allokoituu hankkeille, joissa kriteerin edellytykset voidaan saada täyttymään. 40 milj. euroa toimitilainvestoinneista ei täyttänyt kriteerin edellytyksiä. Arvioituista infrainvestoinneista 58 milj. euron osalta sopeutumisen pää- tai DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään. 65 milj. euroa infrainvestoinneista eivät täyttäneet pää- tai DNSH-kriteerin vaatimuksia.

Arvioidut toimitilahankkeet

- DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että DNSH-kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa

Arvioidut infrahankkeet

- Pääkriteeri tai DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että pää- tai DNSH-kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa
- Arvioituihin infrahankkeisiin sisältyvät puistot

Kuva 16 Ilmastonmuutokseen sopeutumisen pää- ja DNSH-kriteerien edellytysten täyttymisen kaupungin arvioituissa toimitila- ja infrahankkeissa.

Ilmastonmuutoksen sopeutumisen indikaattorina toimitilahankkeille tullaan käyttämään hankkeiden sinivihherkerrointa. Sinivihherkerroin on menetelmä, jolla vihertehokkuutta eritellään ja mitataan tonttitasolla. Sinivihherkertoimen arvoon vaikuttavat pihan kasvillisuus, pinnat ja mahdolliset hulevesirakenteet. Näiden vaaditut tasot on määritetty uusissa asemakaavoissa sekä rakennustyypeittäin Turun rakennusjärjestyksessä. Huleveden viivyttämisen ohella hyvällä vihertehokkuudella on mikroilmastoa säätelevä sekä luonnon monimuotoisuutta ja käyttäjien terveyttä tukeva vaikutus. Kaupungin toimitilahankkeiden keskimääräinen sinivihherkertoimen saavutettu taso indikoi näin ollen moniulotteisesti sopeutumisen tavoitteiden toteutumista hankkeissa. Vuoden 2024 indikaattori esitellään Runosmäen monitoimitalon case-hankkeen avulla alla.

	Vaadittu	Saavutettu
Vihherkerroin	0,70	0,891
Läpäisevä pinta-ala tontilla	20,00 %	36,33 %
	2 396,40 m³	4 325,55 m³
Hulevesiratkaisujen viivytystilavuus m³	72,18	54,8

Taulukko 6 Runosmäen monitoimitalon sinivihherkertoimen toteuma.

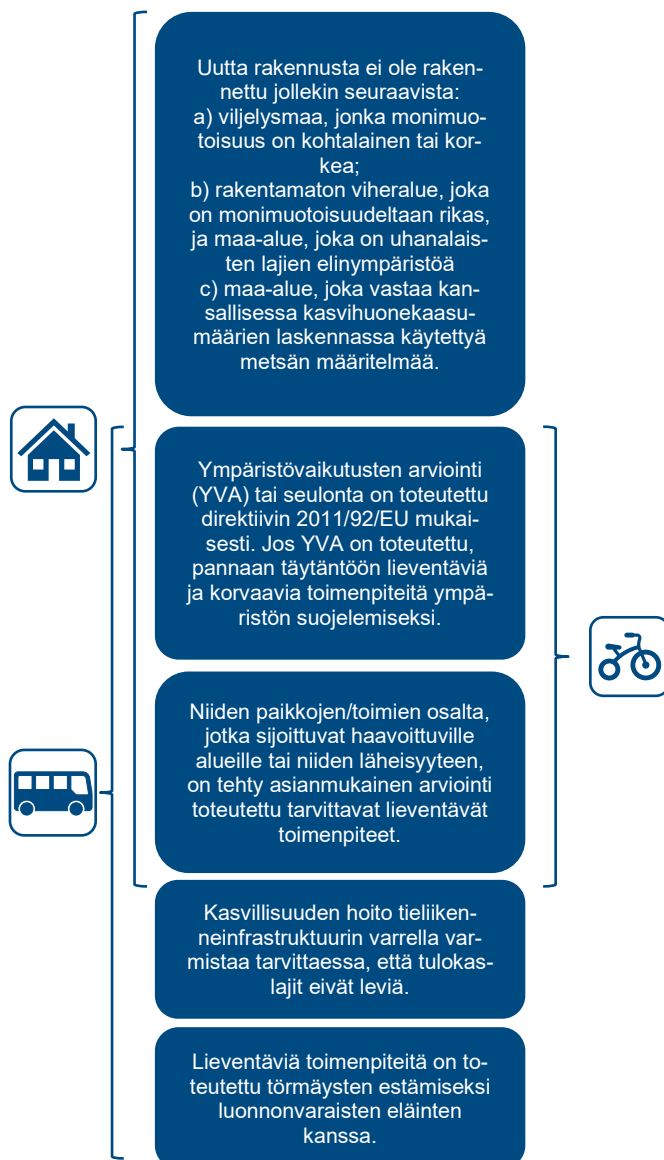
Turun kaupungin infrahankkeilla ei ole tällä hetkellä käytössä sinivihherkertoimen kaltaista työkalua. Kaupunki toimii kuitenkin liittäjänä partnerin roolissa ARVO-hankkeessa, jonka tavoitteena on viherrakenteen vahvistaminen tiiviisti rakennetuissa kaupungeissa ilmastonmuutokseen varautumisen ja sopeutumisen edistämiseksi. Hanke kehittää yleis- ja asemakaavoitusta ohjaavaa suunnittelutyökalua, joka soveltuu kaupunkien viherrakennetavoitteiden arviointiin, toteuttamiseen ja mittaamiseen. Turku tutkii työkalun mahdollisuuksia infrahankkeiden sopeutumisen indikaattorin tuottamisessa.

Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen

Toimitila- ja infrahankkeet

Kaupungin toimitilakohteiden uudishankkeet sekä kaikki infrahankkeet arvioitiin biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien ennallistamisen ja suojeleminen DNSH-kriteerien avulla. Luonnon monimuotoisuuden kriteerit eivät ole sovellettavissa rakennusten peruskorjaushankkeille.

Sovelletut biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien ennallistamisen ja suojeleminen DNSH-kriteerit kaupungin toimitila- ja infrahankkeille

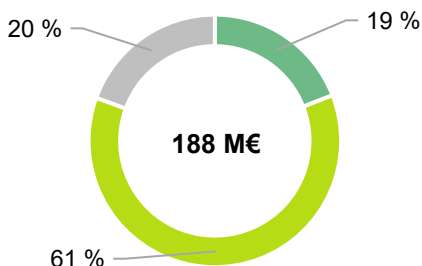
Kuva 17 Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien ennallistamisen ja suojeleminen DNSH-kriteerit kaupungin toimitila- ja infrahankkeille.

Biologisen monimuotoisuuden DNSH-kriteerien mukaan arvioiduista toimitilainvestoinneista 36 milj. euroa täyttää kriteerin edellytykset ja 116 milj. euron investointien osalta kriteerin edellytykset voidaan saada täyttymään. Kriteerien mukaan arvioiduista infrahankkeista 132 milj. euroa täyttää kriteerin edellytykset ja 4 milj. euron osalta kriteerin edellytykset voidaan saada täyttymään. Hankkeiden vaikutuksia biologiseen monimuotoisuuteen selvitetään luonto- ja lajistaselvityksin. Osassa arvioituja hankkeita luontoselvitys on arvioinnin aikaan ollut keskenäinen ja alueen lajiston uhanalaisuutta sekä biologista monimuotoisuutta selvitetään. Arvioinnit tullaan päivittämään luontoselvitysten valmistuttua. Kaupunki pyrkii

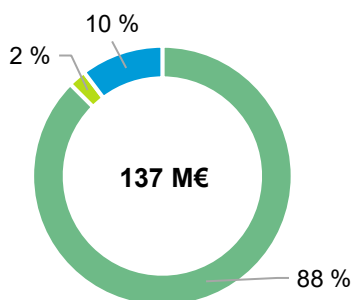
jatkossa varmistamaan biologisen monimuotoisuuden DNSH-kriteerien täyttymisen ottamalla kriteerit huomioon jo kaavoitusvaiheessa.

Arvioidut toimitilahankkeet

- Hankkeen toiminta täyttää DNSH-kriteerin edellytykset
- DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Kriteeri ei sovellettavissa

Arvioidut infrahankkeet

- Hankkeen toiminta täyttää DNSH-kriteerin edellytykset
- DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Arvioituihin infrahankkeisiin sisältyvät puistot

Kuva 18 Luonnon monimuotoisuuden DNSH-kriteerin edellytysten täyttyminen kaupungin toimitilakohteiden uudis- ja korjaushankkeissa.

Hankkeiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen tullaan tarkastelemaan kahdella indikaattorilla: 1) uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten eliöeläinten elinympäristöjen pinta-alalla sekä 2) ekologisten yhteyksien laadulla. Luontotyyppien ja lajien uhanalaistumiskehitys on ollut jatkuvaa ja monimuotoisuustyön tärkein tehtävä on pysäyttää tämä kehitys. Uhanalaistumisen yksi tärkeimmistä syistä on elinympäristöjen pirstoutuneisuus ja niiden heikko kytkeytyneisyys.

Toimitilahankkeiden case-esimerkinä käytetään kaavoitusvaiheessa olevaa Pansion monitoritaloa. Infrahankkeiden case-esimerkinä käytetään suunnitteluvaiheessa olevaa Aurajoen itärannan rantareittihanketta välillä Agricolankatu-Tehtaankatu. Hankkeiden vaikutus

uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten eliöeläinten elinympäristöjen pinta-alaan sekä ekologisten yhteyksien laatuun arvioidaan yhteistyössä Turun kaupungin ympäristönsuojelun kanssa. Arvioinnissa käytetään kolmiportaista asteikkoa, joka kuvaa hankkeen vaikutusta:

- -1 (pienentää pinta-alaa tai heikentää ekologisten yhteyksiä)
- 0 (ei vaikutusta pinta-alaan tai ekologisiin yhteyksiin)
- +1 (suurentaa pinta-alaa tai parantaa ekologisia yhteyksiä).

Rantareittihankkeessa on laadittu luontoselvitys, jossa alueelta ei löytynyt uhanalaisia luontotyyppisiä tai lajeja. Kohteen luontoselvityksessä ei ole selvitetty tai otettu kantaa mahdollisen luontodirektiivilaji vuollejokisimpukan esiintymiseen alueella. Arviointi tulee tehdä uudelleen, kun vuollejokisimpukkaselvitys on laadittu. Myös lepakkoselvitys oli laadittu osin puutteellisesti.

Monitoritalon rakentaminen painottuu aktiivisessa käytössä olleen urheilukentän alueelle eikä täten vähennä luontotyyppien tai uhanalaisten tai luontodirektiivin lajien elinympäristöjen pinta-alaa. Kaavoituksen yhteydessä esitetään viheralueille ja erilaisten katosten viherkatoille luonnonketoa/niittyä jäljittelevää uuselin ympäristöä. Alueelle luodaan äärimmäisen uhanalaista luontotyyppiä jäljittelevää elinympäristöä.

Kuva 19 Case-hankkeiden vaikutus uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten eliöeläinten elinympäristöjen pinta-alaan.

Rantareittihankkeen toteutus heikentää ranta-alueen toimimista ekologisesti käytävänä. Heikennyksen määrään voidaan vaikuttaa esimerkiksi valaisuratkaisuilla.

Hankealueen poikki kulkee metsäverkoston merkittävä runko-yhteys. Metsäverkostoa-analyyseissä on tunnistettu hankealueelle merkittävä heikkouskohta yhteyden katkeamiselle sekä useita estevaikutuksia. Kaavan yhteydessä huolehditaan metsäverkoston säilymisestä sekä vahvistetaan sen heikkoja kohtia puuistutuksin. Hankkeen myötä runko-yhteyden toimivuus ja vahvuus paranevat.

Kuva 20 Case-hankkeiden vaikutus ekologisten yhteyksien laatuun.

Kiertotalouteen siirtyminen

Toimitila- ja infrahankkeet

Vuoden 2024 ilmastobudjettiin arvioidut toimitila- ja infrainvestoinnit on käyty läpi kiertotalouden DNSH-kriteerin avulla. Turku kuitenkin tutkii mahdollisuutta soveltaa infrainvestointeihin jatkossa ainakin osittain vuonna 2023 julkaistuja kiertotalouden pääkriteerejä. Infrahankkeiden

rakennus- ja purkujätteistä painossa mitattuna suurin osa on maamassoja. Kaupungin infrahankkeiden maamassoista arviolta 90 prosenttia viedään Kiertomaalle tai kaupungin omille läjitysalueille. Lisäksi hankealueiden betonirakenteet murskataan ja käytetään hankkeella mahdollisuuksien mukaan. Näin ollen kiertotalouden DNSH-kriteerin 70 prosentin kierrätys- ja uudelleenkäyttötavoitteen arvioidaan täyttyvän infrahankkeiden osalta vaivattomasti.

Sovelletut kiertotalouteen siirtymisen DNSH-kriteerit kaupungin toimitila- ja infrahankkeille

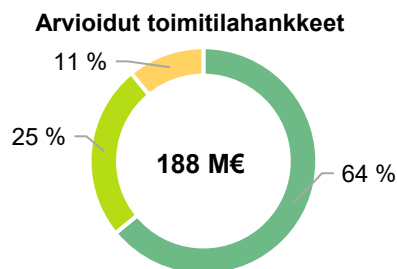
Vähintään 70 prosenttia (painossa mitattuna) rakennustyömaalla tuotetusta vaarattomasta rakennus- ja purkujätteestä valmistellaan uudelleenkäyttöön, kierrätykseen ja muuhun materiaalin talteenottoon, mukaan lukien maantäyttötoimet, joissa käytetään jätettä korvaamaan muita materiaaleja.

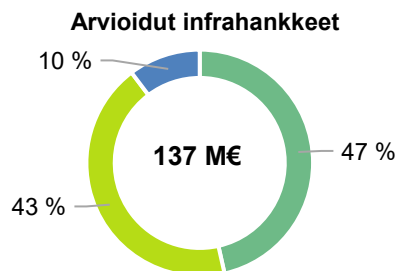
Toimijat rajoittavat jätteen syntyä rakennus- ja purkuprosessien aikana EU:n rakennus- ja purkujätteen käsittely- ja kierrätysmallia noudattaen ja ottaen huomioon parhaat käytettävissä olevat teknikat ja käyttäen valikoivaa purkua, mikä mahdollistaa vaarallisten aineiden poistamisen ja turvallisen käsittelyn ja helpottaa uudelleenkäyttöä ja laadukasta kierrätystä.

Rakennusten rakennesuunnittelu ja rakennustekniikat tukevat kiertoa ja rakennusten osalta on osoitettava erityisesti, miten ne on suunniteltu resurssitehokkaammiksi, mukautuskelpoisiksi, joustaviksi ja puretaviksi uudelleenkäytön ja kierrätyksen mahdollistamiseksi ISO-standardin 20887 tai muiden rakennusten purkamista tai muuntamista koskevien standardien mukaisesti.

Kuva 21 Kiertotalouden DNSH-kriteerit toimitila- ja infrahankkeille.

- Hankkeen toiminta täyttää DNSH-kriteerin edellytykset
- DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Investointiprosessia voidaan muuttaa siten, että DNSH-kriteeri toteutuu tulevissa hankkeissa

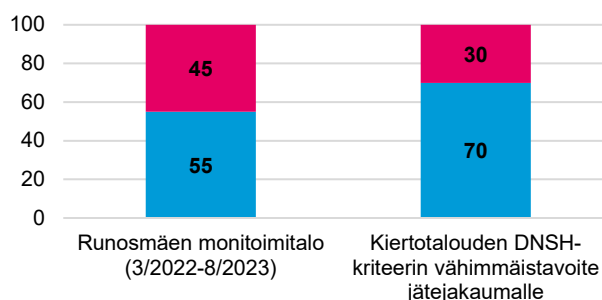
- Hankkeen toiminta täyttää DNSH-kriteerin edellytykset
- DNSH-kriteeri voidaan saada täyttymään tarkasteltavan hankkeen osalta
- Arvioituihin infrahankkeisiin sisältyvät puistot

Kuva 22 Kiertotalouden DNSH-kriteerin edellytysten täyttyminen kaupungin toimitilakohteiden uudis- ja korjaushankkeissa.

Kiertotalouden DNSH-kriteerin mukaan arvioiduista toimitilainvestoinneista 72 milj. euroa täyttää kriteerin edellytykset ja 107 milj. euron investointien osalta kriteerin edellytykset voidaan saada täyttymään. 9 milj. euroa toimitilainvestoinneista ei täyttänyt kriteerin edellytyksiä. Arvioiduista infrainvestoinneista 63 milj. euroa täyttää kriteerin edellytykset ja 59 milj. euron investointien osalta kriteerin edellytykset voidaan saada täyttymään.

Toimitila- ja infrahankkeiden vaikutuksia kiertotalouteen tullaan tarkastelemaan hankkeiden jätejakauman kautta. Kiertotalouden DNSH-kriteerin mukainen vähimmäistavoite rakennus- ja purkujätteen kierrätys- ja uudelleenkäytölle on 70 prosenttia. Hankkeiden jätejakaumaa tullaan vertaamaan tähän. Toimitilainvestointien casehankkeena toimii Runosmäen monitoimitalo, jonka jätejakaumaa tarkastellaan ajalta 3/2022–8/2023. Infrahankkeiden osalta vastaavia tietoja ei ollut saatavilla. Turku tulee jatkossa kehittämään kiertotalouden indikaattoreihin liittyvää tiedonhankintaa ja -hallintaa. Tähän liittyvät vahvasti urakoitsijoiden raportointiedellytykset.

Kiertotalouteen siirtymisen indikaattori
Toimitilahankkeiden rakennus- ja purkujätteen uudelleenkäyttöprosentti

Kuva 23 Kiertotalouden siirtymisen indikaattori.

TALOUSARVIO JA TALOUSSUUNNITELMAT

LUKUOHJEET:

TULOSLASKELMA

TOIMINTAKATE ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

VIKATE osoittaa tulo- ja menojen ero, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja menojen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmajoistojen suuruinen, kunnan tulo- ja menojen olisi riittävä.

VIKKAUDEN TULOS on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/Toimintakulut, %

Määritelmä: $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate %:a poistoista:

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot}$

RAHOITUSLASKELMA

TOIMINNAN RAHAVIRTA osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Vuosikate saadaan suoraan tuloslaskelmasta ja vuosikatteen korjaukset esitetään rivillä Tulorahoituksen korjaukset. Korjaukset ovat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot, mikäli ne on esitetty toiminnan muissa tuotoissa sekä toiminnan muihin kuluihin merkityt pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot.

INVESTOINTIEN RAHAVIRTA osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytyksien järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Investointimenot ovat sekä osakkeiden ja osuuksien ostoja että aineettomia ja aineellisia pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeja. Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntihintaiset luovutustulot.

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Rahoituslaskelmasta tulee erikseen käydä ilmi rahoituksen rahavirta. Sitä varten rahoituksen rahavirtalaskelmassa esitetään ensin antolainojen ja lainakannan muutokset. Maksuvalmiuden muutoksiin vaikuttavat myös toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten ja korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

Rahoituslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Investointien tulo- ja menojen, %

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintamenot} (= \text{käyttöomaisuusinvestointien hankintameno} - \text{investointien rahoitusosuudet})$

Lainakanta 31.12.

Määritelmä: Vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)

2. Talousarvio ja taloussuunnitelmat

Talousarvion tuloksen muodostuminen

Kaupungin taloussuunnittelun tärkeänä ohjaavana tekijänä toimii pormestariohjelma, jonka yhtenä osa-alueena on Turun talousraami 2021–2025 – vahvana 2030-luvulle.

Pormestariohjelmaan on kirjattu neljä olennaista talouden kohdistuvaa tavoitetta:

- Talouden kestävä perusura
  - toimintakatteen kasvu vuosina 2024–2025 enintään 2,4 %
- Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa
  - vuosikate painuu negatiiviseksi
  - kertyneet ylijäämät laskevat alle 80 miljoonan euron
- Velkakatto
  - kaupunkieman antolainoilla oikaistu lainakanta voi olla vuoden 2025 päätteeksi enintään 3 390 euroa / asukas
- Verolinjaus
  - lähtökohtaisesti pidättäydytään kunnallis- ja kiinteistöveron muutoksista

Pormestariohjelmassa on myös tavoitteita kaupungin investointeihin ja kaupunkikehittämiseen liittyen. Tavoitteet on huomioitu talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelussa.

Toiminnan nettomenot = toimintakate

Toimintaympäristö on muuttunut oletettua voimakkaammin pormestariohjelman tavoitteiden kirjaamisen jälkeen. Olennaisimpina tekijöinä ovat olleet palkkaratkaisu sekä soteuudistuksen seurauksena tehdyt ja seuraavina vuosina tehtävät leikkaukset kaupungin tulo- ja menotuloon.

Pelkästään palkkaratkaisu on kasvattanut kaupungin henkilöstömenoja n. 24 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi henkilöstön käytön kasvu on luonnollisesti lisännyt kustannuksia.

Näiden lisäksi inflaatio sekä korkotaso ovat olleet viimeisten vuosien aikana oletettua korkeammat. Nämä tekijät tulevat vaikuttamaan myös tuleviin vuosiin. Ensimmäiset inflaatiota voimistaneet tekijät liittyivät kysynnän ja tarjonnan epätasapainoon. Energian hinnannousu kiihdytti inflaatiota hyvin laaja-alaisesti ja heijastui läpi toimialojen. Hinnannousun seurauksena väestön ostovoima laski, mikä heijastui osaltaan palkkaratkaisuun.

Kuluvan vuoden aikana energian hintapaineet ovat hellittäneet ja jopa laskeneet inflaatiota. Kysyntään ja suhdan-

teisiin liittyvät inflaatiotekijät muuttuvat, mutta palkkaperusteinen inflaatio taso ei muutu ilman henkilöstön käytössä tapahtuvia muutoksia.

Kuluvan vuoden kolmannen taloussuunnitelmän mukaan nettokäyttömenoja kuvaava toimintakate on ylittymässä toimintakatteen osalta erityisesti kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuudessa, jossa sekä henkilöstömenot että palvelujen ostot ovat kasvaneet oletettua voimakkaammin. Taustalla on niin palvelutarpeen kasvu ja palkkaratkaisu, joka heijastuu myös muille palvelukokonaisuuksille.

Ennusteen mukaan tilanne on parantunut kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudessa, jossa joukkoliikenteen tuotot ovat kehittyneet lupaavasti. Palvelujen käyttö on palautunut koronan aiheuttamasta häiriötilanteesta varsin hyvin kaupungin palveluissa ja tämä heijastuu tuloodotuksiin.

Suhdanteen heikentyminen näkyy kaupungin rakentamiseen liittyvien tulo-odotusten kehityksessä. Tilannetta ja suhdanteen kehitystä seurataan aktiivisesti. Rakentamisella on merkittävä työllistävä vaikutus ja onkin toivottavaa, että suhdanteen heikentyminen jää lieväksi ja lyhytkestoiseksi.

Viimeiset vuodet ovat olleet talouden ennustamisen osalta erittäin haasteellisia ja vertailukelpoisuus vuosien välillä on valitettavan heikko.

Kuluva vuosi on ollut Suomen julkisessa hallinnossa ja myös kuntataloudessa historiallinen vuosi, sillä pitkään valmisteltu sote-uudistus astui voimaan vuoden alusta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Muutoksessa kuntien tulot ja menot lähes puolittuvat.

Valtion tavoitteena on ollut toteuttaa uudistus koko maan tasolla kustannusneutraalisti, mutta kuntakohtaisia eroja tulee syntymään. Tässä vaiheessa on kuitenkin jo selvää, että kaupungille on muodostunut sopeutuspainetta uudistuksen seurauksena.

Kaikki tukipalvelut eivät skaalautu täysimääräisesti ja tämä nostaa jäljelle jäävien toimintojen yksikkökustannuksia. Työ kustannusten skaalautumiseksi on jatkuvaa, mutta joidenkin palvelujen osalta muutos tapahtuu vasta sopimuskauden vaihtuessa.

Uudistus on vaikuttanut merkittävästi kaupungin tuloihin ja menoihin. Turun kaupungille kohdentuvia lopullisia vaikutuksia ei ole vielä tiedossa. Lopulliset siirtolaskelmat tehdään kuluvan vuoden aikana, kunhan vuoden 2022 verotus valmistuu marraskuussa.

Turun taloussuunnitelmaa leimaa epävarmuus, joka johdetaan kansallisista muutoksista ja globaalista tilanteesta. Talousarvion johtolankana on pyrkiä varmistamaan, että kaupungin eri toiminnoilla on riittävän resurssit palvelujen järjestämiseen.

Turku haluaa turvata kuntalaisten hyvinvoinnin laadukaiden palvelujen kautta sekä vahvistaa alueen elinvoimaisuutta. Turku tarjoaa runsaasti maakunnallisia palveluja ja vahvistaa koko seutukunnan elinvoimaetua erityisesti kehittymistä kiihdyttävien investointien avulla

Kuntataloudessa vuosi 2024 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella jakautuneelta. Soteuudistuksen seurauksena tehdyt muutokset näyttävät vaikuttaneen kuntiin hyvin eri tavoin. Erittäin haasteelliselta tilanne vaikuttaa kasvavien keskuskaupunkien näkökulmasta.

Heikentyvä taloustilanne havaittiin jo viime vuoden aikana ja tästä syystä sopeuttamishjelmatyö käynnistettiin jo vuoden 2022 lopussa. Virallisesti käynnistämispäätös tehtiin tammikuussa ja talouteen positiivisesti vaikuttavia toimenpiteitä valmisteltiin aina syyskuun alkuun asti.

Kaupunginhallitus asetti tavoitteeksi määrittää taloudellista asemaa pysyvästi parantavia toimenpiteitä siten, että toimintakatteen taso parantuu 30 miljoonalla eurolla vuoden 2026 loppuun mennessä. Työ käynnistyi johdon ja asiantuntijoiden haastattelukierroksilla. Tämän jälkeen valmistelua varten perustettiin teemaryhmät, joissa toimenpiteitä suunniteltiin poikkileikkaavasti.

Suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus jakautuu vuosille 2024–2026. Seuraavalle talousarviovuodelle 2024 vaikutusten arvioidaan olevan n. 8,6 miljoonaa. Tavoitteen saavuttaminen ei kuitenkaan yksi riittä tasapainottamaan kaupungin taloutta ja tästä syystä talousarvio sisältää lisää sopeuttavia toimenpiteitä sekä kohdentamattomia taloutta tasapainottavia toimenpiteitä.

Sopeuttavien toimenpiteiden täytäntöönpano käynnistyy viipymättä kaupunginvaltuuston talousarviopäätöksen jälkeen. Lisäsopeutusten valmistelua tehdään helmikuuhun asti, minkä jälkeen tunnistetut ja toimielinten päätöstä edellyttävät toimenpiteet tuodaan päätöksentekoon.

Taloussuunnitelman valmistelua on ohjannut pormestariohjelman ja siihen kirjatut tavoitteet. Toimintakatteen keskimääräisen kasvun tavoite on osoittautunut mahdolliseksi, mutta kaupungin oikaistu lainakanta / asukas tavoite vuoden 2025 lopussa alittaa pormestariohjelman kirjatun tavoitteen.

Taloussuunnitelman kirjattujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tiukan taloudenpidon lisäksi rakenteellisten ja tuottavuutta parantavien muutosten toteuttamista.

Kaupungilla taloudellinen asema ei mahdollista palvelutuotannon laadun parantamista tai kaupungin rahoitusvastuulla olevien palvelujen lisäämistä.

Verotulot

Maan hallituksen esittämät veroperustemuutokset alentavat kunnallisveron tuottoa vajaalla 40 miljoonalla eurolla vuonna 2024. Tästä vajaa 30 miljoonaa euroa johdetaan hallitusohjelman mukaisista ansiotasoindeksin tarkistuksista. Lisäksi tehtiin muutamia verovaikutuksiltaan pieniä muutoksia veroperusteisiin, muun muassa matkakuluvähennykseen sekä työtulovähennykseen. Kaikki arvioidut verotulomenetykset huomioidaan nettomääräisesti valtionosuusmaksatusten yhteydessä.

Ansiotulojen arvioitu kehitys on heikentynyt kuluvan vuoden aikana. Palkkasumman kehitys 2022–2023 pienee noin 0,5 prosenttiyksiköllä heikompien työllisyysnäkökymien sekä Tulorekisteristä saatujen palkkatulotietojen seurauksena. Myös ensi vuoden palkkasumman kehitystä alennettiin elokuun arviosta. Maan hallitus on esittänyt mittavia leikkauksia sosiaaliturvaetuksiin. Näin ollen työttömyysturvaetuuudet pienenevät selvästi, ensi vuonna lähemmäs 17 prosenttia. Edellä esitetyt arviot pienentävät kunnallisveron tuottoa.

Ensi vuodesta alkaen on esitetty selvästi alennettuja työttömyysvakuutus- ja päivärahamaksuja. Kyseiset maksut ovat vähennyskelpoisia ja parantavat näin ollen kunnallisveron tuottoa. Heikentynyt ansiotulokehitys heijastuu myös kunnallisveron kehitykseen verovuosina 2025–2027.

Yllä mainittujen veropohjan muutosten seurauksena kunnallisveron arvioidut tilitykset pienenevät maltillisesti vuosina 2023–2024, mutta hieman voimakkaammin taloussuunnitelmakauden lopulla.

Kesäkuusta alkanut yhteisöveron verovuoden 2023 ennakkoverojen heikko kehitys on jatkunut syyskuun loppuun asti. Loppuvuoden kehitys ei näillä näkymin näytä merkittäviä piristymisen merkkejä. Tämän seurauksena kuluvan vuoden maksuunpano- ja tilitysennusteet ovat heikentyneet.

Työttömyysvakuutus- ja päivärahamaksujen alentaminen nostaa maltillisesti myös yhteisöveron tuottoa. Kuntien yhteisöveron ensi vuoden kertymäarvio on hieman parantunut aiemmasta.

Taloussuunnitelmakaudella verotettavien ansiotulojen sekä yhteisöverotulon arvioidaan kehittyvän keskimäärin 3,4–3,6 % vuodessa. On kuitenkin syytä huomioida, että suhdanteen heikentyminen voi kiihtyessään heijastua oletettua negatiivisemmin ja siten heikentää verotulo-odotuksia.

Vuodesta 2024 lähtien kunnallisveroprosenttia voi muuttaa yhden kymmenyksen tarkkuudella. Soteuudistuksen seurauksena määritetyt tuloveroprosentit pyöristetään lähtökohtaisesti lähimpään kymmenykseen.

Maan hallitus on päättänyt vahvistaa kuntataloutta eriyttämällä yleisestä kiinteistöverosta maapohjan ja asettamalla tälle lakisääteisen alarajan 1,30. Toteutuessaan lakimuutoksen seurauksena kaupungin kiinteistöverot kasvavat maapohjan veroprosentin korotuksen seurauksena 2,5 miljoonaa euroa. Pormestarin talousarvioesitys sisältää myös yleisen kiinteistöveron maltillisen korotuksen.

Muihin veroprosentteihin ei esitetä muutoksia ja tällä halutaan osaltaan turvata kuntalaisten taloudellista asemaa vallitsevassa tilanteessa. Tämän lisäksi halutaan säilyttää kaupungin vetovoima myös verorahoituksen näkökulmasta.

Valtionosuudet

Soteuudistuksella on merkittäviä vaikutuksia kaupungin talouteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirrettiin vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Siirtyvien toimintojen kustannuskehitys oli viimeisten vuosien aikana voimakasta. Tähän vaikuttivat palvelutarpeen ja oman toiminnan lisäksi myös koronapandemia. Siirtyneiden toimintojen kustannuksen olivat merkittävä osa kaupungin kokonaiskustannuksista ja tämän seurauksena pormestariohjelmassa asetetut tavoitteet ovat ylittyneet vuosien 2021–2022.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustaso oli oletettua korkeampi myös kansallisella tasolla. Siirtyvien toimintojen välittömät toimintatulot ja kustannukset on nyt jälkikäsitelty. Kansallisella tasolla siirtolaskelma heikentyi kevään arviosta vielä 102 miljoonalla. Tämä on kuntien näkökulmasta negatiivista poikkeamaa, joka tullaan kohdentamaan lisäleikkauksena kuntien valtionosuuksiin. Tilanne saattaa vielä muuttua, koska tuloperusteiden tar-

kistus tehdään vasta marraskuussa verotuksen valmistuttua. Lopulliset siirtolaskelmat saadaan siten loppuvuoden aikana.

Kokonaisuutena voidaan kuitenkin ennakoida leikkausta ja voimakkaasti kasvaneiden sote-menojen seurauksena Turun kaupungin valtionosuus tulee laskemaan viimeisten tietojen mukaan 13,2 miljoonaa euroa kuluvan vuoden tasosta.

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella. Se tehdään tasaamalla kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämiskustannuksissa ja tulopohjassa.

Kuntien itsehallinnon varmistamiseksi Suomessa noudatetaan ns. rahoitusperiaatetta, eli valtio takaa kunnille riittävät voimavarat antaessaan kunnille tehtäviä. Kuntien tehtäviä koskevissa hallituksen esityksissä tulee tarkastella rahoitusperiaatteen toteutumista. Kuntalain perusteella asiaa tulee arvioida myös kuntatalousohjelmassa.

Syksyllä julkaistussa uusimmassa kuntatalousohjelmassa todetaan, että toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee vuonna 2024 kaikissa kuntakokoryhmissä, kun sote-uudistuksen verohännät poistuvat ja valtionosuuksiin tehdään sote-uudistuksen siirtolaskelman tarkentumisen edellyttämä vähennys takautuvasti vuodelta 2023. Vuosina 2025–2027 toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee edelleen. Tämän lisäksi todetaan, että kunnallisveroprosenttiin kohdistuu nousupainetta kaikissa kuntakokoryhmissä vuosina 2024–2027.

Toiminnan ja investointien rahavirtaa tarkasteltaessa on huomioitava, että kuntien kyky rahoittaa lakisääteiset tehtävänsä perustuu pitkän aikavälin tulojen ja menojen tasapainopyrkimykseen. Lyhyemmällä aikavälillä kuntien nettoinvestointitarpeet voidaan kuitenkin rahoittaa nettolainanotolla, joten toiminnan ja investointien rahavirran negatiivisuus ei välttämättä suoraan kerro siitä, ettei rahoitusperiaate toteutuisi. Kuntien taloudellinen kantokyky ja maksukyky ovat kuitenkin pidemmällä aikavälillä uhattuna, jos toiminnan ja investointien rahavirta on pysyvästi negatiivinen.

Viimeisimmät valtionosuuslaskelmat eivät takaa riittäviä voimavaroja erityisesti kasvaville keskuskaupungeille, kuten Turulle ja Tampereelle. Nykyinen valtionosuusjärjestelmä ei tunnista kuntien erilaista ja muuttunutta tehtäväkenttää. Kuntiin kohdistuu erilaisia tarpeita ja tämä olisi jo aika tunnustaa myös valtionosuusjärjestelmän osalta. Tarve valtionosuusjärjestelmän uudistamiselle on suuri ja muutoksia tulisi tehdä pikaisesti, jotta kaupunkien toimintakyky turvataan kestäväällä tavalla.

Kaupungin taloussuunnitelmaan kirjatut valtionosuudet perustuvat lokakuussa julkaistuun ennakkolaskelmaan ja arvioon sen kehityksestä taloussuunnitelmavuosille. Laskelma sisältää soteuudistuksen talousvaikutuksia tasavat elementit, jotka perustuvat lokakuussa 2023 päivitettyihin kuntien sote-rahoituslaskelmiin. Lopullinen peruspalvelujen valtionosuus saadaan, kun soteuudistuksen laskelmat valmistuvat loppuvuoden aikana.

Opetus- ja kulttuuritoimen lopulliseen valtionosuuteen vaikuttavia lopullisia yksikköhintoja ei ole vielä tiedossa.

Rahoituserät

Korkotuottojen ja -menojen sekä rahoitustuottojen ja –kulujen nettomääräksi vuodelle 2024 arvioidaan 16,5 milj. euroa. Rahoituserien nettoluku heikkenee voimakkaasti vuosien 2024–2027 aikana johtuen korollisen lainamäärän voimakkaasta kasvusta sekä yleisen korkotason noususta. Lähtökohtana rahoituskulujen arvioinnissa on käytetty markkinoiden kuuden (6) kuukauden euribor ennustetta tuleville vuosille lisättyinä kaupungin varainhankintamarginaalille eli 0,30 %.

Korkotulot ja korkomenot

Vuoden 2024 talousarviossa korkotuloja arvioidaan kertyvän tytäryhtiöiden antolainoista sekä muista korkotuloista 19,6 milj. euroa, riippuen siitä toteutuvatko antolainojen nostot lainavarausten mukaisesti. Suurimmat korkotulot tulevat TVT Asumus Oy:stä, Oy Turku Energiasta, Turun Vesihuolto Oy:stä ja Turun Satama Oy:stä. Tytäryhtiöiden lainojen korkoehdot aiheuttavat epävarmuutta ennusteisiin, koska osaltaan tytäryhtiöiden lainojen korkoihin vaikuttaa tytäryhtiöiden tuloskehitys mm. Turun Sataman osalta. Vahinkorahastosta saatavaa korkotuloa on arvioitu kertyvän noin 2 milj. euroa. Taloussuunnitelmakauden 2025–2027 osalta korkotulot antolainoista nousevat lievästi, koska merkittävä osa yhtiöiden investoinneista rahoitetaan konsernin sisäisesti. Nostettavien lainojen määrä ja korkoehdot vaikuttavat merkittävästi saatavaan antolainojen korkotuloon.

Vuoden 2024 talousarviossa ulkoisia korkomenoja arvioidaan olevan 26,6 milj. euroa, sisältäen ottolainojen ja korkosuojausten kustannukset. Korkotason noustua voimakkaasti, korkosuojauksista saatava kassavirta on positiivista ja niiden ennustetaan olevan noin 9,3 milj. euroa vuonna 2024. Korkomenot vuonna 2024 ovat vielä maltilliset, mutta ovat kasvussa vuosien 2025–2027 aikana, koska kaupungin rahoitustarve on voimakkaassa kasvussa kyseisenä aikana ja uudet lainat joudutaan nostamaan oleellisesti nousseessa korkotasossa. Lyhyet viitekorot ovat nousseet syksyn 2023 kuluessa yli neljän (4)

prosentin tuntumaan ja pitkät viitekorot noin 3,5 %:n tuntumaan. Tämä vaikuttaa ottolainoista maksettavaan korkotasoon sitä mukaa kun vanhoja korkosuojauksia eräänny ja uusia lainoja joudutaan nostamaan korkeammalla korkotasolla.

Muut rahoitustulot ja rahoitusmenot

Muita rahoitustuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2024 noin 22 milj. euroa. Määrästä suurin osa eli 20 milj. euroa on arvio Oy Turku Energian maksamasta osingosta. Muiden osinkotulojen saamiseen liittyy suurta epävarmuutta, minkä vuoksi niitä on budjetoitu saatavaksi vain kaksi (2) milj. euroa vuonna 2024. Lisäksi tuloja voi muodostua rahastojen saamista osingoista ja arvopaperien myyntivoitoista ja muista satunnaisista tuottoeristä. Vuosien 2025–2027 aikana muiden rahoitustulojen arvioidaan kasvavan vain lievästi, koska suurimman yksittäisen tuloerän eli Turku Energian osingon arvioidaan säilyvän 20 milj. Euron tasolla. Muut kaupungin saamat osinkotulot ovat verrattain vähäiset ja epävarmat. Vahinkorahaston arvonkehityksen ja tuoton odotetaan olevan maltillinen, noin kaksi (2) milj. euroa vuodessa ja noudattavan sijoitusperiaatteissa asetettua linjaa. Muita rahoituskuluja arvioidaan taloussuunnitelmakaudella 2025–2027 olevan noin 0,7 milj. euroa vuosittain, mitkä koostuvat lähinnä pankki, konsernitili, maksuliikenne ja käteiskassakustannuksista. Vahinkorahaston osalta ei ole huomioitu mahdollisesti syntyviä vahinkoja, jotka saattavat tulla katetuksi rahastosta.

Vuosikate

Vuoden 2024 vuosikate on 26,8 miljoonaa euroa, joka euromäärä, joka tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Kaupungin vuosikate on erityisen heikko taloussuunnitelmakauden ensimmäisinä vuosina. Vuosikate parantuu suunnitelmakauden loppua kohden. Vuosikateen olisi hyvä kattaa poistot, mutta tästä tasosta jäädään merkittävästi koko taloussuunnitelmakaudella. Tasapainoon pyritään sopeuttamisohjelmatyön avulla.

Satunnaiset erät

Taloussuunnitelma ei sisällä satunnaisia eriä vuosina 2024–2027.

Tilikauden yli-/alijäämä

Vuoden 2024 tilikauden alijäämäksi muodostuu -29,2 miljoonaa euroa. Taloussuunnitelma on voimakkaasti alijäämäinen vuosina 2024–2025. Talouden tasapaino pyritään saavuttamaan taloussuunnitelmakauden loppuun mennessä.

2.1 Talousarvion tuloslaskelma, 1 000 €

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Myyntituotot	149 993	76 968	84 998	101 061	107 279	94 221
Maksutuotot	76 715	24 476	32 214	22 300	32 300	21 300
Tuet ja avustukset	57 576	26 003	25 721	25 000	25 000	25 000
Vuokratuotot	177 544	144 986	152 904	139 500	147 500	150 000
Muut toimintatuotot	34 673	23 042	21 376	34 000	31 000	29 500
TOIMINTATUOTOT	496 501	295 474	317 212	321 861	343 079	320 021
Valmistus omaan käyttöön	1 337	1 610	1 610	1 600	1 600	1 600
Henkilöstökulut	564 796	322 303	336 634	338 000	336 000	335 000
Palvelujen ostot	836 486	302 281	313 148	327 670	316 539	310 137
Asiakaspalvelujen ostot	445 878	40 420	41 061	41 000	40 500	40 000
Muiden palvelujen ostot	390 607	261 861	272 088	286 670	276 039	270 137
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	70 355	33 583	36 792	35 000	35 500	36 000
Avustukset	61 308	46 535	46 378	50 000	49 000	48 000
Vuokrat	199 143	137 282	150 600	153 000	155 000	153 000
Muut toimintakulut	-8 815	-9 302	-14 602	-13 000	-10 000	-4 000
TOIMINTAKULUT	1 723 272	832 681	868 950	890 670	882 039	878 137
TOIMINTAKATE	-1 225 433	-535 597	-550 128	-567 209	-537 359	-556 516
Verotulot ja valtionosuudet	1 267 630	571 177	560 353	571 554	595 346	641 035
Rahoitustuotot- ja kulut	35 034	33 757	16 542	7 603	-560	-8 348
VUOSIKATE	77 546	69 337	26 767	11 948	57 427	76 171
Poistot ja arvonalentumiset	61 513	56 048	57 901	58 816	62 669	73 224
Satunnaiset tuotot ja kulut						
TILIKAUDEN TULOS	16 033	13 289	-31 135	-46 869	-5 242	2 947
Varausten ja rahastojen muutokset	2 198	2 034	1 953	1 953	1 953	1 953
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	18 231	15 324	-29 182	-44 916	-3 290	4 900

Tuloslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Toimintatuotot - muutos-% ed. vuodesta		-40,5 %	7,4 %	1,5 %	6,6 %	-6,7 %
Toimintakulut - muutos-% ed. vuodesta		-51,7 %	4,4 %	2,5 %	-1,0 %	-0,4 %
Toimintakate - muutos-% ed. vuodesta		-56,3 %	2,7 %	3,1 %	-5,3 %	3,6 %
Toimintatuotot / toimintakulut	28,8 %	35,5 %	36,5 %	36,1 %	38,9 %	36,4 %
Vuosikate / poistot -%	126,1 %	123,7 %	46,2 %	20,3 %	91,6 %	104,0 %
Vuosikate / asukas	392	346,7	132,5	58,4	277,8	346,4
Asukasmäärä 31.12.	197 900	200 009	202 079	204 456	206 727	209 013

2.2 Verotulot ja valtionosuudet, 1 000 €

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
TOIMINTATUOTOT	496 501	295 474	317 212	321 861	343 079	320 021
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 337	1 610	1 610	1 600	1 600	1 600
TOIMINTAKULUT	1 723 272	832 681	868 950	890 670	882 039	878 137
TOIMINTAKATE	-1 225 433	-535 597	-550 128	-567 209	-537 359	-556 516
Muutos %		-56,3 %	2,7 %	3,1 %	-5,3 %	3,6 %
VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET	1 267 630	571 177	560 353	571 554	595 346	641 035
Verotulot	947 964	490 041	493 122	508 669	530 961	572 150
Kunnan tulovero	697 531	309 191	306 955	314 293	328 834	355 050
Kiinteistövero	69 684	70 000	77 000	79 000	81 000	83 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	180 748	110 850	109 167	115 376	121 127	134 100
Muut verotulot						
Valtionosuudet	319 666	81 136	67 231	62 885	64 385	68 885
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	175 957	7 219	-4 220	-9 300	-7 800	-3 300
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-2 925	-2 723	-3 017	-3 017	-3 017	-3 017
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	46 484	44 857	42 266	43 000	43 000	43 000
Verotulomenetyksen korvaus	100 151	31 783	32 202	32 202	32 202	32 202

2.3 Rahoituslaskelma ja lainat

Rahoituslaskelma, 1 000 €

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Vuosikate	77 546	69 337	26 767	11 948	57 427	76 171
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-28 734	18 405	15 884	13 850	10 820	9 300
Toiminnan rahavirta	48 812	50 932	10 883	-1 902	46 607	66 871
Investointimenot	120 994	234 389	272 391	345 500	416 953	378 482
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	3 220	10 625	12 263	2 746	1 923	215
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	43 594	22 000	19 200	15 000	12 000	10 000
Investointien rahavirta	-74 180	-201 764	-240 927	-327 753	-403 030	-368 267
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-25 367	-150 832	-230 045	-329 656	-356 423	-301 396
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	6 172	-40 625	-39 787	-41 000	-38 570	-5 505
Antolainasaamisten lisäykset, -	27 256	70 000	60 000	58 000	58 000	58 000
Antolainasaamisten vähennykset, +	33 429	29 375	20 213	17 000	19 430	52 495
Lainakannan muutokset	-79 334	165 760	196 000	283 000	298 000	233 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys, -	130 000	190 000	200 000	330 000	375 000	250 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys, +	0	54 240	4 000	47 000	77 000	17 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-209 334	30 000	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	56 105					
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-17 056	125 135	156 213	242 000	259 430	227 495
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-42 424	-25 697	-73 832	-87 656	-96 993	-73 901

Rahoituslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Asukasmäärä 31.12.	197 900	200 009	202 079	204 456	206 727	209 013
Investointien omahankintameno, M€	117,8	223,8	260,1	342,8	415,0	378,3
Investointien tulorahoitus, %	63 %	30 %	10 %	3 %	14 %	20 %
Lainakanta 31.12., M€	716	832	1 028	1 311	1 609	1 907
Lainat € / asukas	3 620	4 160	5 087	6 412	7 783	9 124

Antolainauksen muutokset

Vuoden 2024 aikana jatketaan keskitettyä konsernirahoitusta eli antolainojen myöntämistä kaupungin tytäryhtiöille. Kaikki talousarvioon merkityt rahoitustarpeet ovat luonteeltaan varausmäärärahoja ja rahoitustarpeet voivat muuttua merkittävästi periodin aikana. Yhteensä antolainojen lisäykset vuonna 2024 ovat 60 milj. euroa ja vähennykset 20,2 milj. euroa, nettomääräisesti lisäystä yhteensä 39,8 milj. euroa.

TVT Asunnot Oy:lle on varattu kaupungin antolainoja vuodelle 2024 yhteensä 40 milj. euroa, joka koostuu seuraavista lainoista: 20 milj. euroa vanhojen erääntyvien lainojen uudelleen lainoitukseen, 3 milj. euroa tertiäärilainat ARA uudiskohteiden omarahoitusosuuksien lainoitukseen ja 17 milj. euroa uudiskohteiden ja perusparannusten rahoitukseen. Taloussuunnitelmavuosille on arvioitu tertiäärilainoille varauksena 3 milj. euroa ja uudis- ja perusparannuskohteisiin 17 milj. euroa per vuosi. Jälleen rahoitusta on varattu 8 milj. euroa vuodelle 2025 ja siitä

eteenpäin 8 milj. euroa per vuosi. Oy Turku Energialle on varattu 10 milj. euroa antolainaa pääasiassa yhtiön uusien investointien rahoittamiseen vuodelle 2024 ja siitä eteenpäin 20 milj. euroa per vuosi. Kohdentamattomia antolainoja on varattu yhteensä 10 milj. euroa.

Kaupungin tytäryhteisöille voidaan kaupungin kassavaroista myöntää edellä olevien lainojen lisäksi lyhytaikaisia (tai konsernitilin) luottolimittettä yhteensä enintään 300 milj. euroa talousarviovuonna. Kaupungin antolainaus tytäryhtiöille säilyy tulevinakin vuosina korkealla tasolla erityisesti, jos kaupungin suuret kehityshankkeet toteutetaan yhtiömuotoisesti (mm. raitiotie ja kupittaa kansihanke) ja rahoitetaan konsernin sisäisellä antolainauksella tulevina vuosina. Mainituista hankkeista tai niiden rahoitustavasta ei ole kuitenkaan vielä lopullisia päätöksiä tehty. Antolainojen myöntäminen tytäryhtiöille aiheuttaa sen, ettei kaupungin nettovelka kasva yhtä nopeasti kuin emokaupungin bruttovelka.

	Ennuste 2023	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET	40 625	39 787	41 000	38 570	5 505
Antolainasaamisten lisäykset	70 000	60 000	58 000	58 000	58 000
TVT Asunnot Oy	40 000	40 000	28 000	28 000	28 000
Oy Turku Energia	20 000	10 000	20 000	20 000	20 000
Turun Satama Oy	0	0	0	0	0
Muut kohdentamattomat	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Antolainasaamisten vähennykset	29 375	20 213	17 000	19 430	52 495
TVT Asunnot Oy	24 072	15 056	11 888	13 419	13 744
Oy Turku Energia	0	0	0	1 000	2 000
Turun Satama Oy	1 000	1 000	1 000	1 000	31 000
Muut velkakirjojen mukaiset lyhennykset	0	4 157	4 112	4 011	5 751

Lainakanta, konsernívelan suojaaminen sekä kaupungin rahoitustoiminnan ja riskienhallinnan muut valtuudet ja rajat

Konsernívelan korkoriskin hajauttaminen on entistä tärkeämpää velkamäärän ja korkotason noustessa voimakkaasti. Kaupungin korkoriskiä hallitaan hajauttamalla lainoja eri viitekorkoperusteisiin sekä käyttämällä tarvittaessa koronvaihtosopimuksia korkoriskin hallinnassa. Korosuojausta toteutetaan myös nostamalla kaupungin otolainat kiinteäkorkoisina sidottuna pitkään viitekorkoon,

mikäli tämä on markkinatilanne huomioiden mahdollista ja kustannustehokasta. Lisäksi voidaan tarvittaessa solmia koronvaihtosopimuksia, jolla pyritään pitämään kaupungin maksaman rahoituskulun kasvun maltillisena korkojen mahdollisesti noustessa. Kaupunki nostaa rahoitusta hyödyntäen useita rahoituslähteitä, kuten Euroopan Investointipankki (EIB) ja Euroopan neuvoston kehitys pankki (CEB). Kotimaisista rahoittajista Kuntarahoitus on kaupungille merkittävä ja kilpailukykyinen rahoittaja. Kau-

punginhallitus päättää hyväksyessään lainannosto- ja sijoitussuunnitelmassa tarkemmin rahoituksen nostoajan kohdista ja suojausasteesta.

Kaupunki hajauttaa konsernivielan korkoriskiä eri korkoperusteisiin solmimalla tarvittaessa talousarviovuoden aikana uusia valuutan- ja koronvaihtosopimuksia enintään 400 milj. euroa. Mikäli pitkäaikainen laina nostetaan muuna valuuttana kuin euron, niin valuutta- ja korkoriski muutetaan valuutan- ja koronvaihtosopimuksella euromääräiseksi. Muiden tase-erien tai taseen ulkopuolisten vastuiden (esim. (leasingsopimukset) korkoriskiä tai muuta riskiä voidaan muuttaa enintään 100 milj. euroa talousarviovuoden aikana.

Kaupungin tytäryhteisöille voidaan kaupungin kassavaroista myöntää edellä olevien lainojen lisäksi lyhytaikaisia (tai konsernitilin) luottolimiittejä yhteensä enintään 300 milj. euroa. Kaupunki ylläpitää vähintään 500 milj. euron kuntatodistuslimiittejä tai muita ei-sitovia limiittejä, joita voidaan käyttää tarvittaessa täysimääräisesti lyhytaikaisen maksuvalmiuden turvaamiseksi tai korvaamaan pitkäaikaisia lainoja.

Lainarahoituksen muutokset

Kaupungin korollisen velan arvioidaan olevan vuoden 2024 alussa noin 830 milj. euroa, joista pitkäaikaisia lainoja 670 milj. euroa, lyhytaikaisia lainoja (kuntatodistuksia) enintään 30 milj. euroa, ja yhtiöiden talletuksia noin 130 milj. euroa. Vuonna 2025 arvioidaan nostettavan pitkäaikaista lainaa enintään 200 milj. Euroa. Lyhytaikaista lainaa eli kuntatodistuksia käytetään aktiivisesti kassanhallinnan välineinä ja kaupunginhallituksen hyväksymän lainannosto- ja sijoitussuunnitelman mukaisesti. Pitkäaikaisia lainoja eräänntyy 4,2 milj. euroa vuoden 2024 aikana.

Yhtiöiden talletusten oletetaan vaihtelevan 130–180 milj. euron välillä, mutta yhtiöiden talletusten määrään liittyy huomattavaa epävarmuutta. Näin ollen korollinen velka (lainakanta) lisääntyisi nettomääräisesti 196 milj. euroa vuonna 2024. Pitkäaikaisen kokonaisvelan arvioidaan kasvavan voimakkaasti vuosina 2024–2027 yhteensä enintään 1 075 milj. euroa. Korollisen velan määrä arvioidaan olevan 1,9 miljardia euroa vuoden 2027 lopulla. Kokonaisvelan kasvuun liittyy huomattavaa epävarmuutta, koska kaupunkikonsernin suurten investointihankkeiden ajalliseen etenemiseen liittyy merkittäviä epävarmuuksia.

Lainakannan kasvu on arvioitu sitä taustaa vasten, että investointimenot toteutuvat ainoastaan 80 %:sesti. Tämän seurauksena rahoituslaskelman vaikutus maksuvalmiuteen rivi on kumulatiivisesti negatiivinen 332,4 milj. euroa koko suunnitelmakaudella. Mikäli investoinnit toteutuisivat suunnitellusti, joudutaan vaje kattamaan lisälainanotolla, jonka korkokustannus olisi karkeasti arvioituna noin 10,5 milj. euroa kauden lopussa.

Kassavarannon muutokset ja maksuvalmius

Kassavarannon ennustetaan olevan 25–50 milj. euron tasolla vuoden 2024 alussa, millä tasolla se pyritään myös pitämään vuoden 2024 aikana. Kaupunki saa kassavaroilleen maltillista sijoitustuottoa, joka alittaa kuitenkin vieraan pääoman kustannuksen, minkä vuoksi ylimääräisiä kassavaroja ei ole tarkoituksenmukaista pitää. Kuntatodistuksia käytetään aktiivisesti kassanhallinnan välineinä ja ne ovat kaupungille tärkeä ja kustannustehokas lyhytaikaisen rahoituksen varainhankinnan väline. Koko taloussuunnitelmakaudella eli vuosien 2025–2027 aikana kaupungin rahoitusaseman odotetaan säilyvän hyvänä ja kaupunki saa markkinoilta velkarahoitusta kustannustehokkaasti, vaikkakin yleinen korkotaso on noussut ja inflaatio ylittää edelleen merkittävästi keskuspankin asettaman 2 prosentin inflaatiotavoitteen.

2.4 Investointiosa

Kaupungin toteuttamat investoinnit

Turun kaupungin toimintasuunnitelman mukaisesti bruttoinvestoinnit talousarvio- ja taloussuunnitelmakaudella tulevat olemaan 272,4 milj. euroa vuonna 2024, 345,5 milj. euroa vuonna 2025, 417,0 milj. euroa vuonna 2026 ja 378,5 milj. euroa vuonna 2027.

Investointiohjelmien lähtökohdat ja investointisuunnitelmat käsitellään osana syksyn talousarviovalmistelua. Vuoden 2024 infrahankkeiden määrärahoista hyväksyttiin 8,7 milj. euroa kaupunginvaltuustossa kesäkuussa 2023, jotta kyseessä olevien hankkeiden toteutussuunnittelu ja tutkimukset kyetään käynnistämään kuluvaan talousarviovuoden aikana ja rakentamisen kilpailutukset voidaan käynnistää tarvittaessa heti seuraavan vuoden alussa (kv 19.6.2023 § 140).

Kaupungin investointimenojen määrärahaesitys suunnitelmakaudella 2024–2027 on yhteensä 1 413,3 milj. euroa. Investointimenojen rahoitusosuuksien tavoite suunnitelmakaudella on yhteensä 17,1 milj. euroa. Investointien omarahoitusosuudeksi jää erotus 1 396,2 milj. euroa.

Talousarviovuoden investointiosaan esitetyt määrärahat investointimenoihin ovat yhteensä 272,4 milj. euroa. Rakennuttamisen investointiohjelmien määrärahojen osuus on yhteensä 238,5 milj. euroa, josta infrainvestointien osuus on 158,4 milj. euroa ja tilainvestointien 80,2 milj. euroa. Talousarviossa 2023 asetettua suhdannevarausta rakennuttamisen tila- ja infrainvestointien kustannusnousuun ei enää esitetä vuodelle 2024.

Jäljelle jäävä investointiosan määrärahojen osuus jakautuu osakkeisiin ja osuuksiin 15,0 milj. euroa, tietojärjestelmien ja toiminnan kehittämisen osuuteen 7,0 milj. euroa, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet 8,3 milj. euroa ja maa- ja vesialueiden hankinta 3,5 milj. euroa.

Kaupungin investointiosan määrärahat 272,4 milj. euroa sisältävät kaupunginhallituksen 263,3 milj. euroa, joka jakautuu kaupungin omaisuudenhallinnan osuuteen 257,1 milj. euroa ja konsernihallinnon osuuteen 6,2 milj. euroa. Kasvatuksen ja opetuksen investointimäärärahojen osuus on 5,9 milj. euroa, kulttuurin ja nuorison 1,0 milj. euroa, liikunnan 0,5 milj. euroa, ja kaupunkiympäristön 1,0 milj. euroa ja Turun kaupunkiseudun joukkoliikenteen 0,7 milj. euroa.

Kaupungin investointiohjelmat ja investointitasot

Kaupunginhallitus hyväksyy marraskuussa rakennetun kaupunkiympäristön ja kiinteän omaisuuden priorisoinnit ja lähtökohdat taloussuunnitelmakaudelle 2024–2027. Kaupunkiympäristölautakunta on lähettänyt 26.9.2023 §

310 kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelman 2024–2027, infrainvestointiohjelman ja tilainvestointiohjelman kaupunginhallitukselle.

Tämän jälkeen tunnistetut lisäys- ja muutostarpeet investointiohjelmiin on valmisteltu kansliapäällikön talousarvioluonnokseen ja edelleen pormestariesitykseen kaupunginhallituksen käsittelyyn. Toimintasuunnitelmiin kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet sitovat toimielimiä kaupunginhallitukseen nähden. Kaupunginhallitus antaa erilliset määräykset siitä, miten toimintasuunnitelmiin kirjatut sitovat tavoitteet ja toimenpiteet sitovat kaupungin viranomaisia kaupunginhallitukseen nähden.

Kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosityksiköille on varattu investointiosaan ja käyttötalousosaan talousarviomäärärahat (1602 KH/maaomaisuus, 1603 KH/Infraomaisuus, 1604 KH/Tilaomaisuus) investointiohjelmien ja kiinteän omaisuuden myyntitavoitteiden toteutusta varten. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa kokonaisuuden toteutuksesta ja raportoinnista. Kaupunkiympäristön toimintasuunnitelmaan on lisätty kaupunginhallituksen palvelutilaus tavoitteiden toteutusta varten. Kh Yhteiset, omaisuudenhallinnan talousarviomäärärahoihin sisältyy lisäksi kaupungin osakkeiden ja osuuksien hankintaan liittyvät investointimäärärahat ja investointien tuloerät, joiden toteutuksesta ja raportoinnista Konsernihallinto vastaa.

Tilapalvelut vastaavat tilainvestointiohjelman laadinnasta. Talousarviossa 2024 tilainvestointiohjelmiaan sisältyvät investointihankkeet, joiden hankesuunnittelusta on tehty päätös. Investointiohjelmassa näkyy myös hankkeita, joista on vanhan tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohjeen mukainen tarveselvitys tehty ja päätös siitä on olemassa. Tilahankkeiden hankesuunnitteluohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.2.2023 § 31.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa infrainvestointiohjelman laadinnasta. Infrahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnittelun menettelyohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.2.2023 § 32. Talousarviossa 2024 kiinteistökehityshankkeiden ja kärkihankkeiden kaava-ajoitusten muutokset ja vaikutukset infrainvestointiohjelmiaan on sovitettu yhteen. Investointien aikataulutaminen tehdään kokonaisarviointin pohjalta, joissa huomioidaan tehokkuus, kannattavuus, välttämättömyys, käyttötalous ja kasvun mahdollisuudet.

Kaupunkiympäristön infrarakennuttamisen ja kaupungin toimitilarakennuttamisen oman toteutuksen investointimenot talousarviovuonna 2024 ovat yhteensä 238,5 milj. euroa. Taloussuunnittelukaudelle 2024–2027 esitetyt kaupungin infra- ja tilainvestointikohteiden oman toteutuksen investointimenot ovat yhteensä 1 200,2 milj. euroa.

Infrainvestointien kokonaisarvo vuonna 2024 on 158,4 milj. euroa. Määrärahan jako pääluokkiin on esitetty taulukossa Infrainvestointiohjelma. Investointimäärärahoista kohdistuu strategiaan kärkihankkeisiin 90,1 milj. euroa, kiinteistökehityshankkeisiin, 43,3 milj. euroa, korjausvelkaa alentaviin 13,8 milj. euroa ja loput 11,2 milj. euroa asukasviihtyvyyttä parantaviin, liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantaviin sekä toimintoja tukeviin hankkeisiin ja aikaistettuun toteutussuunnitteluun.

Taloudellisesti ja strategisesti merkittäviä infrainvestointikohteita ovat Keskustan kehittämisen ja Turun Tiedepuisto kärkihankkeet sekä yleisten alueiden infrainvestoinnit kiinteistökehityskohteisiin. Talousarviovuonna 2024 tällaisia kohteita ovat mm. Turun ratapihat ja Kupitaan kaksoisraide -hanke, Kupittaankärjen kumppanuushanke sekä yleisten alueiden infrainvestoinnit kiinteistökehityskohteisiin kuten Linnakaupungin, Skanssin, Pihlajaniemen ja Fabriikin kaava-alueet.

Tilainvestointiohjelman rahankäyttöesitykset taloussuunnitelmakaudella on esitetty taulukossa Tilainvestointiohjelma. Tilainvestointiohjelman kokonaisarvo vuonna 2024 on 80,2 milj. euroa, joista pienten hankkeiden, joiden kustannusarvio on alle 3 miljoonaa euroa, yhteenlaskettu arvo on 11,2 milj. euroa ja energiatehokkuusinvestointien yksi miljoona euroa.

Taloudellisesti merkittäviä uudisrakennuskohteita talousarviovuonna 2024 ovat Turun musiikkitalo Fuuga, Suikkilan koulu ja Talikorventien päiväkotiki sekä Wäinö Aaltosen koulu. Peruskorjauskohteista taloudellisesti merkittävimmät ovat Nummen koulutalon tekninen peruskorjaus, Kaupungintalon pihapiirin rakennusten osittainen peruskorjaus ja paalutus sekä Wäinö Aaltosen museon tekninen peruskorjaus.

Toimintasuunnitelmien liitteenä olevat infra- ja tilainvestointiohjelmat sisältävät hankkeiden kustannusarviot, määrärahojen jakautumisen toteutusajalle ja valmistumisvuositavoitteen.

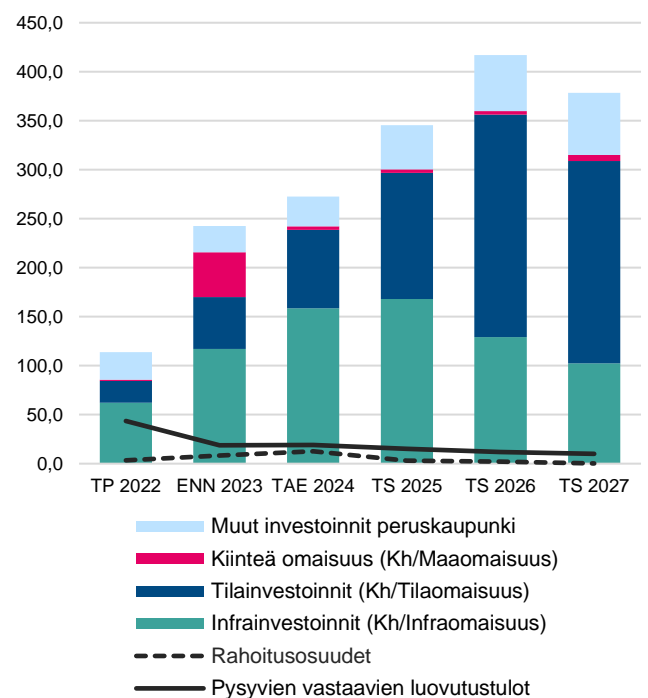
Investointitulot ja rahoitusosuudet

Investointiosan pysyvien vastaavien myyntitulojen osuus vuodelle 2024 on 19,2 milj. euroa, josta myyntivoittotavoite on 17,5 milj. euroa. Suunnittelukaudella 2024–2027 luovutustuloja on budjetoitu yhteensä 62,8 milj. euroa ja myyntivoittoja 56,2 milj. euroa. Tonttien myyntien sijaan on kaupungin tavoitteena enenevässä määrin siirtyä tonttien vuokraukseen (Kv 13.2.2023 § 29). Tämä on vaikut-

tanut arvioon myyntitulojen, ja niistä saatavien myyntivoittojen osuuteen taloussuunnitelmakaudella ja vuokratulojen kasvuodotuksiin pidemmällä aikavälillä.

Valtionosuuksien ja muiden rahoitusosuuksien määräksi vuodelle 2024 esitetään yhteensä 12,3 milj. euroa. Taloussuunnitelmakaudella 2024–2027 rahoitus- ja valtionosuudet ovat yhteensä 17,1 milj. euroa. Valtionosuuksia myönnetään muun muassa raideliikenteen ja kevyen liikenteen kuten pyöräteiden rakentamiseen. Kuvaajassa on esitetty investointien rahavitalaskelma vuosille 2022–2027. Mukana ovat kaupungin oman taseen investoinnit ilman yhtiömuotoisia toteutuksia tai vuokrahankeita sekä rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien luovutustulot.

Investointien rahavitalaskelma vuosille 2022–2027, milj. euroa

Turku-konsernin toteutusratkaisut ja konsernin ulkoisten vuokrahankeiden toteuttaminen

Kaupungin investointitasoja on pyritty keventämään muun muassa tilahankkeiden osalta hyödyntämällä Turku-konsernin toteutusratkaisuja. Kaupunki voi antaa hankkeille rakennusaikaisen väliaikaisen rahoituksen konsernitilin limitin kautta tai antaa omavelkaisen takauksen hankkeiden rahoitukselle. Taseen ulkopuoliset hankkeet talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina on esitetty taulukoissa Yhtiömuotoisena tai vuokrahankeena toteutettavat investointihankkeet.

Investointimäärärahat ja investointien tuloarviot, 1 000 €

Talousarvio 2023 muutoksin sisältää kaupunginvaltuuston syyskuun 2023 loppuun mennessä tekemät talousarviomuutokset.

Turku, yhteensä	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Investointimenot	120 994	234 389	272 391	345 500	416 953	378 482
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	3 220	10 625	12 263	2 746	1 923	215 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	43 594	22 000	19 200	15 000	12 000	10 000
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-74 180	-201 764	-240 928	-327 754	-403 030	-368 267
Muutos-%		172,0 %	19,4 %	36,0 %	23,0 %	-8,6 %

Kaupungin investointiohjelmat osana talousarviota

Infrainvestointiohjelma jaettuna pääluokkiin, 1 000 euroa

Pääluokat	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Strategiset kärkihankkeet	31 509	52 687	90 070	107 630	78 780	62 980
Kiinteistökehitys	8 829	40 997	43 267	33 005	30 870	18 000
Toimintoja tukevat	2 481	2 252	2 750	4 550	1 350	1 350
Korjausvelkaa alentavat	14 421	13 520	13 765	12 215	13 115	13 215
Liikenteen toimivuutta & turvallisuutta parantavat	2 374	1 530	3 700	4 650	1 150	1 150
Asukasviihtyisyyttä parantavat	2 390	5 915	4 560	5 760	3 560	5 360
Aikaistettu toteutussuunnittelu	49	250	250	250	250	250
Infrainvestointiohjelma yhteensä	62 081	117 151	158 362	168 060	129 075	102 305

Tilainvestointiohjelma jaettuna pääluokkiin, 1 000 euroa

Pääluokat	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Nimetyt tilainvestointihankkeet > 3 miljoona euroa	24 800	60 308	67 974	116 494	214 868	194 300
Tilainvestointihankkeet < 3 miljoona euroa	4 430	9 000	11 200	11 200	11 200	11 200
Energiatehokkuushankkeet	1	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Tilainvestointiohjelma yhteensä	29 230	70 308	80 174	128 694	227 068	206 500

Yhtiömuotoisena tai vuokrahankkeena toteutettavat investointikohteet

Yhtiömuotoisena tai vuokrahankkeena toteutettavat kaupungin palvelutoiminnan rakennukset

Hankkeen nimi	Tarveselvitys	Hanke-suunnitelma	Kustannusarvio 2023 sis. indeksikorjatut summat, euroa	Valmistumisvuositavoite
Runosmäen monitoimitalo (yhtiömuotoinen)	Kh 24.4.2017 § 169	Kv 14.10.2019	13 713 405	2024
Oxvägens daghem (Kuraattorinpolkun vuokratilan korvaava) (yhtiömuotoinen)	Khkeh 22.10.2018	Kv 14.12.2020	5 125 000	2025
Kansainvälinen koulu	Kh 15.8.2022 § 335	Kv 18.9.2023	vuokrahanke	2025
Pansion monitoimitalo (yhtiömuotoinen)	Khkeh 25.5.2020	2023	18 586 000	2026
Museon kokoelmakeskus	Khkeh 30.11.2020	Kh 20.12.2021	vuokrahanke	2027
Päätearkisto, yhdistetty museon kokoelmakeskuksen kanssa		Kh 7.12.2020 Kh 20.12.2021	vuokrahanke	2027
Ammatti-instituutti, Taito-kampus (yhtiömuotoinen)	27.5.2019	2023	73 168 800	2027
Linnakaupungin monitoimitalo (yhtiömuotoinen)	Khkeh 8.2.2021	2023	45 000 000	2027

2.5 Talousarvion sitovuustasot

	Sitovuus
KÄYTTÖTALOUSOSA	
Kaupunginvaltuusto	Toimintakate
Keskusvaalilautakunta	Toimintakate
Tarkastuslautakunta	Toimintakate
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta	Toimintakate
Kaupunginhallitus	Toimintakate
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Toimintakate
Liikuntalautakunta	Toimintakate
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Toimintakate
Kaupunkiympäristölautakunta	Toimintakate
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	Toimintakate
Rakennus- ja lupalautakunta	Toimintakate
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta	Toimintakate
TULOSLASKELMAOSA	
Verotulot	
Valtionosuudet	
Rahoitustuotot ja -kulut	Netto
Satunnaiset erät	Netto
INVESTOINTIOSA	
Kaupunginhallitus	Investointimenot
	Rahoitusosuudet
	Luovutustulot
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Investointimenot
	Rahoitusosuudet
	Luovutustulot
Liikuntalautakunta	Investointimenot
	Rahoitusosuudet
	Luovutustulot
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Investointimenot
	Rahoitusosuudet
	Luovutustulot
Kaupunkiympäristölautakunta	Investointimenot
	Rahoitusosuudet
	Luovutustulot
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	Investointimenot
	Rahoitusosuudet
	Luovutustulot
RAHOITUSOSA	
Lainakannan muutokset	Netto

Osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksessä raportoidaan kaupunginvaltuustolle talousarvion määrärahojen ja tuloerien poikkeamat ja niiden muutokset.

LAUTAKUNTIEN TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET

Kaupunginvaltuusto

Lyhyt kuvaus toiminnasta

Ylintä päätävä valtaa kaupungin toiminnassa käyttää asukkaiden valitsema kaupunginvaltuusto. Valtuusto valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan neljän vuoden välien järjestettävillä vaaleilla.

Turun kaupunginvaltuustossa on kaudella 2021–2025 yhteensä 67 valtuutettua, joiden määrä on kuntalaissa sidottu kaupungin asukaslukuun.

Kunnassa on valtuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Kaupunginvaltuuston tehtävät on määrätty kuntalaissa. Sen mukaan valtuusto päättää:

1. kuntastrategiasta;
2. hallintosäännöstä;
3. talousarviosta ja taloussuunnitelmasta;
4. omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta;
5. liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista;
6. varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista;
7. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista;
8. palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista;
9. takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta;

10. jäsenten valitsemisesta toimielimiin, jollei jäljempänä toisin säädetä;
11. luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista,
12. tilintarkastajien valitsemisesta;
13. tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta;
14. muista valtuuston päätettäviksi säädetyistä ja määrättyistä asioista.

Kaupunginvaltuutettujen paikkajako puolueittain 2021 – 2025:

Kansallinen Kokoomus	16
Suomen Sosialidemokraattinen puolue	13
Vasemmistoliitto	11
Vihreä Liitto	10
Perussuomalaiset	9
Ruotsalainen Kansanpuolue	3
Suomen Keskusta	3
Suomen Kristillisdemokraatit	1
Liike Nyt	1

Kaupunginvaltuuston määrärahoista maksetaan valtuutettujen kokouspalkkiot sekä tilojen käytöstä aiheutuvat vuokrat.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	922	1 050	1 072
TOIMINTAKATE	-922	-1 050	-1 072
Muutos-%		13,9 %	2,1 %

Tarkastuslautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunginreviisori Kari Koivuluhta

Lyhyt kuvaus toiminnasta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- järjestää hallinnon ja talouden tarkastus ja arviointi
- huolehtia kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- tuottaa kaupungin ja sen strategisen johtamisen ja toiminnan kehittämisen tueksi luotettavaa ja olennaista arviointitietoa
  - valtuustolle ja muille päätöksentekijöille
  - kuntalaisille ja ympäröivälle yhteiskunnalle
  - kaupungin henkilöstölle
- arvioida valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden ja talousarvion tavoitteiden toteutumista koko kuntakonsernissa ja sitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- muita kuntalaissa lautakunnan tehtäväksi annettuja asioita.

Arviointi- ja tarkastustoiminnan tavoitteena on varmistaa kaupunkikonsernin toiminnan tarkoituksenmukaisuus ja tuloksellisuus sekä kuntalaisten etujen toteutuminen.

Toimintaympäristön muutostekijät

Tarkastuslautakunnan tehtäväkenttään vaikuttavat vaatimukset talouden tasapainottamisesta, tasapainottamista koskevien suunnitelmien sisällön ja toimenpiteiden toteutuksen ja riittävyyden arvioinnin tarve.

Toimintaan vaikuttavat myös kuntakonsernin toiminnan ja palvelutuotannon organisointi, järjestämistapa ja johtaminen sekä näissä tapahtuvat muutokset.

Lisäksi lautakunnan toiminnassa tulee ottaa huomioon kulloinkin voimassa olevien ohjausasiakirjojen rakenne ja sisältö sekä ne muutostekijät, jotka vaikuttavat kaupunkikonsernin ja sen eri osien toimintaan ja tulokseen. Toimintaympäristössä tapahtuu jatkuvia muutoksia muun muassa lainsäädännöstä sekä lisääntyvästä kuntarajat ylittävästä yhteistyöstä johtuen.

Toiminnan kehittäminen

Tarkastuslautakunnan tavoitteena on tukea valtuuston päättämien strategisten tavoitteiden toteutumista toiminta-ajatuksensa mukaisesti. Tavoitteiden toteutumista tuetaan arviointitoiminnalla, jossa tarkastellaan asetettujen tavoitteiden toimeenpanoa, toteutumista ja vaikutuksia organisaation eri tasoilla ja toiminnoissa. Arviointitoiminnalla pyritään kattamaan olennaisimmiksi katsotut asiakokonaisuudet tai toiminnot valtuustokauden aikana. Arviointitoiminnan tuloksista raportoidaan kulloinkin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan toiminnan sisältöön vaikuttavat muun muassa toimintaympäristössä ja kaupungin omassa toiminnassa tapahtuvat muutokset ja kulloinkin asetetut tavoitteet. Tarkastuslautakunnan toimintatapoja ja toiminnan sisältöä kehitetään jatkuvasti vastaamaan eteen tulevia haasteita.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden osasto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Käyttötalouden osasto			
sitovuustaso toimintakate			
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	503	563	550
TOIMINTAKATE	-503	-563	-550
Muutos-%		11,9 %	-2,3 %

Keskusvaalilautakunta

Tilivelvolliset viranhaltijat: Keskusvaalilautakunnan sihteeri, lakimies Henna Saanakorpi

Lyhyt kuvaus toiminnasta

Vaalilain mukaan valtuuston on asetettava toimikaudekseen keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunta on vaalilakiin perustuva lakisääteinen toimielin, jonka keskeisin tehtävä on vaalien toimittaminen. Keskusvaalilautakunta toimii kuntavaaleissa sekä valtiollisissa vaaleissa. Keskusvaalilautakunnan tehtävä on ylläpitää valmiutta vaalien ja kansanäänestysten järjestämiseen, vastata vaalien ja kansanäänestysten järjestämisestä sekä suorittaa kuntavaaleissa tuloksen laskenta valtakunnallisten ohjeaikojen puitteissa.

Keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Keskusvaalilautakunta on ottanut sihteeriksi lakimiehen Turun kaupungin konsernihallinnon lakipalveluiden yksiköstä. Keskusvaalilautakunta päättää toisen sihteerivalinnan myöhemmin syksyllä 2023.

Keskusvaalilautakunta päättää kokousaikatauluistaan. Keskusvaalilautakunta kokoontuu muun ohella vaalilaissa säädettyinä aikoina sekä lautakunnan puheenjohtajan kutsusta tarvittaessa.

Toimintaympäristön muutostekijät

Presidentinvaali toimitetaan 28.1.2024 (lisäksi mahdollinen toinen vaalikierros 11.2.2024), sekä europarlamenttivaalit 9.6.2024. Alue- ja kuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti 13.4.2025. Vuosi 2026 on vaaliton vuosi, jolloin

säännönmukaisia vaaleja ei toimiteta. Eduskuntavaalit toimitetaan 18.4.2027.

Vaalilain 188 §:n mukaan kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista. Hallituksen esityksen (HE 241/2020 vp) mukaan kuntakorvausta ei suoritettaisi säännönmukaisissa aluevaaleissa, koska ne toimitettaisiin aina kuntavaalien kanssa samanaikaisesti, eikä aluevaalien toimittamisesta voitaisi silloin katsoa aiheutuvan kunnille merkittäviä lisäkustannuksia.

Lisäksi keskusvaalilautakunnan tulee huomioida toiminnassaan erilaiset tavara- ja palveluhankinnat ja henkilöstön palkkaukseen liittyvät kustannukset huomioiden kulloinkin vallitsevat poikkeusolosuhteet.

Toiminnan kehittäminen

Keskusvaalilautakunta käyttää samoja asianhallinta- ja tiedonvälitysjärjestelmiä kuin muutkin toimielimet ja noudattaa vaalilaista johtuvia poikkeuksia lukuun ottamatta samoja kokous- ja muita käytäntöjä.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouso sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	450	358	1 097
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	554	550	1 986
TOIMINTAKATE	-104	-191	-889
Muutos-%		83,9%	364,6 %

Lisätietoja:

2022 Aluevaalit

2023 Eduskuntavaalit

2024 Presidentinvaali (lisäksi mahdollinen toinen vaalikierros) ja europarlamenttivaalit

2025 Alue- ja kuntavaalit

2026 Vaaliton vuosi, ei säännönmukaisia vaaleja

2027 Eduskuntavaalit

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan toimintasuunnitelma 2024

Kuvaus toiminnasta

Sosiaali- ja terveystalouden uudistukseen liittyvässä lainsäädännössä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on todettu sekä hyvinvointialueen että kunnan tehtäväksi. Niillä on yhteinen vastuu alueen asukkaiden hyvinvoinnista.

Hyvinvointia ja terveyden edistämistä tehdään Turussa kaikissa palvelukokonaisuuksissa ja -alueilla: liikunta-, kulttuuri-, kaupunkiympäristö-, kasvatusta ja opetus- sekä yhteisvaikuttavassa lasten ja nuorten palvelukokonaisuuksissa sekä niiden alaisilla palvelualueilla. Lisäksi konsernihallinnon integraatiotoiminnassa on Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualue.

Kaupungissa on usean vuoden ajan toiminut kaupunkitasoinen hyvinvoinnin ohjausryhmä. Sen kokoonpano on uudistettu Uusi Turku toimintamallin myötä poikkihallinnolliseksi Hyvinvoinnin johtoryhmäksi keväällä 2023.

Turussa on vuoden 2023 alusta lähtien toiminut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Sen rooli on poikkihallinnollinen ja siten erityislaatuinen muihin lautakuntiin verrattuna. Se pilotoi osaltaan Uuden Turun yhteisvaikuttavaa toimintamallia. Lautakunnalla ei ole alaisista organisaatioita, mutta se seuraa ja voi osaltaan käsitellä muiden palvelukokonaisuuksien toteuttamaa hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa.

Hallintosäännön (KV 17.4.2023) mukaan lautakunnan tehtävänä on huolehtia lainsäädännössä hyvinvoinnin edistämisestä määrättyistä tehtävistä sekä muista erikseen määrättyistä tehtävistä ja toimii ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana kunnan monijäsenenä toimielimenä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta vastaa kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta, kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyn ohjauksesta ja ohjeistuksesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä kuntalaisvaikuttamisen ohjauksesta.

Lisäksi hallintosäännön 49§ määrittää tarkemmin lautakunnan toimivalta:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta toimii sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n mukaisena monijäsenenä toimielimenä. Se päättää mm. osaltaan avustusten myöntämisestä järjestöille ja muille yhteisöille kaupunginhallituksen määräämien periaatteiden mukaisesti, antaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät lausunnot ja selvitykset, valmistelee vuosittain valtuustolle annettavan raportin kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, hyväksyy tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja

asukasbudjetin kaupunginhallituksen määräämien periaatteiden mukaisesti. Lautakunta päättää kuolinpesien säästörahaston ja sosiaalirahaston varojen käyttämisestä, vastaa kuntalaisaloitteiden käsittelystä tehtävälueellaan, vastaa kuntalaispalautteiden käsittelystä ja kokonaiskuvan muodostamisesta hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta. Lisäksi lautakunta edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle 20.9.2023 hyväksyttäväksi esitettävässä hyvinvointikertomuksessa kuvataan keskeinen turkulaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä tilannekuvat sekä keskeiset toimenpiteet havaittuihin haasteisiin vastaamiseksi.

Turkulaisten oma kokemus hyvinvoinnista on kehittynyt monilla indikaattoreilla mitattuna kielteiseen suuntaan. Positiivistakin kehitystä on tapahtunut jossain asioissa. Hyvinvointitietoa analysoidessa on tärkeää muistaa, että valtaosa turkulaisista voi hyvin ja he ovat aktiivisia ja toimeliaita työssä ja vapaa-ajalla ja heillä on opiskelu-, työ ja toimintakyky kunnossa.

Turun elinvoimaisuuden mahdollistaa väestön jatkuva kasvu. Mitä parempi turkulaisten hyvinvointi ja terveys on, sitä parempi mahdollisuus myös elinvoimaisuuden kasvulle on olemassa. Tarkasteltaessa ns. kovinta hyvinvoinnin ja terveyden mittaria, kuolleisuutta, voidaan nähdä, että ennen aikaisten menetettyjen elinvuosien (PYLL) määrät ovat pienentyneet Turussa jo pitkään yli 20-vuoden tarkastelujakson perusteella.

Väestön kehityksen jatkuvan positiivisen nousun myötä vieraskielisten osuus on yhä kasvanut. Yksinasuvien osuus asutuskunnista on yhä kasvussa, ollen jopa 56 %. Turussa on myös yhden vanhemman lapsiperheitä selvästi maan keskiarvoa enemmän.

Turussa on koko maahan verrattuna korkea pienituloisuusaste, mikä näkyy myös lapsiperheillä ja nuorilla aikuisilla. Myös tuloerot ovat edelleen olleet kasvussa ja koko Suomeen verrattuna suuremmat. Perustoimeentulotukea saaneiden määrä ollut laskussa, myös pitkäaikaistuen osalta. Maksuhäiriömerkinnöissä on ollut pientä laskua, mutta suurta alueellista vaihtelua Turun eri osien välillä.

Työttömyys on edelleen laskenut, myös nuorten osalta. Huolestuttavaa on, että pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on kasvanut 41 %:iin. Työllisten määrä väestöstä on kuitenkin paranemassa koronaa edeltävälle tasolle.

Peruskoululaisista n. 40 %:lla toimintakyky on sellaisella tasolla, että heillä saattaa olla arjesta selviytymisen haasteita. Terveysliikuntasuosituksen mukaan liikkuu aikuisista hieman useampi. Sen sijaan kaiken ikäisten ylipainon ja lihavuuden kehitys jatkaa nousuaan.

Monilla mittareilla arvioituna niin fyysisen kuin psyykkisen terveydentilan arviot ovat olleet laskusuunnassa. Eri-tyisen paljon on havaittavissa erilaisia mielen hyvinvoinnin haasteita. Eri-tyisen paljon tämä näkyy mm. kasvaneena rikollisuutena ja yksinäisyyden lisääntymisenä sekä koululaisten uupumuksen ja ahdistuneisuuden kasvuna. Kaikkiaan kuitenkin koettu terveys valtaosalla turkulaisista on hyvä. Riippuen ikäluokasta terveys koetaan keskitasoa parempana nuorimpien peruskoululaisten 89 %:sta yli 65-vuotiaiden 52 %:iin.

Eläkkeelle siirrytään hieman aiempaa myöhemmin. Kotonaa asuu 92 % 75 vuotta täyttäneistä turkulaisista. Lonkkamurtumat ovat vähentyneet ja kaatumisten ja puotomisten hoitajaksoissa on selvää alenemaa.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Edellä kuvatussa toimintaympäristön analyysissä ja Hyvinvointikertomuksessa nostetaan kaupunkilasten terveyteen ja hyvinvointiin peilaten tarttumis-, kehittämis- ja parantamiskohteita. Näitä ovat mm. lasten ja nuorten fyysinen ja henkinen hyvinvointi ja terveys, ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus, huolta aiheuttava päihteiden käyttö, sekä hyvinvoinnin kokeminen.

Turussa hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan laajasti kaikkien palvelukokonaisuuksien ja -alueiden toiminnassa ja niiden välisessä yhteistyössä sekä yhteistyössä muiden tahojen, kuten järjestöjen, tutkimuslaitosten, oppilaitosten ym. kanssa. Näitä toimenpiteitä on kuvattu sekä osana Hyvinvointikertomusta että palvelukokonaisuuksien ja -alueiden toiminta- ja palvelusuunnitelmia.

Konsernihallinnon Integraatiotoiminnon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualueen tehtävä on kaupunkitasoisesti osaltaan koordinoita hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualue Turussa toteuttaa toimintaa laajassa yhteistyössä palvelualueiden ja sidosryhmien kanssa. Perustehtäviin kuuluvat mm.

- osallisuuden edistäminen,
- aluetyö,
- ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö,
- lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen,
- yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyö,
- vaikuttajaryhmien koordinaatio ja tuki,
- ruoka-apukoordinaatio,

- asukasbudjetin koordinaatio,
- järjestöyhteistyö,
- esteettömyys,
- tietyt avustukset.

Vastuualueella kehitetään systemaattisesti yllä mainittua perustoimintaa. Kehittämishankkeita on meneillään yhteistyössä lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden sekä yhteisöllisyyden kärkihankkeen kanssa. Hankkeiden tavoitteena on mm. syrjäytymisen ja yksinäisyyden vähentäminen sekä mielenterveyden tukeminen. Ulkoista rahoitusta on saatu vuosille 2025–2025 useille hankkeille mm. Nuorten häiriökäyttöön puuttuminen ja rikollisuuden ehkäisy (OKM), Nuorisotyöllä turvallisempi Turku (OKM) ja Nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäiseminen sekä hyvinvointi- ja turvallisuusosaamisen vahvistaminen toisen asteen oppilaitoksissa (OPH).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta seuraa osaltaan HyTe vastuualueen sekä yllä mainittujen projektien ja toimintojen etenemistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan seuraa osaltaan merkittäviä kaupunkitasoisia toimenpiteitä, kuten asunnottomuuden, ruoka-avun ja nuorten harrastusten tukemista ja kehittämistyötä. Lautakunnalle tuodaan myös säännöllisesti tiedoksi Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden toiminnan edistyminen.

Lautakunta käsittelee vuonna 2024 päivitettäväksi tulevat kaupunkitasoinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelma, joiden poikkialaista ja yhteisvaikuttavaa laadintaa koordinoitaa konsernihallinnon Hyte-vastuualueella läheisessä yhteistyössä palvelukokonaisuuksien kanssa.

Järjestämislain mukaisesti hyvinvointialue (Varha) kutsuu vuosittain alueen kunnat neuvottelemaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista. Kunnalla on velvoite osallistua neuvotteluihin. Yhteistyötä Varhan kanssa tehdään useissa ei yhteistyöryhmissä, järjestöille annettavien avustusten valmistelussa sekä yhteistyöfoorumissa ja projekteissa. Vuonna 2024 tavoitteena saada Turun erityiskysymykset, kuten maahanmuuttajien asiat, riittävästi näkyviin Varhan hyvinvoinnin suunnittelussa ja -seurannassa.

Toiminnan tavoitteet

Lautakunta edistää ja seuraa Hyvinvointikertomuksesta nousseiden haasteiden ratkomisen toimenpiteitä. Se haluaa osaltaan vahvistaa tiedolla johtamista ja riittävän seudullisen sekä alueellisen kuvan muodostumista ja tutkitun tiedon parempaa hyödyntämistä. Lautakunta seuraa oppilashuollon tilannetta terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lautakunta tukee, edistää ja seuraa vuonna 2024 erityisesti seuraavia asioita:

1. Segregaation ja sen vaikutusten vähentäminen. Osana kaupunkitasoista segregaatiotyötä lautakunta seuraa erityisesti asunnottomuuden kehitystä sekä päihdeiden ja muiden riippuvuuksien tilannetta (ehkäisevä päihdetyö).
2. Palautekokonaisuuden kehittäminen, joka on hallintosäännön mukainen lautakunnan tehtäväalue. Kehittämisen aloittamista varten vuonna 2024 tarvitaan tilannekuva mm. palautejärjestelmän käytöstä.
3. Osallisuuden kokonaisuuden vahvistaminen, jossa lautakunta haluaa nostaa ja vahvistaa yhteisöllisyyden merkitystä sekä vaikuttajaryhmien kuulemista.
4. Järjestöyhteistyö, jossa painopistein ovat sekä lautakunnan avustustoiminnan kriteerien kehittäminen, että avustusyhteistyö Varhan kanssa.
5. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden etenemistä, mm. harrastamisen osalta.
6. Ruoka-apukokonaisuus, joka on vuoden 2023 talousarviolausekkeisiin sisältyvä tavoite. Kokonaisuuden koordinaatiota vahvistetaan vuonna 2024.

Poikkileikkaavia teemoja lautakunnan tavoitteissa ovat viestintä, tiedolla johtaminen, seudullisen yhteistyön vahvistaminen sekä yksinäisyyden ja syrjäytymisen torjunta.

Lautakunta painopisteenä on tavoitteellisuus Varha yhteistyössä. Yhteistyötä ja yhdyspintoja Varhan kanssa edistetään ja tuetaan lakisääteisten vuosittaisen neuvottelijan ohella myös muilla lisääntyvillä yhteistyötavoilla.

Pormestariohjelman teemat ja linjaukset ja niitä toteutettavat toimenpiteet on vastustettu eri palvelukokonaisuuksille, -alueille ja vastuuhenkilöille. Pormestariohjelman teema Hyvinvoiva Turku kohdistuu suoraan lautakunnan toimialueeseen, mutta myös muut teemat tukevat hyvinvointia ja terveyttä tukevia tekijöitä. Lautakunnan tehtävänä on osaltaan seurata pormestariohjelman toteutusta.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Lautakunta seuraa pormestariohjelman Hyteen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä osavuosisikatsausten yhteydessä.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta

Käyttötalouso- sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot		1 329	1 329
TOIMINTAKATE		- 1 329	-1 329
Muutos-%			0,0 %

Konsernihallinnon toimintasuunnitelma 2024

Kaupunginhallitus

Kaupungin yhteiset toiminnot

Kuvaus toiminnasta

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallituksessa toimii myös konsernijaosto.

Strategisten yhteisöjen osalta kaupunginhallitus on delegoinut toimivaltansa konsernijaostolle, joka huolehtii kaupunkikonsernin konserniohjauksen ja -valvonnan täytäntöönpanosta sekä niiden toimivuudesta. Konsernijaosto tekee esityksiä omistajapolitiikan linjauksista ja konserniohjauksen periaatteista, tytäryhteisöille ja -säätiöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä muista yhteisöjen sekä säätiöiden toimintaan ja talouteen liittyvistä asioista. Lisäksi konsernijaosto ohjaa, seuraa ja valvoo kaupungin tytäryhteisöjen ja -säätiöiden toimintaa sekä niille asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Kaupunginvaltuuston valitsema pormestari johtaa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen asettamien strategisten tavoitteiden toteuttamisen edellyttämää poliittista prosessia, toimii kaupunginhallituksen ja kaupunginhallituksen konsernijaoston puheenjohtajana sekä vastaa kuntalaisten osallisuuden ja vuorovaikutuksen toteutumisesta. Pormestari edustaa kaupunkia koti- ja ulkomaisissa sidosryhmätilaisuuksissa. Pormestari ohjaa strategian ja talousarvion sekä muiden esittelynsä ottamien asioiden valmistelua.

Pormestarin lisäksi on kolme apulaispormestaria, joista yksi toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan, toinen kasvatus- ja opetuslautakunnan, sekä kolmas kaupunkiympäristölautakunnan puheenjohtajana sekä kaikki kaupunginhallituksen varapuheenjohtajina kaupunginhallituksen määräämässä sijaantulojärjestyksessä.

Kansliapäällikkö johtaa pormestarin alaisuudessa kaupunkikonsernin toimintaa ja vastaa sen kehittämisestä.

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii 1.6.2023 alusta konsernihallinto, elinvoiman palvelukokonaisuus, lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkemyksen palvelukokonaisuus sekä konsernin yhtiöt ja yhteisöt.

Konsernihallinto

Konsernihallinto vastaa kaupungin toimielinten päätöksenteon valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta

sekä avustaa pormestaria ja kansliapäällikköä kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon johtamisessa sekä toiminnan ja talouden johtamisessa. Konsernihallintoon kuuluvat integraatiotoiminto, johdon tuki ja yhteiset palvelut.

Kansliapäällikkö on integraatiojohtajan, yhteisten palveluiden hallintojohtajan, palvelujohtajien, omistajaohjausjohtajan, elinvoimajohtajan, johtavan kaupunginsihteerin, talousjohtajan, henkilöstöjohtajan, viestintäjohtajan, strategiajohtajan ja tarkastusjohtajan esimies.

Integraatiotoiminto

Integraatiotoiminnon tehtävänä on tukea ja ohjata kaupunkitasoisia yhteisiä palvelujen- ja palveluverkkojenhallinnan, asiakasohjauksen, asiakkuuksien ja asiointien hallinnan sekä toiminnanohjauksen prosessien ja linjausten toteutumista. Integraatiotoiminto koordinoi kaupunkitasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja kotoutumistoimintaa.

Vuonna 2024 vahvistetaan integraation yllä mainittujen ydinprosessien näkökulmaa yhteisvaikuttavien hyvinvoinnin, elinvoiman ja kaupunkiympäristön johtamisessa ihmislähtöisesti ja tarpeiden pohjalta.

Johdon tuki

Johdon tukeen kuuluvat pormestarin suorassa ohjauksessa toimivat yksiköt, joiden tehtävänä on tukea johtoa strategisen johtamisen vahvistamiseksi ja toimintojen yhteensovittamiseksi.

Yhteiset palvelut

Yhteiset palvelut vastaavat talouteen, henkilöstöasioihin, hankintoihin, tila-asioihin, viestintään ja markkinointiin, kehittämiseen, lakiasioihin, asiakaspalveluun, IT-palveluihin, tietopalveluihin, työterveyshuoltoon, tietoturvaan ja tietosuojaan sekä muuhun yleishallintoon liittyvistä kaupungin yhteisistä palveluista.

Uusi Turku toiminta- ja ohjausmalli

Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen myötä 2023 syntyneen Uusi Turku toiminta- ja johtamismallin muutoksen keskeisenä periaatteena on vahvistaa ihmiskeskeistä, yhteisvaikuttavaa ja poikkialaista toimintaa. Toimintamallin mukaisesti vuonna 2023 perustettujen neljän johtoryhmän (hyvinvointi, kaupunkiympäristö, elinvoima, integraatio) toiminta jatkuu ja niitä arvioidaan säännöllisesti.

Yhteisvaikuttavien elinvoiman sekä lasten ja nuorten palvelukokonaisuuksien toiminta- ja johtamismalleja pilotoidaan vuoden 2024 aikana.

Uuden Turun toiminta- ja johtamiskokonaisuuden pilotteja ovat

1. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
2. Segregaation ja sen vaikutusten vähentäminen
3. Työllisyysuudistus osana elinvoiman palvelukokonaisuutta
4. Leikin ja liikkumisen ympäristöt, ml koulujen pihojen kehittäminen

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus kokoaa kaupungin resurssit lapsiin ja nuoriin, edistäen yhteistyötä ja synergiaa. Muutoshanke pyrkii kasvattamaan kaupungin valmiuksia tukea nuorten hyvinvointia innovatiivisesti. Tavoitteena on luoda toimintamalli, jossa eri palvelualueet yhteistyössä suunnittelevat, toimivat ja ohjaavat palveluita, keskittyen koko kohderyhmään ja ekosysteemiin. Nuorisopalvelut ovat osa tätä kokonaisuutta.

Segregaation ja sen vaikutusten vähentäminen

Asuinalueiden haitalliseen eriytymiskehitykseen, eli segregaatioon, halutaan puuttua entistä järjestelmällisemmin. Segregaation vähentämisen omistajuus ja sen kaupunkitasoinen koordinointi määritellään integraatiotoiminnossa Uusi Turku -toimintamallin mukaisesti. Vaikuttavimmat toimenpiteet segregaation juurisyihin tarttumiseksi ja sen vaikutusten lieventämiseksi määritellään yhteistyössä integraatiotoiminnon, kärkihankkeiden ja palvelualueiden kanssa.

Työllisyysuudistus osana elinvoiman palvelukokonaisuutta

Elinvoiman palvelukokonaisuuden tehtävänä on vahvistaa kaupunkia kilpailukyisenä ja houkuttelevana toimintaympäristönä yrityksille sekä johtaa kaupunkikonsernin yrityspalveluita. Palvelukokonaisuus johtaa koulutus-, osaamis- ja innovaatiotoimintojen yhteistyötä ja kehittämistä koko koulutuspolun alalla. Lisäksi se edistää osaavan työvoiman saatavuutta ja johtaa kaupungin työllisyyden edistämisen toimintoja.

Lakisäätöiden julkisten työvoimapalvelujen siirto kuntiin yhdessä kotoutumislain kokonaisuudistuksen kanssa mahdollistaa työllisyys-, yritys- ja koulutuspalvelujen yhteensovituksen uudeksi vaikuttavaksi elinvoimapalvelukokonaisuudeksi.

Leikin ja liikkumisen ympäristöt

Keväällä 2023 aloitettu yhteistyö liikunnan ja leikin yhdistämisestä sekä puistoalueiden kehittämisessä huomioidaan

mm. koulujen ja päiväkotien piha-alueet osana lähiliikuntapaikkaverkoston kehittämistä. Yhteistyössä liikuntapalveluiden ja kunnossapidon kanssa kehitetään leikkipaikkoja kaikenikäisten kohtaamispaikaksi. Skills garden -konseptin mukaista leikin ja liikunnan yhdistävää konseptia suunnitellaan kolmeen eri kohteeseen. Koulujen pihojen viihtyisyyttä ja aktivointia selvitetään myös lasten ja nuorten muutoshankkeen koordinoimana. Lisäksi peruskorjattavien ja uusien koulujen ja päiväkotien piha-alueita kehitetään kaikkia kuntalaisia liikuttavina kokonaisuuksina osana lähiliikuntapaikkaverkoston kehittämistä.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset

Merkittävä osa kaupungin toiminnasta, hyvinvoinnin palvelukokonaisuus ja aluepelastuslaitos mukaan lukien näihin liittyvät tukipalvelut, siirtyi 1.1.2023 käynnistyneiden hyvinvointialueiden vastuulle. Kaupungin vastuulle jäi useita aiemmin hyvinvoinnin palvelukokonaisuudessa toteutettuja tehtäviä, kuten mm. ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö, vastuu työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisesta. Muutoksella on edelleen merkittävä vaikutus myös konsernihallinnon toimintaan.

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä maahanmuuttajapalveluiden vastuu siirtyi Varhaan, mutta kaupunki säilyttää vastuun niiden maahanmuuttajien integroinnista, jotka eivät kuulu työvoimaan, sekä kiintiöpakolaisten vastaanotosta. Tavoitteena on lisätä kotoutumistoimenpiteiden määrää ja parantaa niiden laatua sekä vastata kotoutumislakiin sisältyviin uusiin vaatimuksiin

Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistukseen liittyvässä lainsäädännössä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on määritelty sekä hyvinvointialueen että kunnan tehtäväksi. Niillä on yhteinen vastuu alueen asukkaiden hyvinvoinnista. Yhteistyötä ja yhdyspintoja hyvinvointialueen (Varha) kanssa tiivistetään ja vahvistetaan. Tärkeitä näkökulmia ovat Turun erityispiirteiden ja asiakasohjauksen huomiointi Varhan toiminnassa.

Hyvinvointia ja terveyden edistämistä tehdään Turussa kaikissa palvelukokonaisuuksissa ja -alueilla. Konsernihallinnon integraatiotoiminnossa on Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualue. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta jatkaa toimintaansa.

Vuosittaisessa hyvinvointikertomuksessa kuvataan kaupunkilasten hyvinvoinnin tilannekuva ja siihen peilaten tarvittavia toimenpiteitä. Näitä ovat mm. lasten ja nuorten fyysinen ja henkinen hyvinvointi ja terveys, ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus, huolta aiheuttava päihteiden käyttö, sekä hyvinvoinnin kokeminen.

Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen tavoitteena on yhdistää työllisyys-, yritys- ja koulutuspalvelut tavalla, joka parantaa osaavan työvoiman saatavuutta ja työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaantoa. Uudistus pyrkii myös

siirtämään kunnille lakisääteiset työvoimapalvelut hallitusti vuoteen 2025 mennessä ja samalla parantamaan näiden palveluiden kustannustehokkuutta ja tehokkuutta.

Epävakaa geopoliittinen tilanne, inflaatio ja sen aiheuttama kustannusten nousu, väestön ikääntyminen, osavien työntekijöiden ja työn kohtaanto-ongelma, hyvinvointiin liittyvien ongelmien kasaantuminen ja resurssien oikea kohdentaminen ovat esimerkkejä toimintaympäristöön liittyvistä haasteista, joiden ratkaiseminen edellyttää kokonaisvaltaista toimintatapojen muutosta. Kaupungin palvelurakennetta on suunnattava mahdollistavaan ja ennaltaehkäisevään työhön.

Väestön kehitys

Turussa asui vuoden 2022 lopussa Tilastokeskuksen mukaan 197 900 asukasta ja kaupungin väestö on kasvanut 2 763 ihmisellä vuodesta 2021. Koronavuosien (2020–2021) hitaan väestönkehityksen jälkeen vuoden 2022 väestönkasvusta oli ennätyksellisen suurta ja ennakkotietojen perusteella voidaan arvioida, että kasvu jatkuu kovana myös vuonna 2023. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Turussa asuu elokuussa 2023 yhteensä 199 954 henkeä ja kasvua edellisen vuoden lopusta on kertynyt jo 2 054 henkeä, kun kasvua vuotta aiemmin oli vastaavalla ajanjaksolla noin kolmanneksen vähemmän. Suoraan DVV:n rekisteristä poimitun tiedon mukaan Turun väkiluku on ylittänyt 200 000 asukkaan rajan elokuun alkupuolella ja virallisissa Tilastokeskuksen ennakkotiedoissa kyseinen raja tullaan ylittämään syyskuussa.

Turku sai vuoden 2022 aikana muuttovoittoa muista Suomen kunnista yhteensä 1 425 henkeä ja kuntien välisessä muuttoliikkeessä ollaan palaamassa kehityksessä korona vuosia edeltäneeseen aikaan. Vuonna 2021 kuntien välinen muuttoliike oli Turulle tappiollinen. Maahanmuutto oli vuonna 2022 ennätyksellisen korkeaa. Turkuun muutti ulkomailta 2 568 asukasta ja nettomaahanmuutto oli 1 865, eli 705 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2023 elokuun ennakkotietojen mukaan nettomaahanmuutto on jo kesken vuotta lähes yhtä korkea kuin viime vuonna (+1 782).

Viimeisen viiden vuoden aikana, eli vuodesta 2018 vuoteen 2022 Turun väestö on kasvanut yhteensä 6 569 hengellä. 82 prosenttia kasvusta johtuu muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrän kasvusta. Muunkielisen väestön kasvu on kasvanut viiden vuoden aikana 25 prosenttia, kun taas suomen- ja ruotsinkielinen väestö on kasvanut samalla ajanjaksolla alle prosentin. Alle 18-vuotiaiden osalta väestönkasvu johtuu täysin muunkielisen väestön kasvusta (+22 %), suomen ja ruotsinkielisten osalta väestö väheni kolme prosenttia vuosina 2018–2022.

Turussa asui vuoden 2022 lopussa 16 846 lapsiperhettä eli perhettä, jossa asui vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. 36 prosenttia kaikista perheistä oli lapsiperheitä ja kaikista lapsiperheistä 29 prosenttia oli yhden huoltajan perheitä. Noin joka viides (21 %) turkulaisista lapsista oli muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä.

Hyvinvointi

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin riskit kasvaneet. Kouluterveyskyselyn vuoden 2023 tuloksien mukaan suurin osa turkulaisista lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä, mutta kehitys on laskusuunnassa kaikissa ikäluokissa edelliseen vuonna 2019 tehtyyn kyselyyn verrattuna. Esimerkiksi 8. ja 9. luokkaisilla ahdistuneisuuden kokemus on kasvanut 10 prosentista 24 prosenttiin, yksinäisyyden kokemus 11 prosentista 14 prosenttiin ja tyytyväisyyden kokemus laskenut 89 prosentista 82 prosenttiin.

Mielenterveyden haasteet ovat kasvaneet nuorilla, joten erityisesti ennaltaehkäisyyn on jatkossa panostettava yhteistyössä hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa. Polarisaatio näkyi korona-aikana myös työikäisessä väestössä sekä ikäihmisillä. Työikäisten psyykinen kuormittuneisuus ja osalla myös taloudelliset haasteet ovat lisääntyneet, kun taas osalla erityisesti etätöiden lisäämä vapaa-aika on lisännyt tyytyväisyyttä. Yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet erityisesti yksin asuvilla ja ikäihmisillä.

Ilmasto

Turku toteuttaa Pariisin ilmastopimuksen tavoitetta rajoittaa maapallon lämpeneminen 1,5 asteeseen ja mahdollistaa tämän mukaista kestävä elämää ja vauhdittaa vihreää siirtymää yhdessä korkeakoulujen, kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn Ilmastosuunnitelman 2029 yksimielisesti 16.5.2023 § 103. Tavoitteena on hiilineutraali alue vuoteen 2029 mennessä ja ilmastopositiivinen siitä eteenpäin sekä kattava varautuminen ilmastomuutoksen aiheuttamiin riskeihin ja vaikutuksiin. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen rinnalla tavoite vaatii hiilen sidonnan lisäämistä ja uusiutuvan energian ylituotantoa suhteessa alueen omaan kulutukseen sekä kiertotalouden ja vähähiilisen innovaatio toiminnan vahvistamista.

Työttömyystilanne

Työttömyystilanne on suhdanneherkkä ja vaihtelee laajasta työttömyydestä työvoimapulaan. Molempia ilmiöitä esiintyy samanaikaisesti; osaavasta työvoimasta on pulaa mm. työväestön ikääntymisen seurauksena sekä uusilla ja kehittyvillä aloilla, esimerkiksi tekniikan alalla ja terveyspalveluita tarjoavissa organisaatioissa. Korona-aikana on tapahtunut henkilöstön siirtymistä työllistävälle

aloille, kuten matkailu- ja ravintola-alan tehtävistä muihin töihin. Tästä seuraa rekrytointivaikeuksia alan työtehtäviin. Kohtaanto-ongelman vähentämiseksi tarvitaan räätälöityjä palveluita ja monipuolisia keinoja, kuten koulutusta, työnhakupalveluita, henkilökohtaista ohjausta ja ennen kaikkea toimivaa yhteistyötä työnantajien kanssa.

Talous

Kuntatalouden tilanne on ollut haastava jo pitkään. Nopeasti kasvanut inflaatio ja kustannustason nousu lisäävät kuntatalouden painetta. Häiriötilanteesta palautuessa Venäjän käynnistämä hyökkäyssota lisäsi inflaatiota voimistaneita tekijöitä. Energian hinnan nousu ja sovitut palkkaratkaisut vaikuttivat edellisten lisäksi kaikkien toimialojen tuotantokustannuksiin ja ovat osaltaan kasvattaneet hintojen korotuspainetta.

Keskuspankit ovat pyrkineet hillitsemään inflaatiota ohjauksorkojen nostoilla. Korkeana pysynyt inflaatio ja sen hillintään tähtäävä korkotason nousu ovat vähentäneet investointihalukkuutta ja syöneet merkittävästi ostovoimaa.

Kuluvan vuoden aikana monen maan on arvioitu vajovan taantumaa. Näkemykset taantumun syvyydestä ja kestosta vaihtelevat asiantuntijoiden välillä. Lievänä pysyessään taantuma hillitsee hintatason kehitystä ja vaikutukset verotulokertymiin ovat maltillisia. Voimakkaampi lama heijastuisi negatiivisesti verotuloihin.

Kaupunki on aiempaa suhdanneherkempi ja vaikutukset tulorahoitukseen kohdentuvat väistämättä nopeammin. Suhdannemuutokset heijastuvat erityisesti yhteisöverotuloihin sekä rakentamiseen liittyviin tuloeriin. Yleisen taloustilanteen lisäksi huolena on julkisen sektorin alijäämäisyys sekä soteuudistuksen vaikutukset kuntatalouteen.

Palvelutarpeen kasvu on lisännyt kustannuksia ja samaan aikaan valtio on tehnyt tulorahoitusta heikentäviä päätöksiä. Käytännössä tämä on tarkoittanut, että verorahoituksen kehitys on jäänyt palvelutuotannon nettomenojen kehityksestä.

Turun veropohjaa pyritään kaikin keinoin vahvistamaan työllisyys- ja kasvutoimilla. Kasvava verohyöty käytetään Turun taloudentasapainottamiseen ja palvelujen turvaamiseen.

Kevään aikana on kartoitettu palvelualuekohtaisesti talouteen kohdistuvia tarpeita. Valmistelussa on havaittu runsaasti toimintakatetta heikentäviä toimintamenojen lisäyksiä ja toimintatulojen vähennyksiä. Menoja vähentäviä tai tuloja lisääviä tekijöitä tunnistettiin maltillisesti.

Vuodelle 2024 kohdistuvat tarpeet muodostuvat pääosin päätetyistä tai linjatuista tekijöistä. Merkittävimpinä tekijöinä palkkaratkaisun vaikutukset niin omaan tuotantoon

kuin välillisesti palvelujen ostojen kautta sekä rakentamiseen liittyvien tulojen vähentyminen.

Tunnistetut tarpeet ylittävät kaupungin taloudellisen kantokyvyn. Suunnittelulukujen valmistelussa on pyritty huomioimaan tunnistettuja tarpeita, mutta samaan aikaan toimintakatteen kasvun hillintään kohdentuvien toimenpiteiden tarve korostuu. Toimintakate liittyy kaupungin palvelutuotannon välittömiin tuloihin ja menoihin. Koska välittömät menot eivät riitä kattamaan kaikkia palvelutuotannon menoja, eroa tasapainotetaan verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kaupungin toimintakulujen kehitys suhteessa verorahoitukseen on ollut viimeisten vuosien aikana merkittävä haaste.

Tammikuussa 2023 aloitettu sopeuttamisohjelmantyon prosessi on edennyt suunnitelman mukaan. Sopeuttamisohjelmantyon kohteena on koko kaupunkikonserni. Tavoitteena on tunnistaa merkittäviä teemoja ja keinokokonaisuuksia, jotka voidaan kirjata seuraavan taloussuunnitelmakauden toiminnan tavoitteiksi. Sopeuttamisohjelman tavoitteena on hillitä toimintakatteen kasvua 30 miljoonalla eurolla vuoden 2026 loppuun mennessä.

Käytössä olevilla laskelmilla kaupungin talouden arvioidaan ajautuvan jälleen alijäämäiseksi vuonna 2024, minkä jälkeen alijäämäisyys vain syvenee. Lähtökohdat nykytilaan ovat muodostuneet erittäin voimakkaasta toimintamenojen kasvusta. Kaupungin tulorahoitusta leikataan voimakkaasti soteuudistuksen seurauksena ja kaupungin rahoitusvastuu on kasvanut.

Kasvu on yksi vaivattomimmista lääkkeistä talouden epätasapainoon. Tästä syystä toimintasuunnitelmassa tulee priorisoida erityisesti kasvua tukevia toimenpiteitä.

Henkilöstö

Uuden Turun toiminta- ja johtamismalli, sitä tukevan organisaation muodostuminen sekä työllisyyspalveluiden siirtyminen kuntien vastuulle vuoden 2025 alussa ovat muutoksia, joilla on oleellista vaikutusta koko organisaatioon. Lähivuosina uudistusten myötä korostuvat erityisesti uuden organisaatiokulttuurin muodostuminen ja yhteensovittaminen sekä lähijohtajatyön tukeminen muutostilanteessa. Jotta muutos on hallittua, tulee johtamisen ja osaamisen päivityä vastaamaan ympäristön, organisaation monimuotoisuuden ja henkilöstön tarpeita.

Organisaatiossa tarvittavan osaamisen ja kyvykkyyksien tunnistaminen ja kehittäminen haastava taloustilanne huomioiden tulee olemaan lähitulevaisuuden haasteena. Lisäksi keskeisessä roolissa on vaihtuvuuden haltuunotto niin, että sen tuomat mahdollisuudet hyödynnetään organisaation muutoksessa tulevaan, mutta niin ettei se kuormita henkilöstöä kohtuuttomasti eikä aiheuta riskejä tiedon hallitsemattoman poistuman myötä.

Turulla on jatkossakin suurena työnantajana vastuu siitä, että sen toiminta on vastuullista ja että se tukee kestävän kehityksen tavoitteita. Keskiöön nousevat muun muassa yksilölliset tarpeet huomioivien työskentelymallien mahdollistaminen ja teknologian tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen joustavasti työolosuhteiden parantamiseksi.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Konsernihallinnon kehittämisen lähtökohtana on keväällä 2022 hyväksytty kaupunkistrategia ja syksyllä 2021 hyväksytty pormestariohjelma.

Kaupunkistrategian painopisteet ovat:

Kestävä tulevaisuus

Toimimme kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti kaikessa. Turku uudistuu ja kasvaa niin, että luomme hyvinvointia nykyisille ja tuleville asukkailla luontoa kunnioittaen

Sujuvaa arkea

Kaupunkilainen tai matkailija löytää häntä kiinnostavat palvelut helposti ja oikeaan aikaan. Turkulaiset kokevat, että he ovat tärkeitä. Erilaiset palvelut ohjaavat kaupunkilaisia kohti heidän tavoitteitaan – vaikkapa uuden opiskelu- tai työpaikan löytämistä. Ketään ei jätetä yksin, arki on sujuvaa ja vaivatonta.

Hyvinvoivat asukkaat

Kuuntelemme ja kohtaamme nykyisiä ja tulevia kaupunkilaisia sekä tarjoamme aitoja keinoja osallistua ja vaikuttaa palveluihin ja päätöksentekoon. Osallisuuden keinoja kehitetään jatkuvasti ja niitä ovat esimerkiksi asukasbudjetti, kansalaisraadit tai lapsivaikutusten arviointi. Hyvinvointialue ja kolmas sektori ovat tärkeitä yhteistyökumppaneitamme.

Elinvoimainen ja kasvava kaupunki

Turun menestys perustuu yhteistyölle. Koulutuksen, tutkimuksen ja yritystoiminnan avulla luomme menestyvää elinkeinotoimintaa, työllisyyttä sekä hyvinvointia. Työttömyysasteemme on maan suurten kaupunkien keskiarvoa matalampi, ja taloutta hoidetaan harkiten ja sääntillisesti. Tavoitteenamme on, että Turku ja Turun seutu kasvavat vähintään samaa vauhtia muiden suurten kaupunkiseutujen kanssa.

Luontokaupunki Turku

Turku on vuonna 2030 yksi maailman johtavista ilmasto- ja luontokaupungeista. Olemme hyvässä vauhdissa kohti tilannetta, jossa elämme tasapainossa maapallon kantokyvyn kanssa ja jossa jätettä ja hukkaa ei synny.

Laadukasta koulutusta

Tarjoamme laadukkaan ja houkuttelevan kasvatuksen ja koulutuksen polun varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Haluamme, että turkulaiset koululaiset voivat olla maailman onnellisimpia. Turvallinen varhaiskasvatus, laadukas perusopetus, vahva yleissivistävä lukiokoulutus, työelämän tarpeisiin vastaava ammatillinen koulutus sekä huippuluokan monipuolinen korkeakoulutus houkuttelevat lapsiperheitä ja nuoria Turkuun ja mahdollistavat kaikkien turkulaisten ja Turkuun muuttavien kasvun, oppimisen ja osaamisen kehittämisen.

Aktiivinen kulttuurikaupunki

Olemme pohjoismaiden pääkaupunkien vertaisena tunnettu kulttuuri-, liikunta-, tapahtuma- ja matkailukaupunki. Yhdessä kaupunkilaisten kanssa laadittu kulttuurilupaus ohjaa tietä tulevaisuuteen.

Kansainvälinen Turku

Ajamme omia tavoitteitamme suoran kansainvälisen työn avulla. Näitä tavoitteita ovat esimerkiksi Turun tunnettuuden lisääminen ja imagon vahvistaminen, aktiivisuus ilmastotyössä, merkittävien tapahtumien järjestäminen, sekä edunvalvonta meille tärkeissä asioissa, kuten kestävässä kaupunkikehityksessä, liikenteessä, kulttuurissa ja koulutuksessa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä hyvinvointialueen vastuulle vuoden 2023 alusta, kaupunki on käynnistänyt oman toimintansa kehittämishankkeen. Uusi Turku –nimellä oleva kehittämishanke jatkuu ensi vuoden aikana. Tämän valtuustokauden loppuun mennessä luodaan pohjaa mm. ikäkausien ja muiden poikkialaisten teemojen ja ilmiöiden johtamiselle. Toiminnan kehittämisen näkökulmina on kolme pääteemaa: hyvinvointi, elinvoimaa ja rakennettu ympäristö.

Kaupungin kärkihankkeet

Pormestariohjelmaan nostettiin yhteensä viisi kärkihanketta: Tiedepuiston kärkihanke, Keskustan kehittämisen kärkihanke, Osaamisen kärkihanke, Kulttuurin kärkihanke sekä Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke.

Kärkihankkeiden toimintasuunnitelmat ja toimintamallit ovat luotu rinnakkain ja yhdessä, jotta toiminta tukisi mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti Pormestariohjelman tavoitteita. Kärkihankkeiden toiminnan näkökulmasta vuosi 2024 on kiireellinen. 2024 pyrimme saamaan mahdollisimman paljon ulkoista rahoitusta tukemaan kaupungin kärkihankkeita ja Pormestariohjelman tavoitteita.

Henkilöstö

Henkilöstöstrategia on yksi kaupungin strategisista ohjauksasiakirjoista, joka tukee koko kaupungin strategian ja vision toteuttamista. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.4.2022 henkilöstöstrategian vuosille 2022–2025. Henkilöstöstrategian visiona on: Turku on vetovoimainen työnantaja. Visiota toteutetaan henkilöstöstrategiassa

kolmen painopisteen kautta (työ lisää hyvinvointia, osaa- minen ja uudistuminen sekä parempi johtaminen). Toi- mintaympäristön muuttuessa lähitulevaisuudessa keski- tytään erityisesti siihen, että jokaisen perustehtävä on selkeä ja merkityksellinen, tavoitteellisuus säilytetään muutoksessa ja johtaminen koetaan oikeudenmu- kaiseksi.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
1	Lääkekehityskeskukseen saaminen Turkuun vahvistamaan lääke- ja diagnostiikka-alan kehittymistä Suomen yhdeksi talouden kivijalaksi.	Tavoite toteutunut.
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Saaristomerohjelman riittävän rahoituksen tason puolesta vaikuttaminen kehys- ja talousarvioprosessissa jatkuu vuonna 2024. Tuetaan ELY-keskusta ja Varsinais-Suomen liittoa siirtymisessä käytännön toimenpiteisiin vesiensuojelussa.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle rautayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030	Tunnin juna -investoinnin toteutuminen pyritään varmistamaan vaikuttamalla yhteistyössä muiden yhteysvälin kuntien kanssa valtioon riittävän rahoituksen varmistamiseksi sekä tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseksi.

Teema: Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Ilmastosuunnitelmaa (päivitetty kv 16.5.2022 § 103) toteutetaan koko kaupunkikonsernissa ja siinä asetetut tavoitteet huomioidaan edelleen tehostetusti valmisteltavissa maankäytön, energian, rakentamisen ja liikkumisen suunnitelmissa ja toimenpiteissä. Investointien valmistelussa käytetään kattavasti EU:n Vihreän rahoituksen taksonomiaa, erityisesti ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen kriteerejä.
5	Edistetään siirtymää kohti kiertotaloutta ja laaditaan toimenpideohjelma sen tueksi.	Kiertotalouden tiekarttaa (kh 22.11.2021 § 518) toteutetaan koko konsernissa ja resurssiviisautta edistetään laajassa yhteistyössä alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kiertotalousratkaisuilla tavoitellaan vaikuttavuutta ilmastonmuutoksen hillintään, luonnon monimuotoisuuteen sekä alueen vetovoimaan ja kilpailukykyyn. Turun roolia kiertotalouden kansainvälisessä yhteistyössä vahvistetaan erityisesti osallistumalla vahvasti ICLEI-verkoston työhön ja ohjaukseen.
6	Selvitetään päästöbudjetointia tavoitellen sen ottamista osaksi talousarvioprosessia.	Ilmastoperusteet tuodaan edelleen tehostetusti valmisteltaviin maankäytön, energian, rakentamisen ja liikkumisen suunnitelmiin, investointeihin ja esityksiin/päätöksiin hyödyntäen ilmastobudjetointia ja soveltamalla EU:n Vihreän rahoituksen taksonomiaa. Ilmastobudjetoinnin jatkuvan kehittämisen edellytykset turvataan.
7	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä koskien Turun hiilineutraalisuus 2029 –ohjelmaa. Päivitetään toimenpideohjelma huomioiden, että suhteellisesti suurin päästövähennystavoite kohdistuu tulevalle kaudella liikenteeseen.	Ilmastosuunnitelmaa toteutetaan koko konsernin toimesta kaupunginhallituksen ja –valtuuston seurannassa. Kansalaisten, yritysten, yhteisöjen ja kehityskumppanien osallistumista vahvistetaan. Ilmastobudjetti on hyvin toimiva kiinteä osa talouden ja toiminnan ohjausta ja EU:n Vihreän rahoituksen taksonomiaa sovelletaan kattavasti konsernin ilmastoinvestointien ilmasto-, luonto- ja kiertotalousvaikuttavuuden arviointiin ja vahvistamiseen.
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	Luonnon monimuotoisuutta vahvistavia toimenpiteitä toteutetaan koko konsernissa sekä vahvistuvassa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa niin, että luonnon monimuotoisuus ja ekologinen verkosto Turun alueella vahvistuu. Edistymistä seurataan,

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		uusia toimenpiteitä luodaan jatkuvasti ja toteutuksesta viestitään aktiivisesti ja osallistavasti.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistötilararpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Palveluverkkosuunnittelun prosessin ja sitä tukevia työkaluja kehitetään integraatiotoiminnossa. Palveluverkkosuunnittelussa priorisoidaan koulu- ja päiväkotiverkon tarkastelua ja konkreettisia muutos- ja päivitystarpeita saatetaan päätöksentekoon tarpeen mukaan. Tilastrategiaa lähdetään vaiheittain viemään käytäntöön.
11	Kaupunkilaisten valinnanvapautta lisätään.	Palvelustrategian rooli osana strategiahierarkiaa tarkentuu ja strategiaa konkretisoidaan.
12	Laaditaan palvelustrategia, jossa määritellään millaista laatua palveluilta, odotetaan ja mitkä tuottamisen tavat voivat olla mahdollisia.	Palvelustrategian rooli osana strategiahierarkiaa tarkentuu ja strategiaa konkretisoidaan.
13	Selvitetään mahdollisuudet koota ruotsinkieliset palvelut yhteen kokonaisuuteen.	Tavoite toteutunut. Liittyi sosiaali- ja terveystieteiden toimintaan ja toteutui osana Varhan käynnistymistä.
14	Yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa luodaan kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistämisen toimintamalli vuoden 2023 alkuun mennessä.	Toimintamallin kehitystyötä jatketaan yhteistyössä järjestöjen ja Varhan yhteistyössä.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
38	Edistetään hyvää tiedolla johtamisen kulttuuria. Perustetaan yhteistyössä alueen yliopistojen kanssa arviointipaneeli arvioimaan kärkihankkeiden toimenpideohjelmia, toteutumista ja vaikuttavuutta.	Vakiinnutetaan tiedolla johtamisen rakenteet. Kehitetään samalla mittareita tuloksellisen toiminnan seuraamiseen. Johtoryhmät työskentelevät jatkuvasti paremman tiedon varassa.
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Organisoidutaan projektiin ja vaiheistetaan työ: tehdään esiselvitys ja varmistetaan koko organisaation sitoutuminen ja päätös kaupunkitason asiointitiliin. Tehdään hankinnat. Suunnitellaan toteutus tietosuoja- ja turva huomioiden ja tehdään ensimmäinen versio sisältäen mm. seuraavia kyvykkyyksiä; rekisteröityminen eri tavoilla; anonyymi, kevyt ja vahva tunnistauminen). Henkilön / yrityksen perustietojen haku, omadata periaatteet: rikastetut perustiedot). Valitaan ensimmäiset asiointitilille tulevat palvelut.
40	Rakennuttamisessa siirrytään malliin, jossa rakennuttaminen ja uusien kaupungin tilojen omistaminen siirretään perustettavaan tai olemassa olevaan yhtiöön. Yhtiö ottaa vastuulleen myös kiinteistöjen ylläpidon.	Uusien tilojen omistaminen voidaan keskittää tarkoitusta varten perustettuun Koy Turun Monitoimitiloihin. Rakennuttamista varten perustetaan erillinen sidosyksikkönä toimiva osakeyhtiö tilapalveluiden laatiman vaihtoehtoselvityksen jälkeen.
41	Resursoidaan ja vakiinnutetaan asukkaiden osallisuuteen liittyviä toimintamalleja, kuten kansalaispaneelit. Asukasbudjetoinnin osuutta kasvatetaan. Huolehditaan erityisesti nuorten osallisuudesta.	Kansalaispaneelin pilotointi. Asukasbudjetissa ehdota-vaihe ja kohteiden päätökset.
42	Varmistetaan, että ikäkaarimallin mukainen palveluajattelu tulee osaksi toimintaa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden pilotoinnin myötä (2024) valmistellaan muiden ikäryhmien sekä ilmiöiden edistämisen toimintamalleja.
43	Seurataan johtamisjärjestelmän muutoksen vaikutuksia ja onnistumista säännöllisesti valtuustokauden aikana ja asetetaan muutokselle tarkempia osatavoitteita.	Uusi Turku toimintamallin toiminta- ja johtamismallin kokonaisuuden sekä lasten ja nuorten pilotin etenemistä seurataan puolivuositain. Tehdään tarvittavat muutokset.
44	Tavoitteena on, että Turku on vetovoimainen työnantaja. Henkilöstön osaamista arvostetaan ja kannustetaan ja tuetaan oman osaamisen kehittämiseen. Panostetaan henkilöstön hyvinvointiin.	Kunta 10 -tulosten sekä omien kyselyiden pohjalta tuetaan työhyvinvointitoimia kaupunkitasoisesti sekä palvelualueilla niin, että tavoite "työ lisää hyvinvointia" on elävä kirjaus. Osaamisen kehittämisessä ensisijaiset välineet ovat päivitetty koulutussuunnitelma ja tavoite- ja kehityskeskustelu, jossa tavoitteet tekemiselle ja osaamisen kehittämiseksi sidotaan kaupungin strategiaan tavoitteisiin.
45	Toiminnan kantavana periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jonka tuloksena turkulaisten ja Turussa toimivien tulee saada parempaa palvelua nopeammin.	Ihmiskeskeistä toimintatapaa kehitetään edelleen. Integraatiotoiminnon kehittämissuunnitelmissa vahvistetaan kaupunkitasoisia yhteisiä palvelujen- ja palveluverkkojenhallinnan, asiakasohjauksen, asiakkuuksien ja asiointien hallinnan

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		sekä toiminnanohjauksen prosessien ja linjausten toteuttamista.
46	Toteutetaan omistajapolitiikan linjauksia määrätietoisesti ja loogisesti siten, että yhtiöt voivat toimia tehokkaasti valitulla toimintatavalla toimintaympäristön haasteet huomioiden.	Yhtiöt harjoittavat toimintaansa omistajapolitiikan periaate-linjausten mukaisesti ja raportoivat toimenpiteistä ensisijaisesti toiminnan- ja talouden raportoinnin yhteydessä. Omistajan käsittelyä vaativat linjaukset valmistellaan erikseen kaupungin toimivaltaisen toimielimen päätettäväksi ja huomioidaan samalla toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset.

Teema: Kansainvälisyys ja verkostot – Turku, kokoaan suurempi maailmalla

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
48	Huolehditaan kansainvälisen koulun jatkosta ja siirrosta keskustan lähistölle (esimerkiksi Itäharjulle).	Kansainvälisen koulun toteutussuunnittelu käynnistyy hyväksytyhän hankesuunnitelman pohjalta.
49	Toimitaan aktiivisesti sellaisissa kansainvälisissä verkostoissa, jotka tukevat Turun omien tavoitteiden saavuttamista.	Toiminta aktiivista kansainvälisissä verkostoissa kuten ICLEI, Eurocities, UBC, Scandria alliance, IASP. Toteutetaan kehittämissuunnitelmaa UNESCO Creative cities of Gastronomy. Toteutetaan toimenpideohjelmia Cities changing diabetes -verkostossa.
50	Turku on kansainvälinen kaupunki ja toivotamme kaikki uudet asukkaat tervetulleiksi. Huolehditaan uusien maahanmuuttajataustaisten turkulaisten kotoutumisesta kotouttamisohjelman mukaisesti.	Päivitetty kotouttamisohjelma hyväksyttiin kesäkuussa. Kotouttamisohjelman toimeenpano on aloitettu useimpien tavoitteiden kohdalla. Niiden toteuttamista ohjaa maahanmuuton johtoryhmä.

Teema: Kestävän Kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden	Vision hyväksymisen jälkeen laaditaan toteuttamisohjelma.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Elinvoiman palvelualueella vahvistetaan asuntopolitiikan resurssia. AMO-periaatteiden mukaisten toimenpiteiden edistäminen jatkuu eri palvelualueiden ja kärkihankkeiden kautta.

Teema: Korkeakouluyhteistyö, yritykset ja työllisyys – Onnistuva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
58	Hankintaperiaatteiden päivittämisen yhteydessä varmistetaan, että pk-yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.	Vastuullinen hankkija -koulutuksen avulla varmistetaan, että Turun kaupunki ottaa huomioon hankintastrategiaan kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet mm. terveen kilpailun edistämiseksi. Koulutukseen osallistuneiden määrää seurataan.
59	Resursoidaan työllisyyskokeilu ja asetetaan vaikeimmin työllistyville selkeä työllistymistavoite.	Vaikeimmin työllistettyjen kohdalla käynnistetty oman toiminnan rinnalla ostopalvelu ja yhteistyö yksityisten toimijoiden kanssa. Tuloksia vertailla ovk 3/4.
60	Tehdään päätöksenteon yhteydessä yritysvaikutusten arviointi, kun asia koskettaa elinkeinoelämää. Kaikessa valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan asiakaslähtöisyys. Selkeytetään kaupunkiorganisaation vastuut ns. yhden luukun periaatteen mukaisesti.	Ensimmäisen luukun periaatteen laajennus toteutetaan koulutuspalveluihin ja maankäyttöön sekä lupapalveluihin. CRM käyttö vakinaistetaan ja sen käyttöä edellytetään asiakastyössä. Asiakaspalautetta mitataan ja seurataan kuukausittain. TE-palvelumallissa integroidaan yritys- ja työllisyyspalvelut yhteen.
61	Turulle yhteistyö on tärkeää ja asetamme alueen yhteiset isot elinkeinopolitiikan tavoitteet yhdessä eri toimijoiden kanssa.	Varmistetaan lahjoitusprofessuurien jatkoa. Toteutetaan kansainvälinen kiihdyttämö Kestävän kehityksen teemalla kohteena meriklusteri. Tarkastellaan elinkeinopolitiikan painopisteet vastaamaan tulevaisuudentarpeita yhdessä korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja Turku Science Parkin kanssa. Painotetaan kärkialojen yritysten osaajatarpeita tukien Kansainvälisten osaajien työllistymistä ja työelämävalmiuksien parantamista toiminnassa.
62	Vaiikutetaan aktiivisesti osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseen.	Toteutetaan Allianssimallin mukaisia toimenpiteitä yhdessä valtion kanssa. Painopisteet valitaan yhdessä yritysten ja korkeakoulujen sekä valtion kanssa. Vakiinnutetaan ja resursoidaan riittävälle tasolle International House Turku –palvelumalli. Kotoutumisen palvelumallit integroidaan osana TE-uudistusta. Parannetaan yritysten halukkuutta ja kyvykkyttä rekrytoida kansainvälisiä osaajia.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
63	Valmistellaan uusi työllisyyden hanke varmistamaan, että Turku hyödyntää työllisyyden kokeilua tuloksekkaasti ja valmistautuu työllisyyspalveluiden järjestämisvastuun siirtoon vuonna 2024.	Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen toimeenpano Turun työllisyysalueella ja Turun kaupunkiorganisaatiossa. Tehtävänä uudistuksen toteutus varmistuen lakisääteisten työvoimapalvelujen hallittu siirto sekä palvelujen uudistaminen tavalla, joka parantaa osaavan työvoiman saatavuutta ja kohtaantoa.
64	Vaiutamme aktiivisesti osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseen alueen yritysten osaamistarpeisiin vastaamisen varmistamiseksi.	Toimeenpannaan kansainvälisen osaamisen palvelukokonaisuutta ja pyritään hankkimaan ulkoista rahoitusta sen toteutukseen. Keskitytään yrityspalvelujen kehittämiseen, korkeakouluopiskelijoiden työelämäyhteyksien parantamiseen, puoliso-ohjelman ja valmennusohjelman vakiinnuttamiseen ja International House Turun asettautumispalvelujen resursien vakiinnuttamiseen. Vahvistetaan yhteistyötä työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen kokonaisuuteen kv-työnvälityksen ja rekrytointin palvelumallien kehittämisen osalta. Vakiinnutetaan ja resursoidaan riittävälle tasolle International House Turku –palvelumalli. Kotoutumisen palvelumallit kuvataan ja integroidaan osana TE-uudistusta.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kiertotalouden tiekartan mukaisten toimenpiteiden valmistelu ja toteutus. Kupittaa kärjen kumppanuushankkeen allianssin tuki ja resurssointi kaupungin ja Turun Teknologia ja Tiedepuisto osakeyhtiön välisen sopimuksen mukaisesti. Sisällöllisten foorumeiden toiminnan käynnistäminen ja toiminnan toteutus.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Kärkihankkeilla oma toimintasuunnitelmansa, jonka mukaisesti edetään. 2024 harkitaan Keskustan kehittämisen toimenpiteiden ohjelmallistamista. Samalla kärkihankkeen eli palvelualueilla toteutettavat toimenpiteet kuvataan entistä vahvemmin yhtenä ymmärrettävänä kokonaisuutena. (Sisältäen investoinnit, kaavoitushankkeet, kumppanuudet, suunnitelmat ja erilaiset ulkoisen rahoituksen hankkeet, joilla kärkihanketta edistetään.)
67	Osaamisen kärkihanke, Valmistellaan uusi Osaamisen kärkihanke, jonka tavoitteena on Turun seudun alueellisen kilpailukyyn vahvistaminen pitkäjänteisesti osaamiseen ja tutkimukseen panostamalla sekä vastaaminen megatrendeihin kuten digitalisaatioon, kaupungistumiseen sekä ilmastonmuutokseen.	Osaamisen kärkihankkeen kokonaisuus on jaettu kolmeen tavoitekokonaisuuteen. Kunkin alle on projektoitu toimenpiteitä ja nimetty vastuuhenkilöt. Toimeenpano etenee hyvin ja suunnitellusti.
68	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Kärkihankkeen alla toteutetaan yksinäisyyden vähentämisen ja mielenterveyden tukemisen toimenpideohjelmat valtuustokaudelle. Varmistetaan, että kotouttamis- ja syrjäytymisen ehkäisyn ohjelmilla on oikeat mittarit ohjelman tulokselliseksi toteuttamiseksi.	Laaja-alainen, horisontaalinen ja aktiivinen yhteistyö kärkihankkeen ja kaupungin pysyvästoimintojen kanssa luo pohjan toimintojen kiinnittymiseen organisaatioon. Toimenpideohjelmien ja mittareiden vaikuttavuutta seurataan aktiivisesti, osana luotavan taktisen toimintatason ohjausjärjestelmää. Työn johtamisessa korostuu jaetun johtamisen malli ja sitä tehdään yhdessä integraatiotoimintojen, LaNu-muutoshankkeen, maahanmuuttopalveluiden kanssa.
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaaation vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Integraatiotoiminto vastaa segregaaatioilmiön omistajuudesta ja ohjauksesta. Kärkihanke tukee työtä yhteisen suunnittelun ja sille annettujen tehtävien osalta. Kärkihankkeen aluetyön keskeiseksi tehtäväksi muodostuu segregaaatiotyön kokonaisuus ja kaupungin eri toimijoiden tukeminen tässä työssä. Kärkihanke on mukana asukkaiden osallistamisessa järjestöyhteistyön, pormestarit kylässä -konseptin kehittämisessä ja asukasosallisuutta lisäävien toimenpiteiden kehittämisen kautta.
70	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Asetetaan liikkumisen toimenpideohjelman tavoitteet yhdessä seurojen ja järjestöjen kanssa. Ohjelmaan yhdistetään kaikkien lasten harrastamismahdollisuuden tavoite ja seurojen avustusten uudistaminen lajien välisen-, sukupuolten-, ja alueiden tasa-arvon turvaamiseksi.	Tuetaan liikkumisen toimenpideohjelmaa yhteistyöllä ja toimenpiteiden yhteen kokoamisella osana LaNu-muutoshankkeen kokonaisuutta. Seurojen kanssa tehtävää alueellista yhteistyötä vahvistetaan seurataapaamisten ja foorumeiden myötä synnytetyn rakenteen sekä teemakohtaisten painopisteiden kautta. Liikuntapalveluiden avustusjärjestelmän kokonaisuudistuksen (1.1.2025-) keskeisenä tavoitteena on yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon parempi toteutuminen lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuudessa.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
71	Kulttuurin kärkihanke; Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarpeen selvityksen pohjalta laaditaan ikä- ja kohderyhmäkohtainen suunnitelma palveluiden kehittämisestä ja käynnistetään siihen liittyvästi toimenpiteitä. Kulttuuriin liittyvien rannekeiden ja korttien kokonaisuutta selkiytetään. Kulttuurin kutsuvieras -toimintamalli (kulttuurilähete 2.0) pilotoidaan, arvioidaan ja tehdään sille jatkosuunnitelma. Kulttuurin saavutettavuutta ja esteettömyyttä sekä asukkaiden osallisuutta edistetään (esim. purkutaideprojekti). Kulttuuria ja taidetta tuodaan kaupunkitilaan, myös lähiöihin. Vahvistetaan kestävästä kulttuuria. Edistetään Linnanniemen, Turun ensimmäisen taidekaupunginosan, kehittämiskonseptia ja taideohjelmaa. Toteutetaan kulttuurirannan konseptointityö ja viedään päätöksentekoon. Itäisen Rantakadun taide-elementtien toteutus suunnittelu käynnistetään.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
72	Matkailun toiminnossa tavoitellaan laajempaa seudullista yhteistyötä ja tavoitteet ja rakenteet kytketään aiempaa paremmin kansalliseen Visit Finland –kokonaisuuteen.	Visit Turku Archipelago Oyn strategian mukaisesti toteutetaan markkinointia niin kansallisesti kuin kansainvälisesti, toteutetaan incoming-toimintaa kumppanuusmallilla ja toteutetaan matkailun toimijoiden digitaalinen alusta.
73	Tavoitellaan, että kiinnostavia, vahvoja tapahtumia niin kulttuurin, urheilun kuin tieteen aloilla on ympäri vuoden.	Otetaan käyttöön ympärivuotisuutta edistävä tapahtumien ja vetovoimateemojen vuosikello. Vahvistetaan ympärivuotisuutta erityisesti syksyllä ja talvella, ja pyritään varmistamaan useamman tapahtuman toistuminen vuosittain. Pyritään käyttämään kaupunkia laajasti tapahtumatilana. Tuetaan Ratapiha-kokonaisuuden toteutumista. Otetaan käyttöön uusi tapahtuma- ja harrastekalenteri. Edistetään strategisten vetovoimateemojen mukaisia suurtapahtumia, joilla on merkittäviä matkailu-, imago- ja aluetalousvaikutuksia.
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentotaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Otetaan käyttöön ympärivuotisuutta edistävä tapahtumien ja vetovoimateemojen vuosikello. Vahvistetaan ympärivuotisuutta erityisesti syksyllä ja talvella, ja pyritään varmistamaan useamman tapahtuman toistuminen vuosittain. Pyritään käyttämään kaupunkia laajasti tapahtumatilana. Tuetaan Ratapiha-kokonaisuuden toteutumista. Otetaan käyttöön uusi tapahtuma- ja harrastekalenteri. Edistetään strategisten vetovoimateemojen mukaisia suurtapahtumia, joilla on merkittäviä matkailu-, imago- ja aluetalousvaikutuksia.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Laaditaan investointikokonaisuuden kannattavuuslaskelmat pormestariohjelmassa linjattujen periaatteiden mukaisesti ja tehdään tarvittavat päätökset investointien aikatauluttamisesta.
83	Kaupungin taloutta ja hallintoa sopeutetaan uudistusta vastaavien siirtyvien tehtävien verran (sote-uudistus).	Tehtäväjärjestelyt saatetaan loppuun 2024 aikana.
84	Talouden kestävä perusura	Kaupunki on laatinut vuoden 2023 aikana sopeuttamistoimenpiteitä, joilla pyritään tasapainottamaan kaupungin taloudellista asemaa. Toimenpiteiden täytäntöönpano käynnistetään välittömästi niiden hyväksymisen jälkeen. Tilanearviointia tehdään osana talouden suunnittelu ja seuranta-prosessia vuoden 2024 aikana.
85	Valmistautuminen sote-uudistuksen vaikutuksiin kaupunkitaloudessa	Soteuudistuksen seurauksena kaupungin tulorahoitusta leikattiin merkittävästi. Lopulliset siirtolaskelmat ja taloudelliset vaikutukset selviävät vasta marraskuussa 2023. Kaupungin tukipalvelujen skaalaaminen vastaamaan Uutta Turkuja ei ole onnistunut täysimääräisesti vuoden 2023 aikana ja työtä tulee jatkaa vuonna 2024.
86	Turku tavoittelee työttömyysasteen laskua 11,2 prosenttiin.	Asiakasohjausta palveluista työhön tehostetaan, palkkatukimahdollisuuksien hyödyntäminen uuden palkkatukilain puit-

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		teissa, yhteistyön tehostaminen Varhan ja kolmannen sektorin kanssa, työnantajayhteistyön tehostaminen ja aktiivinen viestintä ja markkinointi.
87	Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa	Talousennuste laaditaan osavuosikatsausten yhteydessä ja talouteen liittyviä riskejä arvioidaan osana jatkuvaa toimintaa.
88	Velkakatto	Talousennuste laaditaan osavuosikatsausten yhteydessä ja talouteen liittyviä riskejä arvioidaan osana jatkuvaa toimintaa.
89	Verolinjaukset	Kaupungin talouden tasapainoa käsitellään säännöllisesti osana talouden suunnittelua. Samassa yhteydessä arvioidaan tarvittavat toimenpiteet verorahoituksen osalta.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kaupunginhallitus yhteensä

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	233 601	180 891	196 517
Valmistus omaan käyttöön	138		
Toimintamenot	291 869	252 046	250 025
TOIMINTAKATE	-58 130	-71 155	-53 508
Muutos-%		22,4 %	-24,8 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	115 903	227 154	263 300
Rahoitusosuudet	3 148	10 448	11 785
Luovutustulot	43 500	22 000	19 200
NETTO	-69 255	-194 706	-232 315
Muutos-%		181,1 %	19,3 %

Kh, Konsernihallinto

Käyttötalouden	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	184 110	143 193	150 651
Valmistus omaan käyttöön	90		
Toimintamenot	206 648	154 614	161 728
TOIMINTAKATE	-22 448	-11 421	-11 077
Muutos-%		-49,1 %	-3,0 %

Investointiosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	4 479	8 150	6 242
Rahoitusosuudet			
Luovutustulot	0	0	0
NETTO	-4 479	-8 150	-6 242
Muutos-%		81,9 %	-23,4 %

Kh, Elinvoiman palvelukokonaisuus

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022*	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	5 147	5 896	4 900
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	38 483	38 586	41 050
TOIMINTAKATE	-33 336	-32 690	-36 150
Muutos-%		-1,9 %	10,6 %

*Tilinpäätös 2022 sarakkeen luvut ovat työllisyyden palvelukokonaisuuden tilinpäätösluvut.

Kh, Kaupungin yhteiset toiminnot

(sisältää kaupungin yhteisiä menoja sekä maa-, tila- ja infraomaisuuteen liittyvät menot ja tulot)

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	44 343	31 802	40 965
Valmistus omaan käyttöön	48		
Toimintamenot	46 739	58 847	47 247
TOIMINTAKATE	-2 347	-27 045	-6 281
Muutos-%		1 052,3 %	-76,8 %

Investointiosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	111 434	219 004	257 058
Rahoitusosuudet	3 148	10 448	11 785
Luovutustulot	43 500	22 000	19 200
NETTO	-64 775	-186 556	-226 073
Muutos-%		188,0 %	21,2 %

Kaupungin yhteiset toiminnot, omaisuuden hallinnan talousarviomäärärahaehdotukseen sisältyy kaupunkiympäristön rakennuttamiseen liittyvät infran, tilojen ja kiinteän omaisuuden hankinnan ja pysyvien vastaavien myynteihin liittyvät käyttötalouden ja investointien määrärahat vuodelle 2022. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelmaan on lisätty kaupunginhallituksen palvelutilaus, mikä pitää sisällään talousarviomäärärahan kohdistamisen kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosityksiköiltä (1602 KH/Maaomaisuus, 1603 KH/Tilaomaisuus, 1604 KH/Infraomaisuus) kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudelle. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa edellä mainittujen kokonaisuuksien toteutuksesta ja raportoinnista. Kaupungin yhteiset, omaisuuden hallinnan talousarviomäärärahoihin sisältyy lisäksi kaupungin osakkeiden ja osuuksien hankintaan liittyvät investointimäärärahat, joiden toteutuksesta ja raportoinnista vastaa konsernihallinto.

Elinvoiman palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024

Kuvaus toiminnasta

Elinvoiman palvelukokonaisuuden tehtävänä on vahvistaa kaupunkia kilpailukykyisenä ja houkuttelevana toimintaympäristönä yrityksille sekä johtaa kaupunkikonsernin yrityspalveluita. Palvelukokonaisuus johtaa koulutus-, osaamis- ja innovaatiotoimintojen yhteistyötä ja kehittämistä koko koulutuspolun alalla -edistää osaavan työvoiman saatavuutta ja johtaa kaupungin työllisyyden edistämisen toimintoja.

Palvelukokonaisuus johtaa kaupunkiseudun ulkoista markkinointia ja strategista viestintää sekä matkailijoille suunnattuja palveluja sekä edistää kaupungin vetovoimaisuutta ja johtaa suur tapahtumatoimintaa.

Elinvoiman palvelukokonaisuuden palvelualueet:

1. Yrityspalvelut

- Vahvistaa kaupunkia kilpailukykyisenä ja houkuttelevana toimintaympäristönä yrityksille ja johtaa kaupunkikonsernin yrityspalveluita.
- Ohjaa ja edistää koulutus-, osaamis- ja innovaatiotoimintojen yhteistyötä ja kehittämistä koko koulutuspolun alalla.
- Johtaa yritysten sijoittautumispalveluita tonttimyynnin ja toimitilaratkaisujen kautta.
- Johtaa lupaprosessia katujen, puistojen, torien ja muiden yleisten alueiden luovuttamisesta tilapäiseen käyttöön yleisötilaisuuden ja ulkoilmataapahtuman järjestämiseksi.
- Koordinoi kaupunkiseudun ulkoista markkinointia ja matkailijoille suunnattuja palveluja.
- Edistää osaavan työvoiman saatavuutta ja ohjaa kaupungin työllisyyden edistämisen toimintoja.
- Ohjaa työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistusta.
- Edistää kaupungin vetovoimaisuutta ja suur tapahtumatoimintaa.

2. Kärkihankkeet

Kärkihankkeiden palvelualueen tehtävänä on koordinoita ja valvoa kaupungin elinvoimaan liittyvien kärkihankkeiden etenemistä ja jalkautumista. Vastuualue tukee kaupungin johtoa hankkeiden strategisessa suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa ja johtaa erikseen määriteltyjä kärkihankkeita. Kärkihankkeille on erillinen toimintasuunnitelma.

Tarkempi kuvaus kärkihankkeiden toiminnasta omassa toimintasuunnitelmassa.

3. Strateginen maankäyttö, liikkuminen ja asuntopoliittikka

Strategisen maankäytön, liikkumisen ja asuntopoliittikan palvelualueen tehtävänä on tukea kaupungin johtoa strategisen maankäytön ja kiinteistökehityksen johtamisessa, huolehtia kaupungin logististen toimintojen ja logistisen aseman kehittämisestä ja koordinaatiosta sekä huolehtia kaupungin asuntopoliittikan valmistelusta, koordinaatiosta ja ohjauksesta.

Tehtävänä on tukea strategista johtamista, edunvalvontaa sekä kaupunkisuunnittelua luoden tilannekuva tutkimusdataan pohjautuen ja siten luoda edellytyksiä tutkimuksellisen tiedon vaikuttavuuden vahvistamiselle. Palvelualue on keskeisessä roolissa uusien ratkaisujen kehittämisessä, Turun strategisen viestinnän tukemisessa ja koko seutukunnan elinvoiman ja kilpailukykyyn edistämässä.

4. Vihreä siirtymä

Vihreän siirtymän palvelualueen tehtävänä on pormestarin ohjauksessa edistää ilmasto-, energia- ja ympäristöpolitiikan ohjausta kaupunkikonsernissa sekä resurssiviisautta ja kiertotaloutta yhteistyössä kumppanien ja sidosryhmien kanssa.

5. Tapahtumapalvelut

Tapahtumapalvelualue koordinoi, ohjaa ja edistää kaupungin tapahtumatoimintaa ja elämyksellistä vetovoimaa strategisten vetovoimateemojen mukaisesti (Merellisyys, Kulttuuri, Sportti ja Ruoka).

Elämyksellistä vetovoimaa vahvistetaan edistämällä kaupunkilaisia aktiivisia ja matkailijoita houkuttelevia tapahtumia, elämyksiä, alan palveluita ja kaupunkikulttuuria sekä niiden tunnettuutta, saavutettavuutta, kannattavuutta, kestävyyttä, kansainvälisyyttä ja toimijoiden välistä yhteistyötä. Toiminnan tavoitteena on kaupungin elävöittäminen, positiivisten mielikuvien vahvistaminen sekä toiminnan alueelloudellisten- ja matkailuvaikutusten kasvattaminen.

6. Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalveluiden palvelualue edistää työllistymistä, koulutukseen ohjautumista ja osaavan työvoiman saatavuutta sekä työkykyisyyttä Turun kaupungissa. Työllisyyspalveluiden vastuualueita ovat kuntakokeilun vastuualue sekä työkyvyn edistäminen. Palvelualue ohjaa ja koordinoi sen vastuualueisiin liittyvää yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Tarkempi kuvaus työllisyyspalveluiden toiminnasta omassa toimintasuunnitelmassa.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset

Yrityspalvelut

Talouden kriisi haastaa myös kasvuhankkeita. Samalla kuitenkin globaali kilpailu osajista pitää huolen siitä, että resursseja on kasvuun käytettävä. Turun korkeakoulut jatkavat kasvuaan tuoden koko ajan uusia osajia kaupunkiin ja yritysten käyttöön. Kansainväliset osajat lisäksi muuttanut alueemme merkitystä porttina länteen. Se lisää erilaisten saavutettavuuteen liittyvien hankkeiden merkitystä. Huolta kannetaan niin kaupungin taloudellisesta tilanteesta kuin yritystenkin tilanteesta. Erityisesti rakennusteollisuutta pyritään viemään kriisin yli investointiasteen korkeudella.

Ilmastokriisi ja luontokato sekä luonnonvarojen ylikulutus ovat kansainvälisellä tasolla saavutetuista sopimuksista sekä puhtaiden kestävien ratkaisujen, innovaatio toiminnan ja vihreän rahoituksen vahvistumisesta huolimatta edelleen pahentuneet ja vaikuttavat voimakkaasti Turun alueen ja Suomen kehityksen edellytyksiin. Venäjän jatkama hyökkäyssota on muuttanut Euroopan kehitysnäkymiä aiheuttaen merkittäviä turvallisuusuhkia ja energiahaasteita. Turussa jo tehdyillä ilmasto- ja energiatoimilla on ollut alueen kestokykyä lisäävää vaikutusta, mikä on osaltaan auttanut kriisitilanteessa selviämistä. Energiauudistusta on myös jatkettu vahvasti. Turku on jo vähentänyt alueensa kasvihuonekaasupäästöjä 56 prosentilla vuoden 1990 tasosta ja saavutettu taso on Suomen kunnista alhaisimpia myös asukaskohtaisesti laskettuna. Vihreään siirtymään kohdistuvat politiikkatoimet ja rahoitus ovat vahvistuneet sekä Euroopassa että Suomessa ja uudet innovaatiot luovat jatkuvasti uusia mahdollisuuksia kestäviin ratkaisuihin.

Tapahtumapalvelut

Tapahtumatoiminnan ja elämyspalveluiden osalta koronapandemian ja Ukrainan sodan vaikutukset näkyvät toimintaympäristössä edelleen, mm. asiakaskäyttäytymisessä ja yritysten kannattavuudessa. Tapahtumatoiminnan kokonaisvolyymit ovat kuitenkin palautunut koronaan edeltävälle tasolle.

Kaikki kaupungit ovat kirjanneet strategisiksi tavoitteiksi sekä matkailun ja erityisesti kansainvälisen matkailijoiden ympärivuotisen kasvun sekä profiloitumisen vetovoimaisina, houkuttelevina tapahtuma- ja elämyskaupunkina. Kilpailu kaupunkien ja alueiden välillä kiristyy. Lisäksi kilpailu kuluttajien mielenkiinnosta ja vapaa-ajasta kiristyy entisestään. Kiristyvään kilpailuun on vastattava oikein kohdennetuilla investoinneilla, paremmalla yhteistyöllä ja uusilla palveluinnovaatioilla.

Työllisyyspalvelut

Työttömyystilanne on suhdanneherkkä ja vaihtelee laajasta työttömyydestä työvoimapulaan. Molempia ilmiötä

esiintyy samanaikaisesti; osaavasta työvoimasta on pulaa mm. työväestön ikääntymisen seurauksena sekä uusilla ja kehittyvillä aloilla, esimerkiksi tekniikan alalla ja terveystaloudellisia tarjoavissa organisaatioissa. Kohtaanto-ongelman vähentämiseksi tarvitaan räätälöityjä palveluita ja monipuolisia keinoja, kuten koulutusta, työnhakupalveluita, henkilökohtaista ohjausta ja ennen kaikkea toimivaa yhteistyötä työnantajien kanssa.

Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistus

Osaavan työvoiman saatavuus on kriittistä yritysten toimintaedellytysten ja kasvumahdollisuuksien kannalta. Sillä on suora yhteys yritysten investointihalukkuuteen sekä kaupungin vetovoimaan sijoittajien ja uusien osajien silmissä. Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää nykyistä parempaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa. Onnistumisen edellytyksenä on saumaton työllisyyspalvelujen, osaamis- ja koulutuspalvelujen sekä yrityspalveluiden yhteistoiminta. Turku tarvitsee myös lisää työvoiman maahanmuuttoa. Tavoitteena on, että turkulaiset työllistyvät potentiaalinsa mukaisesti mahdollisimman korkean tuottavuuden työpaikkoihin ja kaupunkilaisten osaaminen kehittyä toimialojen ja työmarkkinoiden muutoksessa. Työnantajat voivat luottaa siihen, että osajia ja tukea osajien löytämiseen on tarjolla nyt ja tulevaisuudessa.

Teknologian, työn sekä työikäisen väestön määrälliset ja rakenteelliset muutokset vaikuttavat työmarkkinoiden toimintaan ja sitä kautta jo lähiajan työllisyys- ja yrityspalvelutarpeisiin. Lakisääteisten julkisten työvoimapalvelujen siirto kuntiin yhdessä kotoutumislain kokonaisuudistuksen kanssa mahdollistaa työllisyys-, yritys- ja koulutuspalvelujen yhteensovituksen uudeksi vaikuttavaksi elinvoimapalvelukokonaisuudeksi. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siirtymien vauhdittamiseen ylitarjonta aloilta työvoimapula-aloille sekä kasvavaan maahanmuuttoon. Kohtaannon parantamiseksi ja työllistymisen nopeuttamiseksi yritys- ja työnantajapalvelujen roolia julkisissa työvoimapalveluissa on vahvistettava nykyisestä. Jatkossa myös koulutuspalvelujen pitää tukea työllisyyden hoitoa entistä tehokkaammin.

Yritysassiakkuuksien hallinnan kehittämishanke

Kehitämme Turun kaupungin yrityspalveluita entistä asiakaslähtöisemmiksi ja läpinäkyvämmiksi. Uusi toimintamalli otetaan käyttöön vaiheittain vuoden 2025 loppuun mennessä. Tavoitteena on luoda yhden luukun palvelukokemus, jolla tuetaan yrityksiä saamaan selkeää ja ajantasaista tukea aloitteidensa läpiviemiseksi. Haluamme pitää Turun vetovoimaisena toimipaikkana yrityksille jatkossakin. Siksi meidän on tunnistettava nykyisten asiakkaidemme tarpeet ja vastattava niihin sujuvalla palvelukokemuksella, joka rakentaa pitkäkestoista luottamusta kaupunkia kohtaan.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupungin kasvu perustuu elinvoimaisiin ja kasvaviin yrityksiin. Rakennamme yrityksillemme ja uusille yrityksille maailman parasta toimintaympäristöä. Palvelemme heitä ensimmäisen luukun periaatteella, joka kattaa työllisyys- ja kasvupalvelut, rakennusluvut ja maankäytön, koulutuspalvelut sekä tapahtumapalvelut luvituksineen. Saa- vutettavuutemme parantaminen on lähivuosien aikaa ja resursseja vaativa kohde. Tunnin junan valmistuminen ja siihen tiiviisti kytkeytyvät Kupittaa kärki ja Ratapiha- hanke toteutetaan. Lentoliikenteen kehittäminen 1–2 uu- della yhteydellä varmistetaan ja laivaliikenteen pitkän ai- kavälin kilpailukyky varmistetaan Ferry-terminaalin ja Länsi-Turun vision pohjalta. Nämä varmistavat myös Lin- nakaupungin kehittymisen.

Yritysten, korkeakoulujen ja kaupungin välistä yhteis- työtä kehitetään edelleen. Strategisilla kumppanuuksilla ja yhteisellä strategialla varmistamme kasvun. Kansain- välisten osaajien kiinnittyminen alueelle on yhteinen pää- määrämme, jossa kehitämme sekä Opiskelijakaupunki Turku-yhteistyötä että International House Turku palve- lualuetta. T&K-panostusta alueelle lisäämme niin teko- älykeskuksen, Campus-yhteistyön, lahjoitusprofessuu- rien, ekosysteemisopimuksen kuin kiihdyttämön kautta.

Vihreä siirtymä

Turku on kokoluokassaan yksi aktiivisimmista ja tunne- tuimmista ilmastoyhteistyötä tekevästä kaupungeista maailmassa. Turun omia toimia ja alueen vihreää siirty- mää tukevaa kansainvälistä yhteistyötä, yhteiskehittä- mistä ja hankkeita vahvistetaan edelleen pyrkien hyödyn- tämään myös Euroopan 100 fiksun ja hiilineutraalin kau- pungin mission luomia mahdollisuuksia sekä globaalia “Urban Transitions” -missiota ja kansallista Decar- bonized Cities -ohjelmaa. Kaupunkistrategian mukaista johtavan luontokaupungin tavoitetta toteutetaan koko kaupunkikonsernissa ja vahvassa vuorovaikutuksessa alueen korkeakoulujen, yritysten ja yhteisöjen sekä kan- sallisen tason ja kansainvälisten verkostojen ja kumppa- neiden kanssa. Ilmasto-, luonto- ja kiertotalousinvestoin- tien edellytyksiä vahvistetaan viemällä EU:n Vihreän ra- hoituksen taksonomian käyttö kattavasti läpi palveluko- konaisuuksissa sekä konserniyhteisöissä.

Kaupunkikonsernin luontotoimia tehostetaan ja alueen yrityksiä ja muita kumppaneita kannustetaan aktiivisesti mukaan yhteisiin tavoitteisiin ja toimiin. Ilmastojohtami- sen edellytyksiä vahvistetaan luomalla ja jakamalla tilan- nekuva uusien digitaalisten ratkaisujen avulla. Globaa- lilla tasolla vahvistetaan Turun roolia ICLEI:n ilmasto-, kiertotalous- ja luontotyön yhteisessä kehittämisessä ja ohjaamisessa, mahdollisuuksien mukaan edelleen myös järjestön korkeimmalla tasolla.

Tapahtumapalvelut

Tapahtumapalveluiden toiminnan painopisteinä ovat edistää ympärivuotisuutta, positiivisia aluetaloudellisten ja matkailuvaikutuksia, kokonaisvaltaista asiakaskoke- musta, medianäkyvyyttä ja sen hyödyntämistä sekä mo- nialaista vastuullisuutta.

Tapahtumatoiminnassa toteutetaan tapahtumastrategia- prosessi yhdessä sidosryhmien kanssa. Osana proses- sia kootaan arvioinnin ja tiedolla johtamisen konsepti. Käytännön toimina ovat mm. tapahtumakalenterin käyt- töönotto ja asiakaskokemusta vahvistavat toimenpiteet, mm. tapahtuma-apin käyttöönotto.

Elämyksellisen vetovoiman edistämisen keskeisinä toi- mina on rakentaa vetovoimateemoihin perustuva kehittä- missalkku ja tehostaa ulkoisen rahoituksen kohdentu- mista vetovoiman edistämiseen. Merellisyden, kulttuu- rin ja historian sekä ruoan teemoista koottujen ohjelmien toteuttamista jatketaan ja tehostetaan. Liikunnan ja ur- heilun osalta kootaan ympärivuotisen tapahtumatoimin- nan, sporttimatkailun sekä urheiluun ja liikuntaan perus- tuvien elämys- ja oheispalveluiden verkosto ja käynnis- tetään yhdessä koottu toimintaohjelma. UNESCO:n Creative City of Gastronomy (ehdollinen) -ohjelma käyn- nistetään. Vilkkaan tapahtumavuoden suur tapahtumien kärki on Tall Ships Race 2024 heinäkuussa.

Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistus

Työllisyys- ja yrityspalvelu-uudistuksen tavoitteena on työllisyys-, yritys- ja koulutuspalvelujen yhteensovitus ta- valla, joka parantaa osaavan työvoiman saatavuutta ja kohtaantoa. Lisäksi uudistuksen tehtävänä on kuntien järjestämistä vastuulle 1.1.2025 siirtyvien lakisääteisten työvoimapalvelujen hallittu siirto ja näiden palvelujen kustannusvaikuttavuuden ja tehokkuuden lisääminen.

Yritysasiakkuuksien hallinnan kehittämishanke

Yritysasiakkuuksien ja asiointien yhteisen kaupunkitasoi- sen toimintamallin vaiheittain käyttöönotto. Ensimmäinen versio ja sitä tukeva järjestelmäratkaisu valmis 2024.

Henkilöstö

Henkilöstöstrategia on yksi kaupungin strategisista oh- jausasiakirjoista, joka tukee koko kaupungin strategian ja vision toteuttamista. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.4.2022 henkilöstöstrategian vuosille 2022–2025. Henkilöstöstrategian visiona on: Turku on vetovoimainen työnantaja. Visiota toteutetaan henkilöstöstrategiassa kolmen painopisteen kautta (työ lisää hyvinvointia, osaa- minen ja uudistuminen sekä parempi johtaminen). Toi- mintaympäristön muuttuessa lähitulevaisuudessa keski- tytään erityisesti siihen, että jokaisen perustehtävä on selkeä ja merkityksellinen, tavoitteellisuus säilytetään

muutoksessa ja johtaminen koetaan oikeudenmukaiseksi.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Merikeskuksen monialaista kehittämistoimintaa jatketaan suunnitelman mukaisesti ja mahdollistetaan aiempaa paremmin merelliset elämykset ja palvelut kaupungin keskustassa.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
73	Tavoitellaan, että kiinnostavia, vahvoja tapahtumia niin kulttuurin, urheilun kuin tieteen aloilla on ympäri vuoden.	Laaditaan tapahtumastrategia yhdessä laajan yhteistyöverkoston kanssa ja määritetään tapahtumatoiminnan arvioinnin ja tiedolla johtamisen malli. Ympärivuotista matkailua vahvistavaa tapahtumatoimintaa edistetään yhdessä avaintoimijoiden kanssa. Uudistettua tapahtumakalenteria pilotoidaan. Vuoden 2024 kärkitapahtumana on Tall Ships Race heinäkuussa.
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Visit Turku Archipelago Oyn strategian mukaisesti toteutetaan markkinointia niin kansallisesti kuin kansainvälisesti, toteutetaan incoming-toimintaa kumppanuusmallilla ja toteutetaan matkailun toimijoiden digitaalinen alusta.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

KH, Elinvoiman palvelukokonaisuus yhteensä

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022*	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	5 147	5 896	4 900
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	38 438	38 586	41 050
TOIMINTAKATE	-33 336	-32 690	-36 150
Muutos-%		-1,9 %	10,6 %

*Tilinpäätös 2022 sarakkeen luvut ovat työllisyyden palvelukokonaisuuden tilinpäätösluvut.

Kh, Elinvoima

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot		121	700
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot		17 691	22 237
TOIMINTAKATE		-17 570	-21 537
Muutos-%			223,4 %

Työllisyyspalvelut

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	5 147	5 775	4 200
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	38 483	20 895	18 813
TOIMINTAKATE	-33 336	-15 120	- 14 613
Muutos-%		-54,6 %	-3,4 %

Työllisyyspalvelujen toimintasuunnitelma 2024

Kuvaus toiminnasta

Työllisyyden palvelualueen toiminta rakentuu työn ympärille; tehtävänä on edistää kaupungin elinvoimaa sekä terveyttä ja hyvinvointia työllistymistä tukevien palveluiden ja toimenpiteiden avulla. Tavoitteena on myös hillitä työttömyyden yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Palvelut on järjestetty työllisyyden edistämisen ja työkyvyn edistämisen alueiksi. Työpisteen toimipaikkoja on osoitteissa: Yliopistonkatu 27, Pansiontie 56, Iso-Heikkiläntie 6 ja Kanslerintie 19. Lisäksi toimintaa on integroitu työpaikoille, ja asiakkailta on mahdollisuus käyttää sähköisiä palveluita.

Työllisyyden edistämisen alueella tuotamme urasuunniteluun, työnhakuun, työllistymiseen ja työnvälistykseen sekä koulutukseen sijoittumiseen liittyvää ohjausta ja palvelua. Ohjaamo palvelee neuvoa ja tukea tarvitsevia nuoria. Työllisyyden kuntakokeilu ja myöhemmin TE-2025-uudistus on tuonut kaupungille julkiseen työvoimapaalveluun liittyviä lakisääteisiä tehtäviä.

Työkyvyn edistämisen alueen palvelut tukevat vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevia ihmisiä tarjoten matalan kynnyksen työpaikkoja ja valmennuspolkuja avoimille työmarkkinoille. Yhdyspintatyö Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa on aloitettu, jotta asiakkaan kuntoutuspolku muodostaisi ehyen prosessin palveluita järjestävien organisaatioiden välille. Työllistymistä edistävä monialainen palvelu, TYP, yhteistoimintamalli, palvelee lakisääteisesti henkilöitä, joiden työllistymisessä on useita esteitä ja jotka ovat asiakkaina eri viranomaisissa.

Työpisteen tuotanto tuottaa Työkyvyn edistämisen alueella palvelua alihankintana alueen yrityksille sekä Turun kaupungille. Kaupungille tuotettavia palveluitamme on mm. ohjelmistokehitys ja arkistojen digitointi, sisustus suunnittelu sekä kierrätämme kalusteita Turun kaupungin kalusteirtaimiston hallinta- ja rekisteröintiohjeen mukaisesti sekä huolehdimme lyhyt- ja pidempiaikaisesta kalustevarastoinnista. Uudistetun Tavarat kierto- järjestelmän avulla toteutetaan päiväkodeille ja kouluille mahdollinen polkupyörien ja muksubussien varausjärjestelmä. Tekstiili kierrätys yhteistyö LSJH:n kanssa toteuttaa uudistuneen jätelain-säädännön mukaisesti aiempaa tehokkaamman tekstiilijätteen kierrätystä erilliskeräysvelvoitteen mukaisesti.

Työpisteen toiminta on laajasti verkostoitunut kaupungin sisällä, ja eri viranomaisten kanssa yhteistoiminta on tiivistä. Esimerkiksi Kela, TE-toimisto, ELY, alueviranomaiset, yritykset, järjestöt, koulutusorganisaatiot ja monet hankeet ja toimijat ovat Työpisteen kumppaneita.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset

Työllisyyspalvelut on osa elinvoiman palvelukokonaisuutta 1.7.2023 alkaen.

Työttömyystilanne on suhdanneherkkä ja vaihtelee laajasta työttömyydestä työvoimapulaan. Molempia ilmiöitä esiintyy samanaikaisesti; osaavasta työvoimasta on pulaa mm. työväestön ikääntymisen seurauksena sekä uusilla ja kehittyvillä aloilla, esimerkiksi tekniikan alalla ja terveyspalveluita tarjoavissa organisaatioissa. Korona-aikana on tapahtunut henkilöstön siirtymistä työllistävälle alalle, kuten matkailu- ja ravintola-alan tehtävistä muihin töihin. Tästä seuraa rekrytointivaikeuksia alan työtehtäviin. Kohtaanto-ongelman vähentämiseksi tarvitaan räätälöityjä palveluita ja monipuolisia keinoja, kuten koulutusta, työnhakupalveluita, henkilökohtaista ohjausta ja ennen kaikkea toimivaa yhteistyötä työnantajien kanssa.

TE-2025-uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka tukee työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta ja alueen elinkeinoelämän tarpeita. TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita, niin työnhakijoita kuin työnantajia. Kunnilla ja alueilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja, jolloin pystytään huomioimaan paikalliset tilanteet niin työttömyyden hoidossa kuin työvoimapolun ratkaisemisessa.

Strategiset painopisteet

Tavoitteena tyytyväinen asiakas

Työllisyyspalveluiden asiakkaita ovat henkilöasiakkaat sekä alueen yritykset ja työnantajat. Henkilökohtaisen vuorovaikutuksen mahdollistamisen lisäksi kehitämme sähköistä palvelua. Asiakas saa tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja viiveettä. Asiakaspalvelumme on ystävällistä ja ammattitaitoista. Valmennukset ovat tavoitteellisia ja asiakkaan tilanteesta ja tarpeesta lähteviä. On tärkeää, että työllistyminen on nopeaa, mutta pidämme tärkeänä myös tukea tarvitsevien nuorten, vieraskielisten ja jo pidempään työttömänä olleiden pääsyä työelämään. Jatkuva oppiminen työelämän tarpeiden mukaisiin tietoihin ja taitoihin ja koulutukseen ohjaaminen sekä kuntouttaviin palveluihin ohjaamiseen ovat keskeinen osa ohjauspalvelua. Rakennamme aktiivisesti yritys yhteistyötä. Palvelu-rakenteen muutosvaiheessa kaupungin

palveluiden tiedottamista ja markkinointia lisätään ja tehostetaan. Yhteistyö kaupungin toimijoiden ja yksiköiden kanssa on tärkeää, esimerkiksi hankintojen avulla työllistäminen –projekti lisää yritys yhteistyötä ja työttömien avoimille työmarkkinoille työllistymistä.

Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten työllistymisessä, eli nuorten, maahanmuuttajien ja pitkäaikaistyöttömien auttamisessa, tarvitsemme yritysten lisäksi hyvinvointialueen, Kelan, TE-toimiston, Elyn, ym. viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä sekä kolmannen sektorin toimijoita. Järjestöyhteistyö toimii; yhdistykset työllistävät ja osallistavat työttömiä. Matalan kynnyksen työtehtäviin työllistäminen on monelle työttömälle mahdollisuus saada ensimmäinen työpaikka ja jatkotyöllistymisen kannalta tärkeää työkokemusta tai pitempään työmarkkinoiden ulkopuolella olleille saada mahdollisuus palata työelämään.

Työelämän muutokset

Työelämän muutokset huomioimme tuetun työn palveluissa ja pyrimme helpottamaan esimerkiksi it-alan ja palvelualojen työvoiman saantia. Työtoiminnan tuotanto voi palvella myös koko kaupunkia tuottamalla sen tarvitsemia soveltuvia palveluja. Osaamisen kehittäminen on keskeinen keino työllistymisen edistämiseksi. Yhteistyötä koulutusorganisaatioiden kanssa tarvitaan. Osaamista voi kehittää työpaikoilla ja hyödyntää esimerkiksi oppisopimusmahdollisuuksia. Osaamisen kartoittaminen ja tunnistaminen tukityö-jaksojen aikana edesauttaa työtehtävien räätälöinnissä ja koulutustarpeen arvioinnissa.

Työttömyys aiheuttaa yhteiskunnalle ja kaupungille kustannuksia. Työttömyyden aleneminen, työmarkkina-tukimaksujen pieneneminen vaikuttavat positiivisesti kaupungin talouteen. Työllisyyspalvelut avustavat kaupungin yksiköitä rekrytoinneissa, joissa on mahdollisuus saada valtion palkkatukea.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Työllisyyspalvelut

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	5 147	5 775	4 200
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	38 483	20 895	18 813
TOIMINTAKATE	-33 336	-15 120	-14 613
Muutos-%		-54,6 %	-3,4 %

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Kuvaus toiminnasta

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden tavoitteena on toteuttaa korkeatasoisia ja laadukkaita kasvatusta- ja opetuspalveluja kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian sekä pormestariohjelman mukaisesti. Laadukkaan kasvatuksen perustana on henkilöstö, joten sen osaamista vahvistetaan ja osaamisen kehittämiseen kohdennetaan resursseja.

Varhaiskasvatusta järjestetään kaupungin omissa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimena varhaiskasvatustoimintana. Kaupungin ohjaamaa ja valvomaan yksityistä varhaiskasvatusta hankitaan pääsääntöisesti palvelusetelillä. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat päiväkotihoidon, ryhmäperhepäivähoitoa, perhepäivähoitoa sekä leikkitoimintaa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetusta ostetaan myös yksityisiltä palveluntuottajilta.

Perusopetusta järjestetään perusopetuslain ja opetussuunnitelman mukaisesti oppivelvollisille. Turun kaupungissa on erikoisluokkatoimintaa mm. kielissä, matematiikassa, liikunnassa, musiikissa ja kuvataiteessa.

Perusopetuksen järjestämisessä keskeistä on ollut lähikouluperiaatteen toteutuminen, joka näkyy esimerkiksi uusien koulurakennusten sijoittamisessa asuinalueille. Tämä vähentää merkittävästi koulukuljetusten määrää ja vaikuttaa osaltaan lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Lukiokoulutusta järjestetään lukiolain ja opetussuunnitelman mukaisesti. Lukiokoulutusta annetaan suomenkielisenä Turun kaupungin viidessä päivälukiossa sekä Turun iltalukiossa, ruotsinkielisenä Katedralskolan i Åbossa ja englanninkielisenä Turun kansainvälisessä koulussa. Eriytynyt koulutustehtävä Turun lukioilla on Kerttulin lukiossa (urheilu- ja ICT-linjat), Puolalanmäen lukiossa (musiikkilinja), Turun klassillisessa lukiossa (ilmaisulinja) ja Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiossa (meri- ja luonnontiedelinjat) sekä lisäksi Turun Normaalikoulussa (IB-linja).

Ammatillinen koulutus (Turun ammatti-instituutti) tarjoaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta sekä niiden osia ja muuta koulutusta suomeksi. Ruotsiksi tarjotaan kahta perustutkintokoulutusta. Turun ammatti-instituutille on myönnetty tutkinnon järjestämislupa myös englanninkieliseen ravintola- ja catering-alan perustutkintoon sekä pudistuspalvelualan tutkintoon. Lisäksi ammatillinen koulutus tarjoaa tutkintoon valmentavaa koulutusta, aikuisten perusopetusta ja vankilaopetusta. Yhteistyössä Axxellin kanssa toteutetaan ruotsinkielistä lähihoitajakoulutusta sekä urheiluopisto Vierumäki Oy:n

kanssa liikuntaneuvojakoulutusta. Palvelualue on myös seudun suurin oppisopimuskoulutusten solmija.

Turun työväenopistoissa tarjotaan vapaan sivistystyön lain mukaisesti opetusta suomeksi ja muilla kielillä Turun suomenkielisessä työväenopistossa ja Åbo svenska arbetarinstitutissa ruotsin kielellä.

Turussa toimii lisäksi muita koulutuksen järjestäjiä, jotka tarjoavat perusopetusta tai toisen asteen opetusta ja osaltaan tukevat kaupungin koulutustehtävää. Yhteistyö turkulaisten korkeakoulujen kanssa on tiivistä.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaa rahoitetaan kaupungin omin varoin ja valtionosuuksilla. Taloudellisten resurssien riittävyyden ja kohdentamisen lisäksi haasteina kasvatusta- ja opetuspalveluja järjestettäessä ovat kaupunginosien eriarvoistuminen ja väestörakenteen muutos. Lisäksi kaupungin asukasluku kasvaa noin 1 500 asukkaalla vuodessa. Tämä lisää kasvatuksen ja opetuksen palveluiden kysyntää oppilas- ja opiskelijamäärien kasvaessa niin perusopetuksessa kuin toisella asteella. Ammatillisen koulutuksen kysyntään vaikuttavat työllisyystilanne ja Turun kaupungin työllisyyden kuntakokeiluun osallistuminen.

Turkuun on laadittu Osaamisen visio, jossa katsotaan vuoteen 2040: Millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan? Turku on ensimmäinen suomalainen kaupunki, joka miettii osaamisen kehittämistä tässä mittakaavassa. Visiosta on rakennettu yksi kaupungin kärkihankkeista - Osaamisen kärkihanke - ja sen toteuttaminen on osa pormestariohjelmasta. Turku käynnisti Osaamisen kärkihankkeen, koska alueen osaamista halutaan vahvistaa, saada olemassa oleva osaamispotentiaali täysimittaisesti hyödynnettyä sekä samalla parantaa kaupungin reagoitakykyä työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Vuoden 2023 aikana osana kärkihanketta aloitettiin pormestariohjelman mukaisen Maan parhaan oppimispolun valmistelu ja työstö. Tätä työtä tehdään niin palvelukokonaisuustasolla kuin myös palvelualueilla ja siihen kytketään pääsääntöisesti kaikki kasvatuksen ja opetuksen kehittäminen vuosina 2023–2025. Osana Osaamisen kärkihanketta ja Maan parasta oppimispolkua ollaan Turkuun mm. rakentamassa englanninkielinen oppimispolku, kytketään niin tuen strategia kuin myös monikulttuurisen opetus osaksi koko oppimispolkua, käynnistetään lukutaitostrategiatyö sekä vahvistetaan oppijoiden perustaitojen osaamista.

Yhteistyö Varhan kanssa on edelleen työn alla ja esimerkiksi tiedonsiirron käytäntöjä tulee kehittää edelleen. Toiveena on, että perhekeskustoiminta saataisiin käyntiin

täysimittaisesti ja sen myötä lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden tukiprosessit sekä toimijoiden vastuut selkeytettyä.

Oppilaitoksia ja päiväkoteja peruskorjataan laajasti. Peruskorjauksilla ja niiden mahdollisilla väistöratkaisuilla on merkittävä kustannuksia nostava vaikutus palvelukokonaisuudelle. Lukuvuosien 2023–2024 ja 2024–2025 aikana moni koulu tai päiväkotijoutuu toimimaan väistöiloissa. Osa rakennusvaiheessa olevista koulu- ja päiväkotihankkeista saadaan päätökseen vuoden 2024 aikana. Toimivien tilojen puute ja jatkuva korjaustarve vaikuttaa arjen sujuvuuteen koko toimialalla, varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Uuden TAITO-kampuksen hankesuunnittelu etenee osana Kupittaa kärjen kehittämishanketta. Kampuksen toimintaympäristöä suunnitellaan yhteistyössä koulutusyksiköiden ja yhteisten palveluiden kanssa.

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus sekä erityisesti ammatillinen koulutus tekee tiivistä koulutus- ja oppimisympäristöyhteistyötä alueen yritysten ja korkeakoulujen kanssa. Voidakseen täysimittaisesti toteuttaa tarvittavaa koulutusta on sitä varten osoitettu rahoitus osoitettava kasvatukseen ja opetuksen palvelukokonaisuudelle.

Varhaiskasvatuksessa on merkittävä pula opettajista, joka vaikeuttaa perustehtävän toteuttamista. Tämä ongelma on valtakunnallinen.

Kansainvälisyys otetaan huomioon koko palvelukokonaisuudessa: varhaiskasvatuksen kielirikasteisuutta lisätään, kansainvälisen koulun laajentaminen käynnistetään sekä otetaan käyttöön uudet, laajennetut perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kieliohjelmat. A1-kielen (englanti, saksa, ranska, venäjä, ruotsi) opetus aloitetaan jo perusopetuksen ensimmäisellä luokalla. Turun ammattiinstituutti on saanut järjestämisluvan kahteen englanninkieliseen ammatilliseen tutkintoon ja pystyy näin vastaamaan entistä paremmin muunkielisen väestön koulutustarpeisiin. Uusia englanninkielisiä järjestämislupia haetaan ja kansallisen englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistamista edistetään yhdessä muiden suurten kaupunkien kanssa. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien oppilaiden ja opiskelijoiden määrä on edelleen kasvussa kaikilla kouluasteilla.

Digitaalisen opetuksen laajentaminen vaatii edelleenkin uusia investointeja uudenlaisiin tiloihin, laitteisiin ja opettajien koulutukseen. Kasvatuksen ja opetuksen tietojärjestelmiä kehitetään voimakkaasti muiden suurten kaupunkien kanssa, ja Turku on mukana sekä DigiOne- että eVaka-hankkeissa. EVaka-hanke on vuonna 2024 osana normaalia toimintaa, DigiOnessa on käynnissä niin perusasteen kuin myös lukiokoulutuksen pilotoinnin sekä

käyttöönoton valmistelu. Tavoitteena on, että molempien osalta käyttöönotto tapahtuu vuonna 2024.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupungin johtamisjärjestelmän muutos ”Pormestarien Turku” -malliin vuonna 2021 on vaikuttanut kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelmaan ja painopisteisiin. Strategiset tavoitteet on nyt linkitetty Pormestariohjelman linjauksiin. Samoin vuoden 2022 alussa hyväksytyssä kaupunkistrategiassa on kasvatusta ja opetusta koskevia tavoitteita. Tavoitteena on, että kaupunki siirtyy vahvemmin ihmiskeskeiseen ja ilmiökeskeiseen palveluiden kehittämiseen ja tuottamiseen. Vuonna 2022 on käynnistynyt nuorten palveluiden kokonaisuuden kehittäminen ja vuonna 2023 käynnistyi Lasten ja nuorten horisontaalinen palvelukokonaisuus. Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden toimenpiteet ja tavoitteet kytkeytyvät tähän poikkihallinnolliseen kokonaisuuteen. Palvelualueet ottavat myös omissa palvelusuunnitelmissaan ja toimintansa suunnittelussa huomioon poikkihallinnollisen ja yhteisvaikuttavan kehittämisen.

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden kehittämisen painopisteenä jatkuu edelleen hyvinvointi ja sen tukeminen koskien niin lapsia ja nuoria kuin myös opetus- ja ohjaushenkilöstöä kaikilla palvelualueilla.

Osaamisen kärkihankkeen kolme päätavoitetta ovat uusien innovaatio- ja osaamiskokonaisuuksien vahvistaminen, Turun elinvoiman vahvistaminen sekä työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen sekä kolmantena jatkuvan oppimisen vahvistaminen ja kehittäminen. Tavoitteena on Turun kehittäminen kansallisesti ja kansainvälisesti vetovoimaisena ja pitovoimaisena opiskelu- ja korkeakoulu-kaupunkina. Yhtenä osana kärkihankkeen tavoitteita on pormestariohjelman mukaisesti segregaatiokehityksen ehkäiseminen. Tähän pyritään juurruttamalla Koulusegregaation vähentäminen Turussa -hankkeessa vuonna 2023 valmistunut segregaatian vähentämisen tiekartta ja toimenpideohjelma kaupungin päätöksentekoon. Lisäksi segregaatian vähentämiseen liittyen arvioidaan yhdessä muiden suurten kaupunkien kanssa nykyisen positiivisen diskriminaatio -rahoituksen vaikuttavuutta.

Oman henkilöstön hyvinvointia, pedagogista osaamista, tieto- ja viestintätekniikan valmiuksia sekä työelämäyhteyksiä vahvistetaan kaikilla palvelualueilla ja henkilöstöä tuetaan omaehtoiseen oman osaamisensa kartuttamiseen. Samalla kehitetään oppimisympäristöjä ottamalla huomioon opetuksen ja varhaiskasvatuksen digitalisaation mukana tuomat uudistukset sekä opetussuunnitelmista nousevat toimintakulttuurin muutokset ja kehittämistarpeet. Lisäksi kehittämissuunnitelmia tehdään tiiviisti

eri sidosryhmien kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Kaikilla palvelualueilla tavoitteena on tarjota monikielisille oppijoille riittävästi oikeanlaisia suomen ja ruotsin kielen opintomahdollisuuksia, mikä osaltaan tukee maahanmuuttajien kotoututumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tueksi kehitetään erilaisia ohjaus- ja tukipalveluita, jotta oppiminen ja kotoutuminen mahdollistuvat.

Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus vahvistaa niin lasten ja nuorten kuin myös oman henkilöstönsä kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta tarjoamalla omissa oppilaitoksissaan mahdollisimman laajan kielivälikoiman, lisäämällä kielikyly- ja kielirikasteista opetusta ja kasvatusta sekä tukemalla koulujen globaalikasvatusta.

Yksinäisyyden vähentäminen, kiusaamisen ehkäiseminen sekä lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen ovat keskiössä kaikilla palvelualueilla. Koska varhaiskasvatus ja koulu eivät yksin pysty vastaamaan kaikkiin lasten, nuorten ja heidän perheidensä tuen tarpeisiin, yhteistyötä hyvinvointialueen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tiivistetään entisestään. Samalla hyödynnetään eri tietovarastoista saatavaa tietoa. Tavoitteena on kehittää palveluita alueellisesti, jotta tarvittava tuki olisi helposti saatavissa.

Kotien kanssa tehtävä yhteistyö on osa perustyötä sekä varhaiskasvatuksessa että kaikilla kouluasteilla ja sitä edistetään kaikin mahdollisin keinoin.

Erityisesti tarvetta alueella on tekniikan alan osaajista, ja yhtenä strategisena painopisteenä on STEAMTurku -toiminta kaikilla kouluasteilla lasten ja nuorten kiinnostuksen lisäämiseksi luonnontieteiden ja matematiikan oppimista. STEAMTurku -toimenpiteitä juurrutetaan ja kehitetään edelleen yhteistyössä alueen korkeakoulujen ja yritysten kanssa vielä vuoden 2024 aikana. Vuoden 2025 alusta toiminnan tulee olla osana perustoimintaa.

Turku on maailmanlaajuisesti ilmastopolitiikan edelläkävijä. Kestävän ilmaston ja energian toimintasuunnitelma (kv 11.6.2018 § 142) ohjaa kaupunkikonsernin toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja varautumiseksi. Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus toteuttaa omassa toiminnassaan ilmastosuunnitelman tavoitteita ja luo valmiuksia kestävään elämäntapaan ja vähähiiliseen talouteen. Arjen ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen vahvistamiseksi kehitetään koulujen toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä sekä osallistetaan oppilaita. Tukena tässä ovat vuosina 2023–2024 käynnissä olevissa kehittämishankkeissa tehdyt perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja TAI:n kestävyys- ja ilmastokasvatuksen tiekartat ja toimintasuunnitelmat. Nämä tavoitteet tullaan entistä enemmän ottamaan huomioon opetuksessa ja erilaisten oppimisympäristöjen käytössä sekä uusien rakennusten suunnittelussa ja vanhojen korjauksissa.

Lisäksi kasvatus ja opetus on sitoutunut Agenda 2030 toteuttamiseen ja yhteiskuntasitomukseen 2050.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
23	Laajennetaan peruskoulun erikoisluokkatoimintaa. Lisätään kielipainotteisen varhaiskasvatuksen tarjontaa.	Toteutuksen ja vaikuttavuuden seuranta ja vaikuttavuus.
24	Selvitetään varhaiskasvatushenkilöstön mahdollisuudet täydennyskoulutukseen.	Tuetaan varhaiskasvatushenkilöstön osallistumista täydennyskoulutukseen.
25	Turku on Suomen paras toisen asteen kouluttaja. Jokainen nuori valmistuu vähintään 2. asteen tutkintoon. Selvitetään lukiokoulutuksen laajentamista, jotta entistä useammalla turkulaisnuorella on mahdollisuus lukio-opintoihin Turussa.	Taito-kampuksen suunnittelu on käynnissä. Säännöllinen, kerran vuodessa syyslukukaudella tehtävä vakiokysely kouluille huolta-aiheuttavista oppilaista. Lukiokoulutuksen aloituspaikkojen määrän kasvattaminen 100:lla, tavoitekeskiarvoja 7,6. Toisen asteen läpäisyn seuranta.
26	Työskennellään tinkimättä turvallisen koulunkäynnin eteen mm. ehkäisten koulukiusaamista ja -väkivaltaa.	Koulukohtaisten suunnitelmien seuranta. Uusien, tarvittavien toimintamallien suunnittelu ja käynnistäminen.
27	Vahvistetaan oppilaiden oppimisen tukea ja oppilashuoltoa. Huolehditaan ns. positiivisen diskriminaation rahoituksesta tavoitellen jatko-opinnot mahdollistavan kielitaidon oppimista kaikille. Vahvistetaan vanhempien ja oppilaiden osallisuutta koulupolkuun.	Oppimisen tuen ja oppilashuollon vahvistaminen monialalaisen yhteistyön ja koulutuksen keinoin. Jatketaan positiivisen erityiskohtelun rahoituksella tehtävien toimien toteuttamista.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	24 878	23 290	22 339
Valmistus omaan käyttöön	23		
Toimintamenot	365 362	369 534	398 035
TOIMINTAKATE	-340 461	-346 244	-375 696
Muutos-%		1,7 %	8,5 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	2 120	5 080	5 880
Rahoitusosuudet			
Luovutustulot			
NETTO	-2 120	-5 080	-5 880
Muutos-%		139,6 %	15,7 %

Kulttuurin palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta

Kuvaus toiminnasta

Kulttuurin palvelukokonaisuus edistää Turun kaupungin elinvoimaa, vetovoimaa ja hyvinvointia kaupungin strategian, pormestariohjelman sekä lain ja asetusten mukaisesti. Kulttuurin palvelukokonaisuuteen kuuluvat kirjastopalvelut, museopalvelut sekä Turun filharmoninen orkesteri (TFO). Kokonaisuutta suunnitellaan yhteistyössä Turun Kaupunginteatterin ja Taiteen talon kanssa. Tehtäviin kuuluu myös avustusten myöntäminen taiteen ja kulttuurin vapaan kentän toimijoille sekä ammattitaiteilijoiden toimintaedellytysten edistäminen.

Kulttuurista vastaavan toimielimen tehtävä on määrittely kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (166/2019), laissa yleisistä kirjastoista (1490/2016), museolaissa (314/2020), laissa esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020) sekä taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/98).

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta tuli voimaan 2019. Sen mukaan kunnan tehtäviin kuuluu mm. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä; luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle; edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä tarjota mahdollisuuksia myös tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen; edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä; edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) tuli voimaan 2017. Se määrittelee yleisen kirjaston tehtävät seuraavasti: tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta; tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Yleiset kirjastot ovat maksuttomina perus- ja lähipalveluja.

Turun kirjastopalvelut koordinoi Vaski-kirjastojen yhteistyötä. Lisäksi se toimii Lounais-Suomen alueellisena kehittämiskirjastona OKM:n erillirahoituksella.

Museolain (314/2019) mukaan museotoiminnan tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Turun museopalvelut toteuttaa annettua tehtävää lain mukaisesti kokoelmatyöllä, tutkimuksella, museopedagogiikalla sekä näyttely- ja julkaisutoiminnallaan. Museo- ja palvelut toimii myös alueellisena vastuumuseona.

Laissa esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020) esittävällä taiteella tarkoitetaan yleisölle suunnattua teatteria, sirkus- ja tanssitaiteen, musiikin ja muuta tiettyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa. Lain tavoitteena on edistää korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta; väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen sekä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Turun Filharmonisen orkesterin (TFO) päätehtävänä on musiikkikulttuurin vaaliminen, edistäminen ja julkisten konserttien järjestäminen.

Turun kaupunginteatteri Oy:n tehtävänä on näyttämötaiteen tuottaminen, kehittäminen, edistäminen ja teatteriesitysten tuottaminen. Kulttuuri- ja nuorisolautakunta on solminut Turun kaupunginteatteri Oy:n kanssa toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Siinä on määritetty yhtiön teatteripalveluiden tavoitteet ja kaupungin osoittaman avustuksen suuruus, jotka vahvistetaan vuosittain.

Turun Taiteen talo Oy on vetovoimainen eri taiteenlajeja yhdistävä kohtaamispaikka, jossa voidaan tuottaa ja ylläpitää monipuolista, laajan kohdeyleisön huomioivaa kulttuuritarjontaa. Se tekee yhteistyötä kulttuuritoimijoiden, luovan talouden yritysten, kaupallisten yritysten ja korkeakoulujen kanssa sekä huolehtii aktiivisesti omalta osaltaan kulttuuritoiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä Turussa. Turun Taiteen talo Oy:lla on avustussopimus kaupunginhallituksen kanssa.

Kulttuurin palvelukokonaisuus koordinoi lisäksi vapaan kentän toimintaedellytysten ylläpitoa, taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien hyväksyttämisen prosessia sekä vapaan kentän avustustoimintaa, kulttuurin kärkihanketta, kulttuurihyvinvoinnin toimenpiteitä ja osallistuu Harrastamisen Turun mallin toimintaan.

Toimintaympäristön muutokset

Turku on vuoden 2023 aikana luonut kansallista ja kansainvälistä viestintäänsä, jonka yksi strategisista kärjistä on kulttuuri. Jo vuoden 2021 pormestariohjelma sekä päätös kulttuurin kärkihankkeesta indikoivat, että kaupunki haluaa erottautua tulevaisuudessa kulttuurin avulla. Kehitystä ovat vauhdittaneet isot investointipäätökset, kuten vuonna 2021 käynnistynyt Taiteen talon toiminta, Musiikkitalo Fuugan rakentamispäätös elokuussa

2023, päätös Historian ja tulevaisuuden museon arkkitehtuurikilpailusta kesäkuussa 2023 sekä Kulttuurirannan ja Linnaniemen taidekaupunginosan kehittäminen. Myös Turun kaupungin 800-vuotisjuhluvuosi 2029 tulee vaikuttamaan kulttuurin toimintaan jo tulevana vuonna.

Kaupungin tekemät strategiset päätökset vaikuttavat merkittävästi myös kulttuurin palvelukokonaisuuden johtamiseen ja organisoitumiseen lähitulevaisuudessa.

Muilta osin palveluihin vaikuttavia tekijöitä ovat julkisen talouden muutokset, kustannusten nousu sekä hyvinvointialueen taloudelliset vaikutukset kuntatalouteen ja sitä kautta kulttuurin palveluiden taloudellisiin toimintaedellytyksiin jo vuonna 2024. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen yhdyspinnat sekä uudet toimintatavat eivät ole vielä täysin jäsentyneet.

Koronapandemia jätti jälkensä sekä taiteilijoiden toimeentuloon, että asiakaskäyttäytymiseen. Vuoden 2023 osallistujamäärissä on nähtävissä merkittävä palautuminen, mutta erityisesti ikääntyneelle väestölle muutos palveluiden käytössä on osin jäänyt pysyväksi. Tilannetta on voitu kompensoitu jossain määrin digitaalisilla palveluilla.

Uudessa hallitusohjelmassa luovien alojen työllisyys- ja kasvupotentiaali on tunnistettu, minkä seurauksena hallitus tulee toteuttamaan kulttuuripoliittisen selonteon sekä luovien alojen poikkihallinnollisen kasvustrategian. OKM:n ja TEM:n välille pyritään luomaan pysyviä käytänteitä. Kulttuurihyvinvoinnin osalta halutaan vahvistaa OKM:n ja STM:n yhteistyötä.

Tapahtuma-alaan, lippujen hintoihin ja kirjoihin aiemmin kohdistunut arvonnäköveron alennus 10 % nousee 14 prosenttiin, mikä vaikuttanee kuluttajien käyttäytymiseen. Tässä vaiheessa ei ole vielä tiedossa, mihin vuosille 2024–2027 suunnitellut 125 miljoonan € leikkaukset kohdistetaan.

Lasten ja nuorten vapaa-ajan mahdollisuuksiin ohjatut toimenpiteet koskevat myös kulttuurin palvelukokonaisuutta. Taiteen perusopetuksen lainsäädäntö tullaan uudistamaan, lasten ja nuorten lukutaitoa halutaan vahvistaa sekä harrastamisen mahdollisuuksia ja saavutettavuutta lisätä.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Turun kaupungin halu erottautua kulttuurin avulla sekä tulevaisuuden investoinnit ohjaavat kulttuurin palvelukokonaisuuden kehittämiskohteita ja strategisia painopisteitä. Palvelukokonaisuuden kehittämistoimenpiteet ovat seuraavia:

1. Kaupungin kulttuuri-investointien menestyksekkäs toteuttaminen

Taiteen talon toiminnan vakiinnuttaminen, Musiikkitalo Fuuga rakentaminen, Wäinö Aaltosen museon peruskorjaus ja laajennus, Kulttuuriranta-konseptin kehittäminen, Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelu, Linnaniemen taidekaupunginosan luominen sekä Turun kaupungin 800-vuotisjuhla ovat suuria kokonaisuuksia, joita valmistellaan laajassa ja moniammatillisessa yhteistyössä kaupunkiorganisaation sisällä sekä sidosryhmien kanssa.

2. Taide ja kulttuuri viestinnän, markkinoinnin ja matkailun strategisena kumppanina

Kulttuurin johtoryhmä on aloittanut yhteistyön viestinnän ja markkinoinnin sekä Visit Turku Archipelagon kanssa. Turun kaupungin tarinan, viestinnän ja markkinoinnin sekä matkailun sisältöjä rakennetaan mm. kulttuurin kärjellä, mikä edellyttää palveluilta yhteistä näkemystä, uusien toimintatapojen kehittämistä sekä huomion kiinnittämistä matkailijoihin. Yhteistyössä on mukana myös kaupungin tapahtumapalvelut.

3. Kulttuurin kärkihankkeen toimintamallien vakiinnuttaminen osaksi perustyötä

Kulttuurin kärkihankkeen kautta synnytettyjä toimenpiteitä juurrutetaan osaksi perustoimintaa. Kulttuurin uusi palvelukokonaisuus vahvistaa yhteyttä kärkihankkeeseen.

Kulttuurin kärkihankkeessa on kolme kokonaisuutta, joita toteutetaan kaupunkitasoisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä; kulttuurista hyvinvointia, kulttuurista työtä ja kulttuurista elinvoimaa. Elinvoiman kokonaisuuteen kuuluvat mm. kulttuurikaupungin kehittäminen ja kulttuurin investoinnit. Kulttuurista työtä -kokonaisuudessa haetaan mahdollisia yhteyksiä kansallisiin toimenpiteisiin, joita hallitusohjelmasta seuraa. Kulttuurista hyvinvointia -toimenpiteiden kokonaisuutta jäsennetään yhteistyössä ja varmistetaan työn näkyvyys. Yhteyksiä ja yhdyspintoja hyvinvointialueelle halutaan vahvistaa.

4. Lasten ja nuorten kulttuurinen osallisuus

Kulttuurikaupungin kestävyys varmistaa se, että uusilla sukupolvilla on mahdollisuus kasvaa taiteen ja kulttuurin kokijoiksi ja tekijöiksi. Kaikki palvelualueet toteuttavat paljon lapsille ja nuorille suunnattuja sisältöjä ja tapahtumia osana vuotuista toimintaa. Vuonna 2024 lasten kulttuuripalveluita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti yhteistyössä lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden kanssa.

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua tavoitteellista, tasolta toiselle etene-

vää eri taiteenalojen opetusta, jota Turussa järjestävät kulttuurialan yhteisöt. Turussa yleisen oppimäärän opetussuunnitelmat hyväksyy kulttuuri- ja nuorisolautakunta. Taiteen perusopetuksen tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti sekä suomen- että ruotsinkielisen opetuksen osalta, samoin tulevan lakimuutoksen vaikutuksia.

Harrastamisen Turun mallin tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle turkulaiselle peruskoulua käyvälle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Turun malli on osa opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) Harrastamisen Suomen mallia. Harrastuslajit valikoituvat lapsille ja nuorille tehtyjen kyselyjen perusteella sekä koulun toiveiden mukaisesti.

Kouluissa toteutettava kulttuurikasvatussuunnitelma ”Elämyspolku” on laajentanut kohderyhmäänsä Pikukuväen taidepolulla, eli esiopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelmalla. 0–4-vuotiaille suunnattujen kulttuuripalveluiden saavutettavuutta vahvistetaan.

Lisäksi kulttuurin palvelukokonaisuus on mukana mm. paikallisen lukutaitostrategian laatimisessa, kulttuurin kärkihankkeen ja hyvinvointialueen yhteiskehittämässä Kulttuurin kutsuvieras -toimintamallissa, jolla pilotoidaan neuvolan perheohjauksessa sekä KouluPCAC-toiminnassa, jonka tavoitteena on lisätä nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kulttuurisen yhteenkuuluvuuden tunnetta, tukea nuorten taiteellista itseilmaisua sekä tarjota reittejä uusien kulttuurikokemusten pariin.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
7	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä koskien Turun hiilineutraalisuus 2029 –ohjelmaa. Päivitetään toimenpideohjelma huomioiden, että suhteellisesti suurin päästövähennystavoite kohdistuu tulevalla kaudella liikenteeseen.	Kirjastopalvelut: Kestävän kehityksen edistäminen, osallistuminen Kestävä kehitys Lounais-Suomen kirjastoissa -projektiin.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
18	Tavoitteena on, että jokaisella turkulaisella on mahdollisuus osallistua ja tehdä sekä kokea kulttuuria iästä tai elämäntilanteesta riippumatta.	Laaja-alaisesti eri kohderyhmille suunnatut sisällöt, esim. Elämyspolku-toiminnan laajeneminen 5- ja 6-vuotiaille (Pikukuväen taidepolku). Uusien ja pandemian aikana ”kadonneiden” yleisöjen tavoittaminen: ”ei-kävijä”-tutkimustiedon hyödyntäminen eri yleisöryhmien tavoittamiseksi (mm. Kaikkien museo- ja Moninainen kirjasto -hankkeet sekä Turun Filharmonisen orkesterin kausikorttiasiakkaiden lisääminen). Kirjastopalvelut: Asiakaspalvelun kehittäminen -projektin vakiinnuttaminen ja toimintamallin toteuttaminen, käyttäjäkoulutukset toisen asteen oppilaille (sisältäen S2-oppilaat). Museopalvelut: kokoelmakeskuksen kehittäminen.
19	Perustetaan Turkuun Taiteiden talo –konsepti.	Taiteiden talo -konsepti on vahvistettu ja peruskorjaukset ovat käynnistyneet. Toiminta vakiintuu ja tilojen käyttöaste nousee. Wäinö Aaltosen museo on avannut Taiteiden talolle gallerian oman peruskorjauksensa ajaksi.
21	Kulttuuri on osa hyvää elämänlaatua ja jatkuvaa oppimista, ja kulttuurilla on erityinen merkitys hyvinvoinnin edistämisessä ja yksinäisyyden torjumisessa	Kirjastopalvelut: kansallisen lukutaitostrategian paikallinen toteuttaminen, monikielisten asukkaiden tavoittaminen palveluiden pariin. Museopalvelut: Kaikkien museo -hankkeen tulosten valmistuminen ja jatkotoimenpiteiden määrittely.
22	Turkulaiset taiteilijat ovat kulttuurikaupungin vahvuus ja luovien alojen merkitys kasvaa myös taloudellisessa mielessä koko ajan.	Vahvistetaan taiteilijoiden toiminta- ja työllisyysedellytyksiä sekä lisätään kentän näkyvyyttä ja roolia kulttuurikaupungin tekijänä. Toteutetaan taiteilijan työnkuvan laajentamisen keinoja. Edistetään kulttuurilaitosten tilojen avaamista kentän toimijoille; Kulttuurin välitilat -toimintamallia jatkokehitetään, toteutetaan toinen pilottikierron ja edistetään mallin juurtumista perustyöhön. Mahdollistetaan erilaisin alustoin

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		kulttuurin esiintuonti (esim. pop-up-Turku, kirjastoautokierue). Toteutetaan erilaisia yhteisfoorumeita ja osaamisen lisäämisen toimenpiteitä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen tekijöille. Seurataan kansallista luovien alojen kasvustrategiatyötä.
36	Taide, kulttuuri ja luovat alat vahvistavat hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa.	Museopalvelut: Historian ja tulevaisuuden museon arkkitehtuurikilpailun voittajan valinta sekä hallintomallin määrittely, Biologisen museon uudistaminen, Wäinö Aaltosen museon peruskorjaus ja laajennus. Turun Filharmoninen orkesteri: Musiikkitalo Fuugaan siirtymisen valmistelu sekä toimintakonseptin kehittäminen, laaja-alaisesti erilaisille kohderyhmille suunnatun kansainvälisen tason konserttitoiminnan tuottaminen ja ylläpitäminen.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
47	Koronan aikana olemme osoittaneet olevamme tarvittaessa nopea ja ketterä toimija	Kirjastopalvelut: kuntien yhteinen e-kirjasto-projekti, kelluvan kokoelman hallintatyökalun käyttöönotto. Museopalvelut: verkkokaupan käyttöönotto, opasvarausjärjestelmän käyttöönotto. Turun Filharmoninen orkesteri: digitaalisilla palveluilla turvataan alueellisia kulttuuripalveluita sekä ihmisten osallisuutta ja osallistumista, verkkokonserttien toteutus.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
71	Kulttuurin kärkihanke; Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarpeen selvityksen pohjalta laaditaan ikä- ja kohderyhmäkohtainen suunnitelma palveluiden kehittämisestä ja käynnistetään siihen liittyvästi toimenpiteitä. Kulttuuriin liittyvien rannekeiden ja korttien kokonaisuutta selkiytetään. Kulttuurin kutsuvieras -toimintamalli (kulttuurilähete 2.0) pilotoidaan, arvioidaan ja tehdään sille jatkosuunnitelma. Kulttuurin saavutettavuutta ja esteettömyyttä sekä asukkaiden osallisuutta edistetään (esim. purkutaideprojekti). Kulttuuria ja taidetta tuodaan kaupunkitilaan, myös lähiöihin. Vahvistetaan kestävästä kulttuurista. Edistetään Linnanniemen, Turun ensimmäisen taidekaupunginosan, kehittämiskonseptia ja taideohjelmaa. Toteutetaan kulttuurirannan konseptointityö ja viedään päätöksentekoon. Itäisen Rantakadun taide-elementtien toteutus suunnittelu käynnistetään.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
75	Kaupungin 800-vuotisjuhlavuosi 2029 on alusta koko vuoden kestäväälle tapahtumalle ja sille asetetaan selkeät tavoitteet.	Kehitetään juhlavuoden tapahtumakonsepti. Toteutetaan arkkitehtuurikilpailun pohjalta allianssimalliin siirtyminen. Lisätään kansainvälistä näkyvyyttä investointien houkuttelemiseksi kulttuurikohteisiin.
76	Kulttuuri on merkittävä osa kiinnostavaa ja vetovoimaista Turku.	Museopalvelut: Historian ja tulevaisuuden museon arkkitehtuurikilpailun voittajan valinta sekä hallintomallin määrittely, Biologisen museon uudistaminen, Wäinö Aaltosen museon peruskorjaus ja laajennus. Turun Filharmoninen orkesteri: Musiikkitalo Fuugaan siirtymisen valmistelu sekä toimintakonseptin kehittäminen, laaja-alaisesti erilaisille kohderyhmille suunnatun kansainvälisen tason konserttitoiminnan tuottaminen ja ylläpitäminen.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	6 327	5 529	5 727
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	53 742	51 650	51 733
TOIMINTAKATE	-47 415	-46 121	-46 006
Muutos-%		-2,7 %	-0,2 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	432	705	982
Rahoitusosuudet			
Luovutustulot			
NETTO	-432	-705	-982
Muutos-%		63,3 %	39,3 %

Kulttuuripalvelut

Käyttötalouden osa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	5 248	4 802	5 056
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	42 573	42 486	42 363
TOIMINTAKATE	-37 325	-37 684	-37 306
Muutos-%		1,0 %	-1,0 %

Investointiosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	432	705	982
Rahoitusosuudet			
Luovutustulot			
NETTO	-432	-705	-982
Muutos-%		63,3 %	39,3 %

Nuorisopalvelut

Käyttötalouden osa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	655	727	671
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	8 768	9 164	9 371
TOIMINTAKATE	-8 113	-8 437	-8 700
Muutos-%		4,0 %	3,1 %

Lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkemyksen palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta

Kuvaus toiminnasta

Uuden Turun toiminta- ja johtamismalli astui voimaan helmikuussa 2022. Uusi Turku -muutosprosessin taustalla on Turun kaupungissa 2021 käyttöön otettu pormestarihallinnallinen malli sekä vuoden 2023 alusta voimaan tullut Sosiaali- ja terveystieteiden uudistus. Näiden muutosten myötä kaupunki haluaa uudistua myös organisaationa. Uusi Turku on merkittävä muutosprosessi, jossa tavoitteena on ihmiskeskkeinen ja yhteisvaikuttava johtaminen ja toimintatapa. Poikkialaista ja yhteisvaikuttavaa toiminta- ja johtamismallia pilotoidaan Lasten ja Nuorten palvelukokonaisuuden muutoshankkeessa.

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus tuo yhteen ja näkyväksi lapsiin ja nuoriin kohdistuvat resurssit, joita tullaan jatkossa ohjaamaan ja johtamaan kaupunkitasoisesti. Tämä edellyttää toiminnan ja talouden suunnittelua kaikkien palvelukokonaisuuksien yhteisenä tekemisenä. Tavoitteena, että tuloksena syntyy yhteisvaikuttavaa toimintaa. Integraatiotoiminto tukee muutosprosessia resurssineen ja käynnissä olevat kärkihankkeet – erityisesti Osaamisen kärkihanke, Yhteisöllisyyden kärkihanke ja Kulttuurin kärkihanke – kytkeytyvät tiiviisti muutoksen toteutukseen ja resursointiin.

Tavoitteena on, että uuden palvelukokonaisuuden muutoshanke kasvattaa kaupungin kyvykkyyttä tukea lasten ja nuorten hyvinvointia sekä tarttua haasteisiin ketterämmin ja uudella ja innovatiivisella tavalla. Muutoshankkeessa luotavassa toimintamallissa tullaan kuvaamaan, miten kasvatuksen ja opetuksen, kaupunkiympäristön, liikunnan ja kulttuurin palvelukokonaisuudet sekä nuorisopalvelut suunnittelevat, toimivat ja raportoivat sekä ohjaavat palvelutuotantonsa yhdessä ja yhteisvaikuttavasti. Hankkeen fokus on koko kohderyhmässä ja ekosysteemissä – ei vain esimerkiksi nuorisopalveluja käyttävissä tai urheiluseurojen toimintaan osallistuvissa.

Palvelukokonaisuuteen kuuluu nuorisopalveluiden palvelualue. Nuorisopalvelut luo edellytykset nuorisotyölle ja -toiminannalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Toimintaympäristön muutokset

Taustaa

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshanke käynnistettiin (asettamispäätös 22.6.2023), koska haasteena on, että nykyisellään ei ole saatavissa yhteen koottua kokonaiskuvaa, paljonko ja minkälaisia resursseja lasten ja nuorten palveluihin käytetään eikä myöskään

kokonaisvaltaista tietoa, mitä kaikkea tehdään. Vuoden 2023 alussa osa kaupungin palveluista siirtyi Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle. Muutoksen jälkeen lasten ja nuorten palvelut (ml. kasvatus ja opetus) ovat noin 75 prosenttia kaupungin budjetista. Tarkempaa tietoa palveluiden kustannuksista ja erityisesti vaikuttavuudesta ei ole. Haasteena on myös, että lasten ja nuorten asioiden omistajuus kaupungin sisällä jakautuu monelle taholle eikä kokonaisnäkemyksiä siten ole muodostunut. Tämä edellyttää uudenlaista toimintamallia ja yhteisvaikuttavaa johtamista.

Muutoshanke käynnistyy tarkemmalla nykytilan kuvaamisella, jossa kuvataan mm. mitä kaikkea lasten ja nuorten palvelut käytännössä tarkoittavat ja mitä se tarkoittaa niin henkilöinä kuin myös euroina. Kuvauksessa tulee määritellä myös mistä ikäluokasta puhutaan ja miten palvelutuotanto jakautuu, koska tarpeet ovat kovin erilaisia eri ikäryhmissä. Tässä palvelutarve- ja nykytila-analyyssissä voidaan hyödyntää vuonna 2019 tehtyä kokonaisvaltaista resurssivirta-analyysiä.

Kaupunkien toimintaympäristön muutokseen vaikuttavat monet tekijät ja näin myös kaupunkien asukkaisiin. Näitä vaikuttavia tekijöitä ovat mm. ilmastonmuutos, väestörakenteen muutos, polarisoituminen, segregaatiokehitys, julkisen talouden muutokset, työn murros ja jatkuvan oppimisen tarve sekä yksinäisyyden lisääntyminen. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden siirtyminen hyvinvointialueelle edellyttää uusia yhteistyömuotoja sekä mallien ja toimintatapojen kehittämistä asiakkaiden palveluketjujen vahvistamiseksi. Perheiden huonontuneen taloustilanteen vuoksi kysyntää ja tarvetta maksuttomille palveluille on enenevässä määrin.

Hallitusohjelmassa (2023) nuorten hyvinvoinnin edistäminen on monin tavoin esillä ja hallitus osoittaa kokonaisvastuun nuorten hyvinvointityön johtamisesta opetus- ja kulttuuriministeriöön. Tämä edistää Lasten ja nuorten palvelukokonaisuudessa pilotoitavaa yhteensovittamista ja helpottaa esim. ulkoisten rahoitusten hakua poikkialaisiin toimintoihin.

Lisäksi hallitus tulee laatimaan laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi. Tavoitteena on vahvistaa moniammatillista työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja poistaa lainsäädännöstä eri viranomaisen tiedonkulkuun liittyvät ongelmat. Hallitus on myös asettanut tavoitteeksi mittariston laatimisen toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Hallitusohjelmassa korostetaan harrastamisen merkitystä nuorten syrjäytymisen ehkäisijänä ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistäjänä: Hallitus turvaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Selvitetään harrastus- ja kerhotoiminnan rakenteiden sekä rahoituksen kokonaiskuva ja huolehditaan siitä, että Harrastamisen Suomen malli täydentää olemassa olevaa harrastuskenttää. Osana työtä selvitetään harrastustoiminnan tukemista koulujen loma-aikoina. Hallitus lisää harrastesetelin käyttöä kunnissa lasten ja nuorten mielekkäiden harrastusmahdollisuuksien laajentamiseksi.

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma VANUPO on lakisääteinen, valtioneuvoston nelivuotiskausittain hyväksymä poikkiallinen ohjelma, jonka tavoitteena on edistää nuorten kasvu- ja elinoloja. Ohjelmassa määritellään tärkeimmät nuoria koskevat valtionhallinnon tavoitteet ja toimenpiteet tulevina vuosina. Uuden, vuosille 2024–2027 hyväksyttävän ohjelman valmistelut ovat jo meneillään.

Toimintaympäristöstä nousee kolme keskeistä kehittämisaluetta / painopistettä:

Eriarvoistuminen (asuinalueet ja väestöryhmät)

Merkkejä eriarvoistumisen ja polarisaation lisääntymisestä on nähtävissä. Haasteeseen vastataan mm. kaupunginvaltuuston hyväksymällä poikkiallinen uudistetulla Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshankkeella.

Liikkumattomuus

Vähäisen fyysisen aktiivisuuden, liikkumattomuuden, vuosittaiset yhteiskunnalliset kustannukset ovat useita miljardeja euroja ja kustannukset kasvavat vuosittain suomalaisen väestön ikääntymisen myötä.

Mielenhyvinvointi

Lasten ja nuorten mielenhyvinvoinnin haasteet ja pahoinvoinnin lisääntyminen näkyvät niin kodeissa, kouluissa kuin kaduilla. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshankkeessa haasteeseen tartutaan esimerkiksi jengiytymistä ja häiriökäyttäytymistä ehkäisevien ja vähentävien hankkeiden kautta sekä kehittämällä yhteisvaikuttavaa johtamista.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupungin johtamisjärjestelmän muutos ”Pormestarien Turku” vuonna 2021 on edeltänyt Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden syntymistä ja vaikuttaa palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelmaan ja painopisteisiin. Strategiset tavoitteet on linkitetty Pormestariohjelman linjauksiin.

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshankkeen tavoitteena on kehittää ja pilotoida:

- Kaupunkitasoinen lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden johtamismalli, jossa koko ikäryhmään liittyvää toimintaa johdetaan kokonaisvaltaisesti huomioiden sekä kaupungin, että muiden toimijoiden palvelut. Tämä yhteisvaikuttava ja toimintoja integroiva johtaminen kattaa koko lasten ja nuorten palvelujen ekosysteemin. Tavoitteena on, että johtamismalli mahdollistaa ketterän reagoinnin muuttuvan maailman tarpeisiin ja elää näin ajassa.
- Resurssien suunnittelun ja kohdistamisen toimintamalli, jolla voidaan varmistaa, että lasten ja nuorten palvelut ovat ennaltaehkäiseviä, aidosti hyvinvointia tukevia sekä oikea-aikaisia ja -paikkaisia. Toimintamalliin liittyvän tiedon keruun ja tietojohdamisen avulla lapsiin ja nuoriin käytettävien resurssien vaikuttavuus saadaan näkyväksi. Näin henkilö- kuin myös budjettiresurssia pystytään käyttämään tehokkaammin ja liitämään osaksi vuosijohtamista. Tavoitteena on, että kaikki poikkialainen lasten ja nuorten palveluihin suunnattu kehittämisresurssi johdetaan muutoshankkeen myötä syntyvässä palvelukokonaisuudessa.
- Palvelutuotannon toimintamalli (sis. palveluverkon), joka pitää sisällään sekä kaupungin linjaorganisaation palvelut että poikkialaiset, yhteisvaikuttavat, palvelut. Tavoitteena on, että palvelutuotannon toimintamalliin saataisiin kuvattua myös hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin palvelut soveltuvin osin.

Kaikkien kolmen kokonaisuuden suunnittelu ja pilotointi sekä edelleen kehittäminen perustuu olemassa olevaan kaupunkitason tietoon, mutta myös kansallisista tietolähteistä saatavaan tietoon. Lisäksi tavoitteena on rakentaa yhtenäisiä tietovarastoja ja / tai tiedon liikkumisen malleja kaupungin ja hyvinvointialueen välille

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden keskeisenä tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja aktiivisuuden sekä edistäminen. Tavoitteena on, että järjestämme palvelut nykyaikaisen monituottajamallin mukaan asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti sekä hyvässä kumppanuudessa erityisesti kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen kanssa. Lisäksi tavoitteena on pilotoida toimintamalleja, joilla kavennetaan hyvinvointieroja, ehkäistään syrjäytymistä ja vähennetään segregaaation vaikutuksia.

Palvelukokonaisuuden tahtotila on Hyvän elämän Turku.

- Aktiivisuus mahdollisimman monen turkulaisen elämäntavaksi: Aktiivinen vapaa-aika tarjoaa elämään

sisältöä ja on olennainen osa hyvän elämän perustaa: aktiivinen kaupunkilainen voi hyvin. Luodaan mahdollisuuksia ja palveluja kaikille lapsille ja nuorille mielekkääseen harrastamiseen. Liikkuminen elämäntavaksi.

- Kumppanuuksia kehittämällä ja laajentamalla tuetaan monimuotoisia palveluja kustannustehokkaasti: Tarkastellaan palvelujen tuottamistapoja kaupungin, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin yhteistyönä sekä tuotetaan niitä enenevästi kumppanuudella.
- Mahdollistetaan digitaalisuuden kautta monikanavaiset ja vuorovaikutteiset palvelut: Digitaalisuutta hyödynnetään uudenaikaisissa nuorisotyöhön osallistumisessa. Vahvistetaan koronapandemian aikana hyviksi ja suosituiksi todettuja digitaalisia palveluja ja kehitetään niitä. Vahvistetaan digitaalisten palvelujen käytön ja vaikutusten seuranta ja arviointia palvelukokonaisuudessa.
- Edistetään kansalaistaitoja ja kestävä kehitystä: Osallisuus on hyvinvoinnin tärkeä osatekijä, jonka tulee näkyä konkreettisenä tekemisen mahdollisuutena erityisesti lasten ja nuorten omilla asuinalueilla. Korostetaan luovuutta ja innovatiivisuutta kaupungin toiminnassa ja palvelutuotannossa.
- Vahvistetaan kaupungin vetovoimaa tarjoamalla lapsille ja nuorille oikea-aikaisia ja –paikkaisia palveluita, tuetaan maan parhaan oppimispolun toteutumista ja edistetään lasten ja nuorten osallisuutta ja näkyvyyttä kaupungin palveluiden suunnittelussa.

Edellä kuvattujen strategisten tavoitteiden lisäksi palvelukokonaisuuden keskeisinä kehittämishankkeina ovat:

1. Harrastamisen tukeminen

Hallitusohjelmassa merkittävä kohta on mieluisen harrastuksen takaaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle koulupäivän yhteyteen. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden kehittämiskohteina ovat mm. yhteistyön vahvistaminen lasten ja nuorten harrastamisen edistämiseksi kaikkien palvelun tuottajien yhteistyönä. Lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua tasavertaisesti kulttuuri-, liikunta ja vapaa-ajan toimintaan sekä nuorisopalveluihin ja palveluiden suunnitteluun. Ennaltaehkäisevät palvelut ja virikkeellinen toiminta ylläpitävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.

2. Asiakslähtöisen tiedolla johtamisen kehittäminen

Palvelujen ja toiminnan kehittämisessä tiedolla johtamisella on keskeinen rooli. Se on myös yksi keskeinen tavoite kaupungin integraatiotoiminnassa asiakslähtöisyyden ohella. Palvelukokonaisuudessa on selvitetty asiakslähtöisen tiedolla johtamisen nykytilaa, ja sitä tullaan edelleen edistämään vuonna 2024.

Kaupunkitasoiset kehittämiskokonaisuudet

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus on sitoutunut kaupunkitasoisiin kehittämiskokonaisuuksiin ja kaikille palvelukokonaisuuksille yhteisiin painopistettiin. Näitä ovat mm. asukasbudjetointi, lapsiystävällisyys (Turku on Unicefin lapsiystävällinen kunta), kotouttaminen, osallisuuden edistäminen ja vähähiilisyys ja ilmastopolitiikka,

Palvelukokonaisuus osallistuu kaupungin viiden kärkihankkeen toteutukseen. Keskeisimpinä Yhteisöllinen Turku -kärkihänke, Osaamisen kärkihänke sekä Kulttuurin kärkihänke

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualueen painopisteet, kuten mielen hyvinvointi, yksinäisyyden torjunta ja terveet elämäntavat näkyvät palvelukokonaisuuden toiminnassa.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
16	Edistetään nuorisotyön ja kolmannen sektorin yhteistoimintaa ja vuoropuhelua, jotta kolmas sektori olisi aktiivisesti edistämässä nuorten oloja koronasta toipumisessa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshankkeen yhteisvaikuttavan johtamisen kehittäminen niin, että myös kolmannen sektorin toimijat ovat aktiivisessa roolissa palveluiden tuottamisessa ja palvelut löydettävissä yhteisestä palveluiden hallinnan järjestelmästä.
16	Edistetään nuorisotyön ja kolmannen sektorin yhteistoimintaa ja vuoropuhelua, jotta kolmas sektori olisi aktiivisesti edistämässä nuorten oloja koronasta toipumisessa.	<ul style="list-style-type: none"> • Nuorisopalvelut osana kaupunkitasoista järjestötyön kehittämistä on mukana järjestöfoorumeissa sekä eri nuorten verkostoissa, jonka lisäksi yhteydenpitoa parannetaan erityisesti nuorisojärjestöihin. • Nuorten juhlapäivien jalkautumisia jatketaan nuorisopalveluiden, järjestöjen sekä muiden viranomaisten kanssa. (Vappu, koulun pääös+ aloitus)

Lasten ja nuorten palveluiden yhteisvaikuttavan kokonaisnäkömyksen palvelukokonaisuus

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		<ul style="list-style-type: none"> Vimman uutta toimintakonseptia seurataan käynnistymisvaiheen ja jälkeen huomiota kiinnitetään mm. viestintään järjestöille tilojen hyödyntämismahdollisuuksista.
18	Tavoitteena on, että jokaisella turkulaisella on mahdollisuus osallistua ja tehdä sekä kokea kulttuuria iästä tai elämäntilanteesta riippumatta.	Nuorisopalvelut: Keskeistä on nuorten harrastamisen ja omaehtoisen tekemisen vahvistaminen, sosiaalinen vahvistaminen ja hyvinvoinnin edistäminen kulttuurin ja taiteen menetelmin. Lasten kulttuurikeskus Seikkailupuisto on mukana uudistuneessa Elämyspolku -toimintamallissa ja Kulttuurin Kutsuvieras -pilotissa. Vimma sekä bändi- ja musiikkitoiminta on osana AmisMOK-tarjontaa. Nuorisopalvelujen harrastusryhmätoiminnot ovat helposti saavutettavia, maksutonta toimintaa on lisätty ja edelleen tarve lisätä.
21	Kulttuuri on osa hyvää elämänlaatua ja jatkuvaa oppimista, ja kulttuurilla on erityinen merkitys hyvinvoinnin edistämässä ja yksinäisyyden torjumisessa	Nuorisopalvelut: Kulttuurisen nuorisotyön asiakkaita ovat eri-ikäiset nuoret sekä lapset ja lapsiperheet, tavoitteena on mahdollistaa taiteen, luovuuden ja yhteisöllisyyden kokeuksia. Lastenkulttuuritoiminnalla ja kulttuurisella nuorisotyöllä on vahva ennaltaehkäisevän työn rooli, ja palveluilla tavoitetaan myös tuen tarpeessa olevia lapsia, nuoria ja perheitä. Tapahtuma- ja esitystoiminnoissa sekä taide- ja musiikkitoiminnan kautta on mahdollisuus vaikuttaa lasten ja nuorten asenteisiin, puuttua erilaisiin ilmiöihin ja ylläpitää positiivista tulevaisuuskuvaavaa.
27	Vahvistetaan oppilaiden oppimisen tukea ja oppilashuoltoa. Huolehditaan ns. positiivisen diskriminaation rahoituksesta tavoitellen jatko-opinnot mahdollistavan kielitaidon oppimista kaikille. Vahvistetaan vanhempien ja oppilaiden osallisuutta koulupolkuun	Tuetaan ja edistetään osana lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshanketta Maan paras oppimispolku -toteutumista (Osaamisen kärkihanke). Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden Lanu-ydinryhmä ohjaa ja yhteissuunnittelee toimenpiteitä, joilla vahvistetaan oppilaiden oppimisen tukea moniammatillisena yhteistyönä sekä päättää kehittämisen painopisteistä. Yhdessä kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa toteutetaan kotien ja huoltajien osallisuutta tukevia toimenpiteitä hyödyntäen esim. koulujen pihvoja (Yhteisöllisyyden kärkihanke).

Teema: Jatkovasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
42	Varmistetaan, että ikäkaarimallin mukainen palveluajattelu tulee osaksi toimintaa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden muutoshanke on käynnissä ja toimintamallit yhteisvaikuttavan johtamisen, resurssisuunnittelun sekä palvelutarjonnan ovat mallinnettu.
47	Koronan aikana olemme osoittaneet olevamme tarvittaessa nopea ja ketterä toimija	Nuorisopalvelut: Nuorisopalveluissa on aloittamassa digitaaliseen nuorisotyöhön keskittyvä työntekijä, jonka tavoitteena on saada kehitettyjä digitaalisen tavoitavuuden ja työn muotoja alueellisessa nuorisotyössä. Vuoden 2024 tavoitteena on saada valmisteltua siirtymää digitaaliseen nuorisokorttiin. Huomioidaan käynnissä olevat kaupunkitasoiset ratkaisumahdollisuudet, mm. harrastekortin kehittäminen.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

Käyttötalousoosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot			392
TOIMINTAKATE			-392
Muutos-%			

Nuorisopalvelut

Käyttötalousosa	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	655	727	671
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	8 768	9 164	9 371
TOIMINTAKATE	-8 113	-8 437	-8 700
Muutos-%		4,0 %	3,1 %

Liikunnan palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024–2027

Liikuntalautakunta

Kuvaus toiminnasta

Liikunnan palvelukokonaisuus edistää asukkaiden hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä kaupungin vetovoimaa ja kestävää kehitystä laissa ja asetuksissa, kaupungin strategiassa, pormestariohjelmassa ja hallintosäännössä säädettyllä tavalla.

Tausta

Liikuntalaki (390/2015) asettaa kunnan tehtäväksi yleisten edellytysten luomisen liikunnalle paikallistasolla. Laissa painotetaan eri toimialojen yhteistyötä sekä paikallisen, kuntien välisen ja alueellisen yhteistyön kehittämistä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:

1. Järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen.
2. Tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seura-toiminta.
3. Rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Kuntalain (410/2015 § 22) mukaisesti asukkaita kuullaan ja osallistetaan liikuntapalveluiden kehittämisessä. Terveystieteiden lain (1326/2010 § 12) mukaan kunnan tulee arvioida asukkaitensa liikunta-aktiivisuutta osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Valtioneuvosto hyväksyi lokakuussa 2018 eduskunnalle annetun *liikuntapoliittisen selonteon*. Se kattaa mm. linjaukset liikunnan lisäämisestä elämän eri vaiheissa, liikuntapaikkarakentamisesta, liikunnan kansalaistoiminnasta ja huippu-urheilusta. Päämääränä on lisätä ihmisten fyysistä aktiivisuutta.

Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelmassa (2023) liikunnalla on aiempaa merkittävämpi rooli kaikenikäisten liikunnallisen elämäntavan vahvistamisessa suomalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Harrastamisen merkitystä korostetaan nuorten syrjäytymisen ehkäisijänä ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistäjänä. Jokaiselle lapselle ja nuorelle halutaan taata aito mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

Hallitusohjelmaan sisällytetyn Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteitä ovat mm. liikunnan edistäminen poikkiallisesti kuntien ja hyvinvointialueiden strategioissa, elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan vahvistaminen, kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tarkoitettujen rahoituksen kohdentaminen, kuntien kannustaminen rakentaa päiväkotien ja koulujen pihoja monipuolisiksi liikuntapaikoiksi, koulupäivien yhteyteen liittyvien liikuntaa

lisäävien käytäntöjen kehittäminen, kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelman päivittäminen sekä luontoliikunnan edistäminen.

Toimintaympäristön muutokset

Suurimpina ajankohtaisina muutostekijöinä ovat liikku-mattomuus kaikissa ikäryhmissä, liikuntapaikkaverkon supistuminen, väestörakenteen muutoksen vaikutukset liikuntapalveluiden järjestämiseen, taloudellisen eriarvoisuuden lisääntyminen, liikuntakäyttäjien polarisoi-tuminen ja nuorten korkea drop out seuratoiminnassa.

Liikkuminen sekä sen mahdollistaminen ja edistäminen on koko kunnan asia. Liikkumisen, liikunnan harrastami-sen, urheilun ja fyysisen aktiivisuuden avulla pystytään edistämään kuntalaisten hyvinvointia, yhteisöllisyyttä, ehkäisemään syrjäytymistä, sekä sitä kautta vähentä-mään sosiaali- ja terveysmenoja. **Liikkumattomuuden ja paikallaanolon** vuosikustannukset ovat Turussa UKK-instituutin laskelmien mukaan n. 104 miljoonaa eu-roa vuodessa. Jos liikkumattomien määrä vähentyisi 9 prosentilla ja paikallaan olevien 16 prosentilla, kustan-nukset vähenisivät laskurin mukaan n. 15 miljoonaa eu-roa vuodessa.

Turkulaisten liikuntakäyttäjien tilaa kuvaa **polari-soituminen**: osa kaupunkilaisista on fyysisesti aktiivisia arkiliikkujia, joilla on liikunnallisia harrastuksia, kun taas osa ei liiku arjessaan lainkaan. Turkulaisista 20–54-vuo-tiaista 29 % harrastaa kuntoliikuntaa tai urheilua useita tunteja viikossa ja vastaavasti 24,4 % ei harrasta vapaa-ajallaan lainkaan liikuntaa.

Harrastustoimintaan osallistuminen on osa syrjäytymi-sen ehkäisyä. Fyysisen aktiivisuuden ylläpitämisellä ja li-säämisellä on suuri merkitys sairauksien ennaltaeh-käisyssä ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Sosiaali- ja tervey-denhuollon järjestämisen uudistuksen myötä **kaupungin rooli hyvinvoinnin edistämässä korostuu**. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen perustaminen edellyttää uusia yhteistyömuotoja sekä mallien ja toimintatapojen kehittämistä asiakkaiden palveluketjujen vahvistamiseksi liikunnan palvelukokonaisuuden ja hyvinvointialueen vä-lillä. Turun väestörakenteen painottuessa entistä enem-män työikäisiin ja ikääntyviin myös liikuntapalveluilta vaa-ditaan dynaamisuutta vastata tarpeisiin tulevana vuosina.

Vuonna 2020 alkanut **koronaviruspandemia** on tuonut merkittäviä ja ennakoimattomia muutoksia myös Liikun-nan palvelukokonaisuuden toimintaympäristöön. Näitä muutoksia ovat mm. asiakkaiden käyttäytymisen muu-tokset sekä niiden vaikutukset liikuntapaikkojen ja -pal-

veluiden kävijämääriin ja talouteen. Kävijämäärien palautuminen pandemiaa edeltävään aikaan on käynnissä, mutta kasvuvauhti on epätasaista. Kuuden suurimman kaupungin selvityksessä (2021) pandemian vaikutuksista vapaa-aikapalvelujen käyttöön 40 % ihmisistä kertoi muuttavansa käyttäytymistään pysyvästi ja 40 % palauttavansa aiempiin tapoihin käyttäen vapaa-aikapalveluja.

Keväällä 2022 alkaneen Ukrainan kriisin taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset haastavat liikuntapalvelujen toimintaympäristöä, mm. ylläpitokustannusten kasvun ja maahanmuuttajien määrän kasvun seurauksena. Inflaatio, kustannusten nousu sekä hyvinvointialueen perustamisen aiheuttama verotulojen lasku tulevat vaikuttamaan kuntatalouteen ja sitä kautta palveluiden taloudellisiin toimintaedellytyksiin. **Yleisen taloudellisen tilanteen ja sen heikentymisen** ennakoidaankin näkyvän kulutusikäyttyymisen epävarmuutena ja ostovoiman vähene- misenä. Kävijämäärien ja toimintatuottojen palauttami- nen pandemiaa edeltävälle tasolle vaatii yhä toimenpi- teitä sekä uusia, innovatiivisia keinoja.

Liikkumis- ja harrastamistottumusten ohella **Turun lii- kuntapaikkaverkko** on mittavien päivitysten tarpeessa. Elinkaariensa päässä olevan kahdeksan suuremman ydinliikuntapaikan lisäksi kouluverkon dynaamiset muu- tokset vaikuttavat suuresti verkkoon vähentäen sisälii- kuntasalien ja ulkokenttien määrää sekä näin luovat haasteita niin liikunta- ja urheiluseurojen toiminnan kuin koululiikunnan järjestämiselle.

Turun kaupungin **hiilineutraaliustavoite** haastaa Liikun- nan palvelukokonaisuutta pohtimaan, miten lasten ja nuorten harrastuskuskaamiseen liittyvää yksityisautoilua voisi hillitä päästöjen vähentämiseksi.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupungin johtamisjärjestelmän muutos Pormestarin Turku vuonna 2021 sekä 1.6.2023 käyttöön otettu (kv 17.4.2023 § 73) päivitetty organisaatorakenne Uusi Turku vaikuttavat Liikunnan palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelmaan ja strategiaan painopisteisiin. Strate- giset tavoitteet on linkitetty pormestariohjelman linjauk- siin. Entisen vapaa-ajan palvelukokonaisuuden uudel- leenorganisoiduttua, liikunta siirtyi omaksi palvelukoko- naisuudekseen 1.6.2023 myös strategisia tavoitteita on päivitetty.

Liikunnan palvelukokonaisuuden keskeisenä tavoitteena on kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämi- nen liikunnan ja liikkumisen keinoin. Järjestämme palve- lut asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja kustannustehok- kaasti sekä hyvässä kumppanuudessa kolmannen sek- torin ja yritysten kanssa. Kannustamme turkulaisia aktii-

viseen ja liikkuvaan arkeen. Etsimme ja kokeilemme toi- mintamalleja, joilla luodaan entistä tasavertaisempia mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen. Työskente- lemme liikkumattomuuden vähentämiseksi ja syrjäytyimi- sen ehkäisemiseksi.

Kaupunkitasoinen kehittämistoiminta

Liikunnan palvelukokonaisuus on sitoutunut kaupunkita- soisiin kehittämiskokonaisuuksiin ja kaikille palvelukoko- naisuuksille yhteisiin painopisteisiin. Näitä ovat mm. asu- kasbudjetointi, lapsiystävällisyys (Turku on Unicefin lap- siystävällinen kunta), osallisuuden edistäminen, kotout- taminen ja ilmastopolitiikka.

Liikuntapaikkarakentamisen kehittämiselle suuntaa an- taa pormestariohjelmassa mainitut kaupunginvaltuuston päättämät (11.4.2022 § 67) liikuntapaikkaverkon kehittä- mislinjaukset sekä sen toimeenpanopäätökset vuosille 2022–2024 (kh 30.5.2022 § 246).

Kaupunginvaltuuston päättämä (12.12.2022 § 249) lii- kunnan avustusjärjestelmän ja kunnallisten liikuntatilojen hinnoittelumallin uudistus tukee omalta osaltaan liikunta- paikkaverkon kehittymistä sekä huomioi aiempaa tasa- vertaisemmin eri taustoista tulevat lapset ja nuoret sekä eri liikuntalajeja tarjoavat seurat ja yhdistykset. Vuonna 2025 käyttöön otettavan uudistuksen kokonaistavoit- teena on vähentää lasten ja nuorten liikkumattomuutta, edistää hyvinvointia liikunnan keinoin sekä hillitä harras- tamisen kustannusten nousua.

Liikunnan palvelukokonaisuus on tärkeä osa Yhteisölli- nen Turku -kärkihanketta, jossa tuetaan turkulaisten mahdollisuuksia lisätä hyvinvointiaan ja panostetaan asuinalueiden tasapainoiseen kehittämiseen. Suunnitte- lua ja toimenpiteitä tehdään yhteistyössä järjestökentän, asukkaiden ja yritysten kanssa. Keskeisiä teemoja ovat yksinäisyyden vähentäminen, mielenterveyden tukemi- nen, syrjäytymisen ehkäisy, liikkuminen ja harrastami- nen, kotouttaminen ja lähiöiden kehittäminen.

Liikunnan palvelukokonaisuuden strategiset tavoit- teet

Palvelukokonaisuuden strategiset tavoitteet ja painopi- steet pohjautuvat kaupunkistrategiaan ja linkittyvät Por- mestariohjelman linjauksiin. Kokonaisuudessa on huo- mioitu yhteisvaikuttava johtaminen ja sen edistäminen tehden yhteistyötä muiden kaupungin palvelukokonai- suuksien kanssa.

- **Liikkuminen elämäntavaksi:** Liikkuminen ja fyysi- nen aktiivisuus tarjoavat elämään sisältöä ja ovat olennainen osa hyvän elämän perustaa. Liikkuva ja aktiivinen kaupunkilainen voi hyvin. Luomme mahdol- lisuuksia ja palveluja kaikille lapsille ja nuorille mielek- kääseen liikunnan harrastamiseen.

- **Kumppanuuksia kehittämällä ja laajentamalla tuotetaan monimuotoisia palveluja kustannustehokkaasti:** Tarkastelemme liikuntapalvelujen ja -paikkojen tuottamis- ja toteutustapoja kaupungin, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä sekä tuotamme niitä enenevästi monipuolisilla kumppanuuksilla.
- **Asiakaslähtöisen tiedolla johtamisen kehittäminen:** palvelujen ja toimintojen kehittämisessä tiedolla johtamisella on keskeinen rooli. Se on myös yksi keskeinen tavoite kaupungin uudessa järjestämistoiminnossa asiakaslähtöisyyden ohella. Kehitämme palveluitamme ja toimintamallejamme kerättyyn tietoon perustuen sekä seuraamme vaikuttavuutta.
- **Osallistavan suunnittelun toteuttaminen:** Osallisuus on hyvinvoinnin tärkeä osatekijä, jonka tulee näkyä asukkaille konkreettisenä tekemisen mahdollisuutena erityisesti asukkaiden omilla asuinalueilla.

Osallistamme asukkaita ja asiakkaita sekä liikunta- ja urheiluseuroja mukaan suunnittelemaan liikuntaympäristöjä yhdessä.

Liikuntalautakunnan strategiset painopisteet:

1. Liikunta innostavana kumppanina elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämiseksi
2. Aktivoiva ympäristö ja olosuhteet luovat edellytykset liikunnalliseen elämään
3. Liikunta- ja urheiluseurojen sekä liikuntaa järjestävien yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen turkulaisten liikkumisen lisäämiseksi
4. Liikkuvat lapset ja nuoret – kaikki lapset ja nuoret omaksuvat liikunnallisen elämäntavan

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikkumisen tarpeet.	Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan laajasti ikäihmisten liikkumisen tarpeet. Yhteistyössä liikuntapalveluiden ja kunnossapidon kanssa kehitetään leikkipaikkoja kaikenikäisten kohtaamispaikaksi. Skills garden -konseptin mukaista leikin ja liikunnan yhdistävää konseptia suunnitellaan kolmeen eri kohteeseen.
17	Kouluihin toteutetaan luontaiseen liikkumiseen innostavia kokeiluja, joiden suunnittelussa kuunnellaan lapsia ja nuoria.	Lasten ja nuorten liikuntapalvelutuotteiden ja harrastamisen Turun mallin kehittämistä jatketaan toiminta- ja hankesuunnitelmien mukaisesti. Koulut toteuttavat vuosittain Liikkuva koulu -nykytilan arvioinnit sekä koulukohtaiset toimintasuunnitelmat oppilaiden liikkeen lisäämiseksi liikuntapalveluiden ja kasvatuksen- ja opetuksen palvelukokonaisuuden tuella. Arvioinnit käsitellään ja niiden pohjalta muodostetaan kaupunkitasoiset yhteiset tavoitteet sekä luodaan koulukohtaiset toimintasuunnitelmat Liikkuva koulu -toiminnalle. Toimintasuunnitelmien toimeenpanossa osallistetaan lapsia ja nuoria.
20	Valtuuston hyväksyttäväksi tuodaan liikuntaverkkoselvitys.	Kaupunginvaltuusto hyväksyi liikuntapaikkaverkon kehittämistä ohjaavat ”Turku liikuttaa kaikkia” -linjaukset, jotka perustuvat Liikuntapaikkaverkon päivityssuunnitelmaan. Liikuntapaikkaverkkoa kehitetään kaupunginhallituksen toimeenpanopäätöksen mukaisesti. Kehittämislinjauksiin sisältyvää liikunnan avustusjärjestelmä- ja kunnallisten liikuntatilojen hinnoittelumallin uudistuksen käyttöönottoa valmistellaan ja uudistus otetaan käyttöön vuonna 2025.
37	Liikunnan tulee olla osa lasten päivää myös kouluissa. Koulujen opetustilojen, pihojen ja koulumatkojen tulee innostaa luontaiseen liikkumiseen	Koulut toteuttavat vuosittain Liikkuva koulu -nykytilan arvioinnit sekä koulukohtaiset toimintasuunnitelmat oppilaiden liikkeen lisäämiseksi liikuntapalveluiden ja kasvatuksen- ja opetuksen palvelukokonaisuuden tuella. Arvioinnit käsitellään ja niiden pohjalta muodostetaan kaupunkitasoiset yhteiset tavoitteet sekä luodaan koulukohtaiset toimintasuunnitelmat Liikkuva koulu -toiminnalle. Toimintasuunnitelmien toimeenpanossa osallistetaan lapsia ja nuoria. Koulujen pihojen viihtyisyyttä ja aktiivointia selvitetään lasten ja nuorten muutoshankkeen koordinoimana. Lisäksi peruskorjattavien ja uusien koulujen ja päiväkotien piha-alueita kehitetään

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		kaikkia kuntalaisia liikuttavina kokonaisuuksina osana lähi-liikuntapaikkaverkoston kehittämistä. Lasten koulumatka-pyöräilyä sekä pyöräilytaitojen kehittämistä tuetaan Scale Up -hankkeessa.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
70	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Asetetaan liikkumisen toimenpideohjelman tavoitteet yhdessä seurojen ja järjestöjen kanssa. Ohjelmaan yhdistetään kaikkien lasten harrastamismahdollisuuden tavoite ja seurojen avustusten uudistaminen lajien välisen-, sukupuolten-, ja alueiden tasa-arvon turvaamiseksi.	Tuetaan liikkumisen toimenpideohjelmaa yhteistyöllä ja toimenpiteiden yhteen kokoamisella osana LaNu-muutos-hankkeen kokonaisuutta. Seurojen kanssa tehtävää alueellista yhteistyötä vahvistetaan seurataapaamisten ja foorumeiden myötä synnytetyn rakenteen sekä teemakohtaisten painopisteiden kautta. Liikuntapalveluiden avustajajärjestelmän kokonaisuudistuksen (1.1.2025-) keskeisenä tavoitteena on yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon parempi toteutuminen lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuudessa.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Liikuntalautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	4 198	4 848	5 606
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	25 730	28 121	28 561
TOIMINTAKATE	-21 532	-23 273	-22 955
Muutos-%		8,1 %	-1,4 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	97	550	500
Rahoitusosuudet			
Luovutustulot		0	0
NETTO	-97	-550	-500
Muutos-%		467,0 %	-9,1 %

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024

Kaupunkiympäristölautakunta Rakennus- ja lupalautakunta Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Kuvaus toiminnasta

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa toimintaedellytysten luomisesta vetovoimaisen kaupungin kasvulle, kaupunkiympäristön kehittämiseksi, rakenteelliseksi toimivuudelle ja viihtyisyydelle. Tavoitteena ovat hyvinvointia edistävä ympäristö ja sujuvat liikkumiskäytännöt.

Palvelukokonaisuus vastaa myös kaupungin rakennetusta infraomaisuudesta, laadukkaan kaupunkiympäristön toteuttamisesta ja kunnossapidosta sekä terveellisten tilojen toteuttamisesta. Lisäksi palvelukokonaisuus vastaa ympäristöön ja rakentamiseen liittyvistä viranomaispalveluista, ympäristönsuojelusta, seudullisista jätehuollon viranomaispalveluista, seudullisista joukkoliikennepalveluista sekä muista liikkumisen palveluista.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudessa toimii viisi palvelualueita.

- **Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus** vastaa kaupungin maankäytön ja liikenteen suunnittelusta, kaavoitustoimesta, tonttutuotannosta sekä kaupungin maaomaisuuden hallinnasta.
- **Kaupunkirakentaminen** vastaa katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden toteutussuunnittelusta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä kaupungin toimitilojen suunnitteluttamisesta ja rakennuttamisesta.
- **Paikkatieto ja kaupunkimittaus** vastaa tonttija-oista, kiinteistönmuodostuksesta ja kiinteistörekisterin pidosta, paikkatietoaineistojen tuottamisesta ja ylläpidosta, paikkatietojärjestelmistä sekä palvelukokonaisuuden asiakaspalvelusta. Asiakaspalvelu tarkoitus siirtää palvelukokonaisuuden yhteisiin vuoden 2024 alusta.
- **Luvat ja valvonta** vastaa rakentamisen ja pysäköinninvalvonnan viranomaistehtävistä, ympäristön- ja luonnonsuojelun, ympäristöterveyden sekä seudullisen jätehuollon viranomaistehtävien valmistelusta, vesihuollon valvontatehtävistä sekä palvelualueen tehtäviin liittyvästä neuvonnasta, ohjauksesta, valvonnasta ja asiantuntijapalveluista.
- **Liikkumispalvelut** vastaa Turun kaupunkiseudun Föli-kunnissa kaikille avoimien joukkoliikennepalveluiden tuottamisesta sekä muiden liikkumisen palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä Turussa ja kaupunkiseudulla.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintaa kehittää, ohjaa ja valvoo neljä lautakuntaa.

- **Kaupunkiympäristölautakunta** vastaa kaupungin maankäytön, liikenteen ja yleisten alueiden suunnittelusta, liikkumispalveluiden tuottamisesta, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan seurannasta, kaupungin maaomaisuuden hallinnasta sekä katujen ja muiden yleisten alueiden rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä tilojen rakennuttamisesta, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle tai viranhaltijalle.
- **Rakennus- ja lupalautakunta** vastaa kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden viranomaistehtävistä, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle.
- **Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota seudullisena joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Turun, Kaarinan, Liedon, Naantalın, Raision sekä Ruskon kuntien alueella. Paimio liittyy viranomaisalueeseen vuoden 2024 alusta.
- **Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota jätelain mukaisena 18 kunnan seudullisena jätehuoltoviranomaisena.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristössä voimakkaasti vaikuttavia ilmiöitä ovat ilmastonmuutos, kaupungistuminen, väestönkasvu, väestön ikääntyminen, maahanmuutto, eriarvoistuminen, digitalisaatio sekä lainsäädännön muutokset. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus toimii aktiivisesti käynnissä olevassa muutoksessa. Tavoitteena on luoda hyvän elämän mahdollisuuksia ja kasvua niin yrityksille kuin kansalaisillekin.

Ilmastonmuutos tarkoittaa maailmanlaajuisia ilmaston lämpenemistä, joka johtuu ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen määrän voimakkaasta kasvusta ilmakehässä. Turun kaupungin tavoitteena on edetä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä. Tämän jälkeen Turku pyrkii olemaan ilmastopositiivinen alue.

Kaupungistuminen on vahva, keskittävä ilmiö. Kaupungit kasvavat ja kehittyvät ennennäkemättömällä vauhdilla. Kasvu keskittyy jatkossa yhä harvemmillä kaupunkiseuduille ja Turun seutu on yksi niistä.

Kaupungistuminen on vauhdittunut koronakriisin aiheuttaman väliaikaisen notkahduksen jälkeen. Kaupunkien merkitys ja rooli kasvavat edelleen koko maan kehityksessä. Turun kasvua vauhdittavat tällä hetkellä useat suuret kaupunkikehityksen, viihtymiseen ja liikkumiseen liittyvät suurhankkeet.

Kaupungistumiseen liittyy monia mahdollisuuksia, mutta myös ratkaistavia asioita. Kaupungistumisprosessien kiihtyessä on löydettävä uudenlaisia liikkumisen ratkaisuja niin kaupunkien sisällä kuin kaupunkien välillä. Helsingin, Tampereen ja Turun muodostaman kasvukolmion 90 minuutin vaikutusalueella asuu 3,25 miljoonaa asukasta ja sijaitsee noin 1,3 miljoonaa työpaikkaa eli noin 60 % koko maan asukkaista ja työpaikoista. Turun ja Helsingin välinen nopea junayhteys, Turun Tunnin Juna, mahdollistaa työssäkäyntialueiden yhdistymisen. Tavoitteena on, että nopea junayhteys on toiminnassa vuonna 2030.

Kaupunkiseuduilla kasvu puolestaan tiivistyy lähelle ydintä ja joukkoliikennereittien varrelle, jolloin tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa kustannustehokkaan infrastruktuurin ja liikenneverkon järjestämisen. Turussa tämä tarkoittaa mm. maankäytön, palveluverkon ja joukkoliikenteen kehittämistä. Näillä toimilla edistetään myös sujuvan arjen ja palveluiden parempaa saavutettavuutta. Toteuttamalla raitiotie kokonaisvaltaisena kaupunkikehityshankkeena voidaan tukea ja nopeuttaa Tiedepuiston, keskustan ja Linnakaupungin kehittämistä. Uusi joukkoliikenneratkaistu edistää myös kaupungin ilmastotavoitteita.

Väestökeskittymät tarjoavat hyvät edellytykset kiertotaloudelle, jossa kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen ja materiaalien jalostamiseksi uusiksi tuotteiksi.

Kaupungistuminen tuo mukanaan myös monia ongelmia. Kaupungit kuluttavat yli 2/3 maailman energiatuotannosta ja tuottavat 70 % maapallon hiilidioksidipäästöistä. Väestön keskittyminen lisää melua ja liikenneuhkia ja alueellisesti jätteiden määrää. Erilaiset sosiaaliset ongelmat kuten syrjäytyminen sekä turvattomuuden tunne uhkaavat lisääntyä. Asuntojen kysynnän kasvaessa niiden hinnat nousevat erityisesti halutuimmilla alueilla, mikä saattaa syventää alueiden välistä eriytymiskehitystä.

Alueellinen eriytyminen on Turussa selkeästi havaittava ilmiö, joka näkyy mm. eroina asukkaiden hyvinvoinnissa ja turvallisuuden tunteessa sekä kaupungin veto-voimassa. Sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi ja kaupungin asuinalueiden välisen tasa-arvon kohentaminen edellyttää monitasoisia toimenpiteitä; ennaltaehkäiseviä, negatiivisia vaikutuksia rajoittavia sekä hallintaa ja positiivisia vaikutuksia tukevia

välittämiä ja pitkäkestoisia toimia. Yhteisöllisyyden kärkihanke etsii ratkaisuja näihin haasteisiin.

Turun väestö kasvaa ja kansainvälistyy. Turun kaupungin väestönkasvu kääntyi kasvuun 2010-luvun alkupuolella ja on sen jälkeen kasvanut parhaimmillaan noin 2000 asukkaan vuosivauhdilla. Turun väkiluku on ylittänyt ennakkotiedoissa 200 000 asukkaan rajan elokuun 2023 alkupuolella. Luonnollinen väestönkasvu on Turussa ollut tappiollista, joten väestön kasvu johtuu täysin muuttoliikkeestä. Turku sai vuoden 2022 aikana muuttovoittoa muista Suomen kunnista yhteensä 1 425 henkeä. Vuoden 2022 aikana Turusta muutti muualle Turun seudulle 895 henkeä enemmän kuin seudulta muutti Turkuun. Turku menettää erityisen paljon väestöä naapurikuntiin. Helsingin seudun osalta muuttoliike on kääntynyt ja Helsingin seudulta muutettiin Turkuun enemmän kuin Turusta muutettiin seudulle (+116).

Maahanmuutto oli vuonna 2022 ennätyskallista korkeaa. Turkuun muutti ulkomailta 2 568 asukasta ja netto-maahanmuutto oli 1 865. Vuoden 2023 elokuun ennakkotietojen mukaan nettomaahanmuutto on jo kesken vuotta lähes yhtä korkea kuin viime vuonna (+1 782). Muunkielisen väestön kasvu on kasvanut viiden vuoden aikana 25 prosenttia, kun taas suomen- ja ruotsinkielinen väestö on kasvanut samalla ajanjaksolla alle prosentin. Alle 18-vuotiaiden osalta väestönkasvu johtuu täysin muunkielisen väestön kasvusta (+22 %), suomen ja ruotsinkielisten osalta väestö väheni kolme prosenttia vuosina 2018–2022.

Turussa asui vuoden 2022 lopussa 16 846 lapsiperhettä eli perhettä, jossa asui vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. 36 prosenttia kaikista perheistä oli lapsiperheitä ja kaikista lapsiperheistä 29 prosenttia oli yhden huoltajan perheitä. Noin joka viides (21 %) turkulaisista lapsista oli muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Noin 31 000 turkulaisista on täyttänyt 70 vuotta, joka vastaa n. 16 % väestöstä. Ikääntyvien osuus väestöstä kasvaa edelleen lähivuosina.

Turun asuntokunnista 56 % oli vuoden 2022 lopussa yhden henkilön asuntokuntia. Turkulaiset asuntokunnat olivat muuta Suomea useammin yhden henkilön asuntokuntia.

Koronapandemian myötä nousuun lähtenyt työttömyys kääntyi laskuun vuoden 2021 aikana ja positiivinen kehitys on jatkunut vielä toistaiseksi. TEM:n työnvälitystilaston mukaan Turun työttömyysaste oli heinäkuussa 2023 13,1 %, mikä oli 0,7 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Turussa oli kuitenkin maakunnan korkein työttömyysaste. Uudet teknologiat luovat uusia työpaikkoja Turkuun ja Varsinais-Suomeen. Positiivinen työllisyyskehitys vahvistaa verotuloja ja asukkaiden

hyvinvointia. Haasteina ovat maahanmuuttajien työllistymisen, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys.

Kaupunki varautuu edelleen kasvu-uran jatkumiseen. Kasvulla on vaikutuksia maankäyttöön, palveluverkkoon, liikkumiseen, infrastruktuurin ja tilojen rakentamiseen, ylläpitoon ja valvontaan. Rakennetulla ympäristöllä on huomattava vaikutus taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Väestön ikääntyminen ja yksin asumisen lisääntyminen vaikuttaa palvelujen järjestämiseen. Kaupungin kasvuun on varauduttava riittävin resurssein.

Väestönkasvu sekä väestön ikääntyminen asettavat haasteita koko seutukunnalle mm. asuntojen, koulutuksen, palvelujen ja liikkumisen suhteen. Tarvetta on erityisesti kohtuuhintaiselle asumiselle. Riittävä rakentaminen on ainoa lääke asuntohintojen nousun hillitsemiseksi ja sitä kautta työvoiman saatavuuden varmistamiseksi kasvukeskuksiin.

Toimistotyössä on korona-ajan jälkeen siirrytty laajasta etätyöskentelystä hybridimalliin, jossa läsnä- ja etätyö lomittuvat. Muutoksella on edelleen vaikutuksia asunto- ja toimitilamarkkinoihin. Toimistolla on entistä tärkeämpi rooli palvella houkuttavana kohtaamispaikkana, joka lisää modernin toimistotilan tarvetta.

Asuntojen kysyntä ja rakentaminen on jatkunut Turussa edelleen suhteellisen vilkkaana vuoden 2023 alkupuoliskolla. Erityisesti pääkaupunkiseudulla rakentamisen suhdanne on jo kääntynyt jyrkästi alaspäin. Rakentamisan ennustetaan koko Suomessa ajautuvaan taantumaa talvikaudella 2023–2024, koska rakentamisen aloitukset vähenevät jyrkästi ja suunnitelmat uusien kohteiden aloittamiseksi ovat muuttuneet entistä varovaisemmiksi. Muutokseen ovat pääasiallisina syinä nopea inflaatio (elokuussa 2023 5,6 %) ja korkojen nousu (12 kk euribor 18.9.2023 4,19 %). Rakennusalan työllisyys ja sen kerrannaisvaikutukset muuhun talouteen ovat vielä toistaiseksi avoin kysymys.

Rakennuskustannusten tuntuva kasvu vuonna 2022 on hidastunut merkittävästi vuoden 2023 toisesta neljänneksestä lähtien. Kun vielä vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä rakennuskustannukset nousivat 6,1 prosenttia vuotta aiemmasta, toisella vuosineljänneksellä kustannukset kohosivat enää 2,9 prosenttia. Myös maarakennusalan puolella kustannuksien kasvu on hidastunut huomattavasti keväästä 2023 lähtien. Koko viime vuoden 2022 14 prosentin kasvusta maarakennuskustannukset ovat hidastuneet vuoden 2023 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 6 prosentin tuntumaan ja viimeiset kuukausihavainnot osoittavat edelleen hidastumisen merkkejä. Kustannukset eivät kuitenkaan ole palautuneet pandemiaa edeltävälle tasolle vaan jäivät korkealle tasolle.

Kuntarahoitus Oyj on laskenut ennustettaan vuoden 2024 talouskasvusta lähes prosenttiyksiköllä. Kesäkuussa julkaistussa suhdanne-ennusteessa yhtiö arvioi Suomen bruttokansantuotteen kasvavan 0,5 prosenttia vuonna 2024. Syyskuun ennuste povaa 0,3 prosentin laskua. Muutosta selittävät eritoten asuntotuotannon äkkijarrutus sekä huonosti vetävä vienti.

Liikkuminen on lisääntynyt. Korona-aikana työmatkat ja työhön liittyvä asiointi väheni merkittävästi. Nyt kuitenkin erityisesti joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat tänä vuonna kasvaneet lähes pandemiaa edeltävälle tasolle. Sen sijaan pysäköintimaksutulojen hidas palautuminen korona-ajan notkahduksesta kertoo yksityisautoilun jonkinasteisesta vähentymisestä. Syynä lienevät osittain edelleen jatkuvat etätyöt ja kaupunkilaisten siirtyminen kestävämpiin liikkumismuotoihin keskusta-asioinneissa.

Useat lainsäädäntömuutokset vaikuttavat toimintaympäristöön. Vuoden 2025 alusta voimaan tuleva Rakentamislaki lisää erityisesti jälkivalvontaa ja edellyttää rakennusjärjestyksen päivittämistä. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmistä (RYTJ) tulee voimaan vuoden 2024 alusta ja se edellyttää tietomallien laajaa käyttöönottoa rakennusvalvonnassa ja kaavoituksessa siirtymäajan jälkeen. Nämä lakimuutokset lisäävät henkilökunnan koulutustarvetta ja toisaalta myös asiakkaiden neuvontatarvetta. Kiinteän omaisuuden lunastuslakiin on tulossa muutoksia ja ennakoitua muutokset voivat lisätä riskiä vapaaehtoisten kauppojen loppumiseen. Uusi luonnonsuojelulaki tuli voimaan 1.6.2023 ja se mahdollistaa uutena toimenpiteenä vapaaehtoisen ekologisen kompensaaion. Uuden asumisoikeuslain osalta tulivat 1.9.2023 voimaan muutokset, joiden perusteella kaupunki luopuu järjestysnumeroiden myöntämisestä ja asukasvalinnan hyväksymisestä. Useita muitakin lakimuutoksia vaikuttaa kaupungin toimintaan – mm. eläinlääkintähuoltolaki, tupakkalaki, talousvesilainsäädäntö.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman vaikutukset. Hallitusohjelma sisältää useita kirjauksia, jotka toteutessaan vaikuttavat merkittävästi kaupunkiympäristön toimintaympäristöön tulevina vuosina. MAL-sopimusmenettely jatkuu edelleen nykyisillä MAL-kaupunkiseuduilla. Uusien asumisoikeusasuntojen rahoitus loppuu ja pitkä korkotuki vähenee. Kirjaus on ristiriidassa kaupungin asunto- ja maapolitiikan periaatteiden kanssa ja heikentää asuntorakenteen monimuotoisuutta. Rakentamislakiin on tulossa rakentamislupien käsittelytakuu ja viranomaisten käsittelyajoille sitova enimmäiskäsittelyaika. Vielä valmisteilla olevaan alueidenkäyttölakiin on tarkoitus sisällyttää mm. aloiteoikeus, kumppanuuskaavoitus, maankäytösopimusmuutokset ja valitusoikeuksien rajaaminen. Hankintalakiin kaavoillaan muutoksia, jotka toteutuessaan lisäävät hankintayksikön resurssitarvetta ja rajoittavat sidosyksikköyhtiöiden käyttöä. Vuoden 2024

talousarviossa hallitus panostaa Saaristomeroihin, jolla vauhditetaan biokaasun, hiilensidonnan, biomassaan ja ravinnekierron prosesseja.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet on johdettu kaupunginvaltuuston 23.8.2021 hyväksymästä pormestariohjelmasta vuosille 2021–2025 ja kaupunginvaltuuston 14.2.2022 hyväksymästä kaupunkistrategiasta.

Kestävän kasvun Turku

Kasvu tarkoittaa uusia asukkaita, uusia yrityksiä, uusia työpaikkoja ja investointeja. Kaupunkikehitys tarkoittaa kaupungin rakentamista ja rakentamista tukemaan kasvua, luomaan viihtyisää asuin- ja yritys ympäristöä sekä rakentamaan kestävä, energiatehokasta ympäristöä. Kaupungin ja lähialueen kuntien neuvottelemat sopimukset valtiovoimalla (mm. MAL-sopimus) linjaavat kaupunkiseudun kehitystavoitteita. Kasvun edellytyksiä ja kestävä kaupunkirakennetta edistetään laajoilla yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää koskevilla suunnitelmilla ja kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina.

Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa sekä kaupungin tulopohjaa vahvistetaan täydennysrakentamisella. Kaupungin kasvun painotus suunnataan keskustaan ja sitä kehystävälle kaupunki-uudistusalueille ja joukkoliikenteen kehityskäytävälle. Hyvinvoinnin edistämiseksi monimuotoisuudessaan ainutlaatuisen luonnon ympäristön säilymistä tuetaan ja luonnon kokemisen mahdollisuuksia edistetään kestävin tavoin. Tiivistyvillä kaupunkialueilla korostuu rakennetun kaupunkiympäristön laatu. Tiivistyvässä kaupungissa panostetaan monipuolisiin julkisiin kaupunkitiloihin sekä viherrakentamiseen. Huolehdimme asuin- ja elinympäristöjen siisteydestä, turvallisuudesta ja viihtyvyydestä. Historiallisesti ainutlaatuinen kulttuuriympäristö ja siihen liittyvä innovatiivinen rakennusten uudiskäyttö edistävät Turun nousumista kansainvälisesti johtavaksi esikuvaksi kaupunkirakentamisessa.

Alueiden suunnittelussa huolehdimme riittävästä palveluverkkotarkasteluihin perustuvista, tonttivarauksista palveluiden järjestämiselle huomioiden myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkotarpeet. Palvelujen järjestämisen kustannustehokkuus paranee, kun voidaan tukeutua olemassa olevaan palveluverkkoon. Kunnallistekniikan investointien hyödyntäminen tehostuu, liikenteen päästöt vähenevät ja kaupunkilaisten aikaa säästyy liikkumisessa. Eiheän kaupunkirakenteen ansiosta sujuva liikkuminen on Turulle vetovoimatekijä.

Täydennysrakentamisessa huomioimme lähiluonnon merkityksen ihmisten hyvinvoinnille.

Monipuoliset ja vetovoimaiset asumisvaihtoehdot ovat työpaikkojen rinnalla keskeinen kilpailukykytekijä houkuttelessa osajia ja asukkaita kaupunkiin. Asemakaavoituksella ja infran toteutuksella varmistetaan monipuolisesta ja riittävästä tonttivarannosta, jolla turvataan riittävä ja kohtuuhintainen vuokra-, asumisoikeus- ja omistusasuntotuotanto. Lisäämällä pientalo-kaavoitusta pyrimme vaikuttamaan väestörakenteen myönteiseen kehitykseen. Monimuotoisella asuntotuotannolla huolehditaan eri asuntotyypeistä uusillekin asuinalueille. Kaupunkirakenteen painopistettä laajennetaan kaupunkirakenteen kehittämisen myötä kohti merta.

Kaupungin käytöstä vapautuvaa kiinteistöomaisuutta kehitetään aktiivisesti kaupungin tulopohjan vahvistamiseksi. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutuksia tehostetaan kehittämällä omaisuutta houkuttelevammaksi kaavoituksella ja kumppanuusyhteistyöllä.

Kaupungin liikenteen kehittämisessä painopisteet ovat kävelyssä ja pyöräilyssä, seudullisessa joukkoliikenteessä ja uusien ympäristö- ja ilmastoystävällisten teknologioiden käytön laajentamisen tukemisessa. Liikkuminen palveluna ja älykkään liikenteen ratkaisut ovat vahvasti mukana liikenteen kehittämisessä. Joukkoliikennettä kehitetään myös vastaamaan kasvavien yritysten työpaikkaliikkumisen tarpeita. Terveitä elämäntapoja edistetään kaavoittamalla lyhyiden etäisyyksien kaupunkia ja rakentamalla koulu- ja työmatkareitistöä kävelijöille ja pyöräilijöille. Huolehdimme, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa asukkaan elämäntilanteesta riippumatta ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.

Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Investoinnit toteutetaan kestävästi. Sen edellytyksenä on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen. Investoinneilla voidaan vauhdittaa kasvua.

Investointien lähtökohtana on palveluverkkotarkastelu (väestön ikärakenteen muutokset ja väestönkasvu) ja liikuntapaikkarakentamisen tukena liikuntaverkkoselvitys. Kaupungin palvelurakennusinvestoinnit perustuvat hyväksytyihin palveluverkkosuunnitelmiin.

Investointien aikatauluttaminen tehdään kokonaisarviointien pohjalta, joissa huomioidaan tehokkuus, kannattavuus, välttämättömyys, käyttötalous ja kasvun mahdollisuudet. Infrainvestointien priorisoinnissa hyödynnetään pääoma-arvoja, jotka perustuvat kaavakohtaisiin tuloarvioihin ja aikatauluihin. Kaupunkirakentaminen osallistuu kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja

huolellinen rakennuttaminen esimerkkinä Prodigial-tutkimushanke ja Infrakustannuslaskentajärjestelmä ja –palveluallianssi. IHKU-hankkeessa kehitetään laskentapalvelu, jolla saadaan tuotettua luotettavat kustannusarviot infrahankkeiden eri vaiheisiin sekä luodaan tehokkaat menettelyt laskennan käyttämien ja tuottamien hinnastojen ylläpitoon sekä päästölaskenta. Kaikessa rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus ja kestävät ratkaisut. Rakennuskannan energiatehokkuutta ja rakennusten älykkyyttä parannetaan ja priorisoidaan investointiraamin puitteissa.

Päiväkotien ja koulujen tulee olla terveellisiä ja turvallisia. Rakennutamme peruskorjaukset ja uudiskohteet nopeutetussa aikataulussa pohjautuen korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelmaan. Tila- ja infraomaisuuden hallinta perustuu suunnitelmallisuuteen, jossa hyödynnetään korjausvelkalaskentaa. Omaisuuden arvosta huolehtiminen edellyttää riittäviä investointimäärärahoja.

Isoista investointihankkeista toteutamme Musiikkitalon, Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen ja samassa yhteydessä Taito-kampuksen, Ferry Terminal Turku infran sekä edistämme Ratapihan elämyskeskuksen toteuttamista. Uusien asuinalueiden rakentamista teemme luonnollisena osana kaupungin kasvua.

Tavoittelemme muutosta kulkutapajakaumaan parantamalla kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta laatimalla kestävästä kaupunkiliikunnan suunnitelman, toteuttamalla pyöräteitä ja panostamalla talvipyöräilyyn sekä aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen. Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävistä joukkoliikennetavoituksesta.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku

Pidämme kiinni Hiilineutraali Turku 2029 –tavoitteesta ja toteutamme Turun kaupungin ilmastosuunnitelmaa. Huomioimme kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikumista koskevassa päätöksenteossa. Kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää energiatehokkaan, resurssiviisaan ja päästöttömän toimintatavan ulottamista kaikkeen toimintaan. Ilmastonmuutokseen varautuminen huomioidaan kaikessa kaupunkiympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa erityisen huomion ollessa hulevesissä sekä ekologisten riskien torjumisessa.

Toteutamme tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi ja kiertotalouden mukaisen siirtymän edistämiseksi Turun kaupungin ilmastosuunnitelman, LUMO-ohjelman mukaisesti sekä Kiertotalouden Tiekartan mukaisesti.

Turun kaupungin strategisia ilmastotavoitteita pyritään jalkauttamaan investointiprosessiin ilmastobudjetoinnin

avulla. Ilmastobudjetin viitekehyksenä ja investointien arviointityökaluna käytetään EU:n kestävästä rahoituksen taksonomialuokitusta. Teknisten arviointikriteerien avulla tunnistetaan, mitä toimenpiteitä investointiprosessin eri vaiheissa on tehtävä, jotta taksonomian mukaisuus voidaan saavuttaa ja vihreän rahoituksen mahdollisuudet voidaan hyödyntää.

Kansainvälisyys, matkailu, saavutettavuus ja edunvalvonta

Turun logistista asemaa solmukohtana pohjoisessa kasvukäytävässä kehitetään mm. edistämällä Turun ja Helsingin välistä nopeaa junayhteyttä, Matkakeskusta, uutta satamaterminaalia ja -yhteyttä sekä Turun kehätiehankkeita. Huolehdimme osaltamme lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä sekä Turun ulkoisesta saavutettavuudesta.

Kaupunki toimii aloitteellisesti Itämeren suojelussa Itämerihaasteen mukaisin toimenpitein, joiden tavoitteena on parantaa vesistöjen, pienvesien ja rannikkovesien tilaa.

Kärkihankkeet

Tiedepuiston kärkihanketta edistetään maankäytön hankkeilla, asemakaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmilla.

Keskustan kehittämisen kärkihanketta edistetään maankäytön hankkeilla, asemakaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmilla.

Yhteisöllisyyden kärkihankkeessa alueiden välistä eriarvoisuutta vähennetään mm. aktiivisella asunto- ja maapolitiikalla. Turun lähiöitä kehitetään viihtyisiä ja hyvää elämää tukevia alueita. Lähiöiden täydennysrakentamisella elävöitetään asuinalueita, turvataan kestävä palvelurakenne ja kavennetaan alueiden välistä eriarvoisuutta. Suunnitteleme ja toteutamme liikumiseen kannustavaa kaupunkiympäristöä.

Kulttuurin kärkihankkeessa painopiste kohdistuu Linnan- niemeen ja Kulttuurirantaan.

Kaupungin kärkihankkeiden lisäksi edistetään muita merkittäviä aluekehittämishankkeita mm. Linnakaupunki, Skanssi, Kaupunginpuutarha, Pihlajaniemi ja Pukkila.

Onnistuva ja jatkuvasti parempi Turku

Asukas- ja asiakaslähtöisyys on kantavana periaatteena kaikessa toiminnassa. Toimintaa kehitetään asukas- ja asiakaslähtöisesti asukaskyselyiden pohjalta. Tavoitteena on, että yritysten ja elinkeinoelämän edustajille tarjotaan palvelu ns. ensimmäisen luokun periaatteella. Toteutamme palvelulupauksia prosessien nopeuttamiseksi ja ennakoitavuuden parantamiseksi. Paremmalla asiakaspalvelulla tavoitellaan myös toiminnan tehostamista.

Tuottavuutta ja uudistumiskykyä kasvatetaan edistämällä innovaatioita. Suunnittelemalla toiminnan kehittämistä ja hankintoja laajalla yhteistyöllä luodaan samalla markkinoita ja kasvualustaa uusille ratkaisuille.

Huolehdimme, että maankäytön ja kiinteistökehityksen prosesseissa resurssit ovat riittävät ja lisäämme kumppanuusyhteistyötä prosessien nopeuttamiseksi kasvun luomisessa. Toimintaa tehostetaan nopeuttamalla tontti-tuotantoprosessia kaavoituksesta, kaupunki-infran rakentamiseen ja tontinluovutukseen. Tuottavuutta lisätään hankintamenettelyillä, kumppanuuksilla ja kilpailuttamisella. Ostopalveluja käytetään toiminnan tehostamiseksi. Tekemällä asioita yhdessä kumppanien kanssa ja rohkeasti kokeilemalla toiminta uudistuu.

Hankinnoissa huolehdimme, että pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.

Vakiinnutamme asukkaiden osallisuuden toimintamalleja.

Hyödynnämme digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia toiminnan kehittämisessä. Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaille ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdollisuuksia

käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnämme digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen kunnossapitoa ja opastuksia. Palvelujen digitalisoinnilla tehostetaan toimintoja ja parannetaan ajasta ja paikasta riippumattomia itsepalvelu- ja osallistumismahdollisuuksia.

Lisäämme yritysvaikutusten arviointeja päätöksenteon valmistelussa, kun asia koskettaa elinkeinoelämää.

Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä. Läpinäkyvällä tietoon perustuvalla johtamisella varmistetaan, että tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan kustannustehokkaasti. Tietojärjestelmiä kehitetään siten, että toiminnan tiedot saadaan yhdistettyä ajantasaiseen taloustietoon. Noudatamme kaupungin kehittämismallia kaikessa kehittämisessä. Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät työtavat.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö on kaupungin keskeinen voimavara. Hyvinvoiva henkilöstö jaksaa auttaa ja kehittää maa työtään. Panostamme henkilöstömme työhyvinvointiin sekä koulutukseen ja osaamisen ennakointiin.

Laadukkaat tukipalvelut tulee olla mitoitettu oikealle tasolle siten, että päivittäinen työskentely on sujuvaa.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Jatkamme vuonna 2007 Helsingin kaupungin kanssa perustettua kansainvälistä Itämerihaastetta, jonka tavoite on sitouttaa kaupunkia, kuntia, yrityksiä, yhdistyksiä ja muita organisaatioita vapaaehtoisin Itämeren suojelutoimenpiteisiin. Vuoden 2023 lopulla hyväksytään neljäs toimenpideohjelma vuosille 2024–2028 ja toteutamme ohjelmassa päätetyt toimenpiteet läheisessä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle ratayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030	Tunnin junan edellyttämä KUTU-hanke on käynnissä. Rata-sillat ja muut sillat toteutuvat vuoden 2024 aikana. Myös ratapihan työt ovat käynnissä. Tunnin junan edellyttämän Vaalan eritasoristeyksen kaavan hyväksyminen.

Teema: Hiilineutraali Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Maankäytössä panostetaan hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikkumismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä. Rakentamista ohjataan kestäväälle kaupunkirakenteen vyöhykkeelle. Tavoitteena on, että tiivistyvä kestävä kasvun vyöhykkeelle sijoittuu asemakaavoitettavasta asuinrakennusoikeudesta vähintään 85 %. Tie- ja katuliikenteen osalta tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä ja lisätä kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuutta 66 %:n tasolle vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		parantavien infratoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus etenevät resurssien ja määrärahojen puitteissa. Sähköbussiliikenteen osuutta kasvatetaan koko ajan kilpailutusten painotusten kautta. Yli puolet kilometreistä ajetaan sähköllä. Joukkoliikenteen käyttö kasvaa mm. yrityspalvelujen tuotteistamisen myötä ja koska joukkoliikenteen käyttöä helpotetaan määrätietoisesti. Lippujen hinnat pidetään houkuttelevina. Kaupunkipyöräjärjestelmä vastaa pyörämäärältään ja kautensa pituudelta asukkaiden tarpeisiin. Toteutetaan sähkönlatauspisteiden yleissuunnitelmaa.
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	LUMOn keskeiset toimenpiteet vuonna 2024 ovat luonnonhoitotoimenpiteiden lisääminen Turun arvokkailla luontotyypeillä, uuselinympäristöjen luominen paikallisella lajistolla sekä LUMO-ohjelman internetsivujen perustaminen. Yhteensä toimenpiteitä on 33 kpl.
9	Perustetaan Mälikkälän-Kuninkojan alueelle uusi luonnonsuojelualue.	Mälikkälä-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamisesta on tehty päätös vuonna 2023.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistötilatarpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Kaavoitus- ja hankesuunnitteluprosessien limittäminen. Kaavoituksessa priorisoidaan koulu- ja päiväkotihankkeita. Karhunaukion yhtenäiskoulun, Linnakaupungin (Vaasanpuisto) ja Pansion monitoimitalon sekä Jäkärilän koulun (Arkeologinkatu) kaavojen hyväksyminen. Uudisrakennusten ja peruskorjausten rakennuttaminen tilaohjelman mukaisesti.
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikkumisen tarpeet.	Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan laajasti ikäihmisten liikkumisen tarpeet. Yhteistyössä liikuntapalveluiden ja kunnossapidon kanssa kehitetään leikkipaikkoja kaikenikäisten kohtaamispaikaksi. Skills garden -konseptin mukaista leikin ja liikunnan yhdistävää konseptia suunnitellaan kolmeen eri kohteeseen.
37	Liikunnan tulee olla osa lasten päivää myös kouluissa. Koulujen opetustilojen, pihojen ja koulumatkojen tulee innostaa luontaiseen liikkumiseen	Kestävän kaupunkiliikuttamisen suunnitelma (SUMP) valmistuu vuonna 2024. Kestävään liikkumiseen kannustavaa ympäristöä toteutetaan SUMP:in pohjalta ja kannustetaan näin luontaiseen liikkumiseen.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Rakennusvalvonnan sähköistä järjestelmää (ePermit) kehitetään edelleen yhdessä muiden Trimble-kuntien kanssa. Lisäksi rakennusvalvonnassa selvitetään mahdollisuutta chatin/botin käyttöönottoon asiakasneuvonnassa. Jatketaan tietomallien käyttöönoton valmistelua rakennusvalvonnassa.
45	Toiminnan kantavana periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jonka tuloksena turkulaisten ja Turussa toimivien tulee saada parempaa palvelua nopeammin.	Kaupunkiympäristön asiakaspalvelua kehitetään muuttuneiden tarpeiden pohjalta. Föli seuraa asiakastytyvääisyyttä ja on juuri toteuttanut kuluttajatutkimuksen, jonka tuloksia käytetään asukkaiden ja yritysten saaman palvelun parantamiseen. Kaavoituksessa ja rakennusvalvonnassa toimintaa kehitetään asiakastytyvääisyyskyselyiden perusteella. Kaupunkiympäristön kunnossapidossa toimintaa kehitetään palautteiden pohjalta.

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
51	Kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikennedyhteyksien varrelle, huomioidaan lähiluonnon ja viheralueiden merkitys ja tarkastellaan palveluverkkoa uudet asuinalueet huomioiden. Lisätään erityisesti houkuttelevilla alueilla olevien pientalo- ja kerrostalotonttien tarjontaa ja laaditaan koko kaupungin kattava täydennysrakennusselvitys.	Otetaan raitiotiehanke huomioon kaikessa maankäytön ja palveluverkon kehittämisessä. Kasvatetaan kaava- ja tonttivarantoa. Kaavoituksen tavoitteet kerrosalan lisäykselle vuonna 2024 ovat asuinpientalojen osalta 40 000 kem ² , kerrostalojen osalta 135 000 kem ² ja työpaikkatonttien osalta 64 000 kem ² . Pientalokaavoituksen lisäämisellä tavoitellaan seudullisen asunto- ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti kolmen vuoden varantoa tulevana vuosina. Pientalotonttien tarjontaa parannetaan aktiivisesti

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		täydennysrakentamisselvityksen mukaisilla toimenpiteillä ja lisäksi erillisillä kaavahankkeilla erityisesti Hirvensalossa, Skanssissa, Yli-Maariassa ja Jäkärlässä.
52	Huolehditaan, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.	Keskustan liikennesuunnitelma valmistellaan päätöksentekoon. Runkolinjasto alkaa 1.7.2025. Sekä liikennöinnin että asiakasinformaation kehittäminen tähtää runkolinjaston hyvään käyttöönottoon. Fölin CRM:ää kehitetään. Palvelukartan liikkumisenäkymää kehitetään edelleen. Matkaketjuihin tullaan tekemään myös yrityskokeiluja osana Scale-up-hanketta. Pyritään myös toteuttamaan liityntäpysäköintikokeilu. Toteutetaan liikkumisen ohjauksen keinoin tuuppauksia ja tapahtumien liikkumisenohjauksikokeiluja osana Scale-up-hanketta. Lisätään skuuttien pysäköintipaikkoja ja huolehditaan, että föllärit vastaavat kysyntään keskustan alueella erinomaisesti.
53	Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.	Toteutetaan kaupungin hyväksytyin liikenneturvallisuussuunnitelman mukaista toimenpideohjelmaa sekä keskustan liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Toteutamme energiatehokkaita ja turvallisesti käytettäviä toimitiloja ja yleisiä alueita esimerkiksi valaistuksen, esteettömyyden ja osallistamisen keinoin. Koulujen ja päiväkotien ja koululaisreittien kunnossapitoa on hoitoluokituksessa priorisoitu korkealle tasolle. Muodostetaan sähköpotkulautojen ohjeistuksen päivityspaketti talvikauden aikana seuraavan sesongin alkua varten yhteistyössä operaattoreiden kanssa. Sähköpotkulautojen turvallisuustilannetta parannetaan siten, että potkulautojen merkittävät pysäköintipaikkoja lisätään edelleen, rekrytoidaan jälleen pysäköintipartio kesäksi, ja päivitetään sähköpotkulautojen sääntöjä. Valtion ja muiden kaupunkien kanssa jatketaan yhteistyötä ja pyritään saamaan mikroliikkumisen asioissa toimivaltaa kaupungeille.
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Edistetään kaupunginhallituksen helmikuussa 2023 hyväksymiä kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteitä. Kaavoitusaloitteet käsitellään 3 kk:n kuluessa aloitteen saapumisesta. Merkittävien asemakaavojen mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on enintään 24 kk ja aloitteen jättämisestä kaavan käynnistymiseen kuluva odotusaikaa lyhennetään kohti 2 vuotta. Vaikutuksiltaan vähäinen asemakaava käynnistetään 6 kk kuluessa myönteisestä esiselvityspäätöksestä. Vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavojen läpimenoajan mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on jatkossa enintään 36 kk (XL) ja 24 kk (L), vaikutuksiltaan ei-merkittävien (M) enintään 18 kk ja vaikutuksiltaan vähäisten (S) asemakaavojen enintään 12 kk. Kaavahankkeista vähintään 40 %:ia valmistellaan kumppanuus/konsulttityönä. Valmistaudutaan vuonna 2025 voimaan tulevaan rakentamislakiin uudistamalla kaupungin sisäistä säännöstöä sekä rakennusjärjestystä. Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaikatavoite vuodelle 2024 on 30 vrk.
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Yleiskaavan päivittäminen Länsi-Turun alueelle käynnistetään visiotyön pohjalta.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregaatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Asunto- ja maapolitiisten periaatteiden mukaan huolehditaan vähintään kahden makuuhuoneiden asuntojen määrän toteutumisesta uusien rakennushankkeiden yhteydessä. Uusissa asemakaavoissa edellytetään vähintään 20 %:ia ARA:n korkotuettua tuotantoa. Lisäksi pyritään vähentämään kaupungin toimenpitein tuetun vuokra-asumisen osuutta alueilla, joilla määrä ylittää 15 %:ia koko suuralueen asuntokannasta. Konserniyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) osoitetaan rakennusoikeutta vuosittain n. 30 000 k-m2.
57	Toteutamme muutosta kulkutapajakaumaan toteuttamalla pyöräteitä, lisäämällä kävelyn houkuttelevuutta ja aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen.	Toteutetaan bussien runkolinjaston vaatimat pysäkkijärjestelyt ennen sen käyttöönottoa 1.7.2025. Suunnittelemme ja toteutamme investointiohjelman mukaiset kävelyn ja oleilun

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		alueet sekä pyörätiet. Parannamme pyöräilyolosuhteita kunnossapidon keinoin.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2024 hyväksytään Kupittaan kärjen asemakaava ja allianssihankeeseen liittyvät infran ja Taito-kampuksen hankesuunnitelmat. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita. Fölin kehälinja on tärkeä osa Kupittaan kärkihankkeen onnistumista. Kehälinjaa valmistellaan vuonna 2024 ja se aloittaa 1.7.2025.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Keskustan kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Keskustan kehittämisen toimenpiteitä toteutetaan myös kiinteistökehitys-, kaavoitus ja investointiohjelmien mukaan. Fuugan rakennustyöt ovat käynnissä. Ferry Terminalin ja Linnanniemen hankkeiden edistäminen sekä uuden satamaraiteen suunnittelun käynnistäminen, mikäli raide saadaan MAL-hankkeeksi. Kauppahallin korttelin ja Aninkaisten konserttitalon asemakaavojen hyväksyminen. Matkakeskuksen ja Eerikinkatu 32–34 korttelin kehittämiskilpailut. Itäisen Rantakadun rantamuurien ja Aurajoen rantaväylän (Agricolankatu-Tehtaankatu) rakentaminen käynnistyy. Pyöräilyn laatuikäytävien toteuttaminen jatkuu.
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaatoin vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Asuinalueiden tasapainoista kehittämistä toteutetaan asunto- ja maapolitiikan periaatteiden sekä kaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmien mukaisesti. Mm. Heppokullan ja Runosmäen täydennysrakentamiseen tähtäävä kaavoitus käynnistyy, Skanssin ja Koroisten alueiden kaavoitus etenee sekä Kuralassa, Luolavuoressa, Petreliuksessa ja Uittamalla valmisteilla olevien kaavojen hyväksyminen. Karhunaukion yhteiskoulun ja Pansio-Pernon monitoimitalon sekä raitiotien edellyttämien kaavojen hyväksyminen Varissuon linjalla. Kesällä 2025 käynnistyvän runkolinjastouudistuksen edellyttämien pysäkkien rakentaminen. Asukasviihtyvyyttä parannetaan investointiohjelman mukaisesti. Kaupunkiympäristön kunnossapito toteuttaa osallisuuden keinoin erilaisia yhteisöllisyyttä parantavia toimia.
71	Kulttuurin kärkihanke. Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuuria ja taidetta tuodaan kaupunkitilaan, myös lähiöihin. Toteutetaan, kehitetään ja juurrutetaan Kulttuurin välitilat -toimintamallia. Runosmäessä toteutetaan Turun ensimmäinen purkutaideprojekti. Linnanniemen, Turun ensimmäisen taidekaupunginosan, kehittämiskonseptia ja taideohjelmaa. Toteutetaan kulttuurirannan konseptointityö ja viedään päätöksentekoon. Itäisen Rantakadun taide-elementtien toteutussuunnittelu käynnistetään.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentotaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Satamaterminaalihankkeeseen liittyvät katusuunnitelmat valmistuvat. Satamaraiteen toteuttamisen edistäminen yhteistyössä valtion kanssa. Edistetään tunnin junan toteuttamista tarvittavin maankäytön toimenpitein. Saatetaan KUTU-hanke loppuun. Raitiotien suunnittelua edistetään.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
78	Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikennematkaisuudesta.	Raitiotien edellyttämien asemakaavanmuutoksien edistäminen. Hankeyhtiö edistää hyväksytyjen yleissuunnitelmien pohjalta toteutussuunnitelmia erikseen päätettävän hankintamallin pohjalta.
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Prodigialin vaihe 1 on valmistunut ja osallistutaan hankkeen toiseen vaiheeseen. IHKU-projekti kehittyy edelleen ja

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		kaupunkirakentaminen on edelleen mukana projektin kehitystyössä.
80	Rakennamme uuden konserttitalon aikataulussa, joka mahdollistaa orkesterin siirtymisen suoraan uusiin tiloihin, tavoitteena vuosi 2025.	Hanke on siirtynyt toteutusvaiheeseen. Fuugan rakennustyöt ovat käynnissä.
81	Toteutamme Kupittaa kansihankkeen mahdollistamaan tiedepuiston kärkihanketta ja luomaan uuden yhdistetyn Kupittaa-Itäharjun kaupunginosan vahvan joukkoliikenteen- ja työpaikkakeskittymän äärelle. Toteutamme TAITO-kampuksen.	Vuonna 2024 hyväksytään Kupittaa kärjen asemakaava ja allianssihankeeseen liittyvät infran ja Taito-kampuksen hankesuunnitelmat. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita.
82	Turku tavoittelee tulopohjan vahvistamiseksi merkittävää lisärakentamista.	Kaupungin käytöstä poistuvia rakennuksia ja maa-alueita kehitetään erilaisilla kiinteistönkehityshankkeilla erillisen kiinteistökehitysohjelman mukaisesti. Vuonna 2024 maanmyynnistä tavoitellaan tuloja 17,0 milj. euroa ja myyntivoittoa 15,5 milj. euroa. Yksityisen omistamia maita kehitetään kaavoituksen kautta. Vuonna 2023 maankäyttösopimusten tulotavoite on 5,0 milj. euroa.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kaupunkiympäristölautakunta

Käyttötalouden osasto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Käyttötalouden osasto toimintakate			
Toimintatulot	43 492	43 593	46 129
Valmistus omaan käyttöön	1 177	1 610	1 610
Toimintamenot	57 239	64 635	68 441
TOIMINTAKATE	-12 571	-19 433	-20 702
Muutos-%		54,6 %	6,5 %

Investointiosasto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointiosasto brutto			
Investointimenot	135	400	1 028
Rahoitusosuudet			228
Luovutustulot	16		
NETTO	-119	-400	-800
Muutos-%		236,2 %	100,0 %

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Käyttötalouden osasto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Käyttötalouden osasto toimintakate			
Toimintatulot	260	384	435
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	277	384	435
TOIMINTAKATE	-16	0	0
Muutos-%		-100,0 %	-169,6 %

Rakennus- ja lupalautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	87	114	109
TOIMINTAKATE	-87	-114	-109
Muutos-%		-31,0 %	-4,1 %

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	40 614	36 581	39 363
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	58 828	62 705	66 674
TOIMINTAKATE	-18 215	-26 125	-27 311
Muutos-%		43,4 %	4,5 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	447	500	700
Rahoitusosuudet		177	250
Luovutustulot		0	0
NETTO	-447	-323	-450
Muutos-%		-27,7 %	39,5 %

Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602, 16020 ja Kh/Infraomaisuus 1604, 16040, 16041, 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Pysyvien vastaavien luovutustuloista saatavat myyntivoitot (Kh/maaomaisuus)	18 000	17 500	13 500	10 500	9 000
Maankäytösopimuskorvaukset (Kh/maaomaisuus)	7 000	15 000	10 000	20 000	9 000
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/maaomaisuus)	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/Infraomaisuus) *sis. Teräskatu-Sammonkatu-Voimakatu (2,7 M€ pakollinen varaus)	3 000*	300	300	300	300
Ruoppausmassojen vastaanottomaksut (Kh/infraomaisuus)	1 200	430	0	0	0
Ruoppausmassojen vastaanottomaksuja vastaavat kulut (Kh/infraomaisuus)	600	50	50	50	50

Infrainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Infraomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Strategiset kärkihankkeet, kh	52 687	90 070	107 630	78 780	62 980
Kiinteistökehitys, kh	40 997	43 267	33 005	30 870	18 000
Toimintoja tukevat, kh	2 252	2 750	4 550	1 350	1 350
Korjausvelkaa alentavat, kh	13 520	13 765	12 215	13 115	13 215
Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh	1 530	3 700	4 650	1 150	1 150
Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh	5 915	4 560	5 760	3 560	5 360
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	250	250	250	250	250
Yhteensä	117 151	158 362	168 060	129 075	102 305

Tilainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Tilaomaisuus 1603), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Nimetyt investointihankkeet > 1 M€, kh	60 308	67 974	116 494	214 868	194 300
Energiatehokkuusinvestoinnit, kh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Pienet hankkeet < 1 M€, kh	9 000	11 200	11 200	11 200	11 200
Yhteensä	70 308	80 174	128 694	227 068	206 500

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Maaomaisuus, kh	3 500	3 500	3 500	3 500	6 400

Pysyvien vastaavien luovutustulot (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026	Talous-suunnitelma 2027
Maanmyyntitulot, kh	22 000	19 200	15 000	12 000	10 000

KONSERNIYHTEISÖT

Arkea Oy

Toimitusjohtaja: Pirjo Kankaanranta

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Tässä tuloskortissa on yhdistettynä koko Arkea-konsernin tunnusluvut. Konserniin kuuluu Arkea Oy ja PASSAA palvelut Oy. PASSAA Palvelut Oy:llä ei ole ollut liiketoimintaa vuoden 2019 jälkeen.

Yhtiöiden toimialana on ruoka-, siivous- ja kiinteistön, turvallisuus- ja kunnossapitopalveluiden tuottaminen, sekä näiden palveluiden toteuttamiseen liittyvä suunnittelu ja konsultointi; ruokatuotteiden valmistus, varastointi, välittäminen ja kuljettaminen; kiinteistöjen siivous, hoito, huolto, valvonta, vartiointi ja turvallisuuspalvelut sekä kiinteistöihin liittyvien laitteiden ja järjestelmien asentaminen, huolto ja korjaus. Yhtiö voi myös ostaa, myydä ja omistaa kiinteistöjä sekä osakkeita ja muita arvopapereita.

Toimintaympäristön muutostekijät

Yhtiön toimintaympäristössä on tapahtunut poikkeuksellisen paljon muutoksia. Henkilöstökustannuksia rasittavat todennäköisesti myös tulevana vuonna

työehtosopimuksen palkkatkaisu, sairauspoissaoloista ja työkyvyttömyydestä johtuvat kustannukset sekä sijaisten ja vuokratyövoiman heikko saatavuus. Vuonna 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on nostanut elintarvikkeiden, kuljetusten, polttoaineiden ja muiden tarvikkeiden kustannuksia sekä toimitilakustannuksia merkittävästi ja kustannusten nousu vaikuttaa vielä tulevinakin vuosina yhtiön kannattavuuteen.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiö on aloittanut vuonna 2022 suunnitelmalliset toimenpiteet kannattavuuden parantamiseksi ja toimenpiteitä on jatkettu vuonna 2023. Toimenpiteitä jatketaan edelleen vuosina 2024–2027.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 tulos tulee olemaan tappiollinen em. seikoista johtuen, mutta tavoitteena on kääntää yhtiön toiminta kannattavaksi viimeistään vuoden 2025 aikana.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Kaupungin määräaikaisten puitesopimusten tilauskannan ulkopuolinen liikevaihto kasvaa ja yhtiön sisäisen toiminnan tuottavuus paranee

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa	48 037	33 776	26 905	26 757	26 618	26 389
Liikevoitto, 1 000 euroa	-568	-719	-262	9	144	190

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Menestyminen kilpailutuksissa ja uutta kauppaa harkiten. Jo aloitettujen toimenpiteiden jatkaminen kannattavuuden parantamiseksi.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Polttomoottorikäyttöisten autojen kilometrien määrä vähenee			verrattuna edelliseen vuoteen	verrattuna edelliseen vuoteen	verrattuna edelliseen vuoteen	verrattuna edelliseen vuoteen

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Kun uusia autoja hankitaan, ne ovat hybridautoja tai käyttövoimana on muu kuin bensiini tai diesel.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Polttomoottorikäyttöisten autojen kilometrien määrä vähenee						
Hiilijalanjäljen pienentäminen. Toteutetaan konsernin tavoitteita tukevaa päästövähennys-suunnitelmaa.		Laskentamallien käyttäminen ja mittarien asettaminen	Asetettujen tavoitteiden toteuttaminen suunnitelman mukaisesti	Asetettujen tavoitteiden toteuttaminen suunnitelman mukaisesti	Asetettujen tavoitteiden toteuttaminen suunnitelman mukaisesti	Asetettujen tavoitteiden toteuttaminen suunnitelman mukaisesti

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiössä on otettu käyttöön Ekokompassi vuonna 2023, jossa on asetettu ympäristöön ja vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet ja mittarit ja joiden toteutumista seurataan tulevina vuosina.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Blue Industry Park Oy

Toimitusjohtaja: Tero Lahti

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Blue Industry Park Oy:llä on kehitysvastuu johtavan meriteollisuuden ja valmistavan teollisuuden tuotanto- ja innovaatiokeskittymän muodostamisesta Turun telakan läheisyyteen. Meriteollisuuden laaja-alaisen kiinteistökonseptin luomisen lisäksi yhtiön tehtävänä on muodostaa synergiaetuja yrityksille mahdollistamalla niille verkostomuotoisia tukipalveluita ja optimoimalla alueen fyysisiä rakenteita.

Konseptina Blue Industry Park on monimuotoinen kasvuyhteisö, jonka skaalautuvat tilat ja jaetut resurssit vastaavat teollisuuden kasvutarpeisiin ja vähentävät yritysten toissijaisia investointitarpeita siten, että alueella on mahdollista harjoittaa liiketoimintaa kilpailukykyisesti pitkällä aikajänteellä.

Operatiivinen Blue Industry Park Oy aloitti strategisena yhtiönä keväällä 2022. Yhtiö hallitsee BIP-konseptia kokonaisuutena kehittämällä, vuokraamalla ja myymällä alueen tontteja konseptiin soveltuville yrityksille. Yhtiö voi toteuttaa konseptia palvelevia investointi- ja kehityshankkeita. Tarkoitusta varten Blue Industry Park Oy:lle voidaan muodostaa kumppanuuksia sekä tytär-, osakkuus- ja vähemmistöosakkuusyhtiöitä talouden ja riskienhallinnan kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Kaupunki ei edellytä yhtiöltä vuosittaista osinkotuloutusta, mutta varmistaa pitkällä aikajänteellä tuoton sijoittamalleen pääomalle. Yhtiö vastaa alueensa edistyksestään energia- ja jätehuoltoratkaisujen toteutumisesta kaupungin kiertotalous- ja hiilineutraalisuustavoitteiden mukaisesti. Yhtiö toimii kilpailuilla kiinteistömarkkinoilla, eikä ole julkinen hankintayksikkö.

Toimintaympäristön muutostekijät

Yleinen korkea inflaatio sekä korkomarkkinoiden ennakoimattomuus aiheuttaa päätöksenteossa hitautta. Yleinen rakennusteollisuuden suhdanne toimii osittain myös

positiivisena tekijänä, kun rakennusliikkeet hakevat muita toimitilahankkeita asuntorakentamisen vaihtoehdoksi.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiön portfoliohallinnan kehittäminen ja seurantamittareiden luominen on käynnissä. Ilmastopimuksen suhteen yhtiö päivittää sopimus pohjia niin vuokrauksen kuin luovutuksen suhteen.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuodelle 2024 latautuu odotuksia korkomarkkinan sekä yleisen hintatason suhteen. Isoja hankkeita on viety eteenpäin yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa mutta päätökset toteutuksen aloittamisesta on ottanut enemmän aikaa kuin odotuksissa niin yhtiöllä kuin kumppaneilla. Uskomme, että alkuvuonna 2024 näkymät ovat paremmat ja hankkeet ovat paremmassa asemoinnissa aloitusten suhteen. Vuoden 2023 lopulla käyttöönotettava ensimmäinen kiinteistö tuo uskottavuutta alueelle ja sen vetovoimalle. Tähän hankkeeseen on jo löytänyt tiensä useat Meyerin alihankkijat sekä uusia alueen kehittymistä tukevia palvelutuottajia. Syksyn/alkutalven aikana selvinnee tarkempi aikataulu laajemman hankekokonaisuuden suhteen. Mikäli hankkeet saadaan suunnitellusti liikkeelle alueella alkaa varsin laajamittaisesti rakentaminen ensi vuoden aikana. Arvio toteutuksen laajuudesta ~ 30 000m². Yhtiö aloittaa nyt loppuvuonna / alkuvuonna uusien omienmaa-alueiden valmistelut ja uusia alueita on tulossa käytettäväksi 2024–2026 aikana molemmat tontit kallioperusteisia. Yhtiö on aloittanut alkukesällä omakehittäisiä hankkeita ja niiden suhteen suunnittelu etenee erittäin hyvin ja ne täydentävät hankkokokonaisuutta hyvin.

Yhteydenotot on ollut positiivisessa nousussa ja uskomme sen johtuvan meriteollisuuden hyvistä näkymistä.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Rakennettavissa olevien tonttien saatavuus Merilinja sekä Yard Park kaava-alueilla

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Valmiit tontit Merilinja (max. 11)	8	8	9	9	10	11
Valmiit tontit Yard Park (max. 6)	4	6	6	6	6	6

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Mahdollisuuksien mukaan aloitamme tonttien valmistelut kuten tasoon louhinnat sekä tarvittavat tasaukset sekä mahdollisen puuston poistot. Yard Park on valmis 4/6 (66 %) Merilinja 8/11 (73 %)

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisunsa ja/tai b) työmaansa hiilineutraaleiksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Päästötön työmaa	0	2	3	2	2	2

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Tavoitteet viety osaksi vuokra- ja myyntisopimuksia maa-alueiden osalta. Palveluiden ja toimitilojen osalta viitataan LEED ja BREEAM sertifiointeihin sekä alueelliseen hiilineutraaliustavoitteeseen.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Forum Marinum -säätiö

Toimitusjohtaja: Ulla Teräs

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Merikeskus Forum Marinum on merenkulun valtakunnallinen vastuumuseo, merivoimien museo sekä merihenkilöiden vierailu-, kokous- ja tapahtumapaikka. Vastuumuseona Forum Marinum on erikoisalansa toiminnan kehittäjä ja tekee kansallisesti ja kansainvälisesti yhteistyötä korkeakoulujen, museoiden sekä useiden yksityisten ja julkisten tahojen kanssa. Säätiön toiminta on yleishyödyllistä ja sisältää merkittäviä museokokoelmiin, museoaluksiin, kiinteistöihin ja jokisataman merellisen ympäristön hoitamiseen liittyviä vastuita.

Toimintaympäristön muutostekijät

Keskeisimpiä muutostekijöitä on Linnanniemen merellisen kulttuuri- ja taidekaupunginosan muovautuminen ja siihen liittyvät kaupungin strategiset tavoitteet. Merikeskuksen omien toimintojen uudelleen tarkastelulla kohtauspaikkana ja merellisenä kaupunkitilana on kiire, sillä alueen suunnittelu etenee vauhdilla. Tiivistyvä yhteistyö museo- ja kulttuuritoimijoiden kanssa on mahdollisuus nostaa alueen vetovoima kansainväliselle tasolle. Maailman hienoimman saariston pääkaupungin merimuseolla on vahvistuva tehtävä vetovoiman kasvattajana myös kansainvälisen matkailun näkökulmasta.

Ekologisen jälleenrakennuksen haaste koskee sekä sisältöjä että organisaation omia toimintatapoja. Itämeritoimijoiden joukko on moninainen ja avaa paljon uusia verkostoitumismahdollisuuksia. Yhteen tuojan ja keskustelun herättäjän rooli voi kehittyä Forum Marinumille luontevaksi tavaksi kasvattaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta, jota siltä myös valtakunnallisena vastuumuseona odotetaan. Säätiö omistaa ja hoitaa osana tehtävänsä huomattavaa määrää kiinteistöjä, museoaluksia ja kokoelmia, joiden kestävä ja energiatehokas ylläpito on haaste.

Käyntikohteena Forum Marinumin suosio on ollut nousussa ja se on heti Turun linnan jälkeen alueen suosituin museokohde. Pandemiaa edeltänyt taso kävijämäärissä ja palvelutuloissa on saavutettu ja ylitettykin. Aineettoman kulttuurin kulutus ja museoiden suosion nousu näyttäisi sekä Suomessa että kansainvälisesti jatkuvan. Vahvistuva rooli kaupunkitapahtumien koordinoijana ja alustana on mahdollisuus lisätä sekä vaikuttavuutta että liiketoimintaa.

Viime vuosien yllättävät kriisit ja kustannusten nousu ovat jättäneet pysyvät jäljet säätiön talouteen, josta kiinteät kulut muodostavat suurimman osan. Sopeuttaminen on kutistanut toimintaresursseja ja kerryttänyt kehittämis- ja korjausvelkaa. Julkisen talouden heikkeneminen

entisestään voi hidastaa Forum Marinumin uudistumista kohti vuotta 2030.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Uuden strategiansa 2023-27 mukaisesti Forum Marinum on meren puolella. Sen tehtävänä on näyttää, mikä meressä on parasta ja ihmeellistä. Toteuttaakseen tarkoitustaan Forum Marinum toimii merellisenä muistina ja verkottuneena asiantuntijana, joka tarjoaa ihmisille koskettavia kokemuksia merestä. Kolme kehitysaluetta ovat: 1) Yhdessä meren puolella 2) Kansainvälisen tason merimuseo, 3) Merellinen kaupunkitila ja kohtaamispaikka.

Läpileikkaavana kehittämistoimenpiteenä voi pitää vuonna 2023 tehtävää kokonaiskonseptointia, joka luo pohjan toimintojen, tilojen ja palvelujen uudistumiselle. Merikeskus on syntyessään ollut innovaatio ja samaan rohkeuden ja kunnianhimon tasoon kannattaa jatkossakin tähdätä.

1. Yhdessä meren puolella: Tavoitteena on kestävyys ja ekologisuus ja sen näyttäminen kaikessa toiminnassa. Merikeskus tarjoaa palveluiden käyttäjille ja kumppaneille mahdollisuuden vaikuttaa positiivisesti tulevaan suuntaan mahdollistamalla kohtaukset ja pienetkin teot yhteisen meren puolesta.

Toimenpiteinä meritoimijoiden verkoston vahvistaminen ja laajentaminen, kumppanuuspäällikön tehtävänkuvan vakiinnuttaminen ja sen myötä uudet kumppanuudet, valtakunnallisen roolin etsiminen merilukutaidon edistäjänä. Omassa toiminnassa ilmastotavoitteisiin vastaaminen; Ekokompassi-sertifointi sekä energiatehokkuusinvestoinnit 2023-24, jotka vastaavat myös kiinteistöjen korjaustarpeisiin.

2. Kansainvälisen tason merimuseo: Ytimeissä ovat turkulaiset merimuseokokoelmat ja maailmanluokan museoalukset. Forum Marinum vaalii turkulaista merellistä identiteettiä.

Toimenpiteinä museolaivojen, erityisesti Suomen Joutsenen ja Sigynin tuominen museotoiminnan keskiöön ja osaksi Linnanniemen tulevaisuutta. Sigynin vaihtoehtojen selvitys on avain myös Forum Marinumin kokonaiskonseptin ja lähestyvien tilahankkeiden suunnittelulle. Yleishyödyllisen museotoiminnan perusrahoituksen tason nostaminen kestäväälle pohjalle. Kaupungin omistaman Suomen Joutsenen laaja peruskunnostus 2024-28. Kokoelmien pitkäaikaissäilytyksen ratkaisut etsittävä säätiön pudottua pois Museokeskuksen hankkeesta.

3. **Kohtaamispaikka ja merellinen kaupunkitila:** Kehitämme Forum Marinumin kokonaisuuden hahmotettavuutta ja alueen yhtenäisyyttä osana kehittyvää Linnanien kaupunginosaa.

Toimenpiteinä vuoden 2024 alussa valmistuvalle kokonaiskonseptille pohjautuvat tila- ja näyttelysisältöuudistukset, joiden hankkeistus alkaa 2024. Tavoitteena saavutettavat, energiatehokkaat ja muuntojoustavat puitteet palveluille ja ympärivuotisille elämyksille. Ulkoalueita kehitetään viihtyisänä ja kutsuvana kaupunkitilana. Tapahutumatoimintaan kehitetään taloudellisesti kestävä toimintamallit kumppanuuksia hyödyntäen. Selkeytetään brändi-identiteettiä.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuonna 2024 tavoitteena on nollatulos kolmen alijäämäisen toimintavuoden jälkeen. Tähän pääseminen edellyttää kuitenkin omissa tuotoissa onnistumista ja julkisten tukien tason säilyttämistä vähintään ennallaan.

Ennätysmäiset kävijävuodet 2022 ja 2023 sekä palautunut kokoustoiminta ovat kasvattaneet säätion

pääsylippu- ja palvelutuottoja ja myös hankerahoituksen saamisessa on onnistuttu kohtalaisesti. Yhdessä tiukan kulukurin ja sopeuttamistoimien kanssa säätion heikenevää talouskehitystä on hidastettu. Omia myyntituottoja on mahdollista hiukan kasvattaa uusien kumppanuuksien ja hyvän ohjelmistosuunnittelun avulla, mutta koko liiketoiminnallisen potentiaalin lunastaminen edellyttää investointeja uudet ansaintamallit mahdollistaviin tiloihin ja uusiin sisältöihin.

Loppuvuonna 2023 tehtävät päätökset OKM:n valtionosuuksista ja Forum Marinumin valtakunnallisten tehtävien resurssoinnista vuosille 2024-27 selkeyttävät tulevien vuosien talouden suunnittelua. Indeksileikkauksia ei toistaiseksi ole tiedossa. Turun kaupungin toiminta-avustusten suhteellinen osuus säätion rahoituksesta on viime vuosina edelleen pienentynyt avustuksen pysyttyä samansuuruisena vuosia. Nykyinen yhteistyösopimus kaupungin kanssa päättyy 2024.

Säätio toivoo neuvotteluja uudesta yhteistyösopimuskaudesta käynnistettäväksi heti vuoden 2024 alussa, jolloin on mahdollisuus tarkastella yhteisiä tavoitteita, resursseja sekä toiminnan mittakaavaa pitkällä tähtäimellä.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Säätion suosio ja houkuttelevuus paikallisena ja valtakunnallisena matkailukohteena

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Alueen kävijämäärä/vuosi, henkilöä	212 000	200 000	230 000	230 000	240 000	245 000
Oman tuoton osuus kaikista tuotoista, %	39	36	39	39	40	40
Pääsylipputulot, 1 000 euroa	365	350	400	400	410	420
Yhteistoimintasopimus Turun kaupungin kanssa, 1 000 euroa (Kh 22.11.2021 § 524)	589	589	589	uusi sopimus	uusi sopimus	uusi sopimus

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Uuden kokonaiskonseptin avulla vuonna 2024 suunnitellaan ja hankkeistetaan Merikeskuksen uudistumisen polku osana kehittyvää Linnaniemeä. Oman säätionsä kautta hallinnoidun museoalus Sigynin tulevaisuuden ratkaisulla on suuri vaikutus myös Forum Marinumin kehittämissuuntiin. Vuoden 2024 kunnianhimoinen kävijämäärä- ja pääsylipputulotavoite perustuvat The Tall Ships Races -tapahtumaan. Purjelaivateeman ympärille rakennetaan ohjelmistoa koko vuodelle. Vaihtuvana sisältönä ja ohjelmiston sydämenä toimii 2024 Kruununmakasiiniin tuleva lapsille ja perheille suunnattu näyttely, joka laajentaa tarjontaa kohderyhmälle ja tukee uuden kokonaiskonseptin käyttöönottoa. Uudistetut kumppanisäällöt yrityksille julistetaan keväällä 2024.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Kehitetään toimintaa systemaattisesti kohti hiilineutraalia yhdessä muiden museoiden ja matkailutoimialan kanssa		Ilmastolu-paushanke: uudet toimintatavat ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi	Ympäristöjärjestelmän käyttöönotto alkaa	Ympäristöjärjestelmän tai ympäristösertifikaatin käyttöönotto		

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Varsinais-Suomen museoiden ilmastolupaus -hankkeessa saadut kokemukset viedään Merikeskuksen arkeen ja viestitään myös julkisesti ja kumppaneille. Toimintavuoden 2024 aikana alkaa Ekokompassi-ohjelman käyttöönotto.

Säätiö allekirjoitti Turun ilmastokaupunkisopimuksen syksyllä 2023.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteut-taen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen ja säästöt käyttötaloudessa		Kruununmakasiinin lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmien uusiminen	Kaukokylmä ja aurinkopaneelit Kruununmakasiinin katolle	Energiatehokkuusinvestoinnit valmiit		

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Viedään päätökseen vuonna 2023 kaupungin investointituen turvin aloitetut investoinnit ja jatketaan suunnitelman toteuttamista ottamalla 2023 tilattu ja valmisteltu kaukojäähdytys käyttöön keväällä 2024. Lisäksi 2023 toteutuivat suunnitellusti Linnanpuomin aurinkovoimalan rakentaminen sekä lämmönvaihdinten uusiminen syksyllä 2023 (Suomen Joutsen, Kruununmakasiini ja ravintolasiipi). Mikäli toinen puoli (250 000) ehdotetusta investointituesta toteutuu, jatketaan 2024 Kruununmakasiinin aurinkovoimalan suunnittelulla ja toteutuksella hakien toteutukseen myös Business Finlandin tukea, joka saatiin myös Linnanpuomin voimalaan.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaarea Oy

Toimitusjohtaja: Miika Markkanen

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön toimialana on ruoka-, siivous- ja kiinteistön hoito- ja kunnossapitopalveluiden tuottaminen, sekä näiden palveluiden toteuttamiseen liittyvä suunnittelu ja konsultointi; ruokatuotteiden valmistus, varastoiminen, välittäminen ja kuljettaminen; kiinteistöjen siivous, hoito, huolto, valvonta, vartiointi ja turvallisuuspalvelut sekä kiinteistöihin liittyvien laitteiden ja järjestelmien asentaminen, huolto ja korjaus. Yhtiö voi myös ostaa, myydä ja omistaa kiinteistöjä sekä osakkeita ja muita arvopapereita. Yhtiön tarkoituksena on toimia omistajiensa sidosyksikkönä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) tarkoitettuina tavoin. Yhtiö toimii liiketaloudellisin periaattein.

Toimintaympäristön muutostekijät

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toiminnan vakiintuminen ja yhtenäistäminen saattaa vaikuttaa yhtiön toimintaympäristöön. Suomen hallituksen hankintalakiin ja sidosyksikkötoimintaan kaavailemat lainsäädännölliset muutokset luovat epävarmuustekijöitä yhtiön toimintaympäristöön.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiö jatkaa kehittämistyötä yhtenäistääkseen ja parantaakseen organisaation toimintoja. Toimintaa kehitetään muun muassa tuottavuus- ja hiilijalanjälki mittaristojen tulosten pohjalta sekä huomioiden lainsäädännön edellytykset (mm. CSRD - Kestävyysraportointidirektiivi). Yhtiön toiminta perustuu osakkaiden väliseen sopimukseen ja omistajapolitiikkaan.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yhtiön liiketoiminnan arvioidaan jatkuvan melko vakaana.

Yhtiö on liikkeenluovutuksilla saanut hoitaakseen vuoden 2023 alusta alkaen Turun kaupungin kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ruokapalvelut. Tämän seurauksena yhtiön toiminta on aiempiin vuosiin verraten merkittävästi laajentunut käsittäen koko Varsinais-Suomen alueen.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Kaupungin määräaikaisten puitesopimusten tilauskannan ulkopuolinen liikevaihto kasvaa ja yhtiön sisäisen toiminnan tuottavuus paranee

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiö saa uutta liikevaihtoa uusista asiakkaista, Liikevaihto, 1 000 euroa	37 014	32 798	63 424	63 695	64 612	65 569
Liikevoitto on maltillinen. Liikevoitto, 1 000 euroa	948	507	1 578	1 597	1 617	1 638

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Kaarean palveluja markkinoidaan aktiivisesti yhtiön nykyisille omistajille sekä ympäristökuntiin. Uudenkaupungin kaupungin sopimus koulujen ja varhaiskasvatuksen ruokapalveluista on voimassa Uudenkaupungin Wintteri-hankkeen rakennusajan ulottuen toukokuulle 2025. Yhtiön tavoitteena on palvella omistaja-asiakkaitaan kustannustehokkaasti ja tuottaa lisäarvoa.

Tunnusluvut

Kaupungin ostaman kouluruokailun hinnoittelu ja vertailu muihin suuriin kaupunkeihin.

Laskennallinen ruokailun hinta euroa/oppilas/päivä.	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Espoon kaupunki	1,87					
Helsingin kaupunki	2,41					
Oulun kaupunki	2,01					
Tampereen kaupunki	2,88					
Turun kaupunki	2,47					
Vantaan kaupunki	1,78					

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiön liikkumisratkaisuja kehitetään hiilineutraalimmiksi		Liikkumisratkaisuille laaditaan arviointi ja toimenpidesuunnitelma hiilineutraaliuden saavuttamiseksi	Liikkumisratkaisuille laaditun toimenpidesuunnitelman toteutus	Liikkumisratkaisut kehitetty hiilineutraaleiksi	Liikkumisratkaisut kehitetty hiilineutraaleiksi	Liikkumisratkaisut kehitetty hiilineutraaleiksi
Yhtiö käyttää uusiutuvaa, vähähiilistä ja biopohjaista polttoaineita		Jatketaan käyttöä	Jatketaan käyttöä	Jatketaan käyttöä	Jatketaan käyttöä	Jatketaan käyttöä
Sähköisten ajoneuvojen osuus kaikista ajoneuvoista						

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö uusii autokantaa tulevana vuosina hiilineutraaleilla vaihtoehdoilla, mikäli niitä on saatavissa. Polttomoottorikäyttöisissä autoissa käytetään uusiutuvaa, vähähiilistä ja biopohjaista polttoainetta. Henkilöstöä opastetaan ekologiseen liikkumiseen huomioiden mm. ajotavat ja tyhjäkäynnin välttäminen.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitysohjelmaan toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Veden kulutuksen vähentäminen		Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän vettä kuluttaviin ratkaisuihin
Ilmastonmuutoksen hillintä		Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin	Korvausinvestoinneilla päästään vähemmän energiaa kuluttaviin ratkaisuihin
Hiilijalanjäljen pienentäminen. Toteutetaan konsernin tavoitteita tukevaa päästövähennyssuunnitelmaa.		Kehitetään toimintaa toimialakohtaisten hiilijalanjälki	Kehitetään toimintaa toimialakohtaisten hiilijalanjälki	Kehitetään toimintaa toimialakohtaisten hiilijalanjälki	Kehitetään toimintaa toimialakohtaisten hiilijalanjälki	Kehitetään toimintaa toimialakohtaisten hiilijalanjälki

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
		mittariston pohjalta	mittariston pohjalta	mittariston pohjalta	mittariston pohjalta	mittariston pohjalta

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Korvausinvestointien kilpailuttamiskriteereissä huomioidaan ympäristönäkökohdat.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Kuntec Oy

Toimitusjohtaja: Harri Kaunisto

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön toimialana on maa- ja vesirakennustöiden, kadunrakentamistöiden, viherrakentamistöiden, metsänhoitotöiden, liikunta- ja leikkipaikkarakentamistöiden ja projektinjohtourakoinnin sekä näihin liittyvien kuljetus-, rakennus-, ylläpito- ja muiden töiden suorittaminen, suunnittelu ja konsultointi sekä toimialaan liittyvien tuotteiden valmistus ja myynti. Yhtiö voi lisäksi ostaa, myydä ja omistaa kiinteistöjä ja osakkeita sekä vuokrata kiinteistöjä ja huonetiloja.

Toimintaympäristön muutostekijät

Yhtiö toimii omistajanaan olevien, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaisten hankintayksiköiden sidosyksikkönä sekä vesija energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisten hankintayksiköiden sidosyhtyksenä. Yhtiö harjoittaa toimintaansa ensisijaisesti sen omistavien hankintayksiköiden kanssa tuottaen niille edellä 2 §:ssä tarkoitettuja palveluja. Yhtiö voi tarjota palveluja muille kuin omistajinaan oleville hankintayksiköille vain siinä määrin kuin voimassa oleva hankintalainsäädäntö sen mahdollistaa vaarantamatta yhtiön asemaa edellä mainittuna sidosyksikkönä ja -yhtyksenä.

Turun Vesihuolto Oy tuli yhtiön uudeksi osakkaaksi 15.12.2022 alkaen.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Jatkamme sisäisen tehokkuuden parantamista. Painopisteenä edelleen johtamisen kehittäminen.

Uuden sopimuskokonaisuuden haltuun otto ja prosessien päivittäminen on vielä kesken. Tilanne stabiloituu näiden osalta vuoden 2023 aikana.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Sopimuskokonaisuutemme määrä on vakiintunut kesän 2023 aikana ja voimme keskittyä jatkossa toiminnan tehostamiseen ja oikean laatutason noudattamiseen yhdessä asiakkaan kanssa.

Tulostaso on ennalta sovittu omistajien kanssa ja yhtiöllä ei ole kasvuhakuisuutta.

Vuodelle 2023 ennustettu liikevoitto näyttäisi nousevan huomattavasti tavoitetasoa korkeammaksi. Tämä johtuu suurelta osin kertaeristä ja mm. investointien ja niistä seuraavien poistojen siirtymisestä tuleville vuosille. Liikevoittotaso asettuu tavoitetasolle kauden 2023 jälkeen.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Omistajien puitesopimusten tilauskannan ulkopuolinen liikevaihto pysyy alle 5 % ja yhtiön sisäisen toiminnan tuottavuus paranee

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa	8 201	9 000	9 200	9 400	9 600	9 800
Liikevaihto kasvaa verrattuna edelliseen tilinpäätökseen, %	-14,9	18,4	2,2	2,2	2,1	2,1
Liikevoitto, 1 000 euroa	463	180	184	188	192	196

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Suoritetaan nykyisten sopimusten työt laadullisesti ja tehokkaasti.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Käytettävien polttoaineiden muuttaminen uusiutuviksi polttoaineiksi, %		50	90	95	95	95
Sähkökäyttöisen kaluston ja ilmastoystävällisen materiaalin osuuden kasvattaminen, %		2	5	8	10	12

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Osallistumme valtakunnalliseen polttoainekiilpailutukseen syksyllä 2023. Uudet uusiutuvat polttoaineet tulevat käyttöön täten kevään 2024 aikana. Sähkökäyttöistä kalustoa uusitaan omistajan tavoitteiden ja markkinan tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Tällä hetkellä esimerkiksi sähköistä raskasta kalustoa ei ole tarjolla yhtiön tarpeisiin.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Vähäpäästöisemmän (päästöluokitus) kaluston hankinnat, 1 000 euroa		800	600	300	300	300

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Päivitetään kalustoa hiilineutraalimpaan suuntaan markkinan tarjoamien mahdollisuuksien ja tilaajan tavoitteiden mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (konserni) – kaupungin omistus 22,46 %

Toimitusjohtaja: Jukka Heikkilä

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH) on kahdeksantoista kunnan omistama jätehuolto-yhtiö.

LSJH hoitaa omistajakuntiansa lakisääteiset jätehuollon palvelutehtävät osakassopimuksen, jätelainsäädännön sekä muiden määräysten ja sopimusten mukaisesti. LSJH:n toiminnan perustana on jätehuoltopoliittinen ohjelma, joka on laadittu koko yhtiön toiminta-alueelle.

LSJH järjestää seudun asukkaille, julkisille toimijoille ja muille kunnan jätehuoltovastuulla oleville toimijoille jätteiden keräys- ja vastaanottopalvelut sekä jätteiden hyötykäytön ja muun käsittelyn. LSJH tarjoaa jäteneuvontaa kunnan jätehuoltovastuulla oleville tahoille. Asukkaita ja muita toimijoita opastetaan jätteiden vähentämisessä, kestävässä kuluttamisessa ja lajittelussa sekä kustannustehokkaan jätehuollon järjestämisessä. LSJH tarjoaa myös lakisääteiset kunnan toissijaisella vastuulla järjestettävät jätehuoltopalvelut elinkeinoelämälle (TSV).

Toimintaympäristön muutostekijät

Jätehuollon toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa johtuen EU:n kiristyvistä kierrätysvaatimuksista sekä mm. uudesta hallitusohjelmasta, joka toteutessaan sellaisenaan toisi jälleen merkittäviä muutoksia jätehuollon järjestämiseen. Jatkuvat muutokset aiheuttavat epävarmuuden lisäksi merkittävää työtä niiden täytäntöönpanossa ja aiheuttavat näin myös merkittäviä kustannuksia jätehuollon kokonaisuuteen.

Jätelain muutos vuonna 2021 on edennyt toiminnallisesti pakkausjätteiden kunnan järjestämien kuljetusten alkamiseen kuluvan vuoden kesällä. Muutoksen ollessa erittäin merkittävä, ei hankaluuksiltakaan ole voitu täysin välttyä. Tilanne on kuitenkin jo tasaantumassa, joskin kuljetusten asteittainen laajeneminen teettää edelleen paljon työtä suunnittelun ja kilpailutusten näkökulmasta.

LSJH:n pitkälle viemä poistotekstiilin jalostuslaitoshanke, jossa tavoitteena on rakentaa täyden mittakaavan lajitte-lulaitos Turun seudulle, on viivästynyt EU:n tekstiilien jätetepuidirektiiviehdotuksen takia. Investointipäätöksen tekemistä taloudellisesti erittäin merkittävän hankkeen osalta on päätetty lykätä.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n strategiset päämäärät ja keskeiset tavoitteet pohjautuvat yhtiön toimintapolitiikkaan ja strategiaan. LSJH:n hallitus hyväksyi päivitetyn strategian ja toimintapolitiikan 21.09.2022.

Toimintamme perustana ovat:

- Asukkaat ja kumppanit - hyvä vuorovaikutus ja asiakaslähtöisyys
- Ympäristö ja turvallisuus - kestävä kehityksen mukainen ja tietoturvallinen tapa toimia
- Työyhteisö - keskinäinen arvostus, luottamus ja ammattitaito

LSJH:n strategiset päämäärät ovat:

- Järjestämme asukkaille lähellä olevat monipuoliset jätehuoltopalvelut
- Edistämme resurssitehokkuutta ja alueellista kiertotaloutta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi
- Säilytämme talouden tasapainon muuttuvassa toimintaympäristössä

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuosien 2024–2027 talouden suunnittelu pohjautuu LSJH:n strategiaan, jonka yhtiön hallitus vuosittain hyväksyy. Strategia toimii pohjana toimintavuoden aikana tehtävälle toimintasuunnittelulle ja talousarvion laadinnalle. Toiminnan suunnittelun lähtökohtana on tuottaa mahdollisimman laadukkaita jätehuoltopalveluita alueen asukkaille kustannustehokkaasti ja ympäristövaikutukset huomioiden. LSJH:ssa toiminnan suunnittelua tehdään pitkällä aikavälillä pitkän aikavälin investointiohjelman muodossa. Pitkän aikavälin investointiohjelma vuosille 2023–2030 hyväksyttiin LSJH:n hallituksen toimesta viime keväänä. Ohjelman avulla pyritään hallitusti toteuttamaan mm. tuleville vuosille kaavailtuja mittavia investointeja jätehuoltopalveluiden parantamiseksi nykyisestään. Yhtiön hallitus tarkastelee investointiohjelmaa säännöllisesti ja hyväksyy tarkennetun suunnitelman vuosittain keväällä.

Toimintasuunnitelmien valmistuttua syksyn aikana laaditaan yhtiön alustava talousarvio ja valmistellaan jätetaksaehdotus jätehuoltolautakunnan käsittelyyn. LSJH:n hallitus hyväksyy lopullisen talousarvion vuosikellon mukaisesti joulukuussa 2023.

Talousarviossa huomioidaan toimintaympäristössä, kuten lainsäädännössä, tapahtuvat muutokset. Investointisuunnitelmassa huomioidaan tarvittavat rakentamiseen ja muihin toimintoihin liittyvät kehittämistarpeet. Investoinnit tullaan rahoittamaan mahdollisuuksien mukaan kassavaroin ja tarvittaessa ulkopuolisella rahoituslaitoksella.

Taloudellista ja toiminnallista panostusta vaatii edelleen vuonna 2021 voimaan astuneen jätelain mukanaan

tuomien muutosten täytäntöönpano. Kunnan järjestämä pakkausjätteiden kuljetus aloitettiin LSJH:n toimialueella tämän vuoden kesällä ja tulee laajenemaan yhtiön toimialueella vaiheittain. Tämä merkittävä toiminnallinen muutos aikaisempaan vaatii toteutuakseen vielä paljon työtä mm. suunnittelun, kilpailutusten ja asukastiedotuksen muodossa. Lisäksi jätehuoltopalveluiden parantamiseksi käynnissä on merkittäviä rakennushankkeita. Parhailaan toteutettavia hankkeita ovat mm. Topinpuiston alueelle suunnitellun uuden lajitteluaseman tiejärjestelyjen rakentaminen ja Korppoossa uuden lietevastaanoton rakentaminen. Pitkän aikavälin investointiohjelmassa on myös tuleville vuosille suunnitteilla useita muita investointeja jätehuoltoinfraan ja -palveluiden parantamiseksi.

Lisäksi vanhojen kaatopaikkojen sulkeminen on tehtävä hallitusti.

Toiminnan rahoituksen rakennetta pyritään jatkuvasti kehittämään niin, että jätehuollon peruspalvelutoiminnan kustannukset voidaan kattaa palveluiden tuottamisesta saaduilla tuloilla. Aikaisempina vuosina taksanalaiset tulot eivät ole kattaneet taksanalaisen palveluiden tuottamisesta syntyneitä kuluja, ja vajetta on katettu liitetoiminnan muilla tuloilla. Voimakas inflaatio yleisen maailmantilanteen takia vaikuttaa myös LSJH:n tuottamien palveluiden kustannuksiin, mihin pyritään varautumaan kaikessa suunnittelussa.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: LSJH:n oman toiminnan ilmastovaikutuksille on asetettu tavoitteet osana alueen kotitalouksien ja kuntien palvelutuotannon yhdyskuntajätteen kokonaisuutta, ks. alla.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitysohjelmaan toteut-taen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
LSJH:n järjestämän jätehuoltopalvelun hiilijalanjälki, tCO ₂ ekv/a	92 357	92 357	84 400	84 400	75 500	75 500
- Hiilikädenjälki, tCO ₂ ekv/a	tot. 7836					
- Nettohiilijalanjälki tCO ₂ ekv/a	tot. 13 999					
Syntyvän yhdyskuntajätteen kierrätysaste LSJH:n toimialueella, %	47	50	52	55	55	57

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: LSJH:n tavoitteena on pienentää jätehuoltopalvelun päästöjä siten, että alueen asumisessa ja kuntien palvelutuotannossa syntyvien jätteiden keräyksen ja käsittelyn hiilijalanjälki on korkeintaan 75 500 tCO₂-ekv/v vuoteen 2025 mennessä, eli 22 % pienempi kuin vuonna 2019. LSJH:n strategisissa mittareissa ei ole asetettu tavoitetasoa jätteenkäsittelyssä syntyville, toimintaympäristön muutoksista riippuvaisille päästöhyvityksille, mutta niiden arviointia ja laskentaa kehitetään. Päästölaskentoja pyritään kehittämään ja harmonisoimaan Suomen jätelaitosten ja Kiertovoiman selvityksillä. Laskettu hiilijalanjälki kattaa vuosittain syntyvien jätteiden käsittelyn sekä LSJH:n että muiden vastuutahojen osalta sekä lisäksi kaatopaikkatoiminnan päästöt, jotka aiheutuvat LSJH:n hallinnassa oleville loppusijoitusalueille vuosikymmenten aikana sijoitetuista jätteistä.

Merkittävimmät toimenpiteet ovat kaatopaikkakaasun talteenoton tehostaminen kaatopaikka-alueita sulkemalla ja kaasunkeräyskaivoja rakentamalla, vähäpäästöisen kjetuskaluston edellyttäminen soveltuvin osin jätteenkuljetusten kilpailutuksissa sekä jätteen synnyn ehkäisyyn ja lajitteluun kannustava ympäristöneuvonta.

Ilmastotavoitetta tukee tavoite yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostamiseksi. Toimenpiteinä kierrätyksen lisäämiseksi ovat esimerkiksi biojätteen keräyksen laajentaminen, poistotekstiilien kierrätysratkaisujen kehittäminen ja siihen mahdollisesti liittyvä laitosinvestointi sekä monikanavainen ympäristöneuvonta.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

LSJH:n toiminnan yhtenä strategisena tavoitteena on edistää resurssitehokkuutta ja alueellista kiertotaloutta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Toimenpiteinä tavoitteen saavuttamiseksi LSJH pyrkii tehostamaan uudelleenkäyttöä ja laadukasta kierrätystä. Toiminnassa tähdätään mahdollisimman alhaiseen hiilijalanjälkeen sekä luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen toimipaikkojen kehittämisessä. Lisäksi yhtiössä kehitetään kiertotaloutta konsernina aktiivisella sidosryhmäyhteistyöllä. Vuonna 2024 LSJH laatii ympäristöohjelman tukemaan em. tavoitteiden saavuttamista.

Turku 2029 -säätiö sr.

Säätiön asiamies: Tuomas Heikkinen

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Säätiön tarkoituksena on edistää Turun kaupunginvaltuuston hyväksymän Turku-strategian mukaista toimintaa sekä tapahtumia ja hankkeita, jotka lisäävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja tukevat Varsinais-Suomen alueen koulutusta, korkeakouluysteistyötä ja elinkeinoelämää. Säätiön tarkoitus on vetovoimatekijöiden kehittämisen kautta vahvistaa Turun kaupungin kiinnostavuutta ja houkuttelevuutta matkailukaupunkina sekä luoda uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia matkailu- ja elämysteollisuuden yritystoiminnalle. Säätiön tarkoitus on edistää uusien palveluinnovaatioiden kehittymistä.

Asiamiehen katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Säätiön sijoitussalkun osakeallokaatiota on kevennetty merkittävästi kesällä 2023, koska noussut korkotasoa mahdollistaa hyvän riskikorjatun tuoton saavuttamisen pienemmällä riskitasolla. Säätiön sijoituspääoman markkina-arvo oli noin 33,8 milj. euroa syyskuussa 2023, mille on talousarviossa asetettu noin 4,5 %:n nimellistuotto. Muilta osin säätiön toiminta jatkuu entiseen tapaan ja säädekirjan mukaisten tavoitteiden toteuttamista.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Turku-Strategian mukaista toimintaa sekä tapahtumia ja hankkeita, jotka lisäävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja tukevat Varsinais-Suomen alueen koulutusta, korkeakouluysteistyötä ja elinkeinoelämää.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Jaetut avustukset ja kulut hankkeisiin, 1 000 euroa	500	450	450	450	450	450
Säätiön sijoitusvarallisuuden markkina-arvo per. 31.12, 1 000 euroa	33 645	35 000	35 000	36 000	37 000	38 000

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Säätiön varainhoitajat noudattavat tiukkoja ESG-kriteerejä (environment, social, governance) valitessaan säätiön sijoituskohteet			Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turku City Data Oy

Toimitusjohtaja: Tero Mikola

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön tarkoituksena on tuottaa datan jalostamiseen liittyviä kehittämis-, analytiikka ja teknologiapalveluita kaupungeille ja niiden omistamille yhtiöille. Yhtiön pääasiallisena tuotteena on teknologia-alusta (n-bridges-pilvipalvelu), joka hyödyntää datan verkostomaista mallinnusta sekä pitkälle automatisoituja tekoälyalgoritmeja. Palvelun tarkoituksena on auttaa kaupungeja paremmin hyödyntämään omistamaansa dataa toimintansa tehostamisessa. Valmiiksi tuotteistettu pilvipalvelu vähentää investointien ja osaamisen tarvetta, sekä mahdollistaa toimintaa tukevien ratkaisujen nopean käyttöönoton.

Yhtiön tulonlähteet koostuvat projekti- ja konsultointityöstä sekä jatkuvan palvelun sovellusten käyttöoikeusmaksuista.

Toimintaympäristön muutostekijät

Heikkenevän taloussuhdanteen ja kulujen kasvun vaikutus julkisella sektorilla luovat epävarmuustekijän yhtiön myyntitavoitteisiin. Toisaalta asiakaskunnan mahdolliset säästötarpeet luovat myös yhtiölle mahdollisuuksia tuottaa palveluja tiedolla johtamisen tarpeisiin esimerkiksi väestöön ja palveluihin kohdistuvilla tilannekuva- ja optiointiratkaisuilla.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiö on kohdistanut resurssinsa päivitetyn strategian mukaisesti teknologia-alustan päälle toteutettavien toimialasovellusten (Popula-tuoteperhe) tuotekehitykseen.

Tuoteperheen ensimmäisenä toimialasovelluksena valmistuu syksyn 2023 aikana kaupunkien ja kuntien väestöennustamisen tarpeisiin vastaava itsepalveluratkaisu. Vastaavaa palvelua ei ole tällä hetkellä markkinoilta saatavissa ja sille on tunnistettua kysyntää.

Popula-tuoteperheen tuotekehitystä jatketaan ja laajennetaan vuoden 2024 aikana tavoitellen pelastustoimen ja hyvinvointisektorin tarpeisiin vastaavia ratkaisuja. Popula-tuoteperheen toimialasovelluksilla tavoitellaan yhteensä noin 100 jatkuvan palvelun toimitusta talousarvion kauden aikana.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 aikana myynti kohdistetaan erityisesti Popula-tuoteperheen kuntasektorille suunnatun väestöennustesovelluksen jatkokehittämiseen ja myyntiin sekä muiden tuoteperheen ratkaisujen tuotekehitykseen ja ennakkomyyntiin.

Yhtiön kulujen odotetaan kohoavan yleisen kustannuskehityksen mukaisesti. Yhtiön kuluista yli 80 % muodostuvat palkoista ja palkkioista, joiden ennustetaan kohoavan maltillisesti.

Kaupunginhallitus päätti 4.2.2019 § 46 pääomittaa yhtiötä 2,2 miljoonalla eurolla. Tähän mennessä pääomityksestä on siirretty yhtiölle 1 350 000 euroa. Pääomityksen tarpeen ennustetaan päättyvän viimeistään vuonna 2025.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö kehittää teknologia-alustaan uudelleen käytettäviä sovelluskomponentteja

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiön kehittämälle teknologia-alustalle kehitetään uusia sovelluksia ja rajapintoja	Tuotteistettävien sovellusten määrää kasvatettu	Tarjolla olevien sovellusten ja rajapintojen määrä kasvava	Tarjolla olevien sovellusten ja rajapintojen määrä kasvava	Tarjolla olevien sovellusten ja rajapintojen määrä kasvava	Tarjolla olevien sovellusten ja rajapintojen määrä kasvava	Tarjolla olevien sovellusten ja rajapintojen määrä kasvava

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Popula-tuoteperheen perus- ja lisätoimintojen sekä uusien toimialasovellusten kehittämisellä.

Tavoite: Yhtiö kasvattaa asiakkuuksien lukumäärää

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Asiakkuuksien ja toimitettujen ratkaisujen lukumäärä kasvaa tasaisesti	Toimitettu ratkaisuja nykyisille asiakkaille sekä uusille asiakkaille Uudenmaan alueella. Syvennetty yhteistyötä Kuntien Tien kautta tapahtuvassa myynnissä	Loppuasiakaiden määrä 20	Loppuasiakaiden määrä 20	Loppuasiakaiden määrä 40	Loppuasiakaiden määrä 60	Loppuasiakaiden määrä 80

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Popula-tuoteperheen ratkaisujen kehittämisellä ja myynnillä.

Tavoite: Yhtiö kehittää tuotteistettavia ratkaisuja

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Tuotteistettavien ratkaisujen lukumäärä kasvaa	Toteutettu kaksi uutta tuotteistettavaa ratkaisua sekä RESPONSE-hankkeelle kuluttajasovellus	Tekoäly-palveluja hyödyntävien ratkaisujen määrän kasvattaminen	Popula Väestöennusteen lisätoimintojen määrän kasvattaminen	Popula perus- ja lisätoimintojen määrän kasvattaminen	Popula perus- ja lisätoimintojen määrän kasvattaminen	Popula perus- ja lisätoimintojen määrän kasvattaminen

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Popula-tuoteperheen perus- ja lisätoimintojen sekä uusien toimialasovellusten kehittämisellä.

Tavoite: Yhtiö kehittää toimintamallejaan ja prosessejaan

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Toimintamallit ja prosessit vastaavat liiketoiminnan tarpeisiin	Kehitetty pohja kahdelle tuotteistettavalle SaaS-palvelulle sekä otettu käyttöön myynnin tuki- ja seurantatyökalu	Tuotteistamisen ja SaaS-palvelujen laajentaminen	Tuotteistamisen ja SaaS-palvelujen laajentaminen	Tuotteistamisen ja SaaS-palvelujen laajentaminen	Tuotteistamisen ja SaaS-palvelujen laajentaminen	Tuotteistamisen ja SaaS-palvelujen laajentaminen

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Popula-tuoteperheen perus- ja lisätoimintojen sekä uusien toimialasovellusten kehittämisellä.

Tavoite: Yhtiö kehittää kumppanuussuhteitaan

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Kumppaneiden kautta tapahtuva markkinointi ja myynti tukevat yhtiön liiketoiminnan tarpeita	Toimitettu Tieran kautta kaksi uutta ratkaisua. Käyty keskusteluja Microsoftin Suomen ja Euroopan edustajien kanssa	Kumppaneiden kautta tapahtuvan myynnin kasvattaminen	Kumppaneiden kautta tapahtuvan myynnin kasvattaminen	Kumppaneiden kautta tapahtuvan myynnin kasvattaminen	Kumppaneiden kautta tapahtuvan myynnin kasvattaminen	Kumppaneiden kautta tapahtuvan myynnin kasvattaminen

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Popula-tuoteperheen ratkaisujen markkinointi- ja myyntiyhteistyön syventämisellä ja laajentamisella.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiö tuottaa palvelunsa ja käyttää omassa toiminnassaan Microsoft Azure -pilvipalvelua, joka on 100 % hiilineutraali, %		100	100	100	100	100

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuksen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Ei investointeja		0	0	0	0	0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turku Energia -konserni

Toimitusjohtaja: Timo Honkanen

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiö toimii energiatoimialalla sisältäen sähkön ja lämmön tuotannon, siirron ja myynnin kotitalouksille ja yrityksille. Turku Energia tuo energiaa asiakkaidensa elämiseen, asumiseen ja yrittämiseen.

Toimintaympäristön muutostekijät

Sähkömarkkinoiden volatiilisuuden, hintojen heilunnan, odotetaan jatkuvan voimakkaana uusiutuvan sääriippuvaisen tuotannon lisääntyessä. Matka hiilidioksidineutraaliin energiantuotantoon edistyy, mutta sähköverkkojen pullonkaulat voivat asettaa valtakunnallisesti tähän rajoitteita, kunnes sähköverkoja on saatu vahvistettua. Sähkö-, lämpö- ja vetymarkkinoiden integraatio vahvistuu.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Jatkamme energiantuotantomme kehittämistä hiilidioksidineutraaliksi, vahvistamme ja uudistamme sähköverkoamme vastaamaan sähköistyvän yhteiskunnan vaatimuksiin, pidämme edelleen erityistä huolta huoltovarmuudesta ja varautumisesta kriiseihin.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 odotetaan olevan vielä toiminnallisesti ja taloudellisesti vahva, mutta sähkön futuurimarkkinoiden ennustama sähkön hinnan lasku tulee asettamaan erityisesti Naantalin voimalaitoksen sähköntuotannon kannattavuuden raskaasti tappiolliseksi ja vaikka muut sähköntuotantomme (vesi ja tuuli) ovatkin kannattavia, niin kokonaisuudessaan sähköntuotanto on Naantalin turbiinin takia tappiollista. Samaan aikaan sähköverkosta saatava sallittu tuotto tulee olemaan merkittävästi aikaisempia vuosia matalampi, koska Energiavirasto on

muuttamassa regulaatiomalliaan, joka tulee pienentämään sähköverkosta saatavaa tuottoa jopa 60–70 %. Kaukolämmön kannattavuuden odotetaan säilyvän hyvällä tasolla ja siinä piilee potentiaalia hieman parempaan, kun sähkömarkkinoiden hintaheiluntaa päästään käyttämään halpojen sähkön hintojen aikana tuottamalla kaukolämpöä myös sähköllä ja lämpöpumpuilla.

Investointipotentiali uusiutuvaan energiantuotantoon kannattavasti säilyy korkealla tasolla Suomen Hyötytuuli Oy:n tulevien tuulivoimapuistojen kautta, mutta niihin tarvitaan lähivuosina merkittäviä investointeja, jos niissä halutaan olla mukana. Samaan aikaan sähköverkon investoinnit ovat noin 1,5Xpoistot, jolloin sähköverkon vapaa kassavirta on nolla (=saatava tuotto menee sähköverkon omiin investointeihin).

Hiipuva tuotto konsernitasolla ja kasvavat investointitarpeet johtavat siihen, että Turun kaupungin asettamaa toivetta 30 %:n omavaraisuusasteeksi tulee laskea, tai investointeja on lykättävä tai jätettävä toteuttamatta (tuulivoimapuistot lähinnä) tai osinkoa on pienennettävä, tai sitten yhdistelmä näitä kaikkia. Tai sitten toimintaympäristön on muututtava, erityisesti sähkön hinnan noustava tai erityisesti Naantalin voimalaitoksen uusiutuvien polttoainehintojen laskettava normaalille tasolle. Operatiivinen johto etsii keinoja kannattavuuden ja toiminnan kehittämiseksi, jotta liikevoiton lasku vuodesta 2025 alkaen saataisiin käännettyä.

Budjetti 2023 on päivittyneet kaupunginvaltuuston kokouksen jälkeen. Turku Energia konsernin budjetti 2023 liikevoitolle on 21 823 keur ja budjetti tilikauden tulokselle ennen veroja ja tilinpäätössiirtoja on 27 272 keur. Nämä tavoitteet on hyväksytty Turku Energian hallituksen kokouksessa joulukuussa 2022.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Kasvava tuloutus kaupungille

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Maksettu osinko, milj. euroa	20	20	20	20	20	20
Antolainojen korko, milj. euroa	4,2	4,2	5,2	5,0	5,0	5,4

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Palvelukyky ja toimintavarmuus

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Sähkönsiirron toimitusvarmuus, keskim. keskeytysaika/asiakas, h:min:s (alan keskiarvo 2:05:00)	0:07:26	< 0:10:00	< 0:10:00	< 0:10:00	< 0:10:00	< 0:10:00
Lämmön toimitusvarmuus, keskim. keskeytysaika/asiakas, h:min:s (alan keskiarvo 2:01:12)	0:36:00	< 2:00:00	< 2:00:00	< 2:00:00	< 2:00:00	< 2:00:00

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Kustannustehokas kunnossapito ja investointitapa.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Lisäämme täyssähköautojen ja la-dattavien hybridien osuutta 20 %:iin yhtiön henkilö- ja pakettiautoissa, %		22 %	30 %	33 %	37 %	40 %

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Talousarvio 2023 tavoite on ollut 20 %.

Lähtökohtana on, että tulevina vuosina uusittavat autot lähes kaikki tulisivat olemaan hybridi -tai sähköautoja. Tämä edellyttää, että uuden auton ominaisuudet ovat riittävät niillä suoritettavaan tehtävään nähden, esim. nelipyörävetoisuus, auton vetokyky jne. Nykyisellä markkinatarjonnalla tämä ei välttämättä onnistu. On myös huomioitava huoltovarmuuden kannalta, että kaikki autot eivät voi olla sähköautoja.

2024–2027 tavoitteet ovat vain alustavia, koska ympäristöohjelmamme on vasta valmistelussa.

Lisäksi kannustamme henkilöstöä vähäpäästöiseen liikkumiseen (työmatkasetelit tai työsuhte-polikypyräetu) ja osallistumme hiilineutraaliin työmaahankkeeseen Green Deal päästöttömät työmaat osana Turun Kaupungin hanketta.

Tavoite: Hiilineutraalien energialähteiden osuus tuotannossa

Turun alueella käytettävä lämpö, kylmä, höyry ja sähkö tuotetaan hiilineutraalisti viimeistään 2029 (kompensatiot huomioiden).

- Hiilen energiakäytöstä luovutaan jo 2025, mikäli valtio osallistuu tästä aiheutuviin investointikustannuksiin.
- Hiilineutraalin energian osuus Turku Energian myydystä sähköstä ja lämmöstä on vähintään 90 prosenttia vuonna 2023.

(Turun kaupungin ilmastosuunnitelma 2029, kv 11.6.2018 § 142)

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Hiilineutraalien energialähteiden osuus kaukolämmön tuotannosta, %	78,2	90	95	95	95	95
Hiilineutraalien energialähteiden osuus sähkön hankinnassa, %	89,6	90	95	95	95	95
Hiilineutraalit energialähteet: lämpö + sähkö + mekanismit, %	83,5	100	100	100	100	100

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Päivitetty termi Uusiutuvien tilalle on Hiilineutraalien energialähteiden osuus.

Päivitetty hiilineutraalien energialähteiden osuus sähkön hankinnasta arviosta toteutuneeksi vuodelle 2022.

Yllä mainittuna tavoite hiilineutraalien osuudesta kaukolämmön tuotannossa ja sähkön hankinnassa. Osallistumme ilmastobudjetoinnin ja vihreän rahoituksen kehitystyöhön osana kaupunkikonsernin toimenpiteitä ja aiemmin olemme osallistuneet Euroopan Investointipankin (EIP) Climate Action rahoituksen kokonaisuuteen.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa.

Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turku Science Park Oy

Toimitusjohtaja: Tom Palenius

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Turku Science Park -konserni koordinoi ja järjestää seutukunnan yrityspalveluita laajasti kattaen yrityksen koko elinkaaren, tuottaa syventäviä liiketoiminnan kehittämistä tukevia palveluita valituilla korkean teknologian kärkialoilla, tukee korkeakoululähtöisten innovaatioiden kaupallistumista ja yrittäjyyttä, sekä vahvistaa seutukunnan houkuttelevuutta ja valmiuksia uusien yritysten ja osaajien sijoittautumiseksi alueelle.

Turku Business Region -innovaatiokeskitymässä tunnistetut ja kehityskohteiksi määritellyt kärkialat ovat CleanTurku (bio ja kiertotalous sekä cleantech), HealthTurku (terveys ja hyvinvointi), ExperienceTurku (AV-teollisuus ja elokuvat, elämysteollisuus, peliteollisuus ja pelillistäminen), MaritimeTurku (meriteollisuus) ja TechTurku (valmistava ja teknologiateollisuus sekä mahdollistavat teknologiat).

Visionamme on, että Turun seutu on Suomen dynaamisin yritys- ja innovaatiotoimintojen keskittymä, joka tarjoaa parhaat palvelut yrittäjille ja yrityksille. Strategisella tasolla toimintaamme ohjaa visioon soveltuvin osin Turun kaupungin strategia ja pormestariohjelman linjaukset, korkeakoulujen strategia, maakuntastrategian painotukset sekä seutukuntayhteistyön tavoitteet.

Toimintaympäristön muutostekijät

Toimintaympäristön muutostekijöinä on edelleen tunnistettavissa poikkeukselliset, koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan sävyttämät kolme vuotta. Vaikutukset maailmanpolitiikkaan ja -talouteen heijastuvat monella tavoin myös yrityskenttään. Yleinen epävarmuus ja talouden taantuminen näkyy investointien lykkäämisinä, mutta toisaalta geopolitiikan muutokset ja Suomen NATO-jäsenyys lisäävät yritysten kiinnostusta länsimarkkinoille ja Yhdysvaltoihin, missä myös kiinnostus Suomea kohtaan on kasvanut.

Vihreä siirtymä ja digitalisaatio luovat yhdessä ja erikseen uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia. Vastuullisuustietoisuus niin yhteistyötahojen, kyberturvallisuuden kuin ympäristön osalta lisääntyy, ja vastatakseen näihin haasteisiin yritykset tarvitsevat usein ulkopuolista tukea. Muutokset yritysten työskentelytavoissa näkyvät etätyön yleistymisenä ja matkustuksen vähenemisenä, mikä avaa uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia uusien digitaalisten teknologioiden hyödyntämiseen myös kaupallisesti.

Pula osaavasta työvoimasta on edelleen vahvasti läsnä ja näyttäytyy jopa kasvun esteenä. Ulkomaisen

työvoiman tarve lähivuosina on kiistaton ja kun samalla kilpailu osaajista kiristyy, on Suomea kyettävä markkinoimaan niin kiinnostavana opiskelu- kuin työntekomaana huomioiden myös pitovoimatekijät maahamme jo asettuneiden ulkomaalaistaustaisten yrittäjien, työntekijöiden ja opiskelijoiden osalta.

Seutukuntatasolla on selkeänä trendinä nähtävissä seudun kuntien panostus omien elinkeinohenkilöiden palkkaamiseen, joita on jo toimialueemme kaikissa kunnissa Ruskoa lukuun ottamatta. Kuntayhteistyö on sujuvaa, mutta lähivuosina lienee odotettavissa palvelutarjontamme tarkastelutarve muuttunutta tilannetta vasten. Myös tuloillaan oleva TE-uudistus heijastelee niin kuntayhteistyöhön kuin varhaisen vaiheen yritys- ja perustamisneuvontaan erityisesti yksinyrittäjien ja kevytyrittäjien osalta.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Turku Science Park -konsernissa tuotamme ja välitämme laadukkaita palveluita sekä yrityksen perustamiseksi että toimivan yrityksen kasvattamiseksi, kehittämiseksi ja kansainvälistämiseksi. Työskentelemme myös määrätietoisesti sen eteen, että seutumme on paras paikka vastuulliselle yritystoiminnalle, osaajille ja investoinneille. Turku Science Park Oy toimii myös moottorina Turku Business Region -innovaatiokeskitymän kehittämisessä. Triple helix -malli on toimintamme kehyksenä ja työkaluina korkeakouluhyteydet ja kampusrakenteiden hyödyntäminen, elinvoimajohtoryhmä suorana linkkinä Turun kaupungin rakenteisiin ja kärkihankkeisiin, sekä tytäryhtiö Turun Seudun Kehitys Oy alustana säännölliselle yhteydenpidolle seudun kuntiin, niiden johtoon ja elinkeinohenkilöihin. Tiiviit verkostot ja yhteydet sidosryhmiin edesauttavat toimintamme suuntaamista ja seuraamista. Alueellisen, maakunnallisen ja kansallisen yhteistyön ylläpitäminen on tärkeää parhaiden palvelukokonaisuuksien toteuttamiseksi.

Vuoden 2024 pääteemana on uudistuminen. Tavoittelemme mitattavaa vaikuttavuutta samalla kehittäen ketteryyttä ja reagointikykyä. Keskeisinä seikkoina tulee näkymään uuden brändin sisäänajo, palvelutarjonnan selkeytys, fokusointi kasvupotentiaaliin sekä uusien asiakkaiden osuuden kasvattaminen. Investin-toiminnan uudelleenorganisoinnin myötä tavoitteita on kasvatettu niin sijoittautuneiden yritysten kuin alueelle saatavan ulkoisen rahoituksen osalta. Yritysneuvonnan ja kasvuvallennuksen osalta digitaalisten palvelupolkujen osuus kasvaa ja panostukset kohdistetaan voimakkaammin kasvuhakuisiin yrityksiin ja yritysaihioihin. Kasvun ja kansainvälistymisen tukena toimii World Trade Center Turku

(yhteistyössä Turun Kauppakamarin ja V-S Yrittäjien kanssa) sekä EEN (Enterprise Europe Network).

Seuraavassa tiivistetysti kärkialakohtaiset toimenpiteet:

CleanTurku

- Biotalous (mm. paikallisten bioraaka-aineiden kuten oljen ja järvivuon hyödyntäminen biotuoteteollisuuden raaka-aineena)
- Vetytalouden verkostot ja investointien edistäminen
- Hukkaenergian kiertotalousratkaisut yrityksille
- ”GreenTechnology & Life Science Business & Innovation Hub” valmisteilla (reilut 10.000 m2 toimisto-, laboratorio-, ja hallitilaa)
- Green Industry Park toiminnan (vihreän siirtymän invest-in -kärki) jalkautuminen myös uusiin kuntiin (Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Paimio, Raisio, Rusko, Sauvo, Turku)

HealthTurku

- HealthTurun yritysten kasvun ja kansainvälistymisen
- Alan ekosysteemin kansainvälisen tunnettuuden ja houkuttavuuden edistäminen
- Kampuksen Digital health –tarjooman selkeyttäminen ja markkinointi
- Kampuksen startup- ja yrityspalveluiden kehittäminen
- Lääke- ja terveysteknologia-alan R&D sekä valmistuksellisten hankkeiden edistäminen

ExperienceTurku

- Av-alan ekosysteemin kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen
- Kulttuuri- ja elämysteollisuuden kansallisen kasvuhjelman toteuttaminen – uudet innovaatiot globaaleille markkinoille
- Toimintamalli kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edistämiseksi
- Kulttuurikampus Turun kansallisen ja kansainvälisen tunnettuuden edistäminen

MaritimeTurku

- Veturiyrytyshankeyhteistyö Meyerin ja Wärtsilän kanssa, PK-sektorin aktivoiminen
- Meriteollisuusverkoston toimintaedellytysten kehittäminen (Kiertotalous, datatalous)
- Vaikuttaminen ja yhteistyö: vahva, tunnettu ja vaikuttava meriklusteri

TechTurku

- Datatalousratkaisujen edistäminen
- Uudet digitaaliset liiketoimintamallit
- Verkostoyhteistyön kehittäminen alueen tunnetavuuden ja houkuttelevuuden kehittämiseksi

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 talousarvio on haasteellinen, mutta osoittaa kohonneista kustannuksista ja palkkakuluista huolimatta nollatulosta, jonka saavuttaminen edellyttää kuitenkin erittäin tiukkaa kulukuria. TA-suunnitelmassa on huomioitu myös toimitilaratkaisujen tarkastelu kompensoimaan kohonneita vuokratuloja sekä etätöiden lisääntymisen myötä pienentyntä tilatarvetta. Osa palveluitamme tuotetaan erillisrahoitetuilla projekteilla (mm. Interreg Central Baltic ja EAKK), joiden osuus v. 2024 budjetissa on merkittävä – rahoituskauden mukanaan tuomat rahoitusehtojen muutokset toivat ennakoimattomia haasteita projektien kannattavuuteen. Nämä on talousarviosuunnitelmissa nyt huomioitu. Merkittäviä investointeja ei ole näköpiirissä, mutta v. 2024 aikana on tavoitteena uusia CRM-järjestelmä ratkaisulla, joka tukee kaupunkikonsernin sisäistä tiedonvaihtoa ja mahdollistaa myös seutukuntayhteistyössä tiedon jakamisen.

Henkilöstömäärämme on osin riippuvainen erillisrahoitettua projekteista, joissa uudet työsuhteet ovat lähtökohteisesti määräaikaista. Vuoden 2024 henkilöstömäärä on kuluvaan vuoteen suurempi, johtuen osin projektihenkilöiden rekrytoinneista ja osin kaupungin erillisrahoittamien ja Turku Science Park Oy:lle toimeksi annettujen hankkeiden henkilöstöstä. Suunnitelmissa olevat uudet toistaiseksi jatkuvat työsuhteet ovat korvaavia rekrytointeja, joista kuitenkin jokainen harkitaan tarvelähtöisesti erikseen.

Pidemmillä aikavälillä tavoitteenamme on aiempaa parempi ennakointikyvykyys, ketteruus ja reagoitukyky muuttuviin tilanteisiin. Osana tätä pyrimme vähentämään riippuvuutta erillisrahoitetuista projekteista, jotka sitovat perusrahoitusta ja resursseja usein kolmen, jopa viiden vuoden aikajänteellä. Toiminnan volyymien ja vaikuttavuuden säilyessä samana näkyy linjaus PTS-suunnitelmassa pienenevänä liikevaihtona ja henkilöstömääränä, kaupungin rahoitusosuuden pysyessä kuitenkin euro-määräisesti jokseenkin vakiona ja nykyinen inflaation taso huomioiden reaaliarvoltaan jopa laskevana.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Toimintaympäristön kehittyminen (mittaristoa tarkennettu 2024 alkaen)

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Alueelle sijoittuneet uudet suuryritykset	4	10	1	1	1	1
Alueelle sijoittuneet pk-yritykset	4	10	15	15	15	15
Alueelle TScP:n tuella saatava ulkoisen rahoituksen määrä, milj. euroa	47	16	60	250	60	60

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Invest in -prosessin kehitys ja tehostaminen on käynnissä. Siihen dedikoitu henkilö toimii myös Turun Seudun Kehitys Oy:n toimitusjohtajana ja pitää säännöllisesti yhteyttä sekä seudun kuntiin varmistaen sijoittumisvalmiuden kehittämisen (ns. Plug&Play-valmius) ja myös Business Finlandin Invest-in-Finland-yksikköön uusien liidien löytämiseksi. Green Industry Park Oy:n lopettaessa kesällä 2023 on sen toimintoja siirretty osaksi Turku Science Park Oy:n Clean-tiimiä siten, että toiminta kattaa seudun kaikki kunnat lukuun ottamatta Kaarinaa ja Lietoa. Muilla kärkialoilla invest-in toiminta jatkuu entisellään, osana uudistettua invest-in prosessia.

Ulkaisen rahoituksen saamista alueen korkeakouluihin ja yrityksiin tehostetaan osaamista, tietoisuutta ja yhteistyötä lisäämällä. Alueen korkeakoulujen rekrytoima EU-rahoitukseen erikoistunut asiantuntija luo kampusyhteistyön lisäksi edellytykset eurooppalaisen rahoituksen lisäämiseen. Tavoitetaso on nostettu selkeästi nykyisesti huomioiden käynnissä oleva TKI rahoituksen tiekarttahanke, jonka tavoite on kartoittaa ja poistaa pullonkaulat ulkoisen rahoituksen hakemiseen. Vuoden 2025 piikin taustalla on mittavien investointihankkeiden valmistelut (vetylaitos, CH Bioforce biotuotantolaitos), jotka ovat jo käynnissä – tavoitteenamme on auttaa nämä maaliin.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Hiilijalanjälkemme - oman toimintamme hiilijalanjälki, tavoite pienentää 10 % edellisestä vuodesta	ei mitattu	ei mitattu	100 %	-10 %	-10 %	-10 %
Hiilikädenjälkemme - seutukunnan hiilijalanjaljen pienenemistä edistävää osuus toiminnastamme	ei mitattu	ei mitattu	25 %	≥ 25 %	≥ 25 %	≥ 25 %

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Vuoden 2023 aikana on määritelty yhtiön hiilijalanjälki CO₂-ekvivalenttina, jota käytetään 2024 indeksinä 100. Tavoitteena on pienentää omaa hiilijalanjälkeämme 10 % vuodessa. Toimintamme luonteen vuoksi emme tule pääsemään hiilijalanjaljesssä nollassolle eikä maksullinen kompensointi ole järkevää. Hiilikädenjälkemme eli työmme tuloksena alueen yrityksissä ja yhteisöissä pienenevä hiilijalanjälki kompensoi kuitenkin omaa hiilijalanjälkeämme. Indikaattorina hiilikädenjaljelle on käytetty seutukunnan hiilijalanjaljen pienenemistä edistävän toiminnan osuus toimintamme koko volyyymistä euromääräisesti vertailluna.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiöllä ei ole suunnitelmissa mitään merkittäviä investointeja	-	-	-	-	-	-

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Aikuiskoulutussäätiö

Toimitusjohtaja: Tommi Fors

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Turun Aikuiskoulutussäätiö on merkittävä osa seudullista koulutus-, työvoima- ja elinkeinopoliittista palvelurakennetta. Säätiön oppilaitosten tavoitteena on omalta osaltaan edistää seutukunnan elinvoimaa, hyvinvointia, kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä sekä työmarkkinoiden toimivuutta osaamista kehittämällä. Turun Aikuiskoulutussäätiö on osa yrityspalvelurakennetta, joka tukee elinkeinoelämän toimivuutta talousalueellaan huolehtimalla osaltaan osaavan työvoiman saatavuudesta.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö ylläpitää Turun kaupungissa Turun Aikuiskoulutuskeskusta ja Turun kesäyliopistoa itsenäisinä oppilaitoksina. Niiden tehtävänä on tarjota ja järjestää ammatillista ja yleissivistävää aikuiskoulutusta, avointa korkeakouluopetusta sekä koulutukseen läheisesti liittyvää palvelu-, tutkimus- ja työtoimintaa sekä toimia muutenkin säätiön tarkoitusta edistävällä tavalla.

Säätiö on yleishyödyllinen yhteisö eikä tavoittele voittoa, mutta pitää jatkuvana tavoitteenaan, että säätiön ylläpitämät oppilaitokset ovat taloudellisesti itsensä kannattavia.

Aikuiskoulutuksella on alueellisesti vahva elinkeinopoliittinen rooli. Säätiön tavoitteena on pystyä vastaamaan elinkeinoelämän koulutukselle asettamiin haasteisiin yhteisenä päämääränä alueen elinkeinoelämän menestyminen ja kilpailukyky.

Toimintaympäristön muutostekijät

Säätiön rahoituksesta valtaosa saadaan OKM:n myöntämänä valtionosuutena. Rahoitus perustuu volyyymiin, suoritteisiin ja vaikuttavuuteen. Sekä ammatillisen koulutuksen että vapaan sivistystyön rahoitusmalli asettaa koulutuksen järjestäjät keskinäiseen kilpailutilanteeseen, mikä vaikeuttaa oman rahoitusosuuden ennakointia. Koulutuspoliittiset linjaukset ja hallitusohjelma määrittävät koulutuksen toiminta- ja rahoitusmallia sekä rahoituksen tasoa. Heikentyneellä julkisella taloudella saattaa olla jatkossa valtionosuusrahoitusta alentava vaikutus.

Tulevan vuoden valtiontalouden talousarviovalmistelun perusteella kesäyliopistoon saattaa kohdistua merkittävä valtionosuusleikkaus 40 %, jonka taloudellinen vaikutus olisi lähes 200.000 euroa. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuteen ei talousarvioluonnoksessa ollut esitetty leikkauksia.

Alueen oppilaitosten ja erityisesti Turun ammatti-instituutin kanssa tehdään jatkuvasti ja käytännönläheisesti yhteistyötä eri koulutusten tarjonnan koordinoimisen, koulutushankintojen ja tilojen yhteiskäytön osalta.

Venäjänsä jatkunut hyökkäyssota Ukrainaan vaikuttaa säätiön toimintaan välittömästi ja välillisesti. Välittömiä vaikutuksia ovat ukrainalaisten pakolaisten kotouttaminen ja koulutustarpeet kielen ja ammattiopetuksen osalta. Välilliset vaikutukset näkyvät inflaationa, energian hinnan epävarmuutena sekä korkotason nousuna. Säätiön oppilaitosten työehtosopimus on katkolla tulevana vuonna.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Säätiö pyrkii kehittämään toimintaansa alueen elinkeinoelämän vaatimusten mukaan kuunnellen yrityksiä ja työelämää. Esiin tulleiden tarpeiden sekä tehtyjen koulutustarvekartoitusten pohjalta kehitetään uusia koulutus tuotteita yhdessä työelämän kanssa. Kesäyliopiston osalta seurataan koulutustarpeita ja -trendejä sekä eri koulutus tuotteiden kysyntää. Tavoitteena on ylläpitää ja lisätä eri ammattialojen osaamispääomaa ja näin varmistaa seutukunnan menestyminen myös tulevaisuudessa.

Opetusmenetelmiä kehitetään edelleen ottaen huomioon mm. pandemian aikana opitut toimintamallit.

Henkilöstön hyvinvoinnin varmistaminen on keskeinen painopiste.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 talousarvio perustuu valtaosin vuoden 2021 ja 2022 tietoihin. Talousarviota laadittaessa on oletettu, että valtionosuuden taso perustuu toteutuneisiin opiskelijavuosiin korotettuna lakisääteisellä indeksillä. Olennaista kasvua ei ole budjetoitu. OKM antaa seuraavan vuoden rahoituspäätöksen hyvin myöhään eli edeltävän vuoden joulukuun puolivälissä, mikä hankaloittaa talousarvion laadintaa. Valtionosuuden ennakoitu määrä sisältää siten riskin.

Vuosien 2025–2027 taloussuunnitelman on laadittu varovaisuusperiaatetta noudattaen. Kaikki kulubudjetit sisältävät oletuksen inflaatiosta.

Artukaisten kampushanke on edennyt suunnitellusti. Kaikkien vaiheiden ennakoidaan valmistuvan vuonna 2024. Merkittävien investointihankkeiden myötä säätiökonsernin poistopohja on kasvanut, millä on vaikutuksensa tulevien vuosien ennusteisiin.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Aikuiskoulutuksen määrä ja vaikuttavuus

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Opiskelijamäärä, hlö	11 525	12 600	12 700	12 800	12 800	12 800
Opiskelijatytytyväisyys, asteikko 0–5	4,3	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: työvoimakoulutusten suuren volyymin ylläpito ja mahdollinen kasvattaminen, valtionosuusjärjestelmän tehokas käyttö, laatujärjestelmän mukainen opetustoiminnan kehittäminen ja seuranta, uudet opetusmenetelmät ja digitalisaatio.

Tavoite: Säätiön toiminnan tehokkuus, taloudellisuus ja vakavaraisuus

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Muu kuin VOS rahoitus/liikevaihto, 1 000 euroa	3 589	3 800	3 200	3 300	3400	3500
Omatoiminen tuottojäämä (liikevoittoa vastaava erä), 1 000 euroa	2 717	100	600	600	650	650

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: kustannustehokkuuden ja kustannustietoisuuden varmistaminen, tilatehokkuuden edelleen parantaminen, laadukas ja tehokas valtionosuuden käyttö.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Sähköä voimansiirtona käyttävien autojen lukumäärä	1	1	2	2	2	2

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Opiskelijoilla on mahdollisuus käyttää julkista liikennettä koulumatkoihin edellyttäen, että aikataulut ja matkareitit soveltuvat. Säätiön ajoneuvomäärää on vähennetty. Ajoneuvoja korvataan ajan mittaan ja soveltuvien osin sähköä voimanlähteenään käyttäviin malleihin.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoiminnan kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Energiatehokkuuden parantaminen		Ilmamäärien säästäminen tarpeen mukaisesti. Atk-luokkien laitteiden automaattinen sulkeminen	Ylläpidetään edellä mainittuja parantamismenetelmiä ja valvotaan niiden käyttöä	Ylläpidetään edellä mainittuja parantamismenetelmiä ja valvotaan niiden käyttöä	Ylläpidetään edellä mainittuja parantamismenetelmiä ja valvotaan niiden käyttöä	Ylläpidetään edellä mainittuja parantamismenetelmiä ja valvotaan niiden käyttöä
Aurinkoenergian hyödyntäminen		Asennetaan aurinkopaneeleja 100 kW, sen jälkeen käytössä yhteensä 120 kW	120 kW	120 kW	120 kW	120 kW

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: säätiön kiinteistöissä lämmitysjärjestelmänä maalämpö tai kaukolämpö.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Ammattikorkeakoulu Oy

Toimitusjohtaja: Vesa Taatila

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiö toteuttaa ammattikorkeakoulutoimintaa valtioneuvoston sille antaman toimiluvan mukaisesti ammattikorkeakoululain määrittelemällä tavalla. Vuonna 2018 hyväksytyyn strategiaan mukaisesti yhtiö on olemassa Varsinais-Suomen työelämän, hyvinvoinnin ja kilpailukyyn parantamiseksi. Yhtiön ensisijaisena tehtävänä on tuottaa osaavia ammattilaisia Varsinais-Suomen työelämän kehittämiseen. Yhtiöllä on myös tärkeä rooli alueen kilpailukyyn ja elinvoiman rakentamisessa – yhtiö on osallaan kehittämässä Turku pohjoisen Itämeren kiinnostavammaksi ja rohkeasti uudistuvaksi korkeakoulu- ja kulttuurikaupungiksi, jossa on hyvä elää ja onnistua yhdessä. Yhtiö on aktiivisesti luomassa Varsinais-Suomesta yhteistyön ja kumppanuuden maakuntaa, jossa elämisen laatu on parasta. Yhtiön onnistuminen mitataan Turun ja koko Varsinais-Suomen hyvinvoinnilla, elämisen laadulla ja menestyksellä kansainvälisessä kilpailussa.

Toimintaympäristön muutostekijät

Keskeiset muutostekijät ovat uuden hallituksen ohjelma, joka painottaa vahvasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminnan (TKI) rahoituksen lisäämistä kansallisesti sekä sopimuskauden 2025–2028 valmistelu.

TKI-toiminnan rahoituksen osalta Turun ammattikorkeakoulu pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan, että merkittävä osuus rahoituksesta kohdentuu alueellisten TKI-ekosysteemien vahvistamiseen etenkin kansallisten veturikaupunkien alueella. Odotettu muutos luo Turun ammattikorkeakoululle mahdollisuuden vahvistaa pitkävaikutteisesti alueellista TKI-salkkuaan.

Sopimuskauden 2025–2028 valmistelu on alkanut rahoitusmallin arvioinnilla ja kehittämisellä. Tämänhetkisen arvion mukaan muutokset eivät tule olemaan suuria, mutta niistä aiheutuu silti riski Turun ammattikorkeakoululle, koska ammattikorkeakoulun tulokset vaihtelevat voimakkaasti eri indikaattoreiden välillä. Turun ammattikorkeakoulu pyrkii vaikuttamaan sekä rahoitusmallin

kehittämiseen että sopimustavoitteisiin niin, että saamme valtion rahoitus kasvaa nykyisestä.

Tilojen osalta Turun ammattikorkeakoulu tulee jatkaamaan toiminnan tiivistämistä. Tavoitteenamme on vähentää tiloja noin 5000 neliometriä vuoden 2024 aikana.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Turun ammattikorkeakoulu jatkaa aktiivisesti uuden strategiansa toteuttamista. Keskeiset sisältötavoitteet ovat tuottaa alueelle osaamista seuraavissa aiheissa:

- Vihreä talous
- Hyvä elämä
- Meidän Itämeremme
- Kotona hybridimaailmassa.

Sisäistä toimintaa kehitetään seuraavien kolmen ohjelman kautta:

- Vaalimme yhteisömme hyvinvointia
- Olemme hyvä kumppani
- Opimme muuttuvassa maailmassa

Strategiasta johdetaan pitkän ja lyhyen tähtäimen tavoitteet ja toimenpiteet kullekin sektorille ja osaamisalueelle/yksikölle.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 talousarvio vaikuttaa tällä hetkellä suhteellisen stabiililta. Sekä valtion rahoitus että ulkopuolinen rahoitus tulevat nousemaan lievästi. Samalla kuluja pystytään vähentämään vuokratilojen käytön vähentyessä. Vuosien 2025–2027 osalta valtion rahoituksen kehitys on vielä epävarmaa mahdollisten rahoitusmallimuutosten johdosta. Näinä vuosina kiinteät kustannukset tulevat kuitenkin pienenemään aiempien kampusmuutosten aiheuttamien kertakulujen poistuessa poisto- ja leasing-pohjasta.

Turun ammattikorkeakoulun tavoitteena on jatkaa ulkopuolisen rahoituksen määrän ja osuuden aktiivista kasvattamista talousriskien vähentämiseksi.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Yhtiön menestyminen ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin perustuvassa rahanjaossa

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Valtion rahoitus (sis. OKM rahoittamat lisäaloituspaikat ja strategiaraahan), 1 000 euroa	60 227	61 500	63 500	65 000	66 500	67 500
Turun ammattikorkeakoulussa suoritettut AMK-tutkinnot, kpl	1 640	1 892	1 957	2 080	2 153	2180
Turun ammattikorkeakoulussa suoritettut YAMK-tutkinnot, kpl	354	442	492	539	577	591
TKI-rahoituksen ulkoisen rahoituksen osuus (urah), 1 000 euroa	10 362	12 000	12 500	13 000	14 000	15 000
Opiskelijatytyvyisyys, AMK ja YAMK painotettu ka.	5,26	5,25	5,3	5,35	5,4	5,5

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikematkustaminen tCO2		205	200	195	190	180
Lentokilometrit		470 000	440 000	410 000	380 000	350 000

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitysohjelmaan toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Hankintojen päästöt tCO2		1 690	1 200	800	300	200

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaaion periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Kaupunginteatteri Oy

Toimitusjohtaja: Arto Valkama

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön toimialana on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa Turun kaupungissa. Yhtiö harjoittaa kahvila, ravintola-, catering-, kokous- ja kongressipalveluliiketoimintaa sekä tila- ja vuokraustoimintaa.

Toimintaympäristön muutostekijät

Taloudelliset epävarmuustekijät vaikuttavat jo syksyllä 2023 asiakkaiden ostokäyttäytymiseen. Ostopäätöksiä tehdään lyhyemmällä aikajänteellä, joka tekee ennakkoinnin haastavaksi. Vuoden 2024 osalta olemme huomioineet epävarmuuden tuotantokohtaisissa myyntitavoitteissa. Esitysmäärää on supistettu hieman, jolla yhtiöltä hallinnoidaan kustannuksia ja toisaalta tavoitellaan parempaa esityskohtaista täyttöastetta.

Kaupunginhallitus päätti 10.10.2023 kokouksessaan, että yhtiö alkaa operoimaan Musiikkitalo Fuugan toimintaa. Laajeneva teatteriyhtiö vastaa jatkossa molempien kiinteistöjen hallinnosta, tekniikasta, ravintola- ja aulapalveluista, markkinoinnista, myynnistä, viestinnästä ja tilavuokrauksesta. Teatteri vuokraa musiikkitalon ja vuokraa sitä edelleen muille toimijoille Turun filharmonisen orkesterin ollessa talon pääkäyttäjä. Orkesteri päättää omasta ohjelmistostaan itsenäisesti. Muuta ohjelmistoa kuratoimaan perustetaan uusi musiikin sisältöryhmä.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Toimintaa kehitetään hallituksen vahvistaman strategian mukaisesti. Vuoden 2024 kehitetään ja testataan koko

henkilöstöä koskevaa palkitsemisjärjestelmää. Kaksi-vuotinen, osin KEVA-rahoitteinen hyvinvointihanke jatkuu. Rakennusvaiheessa olevan musiikkitalon toiminnallisia synergiahyötyjä valmistellaan.

Musiikkitalon toiminnan suunnittelu osana yhtiön toimintaa aloitetaan välittömästi. Samassa yhteydessä rajapinta Tilapalveluiden kanssa neuvotellaan uudelleen niin, että yhtiö vastaa jatkossa kiinteistöön liittyvistä asioista itsenäisemmin. Tällä pyritään varmistamaan häiriötön toiminta molemmissa esittävän taiteen kiinteistöissä.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Syyskuussa 2023 näyttää siltä, että kuluvan vuoden tulotavoitteesta jäädään jonkin verran jälkeen. Vuoden 2024 tulotavoitteessa on tätä tietoa hyödyntäen talousarvio laadittu hieman alhaisemmalla tulotavoitteella. Suunnitteluvuosilla omia tuottoja pitäisi kuitenkin pystyä nostamaan, etenkin ravintola- ja tilavuokraustoimintaa kehittämällä. Myös katsojalukujen osalta on suunnitelmavuosina tavoitteena päästä vuoden 2022 tasolle.

Musiikkitalon toiminnan operoinnin valmistelu tulee aiheuttamaan lisäkustannuksia jo vuodelle 2024. Näiden osalta on neuvoteltu erillisrahoitusta, joka tuodaan päätöksentekoon myöhemmin. Yhtiön toiminnan laajennus ei saa vaikuttaa negatiivisesti teatteritoimintaan.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Pitkän aikavälin taloudellinen tasapaino

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja, 1 000 euroa	617	0	0	0	0	0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Ulkoisen rahoituksen kasvattaminen ja vaikuttavuuden lisääminen

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Kaupunginteatterin omien tuottojen kehittäminen, 1 000 euroa	4 986	4 977	4 650	5 000	5 200	5400

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Föililipun käytön tehostaminen, mittarina käyttöaste tehdyt fölimatkat/katsojamäärä, %		13	14	15	15	16

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Lisätään asiakkaiden tietoutta sekä itse edusta että työmaa-aikana käytössä olevista pysäkeistä.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Kaupunkiliikenne Oy

Toimitusjohtaja: Juha Parkkonen

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön tehtävänä on linja-autoliikenne ja sopimusliikenteen tuottaminen Turun kaupungille. Yhtiö tuottaa Joukkoliikennelautakunnalle joukkoliikennepalvelua yhtiön ja kaupungin välisen sopimuksen mukaisesti. Yhtiön tehtävänä on myös olla mukana erilaisissa joukkoliikenteen kehittämiseen liittyvissä pilotti- ja kehityshankkeissa.

Nykyinen liikennöintisopimus ulottuu vuoteen 2026 saakka.

Toimintaympäristön muutostekijät

Turku siirtyy runkolinjastoon kesällä 2025, mikä edellyttää normaalia suurempia kalustohankintoja sekä investointeja varikon infrastruktuuriin. Työvoiman heikko saatavuus aiheuttaa ongelmia myös tulevina vuosina.

Yhtiöllä ei ole tässä vaiheessa vielä riittäviä tietoja runkolinjaston taloudellisten muutosten tarkempaan arviointiin.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiö sopeutuu runkolinjaston vaatimukseen ja jatkaa sähköbussiliikenteen osuuden kasvattamista. Yhtiö selvittää mahdollisuudet kokeilla vetybusseja suunnittelukauden aikana.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yhtiön liiketoiminta on vuonna 2024 vakaata eikä suuria muutoksia ole näköpiirissä. Vuoden 2025 kesällä alkava runkolinjaliikenne muuttaa tuotantoa voimakkaasti ja laajentaa liiketoimintaa 10–20 prosenttia. Avaintekijöinä muutosprosessissa ovat investointien ja henkilöstön rekrytointien oikea-aikaisuudet.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Linja-autoliikenteen tuottaminen sovitussa laajuudessa

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Osuus tuotetuista linjakilometreistä (koko Föli), %	n. 13,6	11	11	11	11	11

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Yhtiön tulorahoituksen riittävyys investointeihin ja tuloutus kaupungille

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevoitto, 1 000 euroa	193	30	100	100	100	100
Antolainojen korko, 1 000 euroa	30	20	30	30	30	30

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Sähköbussiliikenteen osuus tuotetuista liikenteestä, %		32	45	60	70	80
Uusiutuvan polttoaineen osuus, %		0	50	100	100	100

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

**Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteut-
taen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.**

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Sähköbussien osuus hankitusta uu- desta kalustosta, %			100	100	100	100

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalou-
teen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Musiikinopetus Oy (Turun konservatorio)

Rehtori-toimitusjohtaja: Juha Järvinen

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiöllä on opetus- ja kulttuuriministeriöltä luvat musiikkialan ammatillisten tutkintojen ja koulutusten järjestämiseen sekä taiteen perusopetukseen musiikin laajassa oppimäärässä. Yhtiön toiminta tukee elinikäistä oppimista ja jakaa kulttuurin hyvinvointivaikutuksia. Yhtiö käyttää aputoiminimeä Turun konservatorio.

Yhtiö toteuttaa ammatillista koulutusta opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Taiteen perusopetukseen yhtiö saa valtionosuusrahoitusta (noin 50 %), oppilaan kotikunnan sopimukseen perustuvaa rahoitusta (noin 30 %) ja huoltajan maksamaa lukukausimaksua (noin 20 %).

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiöllä voi olla koulutustehtäviä tukevaa liiketoimintaa.

Toimintaympäristön muutostekijät

Turun kaupungin ja seudun asukasmäärä ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi. Yhtiön koulutusten vetovoima on hyvä. Yhtiö toivoo, että opetus- ja kulttuuriministeriö huomioisi asukasmäärän ja koulutuskysynnän kasvun yhtiön rahoituspäätöksissä.

Maksuttomassa oppivelvollisuuskoulutuksessa digitaalisten oppimateriaalien käyttö näyttää lisääntyvän. Yhtiö jatkaa digitaalisen oppimisympäristön ja koulutuspalveluiden kehittämistä. Strategiansa mukaisesti yhtiö hakee digitaalisesta oppimisympäristöstä mahdollisuuksia ajasta ja paikasta riippumattomaan oppimiseen, opettamiseen, ohjaukseen ja oppimistulosten jakamiseen.

Yhtiön toimintaympäristön monikulttuurisuus näyttää lisääntyvän, minkä yhtiö huomioi koulutuspalveluiden yhteiskuntavastuullisessa kehittämisessä.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiö toteuttaa vuoteen 2029 ulottuvaa strategiaansa vuonna 2024 ja koko suunnittelukaudella erityisesti seuraavissa painopistealueissa ja tavoitteissa:

Koulutustehtävien vetovoima ja suoritteet

1. Yhtiö on molemmissa koulutustehtävissään kolmen suurimman musiikkioppilaitoksen joukossa ja saan sen mukaisen valtionrahoituksen.

Toimitilat

2. Yhtiö tavoittelee strategiansa mukaisesti toimitilojensa keskittämistä Linnakaupunkiin osaksi Aurajokivarren Turkuja ja kehittää toimintaansa yhteiskäyttötiloissa muiden organisaatioiden kanssa.

Ennakointikyvyn parantaminen

3. Yhtiön päätöksenteko ja operatiivinen johtaminen tukevat tiedon keräämiseen ja analysointiin hallinto- ja laatujärjestelmissä.

Kansainvälinen toiminta

4. Yhtiö jatkaa oppilaitosyhteistyötä Tukholmassa ja selvittää mahdollisuuksia Erasmus-rahoitukseen.

Koulutusjatkumon kehittäminen

5. Yhtiö kehittää musiikkialan koulutusjatkumoa koulustasteiden yhteistyössä ja yhteyksiä muihin oppilaitoksiin erityisesti Kulttuurikampus Turun ja Turun kaupungin kanssa.

Koulutustehtäviä tukevan liiketoiminnan tavoitteet

6. Yhtiö tavoittelee Turun kaupungilta jatkoa Taidekeskus koulussasi -toiminnan sopimukseen.
7. Yhtiö kehittää uudistetun Sigyn-salin brändiä yhteistyössä Turun AMK:n Taideakatemian kanssa.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 menojen ennakointiin sisältyy useita epävarmuustekijöitä. Korkean inflaation vaikutusta yhtiön menoihin on vaikea ennakoida. Vuoden 2024 palkankorotukset eivät ole tiedossa, koska yksityisen opetusalan työehtosopimuskausi päättyy 31.3.2024. Koulutustehtävien valtionosuusrahoitusten indeksikorotuksista ei ole tietoa. Taiteen perusopetuksen tuloista noin 20 % on oppilaiden (huoltajien) maksamia lukukausimaksuja. Perheiden ostovoiman heikkeneminen voi vaikuttaa perheiden kykyyn ja haluun maksaa lasten harrastusmenoja.

Yhtiö järjestää Turun kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti taiteen perusopetusta turkulaisille laajan opinto-oikeuden saaneille oppilaille (varsinaisille oppilaille). Oppilaspaikan hinta oli 1 220 euroa vuodessa lukuvuonna 2020–2021. Hintaa korotetaan lukuvuosittain Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksin (2015=100) hyödykeryhmän koulutus mukaisesti. Vertailukuukausi on 8/2020. Oppilaspaikan hintaa ei kuitenkaan muuteta, jos indeksi laskee.

Hallitusohjelman mukaan valtioneuvosto aikoo uudistaa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia. Uudistuksen sisältö ei ole tiedossa. Lisäksi valtioneuvosto aikoo uudistaa taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön. Tavoitteena on opetuksen saavutettavuuden parantaminen eri taiteenalat huomioiden. Tavoitteen toteutuminen on yhtiön kannalta keskeistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on korottanut laajan oppimäärän musiikin taiteen perusopetuksen tuntikiintiötä Turussa viimeksi vuodeksi 2010. Yhtiön taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksen perustana olevaa opetustuntien määrää vuodessa pitäisi korottaa +13,6 %

vastaamaan Turun kaupungin asukasluvun kasvua vuodesta 2010 (176 087 asukasta) vuoteen 2023 (>200 000 asukasta), jotta yhtiö voisi pitää taiteen perusopetuksen saatavuuden (laskennallisesti tuntia/asukas) Turussa vuoden 2010 tasolla.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Valtion rahoitus taiteen perusopetukseen

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Valtion rahoitus taiteen perusopetukseen, 1 000 euroa	2 769	2 843	2 970	2 970	2 970	2 970

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää yhtiön saamista valtionosuusrahoituksista.

Tavoite: Minimiopiskelijavuosimäärä valtiorahoituksessa ammatilliseen koulutukseen

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiön ammatillisen koulutuksen minimiopiskelijavuosimäärä ministeriön myöntämässä järjestämisluvassa	99,1	79	79	79	79	79

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää yhtiön saamista valtionosuusrahoituksista.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Opetustilojen varausastetta seurataan sen varmistamiseksi, että yhtiön toimitilat ovat aktiivisessa käytössä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Opetustilojen varausaste, %		65	65	65	65	65

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö seuraa opetustilojen varausastetta. Opetustiloja käytetään opetukseen ja oppijoiden harjoittelukäyttöön. Opetustilojen täysi 100 % varausaste olisi lukuvuoden opetuspäivinä Linnankadulla ma-pe klo 9–20 ja Mestarinkadulla ma-pe klo 13–20.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
		0	0	0	0	0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö ei suunnittele investointeja, joilla se voisi vaikuttaa vihreän siirtymän toteutumiseen. Yhtiö selvittää mahdollisuuksia saada toimitilojen energiakäyttö hiilineutraaliksi.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Satama Oy -konserni

Toimitusjohtaja: Erik Söderholm

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön toimialana on sataman ylläpitäminen ja yleisen satamatoiminnan harjoittaminen ja kehittäminen sekä siihen liittyvä muu liiketoiminta. Turun Satama Oy on Turun kaupungin kokonaan omistama konserniyhtiö. Sataman toiminta jakaantuu kahteen liike-toiminta-alueeseen, jotka ovat: Matkustajaliikenne sekä rahtiliikenne lisäarvopalveluineen.

Turun Satama konserniin kuuluu emoyhtiö Turun Satama Oy sekä sen tytäryhtiö Turun Vapaavarasto Oy.

Turun Satama palvelee tehokkaasti rahti- ja matkustusliikennettä Itämeren alueella. Turun kaupungin elinkeinopoliittisena toimijana satama vahvistaa alueen kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä sekä rakentaa mahdollisuuksia kasvuun. Satama on merkittävä työllistäjä sekä suoraan että välillisesti. Turun Satamakonsernissa työskentelee n. 70 henkilöä, joiden lisäksi satama-alueen muut toimijat työllistävät yli tuhat henkilöä.

Satama on Skandinavian liikenteen keskus Suomessa. Liikevaihdoiltaan satama on Suomen kolmanneksi suurin satama ja matkustajamäärältään Suomen toiseksi suurin matkustajasatama. Myös yksikkötavaraliikenteessä Turku lukeutuu maan suurimpiin satamiin.

Toimintaympäristön muutostekijät

Suomen taloudelle ei ennakoida vuonna 2024 kasvua vaan ennusteissa odotetaan lievää taantumaa. Varsinkin rakennusalan konkurssit painavat näkymiä.

Koroissa tapahtunut nousu vaikuttaa edelleen kulutukseen ja investointeihin. Inflaation arvioidaan ensi vuonna hidastuvan 1.3 %:iin ja hillitsevän hintojen nousua.

Tallink Siljan liikennejärjestelyiden oletetaan jatkuvan samankaltaisina koko talousarviotarkastelukauden.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Satama jatkaa matkustajaliikenteen palvelujen kehittämistä yhdessä Viking Linen, Tallink-Siljan sekä Turun kaupungin kanssa. Tavoitteena on kehittää alueen vahvaa matkustaja- ja risteilytoimintaa siten, että uudistukset vaikuttavat positiivisesti satamaan ja tuovat matkailulle huomattavaa lisäarvoa. Ferry Terminal Turku asemakaavaan ja kaupunginvaltuuston 19.6.2023 päätökseen tullut valitus tulee todennäköisesti vaikuttamaan FTT-hankkeen valmistumisaikatauluun.

Matkustaja- ja rahtiliikenne ovat kaupungille erittäin tärkeitä, ja kaupunki sekä satama haluavat tarjota parhaat mahdolliset olosuhteet liiketoiminnan kehittämiseksi.

Tavoitteena on uusien ratkaisuin saavuttaa kustannus- ja laivaliikenteen toiminnallista tehostamista. Näitä tavoitellaan uuden yhteiskäyttöisen terminaalin ja siihen liittyvien yhteisten liikenne- ja pysäköintijärjestelyjen toteuttamisella. Uuden terminaalin valmistuminen vuonna 2026 tarjoaa luontevan mahdollisuuden ajanmukaiseen turvallisuuden kehittämiseen.

Satama-alueen kehittämisellä tavoitellaan lisäksi maankäytön muutoksia siten, että sataman toiminnan tehostuksessa vapautuu uusia kiinnostavia alueita kaupunkikehitykseen etenkin Turun linnan ja Aurajoen väliseltä alueelta, mutta myös laajemmin Turun Linnan ympäristössä.

Turun Satamasta on hyvät yhteydet Pohjois-Saksan ja Pohjanmeren satamiin. Näiden satamien kautta vienti- ja tuontiasiakkaille on tarjolla erinomaiset jatkoyhteydet valtamerentakaisiin kohteisiin.

Kuorma-autoliikenteen merkitys on satamalle erittäin suuri. Kuorma-autoliikenteen toiminta edellytyksiä kehitetään parantamalla sataman liikenneyhteyksiä, rekka-parkkialueita ja palveluita. Satama-alueen välittömässä läheisyydessä tulee tieverkkoa kehittää ja rakentaa edelleen paremmin henkilö- ja kuorma-autoliikennettä tukevaksi.

Satama haluaa strategian mukaisesti olla edelläkävijä ympäristö- ja turvallisuusasioissa. Satama selvittää yhdessä Turun kaupungin kanssa sopivia maaläjäytysvaihtoehtoja ruoppausmassoille. Ensimmäinen maaläjäytysalue otettiin käyttöön 2023.

Sataman on oltava kustannustehokas ja resursseiltaan oikein mitoitettu, sillä vain taloudellisesti vahvat satamat pärjäävät kilpailussa. Muutokset varustamojen toiminnassa edellyttävät nopeata reagointia ja valmiuksia suoriutua investoinneista. Kustannustehokas toiminta edellyttää puolestaan jatkuvaa resurssien hyötykäytön tehostamista.

Satama pyrkii varmistamaan, että sillä on ammattinsa osaava henkilökunta. Avaintehtäviin koulutetaan tai rekrytoidaan tarpeen mukaan henkilöitä. Toiminnan varmistamiseksi satamalla on käytössä koko toimintaa kattava laatu- ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmä.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Vuoden 2024 talousarvion merkittävimmät tekijät ovat Turku-Tukholman kapasiteetin pienemisen jatkuminen koko tarkastelujakson ajan. Ferry Terminal Turku-

projektin arvioidaan valmistuvan vuonna 2026. Tullut kaavavalitus tulee todennäköisesti vaikuttamaan projektiaikatauluun.

Satama pyrkii edelleen lisäämään laivalinjojen määrää. Tärkeimpänä tavoitteena avata Turku-Gdynia liikenne.

Sataman läpi kulkevan rahdin- ja matkustajamäärän arvioidaan asettuvan samalle tasolle kuin vuoden 2023 ennuste.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Yhtiön kannattavuus ennen rahoituseriä

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevoitto, 1 000 euroa	4 947	5 117	5 344	4 596	1 819	1 147

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Kasvava tuloutus kaupungille

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Maanvuokrien tuotto kaupungille, 1 000 euroa	2 174	2 187	2 539	2 591	4 536	6 481
Vaihtovelkakirjalainan (30 milj. euroa, 8 % pa) tuotto kaupungille, 1 000 euroa	2 400	2 400	2 400	2 400	0	0
Muiden rahoituserien (antolainojen (ei-VVK-lainan), osinkotulojen tai pääomanpalautusten) tuotto yhteensä kaupungille, 1 000 euroa	968	938	877	831	784	739

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Hiilineutraalin ajoneuvokaluston osuus, %		19	40	50	65	75
Vähäpäästöisen polttoaineen osuus, %		25	50	75	75	75

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun seudun puhdistamo Oy

Toimitusjohtaja: Mirva Levomäki

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Turun seudun puhdistamo Oy:n (Yhtiö) toimialana on jätevesien siirto ja puhdistus sekä syntyneen lietteen hyödyntäminen. Yhtiö tuottaa jätevedenpuhdistuspalvelun lisäksi lämmöntalteenottoa palvelua. Yhtiön tarkoituksena on tuottaa yhteiskunnallisia toiminnallisia palveluita omakustannushintaan omistajille. Turku omistaa Yhtiöstä 62,09 % ja Turku Energia 0,82 %.

Yhtiö tuottaa omistajilleen laadukasta palvelua kustannustehokkaasti. Palvelu on toimintavarmaa ja sitä kehitetään jatkuvasti parantaen. Resurssit optimoidaan tulokset ja varautuminen huomioon ottaen. Henkilöstön hyvinvointi, sitoutuneisuus ja ammattitaito takaavat Yhtiön menestyksellisen toiminnan.

Yhtiö operoi laitosta. Yhtiön hallinnoimat kilpailutetut ostopalvelut tehostavat toimintaa.

Jätevedenpuhdistamoa käytetään mahdollisimman tehokkaasti. Puhdistamon ja viemäriverkoston ohitukset minimoidaan. Yhtiö toimii Itämeren hyväksi ja huomioi toimintaansa kehittäessään muun muassa Itämeri-toimintapohjan tavoitteet. Lisäksi Yhtiö edistää toiminnallaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. Yhtiö on sitoutunut ilmastokaupunkisopimuksen tavoitteisiin.

Toimintaympäristön muutostekijät

Yhtiö on huoltovarmuuskriittinen toimija ja puhdistamon toiminnan jatkuvuuden varmistaminen on välttämätöntä yhteiskunnalle. Yhtiö varmistaa sekä strategisilla että operatiivisilla toimenpiteillä puhdistamon toiminnan jatkuvuuden myös poikkeusolosuhteissa.

Yhtiö ottaa huomioon digitaalisen toimintaympäristön mahdollisuudet ja riskit. Yhtiö panostaa turvallisuuden hallintaan ja kehittämiseen sekä edellyttää myös palveluntuottajiltaan riittävää turvallisuustasoa.

Yhtiön riskikartoituksissa merkittävimmiksi riskeiksi ovat nousseet toiminnan jatkuvuuden vaarantuminen riittämättömien henkilöresurssien vuoksi, työturvallisuus- ja terveysriskit, lainsäädännön ja määräysten muuttumisesta johtuvat tiukentuvat vaatimukset Yhtiön toimintoihin liittyen, tilaturvallisuusriskit sekä erittäin vakavan laiterikon aiheuttamat vahingot. Yhtiö kehittää riskienhallintaa jatkuvana prosessina. Riskienarvioinnin tulokset huomioidaan Yhtiön toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Palvelua tuotetaan pitkäjänteisesti siten, että puhdistamokokonaisuus palvelee Turun seudun asukkaita pitkälle tulevaisuuteen. Yhtiö kehittää palvelua jatkuvana prosessina, huomioi toimintojen hiilijalanjäljen ja elinkaarren sekä varautuu ilmastonmuutokseen. Puhdistusprosessia tehostetaan maksimoimalla puhdistuskapasiteetti laitoksen kaikilla osa-alueilla. Ennakoimalla varmistetaan toiminnan jatkuvuus.

Yhtiö ylläpitää ja kehittää henkilöstön hyvinvointia, motivaatiota, sitoutuneisuutta ja ammattitaitoa. Yhtiön hankkeet selvitetään tarkoituksenmukaisesti taloudellisten ja toiminnallisten vaikutusten tehokkuuden varmistamiseksi. Suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan asianmukainen ja riittävä mitoitus, resurssitehokkuus sekä kestävä kehitys.

Yhtiö vastaanottaa yhdyskuntajätevesiä maksimikapasiteettinsa rajoissa mahdollisimman laajalta toiminta-alueelta. Jätevesien johtaminen keskitettyyn käsittelyyn tukee seudullista puhdistusratkaisua. Teollisuusjätevesien ja hulevesien sekä viemäriverkoston hallintaa kehitetään yhteistyössä osakaskuntien kanssa. Yhtiö kehittää toimintojaan yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa ja edistää osaltaan Turun seudun vesihuollon kehittymistä.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Turun seudun puhdistamo Oy on Turun, Kaarinan, Raision, Naantalien, Liedon, Paimion, Maskun, Mynämäen, Auran, Ruskon, Nousiaisten, Pöytyän, Oripään ja Marttilan kuntien (K-sarjan osakkaat) sekä Turku Energian (L-sarjan osakas) omistama seudullinen tukkujätevesiyhtiö. Yhtiö kuuluu Turku-konserniin.

Yhdyskuntajätevesien käsittelyn kokonaisuuden, mukaan lukien lietteen hyötykäyttö biokaasulaitoksella ja lämpöenergian hyödyntäminen lämpöpumppulaitoksella, hiilijalanjälki on negatiivinen eli parempi kuin hiilineutraali. Lisäksi puhdistamokokonaisuus tuottaa energiaa noin kymmenen kertaa enemmän kuin se käyttää energiaa.

Puhdistetun jäteveden kuutiointihintaan ja ohivirtauksen määrään vaikuttaa viemäriverkostoon ja puhdistamolle tulevan huleveden määrä. Puhdistamon toiminta-alueen kuntien viemäriverkostosaneeraukset pienentävät huleveden määrää ja samalla nostavat kuutiointihintaa sekä vähentävät ohivirtausten määrää.

Veden määrän ja laadun tavanomainen vuosittainen vaihtelu on huomioitu talousarviossa, mutta

poikkeuksellisten tilanteiden aiheuttamat kustannusvai-
kutukset voivat aiheuttaa poikkeamia talousarvioon.

Yhtiön liikevaihto muodostuu pääosin jätevedenpuhdis-
tuspalvelumaksusta (K-sarjan osakkaat) ja pieneltä osin
lämmöntalteenottopalvelumaksusta (L-sarjan osakas).
Palvelumaksut koostuvat käyttökustannuksista ja inves-
toinnin hankintamenosta. Yhtiösopimuksen mukaan
sekä K- että L-sarjan osakkaat maksavat investoinnin
hankintamenon omistussuuden mukaisessa suhteessa
ja käyttökustannukset palvelun käytön mukaisessa suh-
teessa. Tilikauden lopussa Yhtiön tulos nolataan Yh-
tiösopimuksen mukaisesti tasauslaskuilla.

Yhtiön kustannukset tulevat vuonna 2024 kasvamaan
jonkin verran käyttökustannusten osalta mutta laske-
maan hieman investoinnin hankintamenon osalta, palve-
lumaksun kokonaiskasvu on maltillinen 1,0 % vuoden
2023 talousarvioon verrattuna. Käyttökustannusten
nousu koostuu pääosin uuden kunnossapito-

sopimuskauden käyttöönotosta, IT-palvelujen kilpailutuk-
sesta sekä kyberturvallisuuden kehittämisestä.

Yhtiön merkittävä investointi vuonna 2024 on hallintora-
kennuksen kehittäminen. Hankkeella varmistetaan, että
huoltovarmuuskriittisellä laitoksella on tarvittavat puitteet
asianmukaiseen työskentelyyn. Yhtiön hallintorakennuk-
sen toimitilat ovat jääneet riittämättömiksi sekä kapasiteetiltaan,
tilaturvallisuudeltaan että tasa-arvoisuudeltaan. Toinen suurempi
pitkäkestoinen investointikohde on jälkiselkeytysaltaiden pinnoitus
hiilidioksidikorroosion vuoksi. Alaita on kahdeksan kappaletta ja
investoinnin kokonaiskesto ulottuu vuoteen 2026. Kolmantena merkit-
tävänä investointihankkeena jatkuu E18 tien aiheuttamat
muutokset Yhtiön jätevesiverkostoon. Muita toiminnan
jatkuvuutta turvaavia ja laitoksen hyvän kunnon varmis-
tavia investointikohteita ovat laitoksen kapasiteetin, tieto-
järjestelmien, pumppaamoiden, kaukovalvonnan ja huoltovarmuuskriittisyyden
kehittäminen.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

**Tavoite: Keskitetty jätevedenpuhdistus toimii tehokkaasti. Puhdistustulokset ovat Itämeren suojelukomission
suositusten mukaisia. Ympäristömääräykset (Etelä-Suomen aluehallintovirasto 1.10.2014 nro 167/2014/2)**

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Pitoisuus käsitelty vesi BOD7ATU ≤ 10 mg/l	2,4 mg/l	3,3 mg/l	≤3,2 mg/l	3,2 mg/l	3,2 mg/l	3,2 mg/l
Pitoisuus käsitelty vesi CODCr ≤ 60 mg/l	21 mg/l	33 mg/l	≤32 mg/l	32 mg/l	32 mg/l	32 mg/l
Pitoisuus käsitelty vesi fosfori ≤ 0,3 mg/l	0,12 mg/l	0,15 mg/l	≤0,15 mg/l	0,15 mg/l	0,15 mg/l	0,15 mg/l
Pitoisuus käsitelty vesi kiintoaine ≤ 15 mg/l	1,4 mg/l	3,0 mg/l	≤2,9 mg/l	2,9 mg/l	2,9 mg/l	2,9 mg/l
Puhdistusteho käsitelty vesi BOD7ATU ≥ 95 %	99 %	99 %	≥99 %	99 %	99 %	99 %
Puhdistusteho käsitelty vesi CODCr ≥ 90 %	97 %	95 %	≥95 %	95 %	95 %	95 %
Puhdistusteho käsitelty vesi fosfori ≥ 95 %	98 %	98 %	≥98 %	98 %	98 %	98 %
Puhdistusteho käsitelty vesi typpi ≥ 75 %	88 %	84 %	≥84 %	84 %	84 %	84 %
Puhdistusteho käsitelty vesi kiintoaine ≥ 95 %	100 %	99 %	≥99 %	99 %	99 %	99 %

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö kehittää palvelua jatkuvana prosessina, huomioi toimintojen hiilijalanjäljen ja elinkaaren sekä varautuu ilmastonmuutokseen. Puhdistusprosessia tehostetaan maksimoimalla puhdistuskapasiteetti laitoksen kaikilla osa-alueilla. Ennakoimalla varmistetaan toiminnan jatkuvuus. Yhtiö myös ylläpitää ja kehittää henkilöstön hyvinvointia, motivaatiota, sitoutuneisuutta ja ammattitaitoa.

Tavoite: Laitoksen arvon säilyttäminen ja jatkuva kehittäminen, jotta tehokkaaseen puhdistustulokseen päästään myös laitoksen ikääntyessä

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Leasing-koneiden ja -laitteiden korjaus- ja muutosinvestoinnit, 1 000 euroa	371	425	475	460	0	0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Leasing-sopimuksen mukaan laitoksen laitekokonaisuus (31 M€) on pidettävä hyvässä toimintakunnossa. Kokonaisuuteen tehtäviin korjaus- ja muutosinvestointeihin vuokraajalla (Tsp) ei ole poisto-oikeutta ja kustannukset sisältyvät liikevaihdon kulurakenteeseen. Leasing-koneiden ja laitteiden korjaus- ja muutosinvestointien lisäksi leasing-

kohteen ja koko laitoksen kunnosta huolehditaan ennakoivalla kunnossapidolla. Leasing-sopimuskausi päättyy alkuvuonna 2024 + optio 2 vuotta, jäännösarvo 50 %. Vuodesta 2026 lähtien leasing-laitteisiin kohdistuva kehittäminen on sisällytetty laitoksen investointeihin.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Turun seudun puhdistamo Oy:n ilmastovaikutuksia kuvaava hiilijalanjälki lasketaan vuosittain soveltaen kansainvälistä ohjeistusta (GHG protocol). Laskentaan sisältyy sekä suoria että epäsuoria päästölähteitä. Lisäksi lasketaan puhdistamokokonaisuuden tuottamalla energialla saavutetut vältetyt päästöt eli kuinka paljon kasvihuonekaasupäästöjä säästetään tuottamalla energiaa uusiutuvilla energianlähteillä. Puhdistamokokonaisuuden ilmastovaikutuksessa huomioidaan puhdistamon ja siihen liittyvien toimintojen päästöjen lisäksi niiden ansiosta vältetyt päästöt puhdistamotoiminnassa, lietteenkäsittelyssä Gasum Oy:n biokaasulaitoksessa ja lämmöntuotannossa TSE:n lämpöpumppulaitoksessa jäteveden hukkalämpöä hyödyntäen. Puhdistamokokonaisuuden hiilijalanjälki on jo negatiivinen, mikä on parempi kuin hiilineutraali.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Puhdistamokokonaisuuden hiilijalanjälki, tonnia CO ₂ e	-42 000	-30 000	≤ -32 000	-32 000	-32 000	-32 000

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Puhdistamoa käytetään energiatehokkaasti ja hankinnoissa huomioidaan ilmastoystävällisyys. Jäteveden hukkalämmön ja yhdyskuntalietteen hyödyntämistä biopohjaisessa energiantuotannossa jatketaan, jolloin voidaan välttää vastaavien fossiilisten energialähteiden käyttöä.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitysohjelmaan toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Ilmastotavoitteisiin liittyvien investointien määrä, 1 000 euroa	10 269	2 805	265	200	200	200

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Puhdistamolla toteutetaan energiatehokkuuden kehittämiseen liittyviä investointeja jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti. Lisäksi yhteistyössä osakaskuntien kanssa toteutetaan puhdistamon toiminta-alueen viemäriverkoston kaukovalvonnan kehittämisellä seudullista ilmastomuutokseen varautumista. Ilmastotavoitteet huomioidaan myös yhtiön ajoneuvoissa.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Seudun Vesi Oy

Toimitusjohtaja: Aki Artimo

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön tehtävänä on huolehtia sen osakkaiden vesihuollosta. Tässä tarkoituksessa yhtiö voi omistaa, suunnitella ja rakentaa vedenhankinta-, vedenpuhdistus- ja vedenjakelulaitoksia sekä harjoittaa käyttöveden valmistusta, veden siirtoa, jakelua ja myyntiä sekä muuta alaan liittyvää toimintaa. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä.

Turun Seudun Vesi Oy ylläpitää ja luo kilpailukykyä toiminta-alueellaan tuottamalla jatkuvasti korkealaatuista talousvettä mahdollisimman edullisesti. Talousvesi tuotetaan kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti. Korkealaatuinen talousvesi on hyvinvoinnin ja elämänlaadun perusedellytys.

Toimintaympäristön muutostekijät

Yhtiön toimintakustannuksiin vaikuttavia muutostekijöitä on ilmaantunut nopeasti viime vuodesta lähtien. Toimintakustannusten rakenne ja siihen vaikuttavat kustannustekijät ovat pitkälti sellaisia, joihin yhtiö ei voi omalla toiminnallaan vaikuttaa nykyisen kaltaisessa globaalissa talouden ympäristössä. Tilanne voisi kuitenkin olla vielä merkittävästi huonompi, mikäli yhtiö ei olisi määrättyiltä osin suojannut sähköenergian ostohintojaan ja varmistanut lainanhoitokulujen korkotasoa korkosuojauksien avulla.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Seudullisen vesihuollon toiminnan varmistaminen kaikkien yhtiön osakkaiden osalta edellyttää uuden varavelaitoksen toteutusta. Tarve varavelaitoksen rakennusurakan toteutukselle tuotiin yhtiön osakkaille päätettäväksi huhtikuussa 2023 pidetyssä yhtiökokouksessa sen jälkeen, kun varavelaitoksen toteutussuunnittelu valmistui alkuvuonna 2023. Omistajakuntien neuvottelut hankkeen kustannusjaon perusteista ovat vielä kesken.

Turun ja Maskun välisen uuden siirtolinjayhteyden toteutukseen liittyvät neuvottelut ovat käynnissä asianosaisten kuntien kesken. Vuonna 2023 päivitetyn yleissuunnitelman mukaisen siirtolinjan kautta on mahdollista toimittaa vettä myös Raisiolle ja Naantalille siirtolinjan uuden linjauksen ansiosta.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yhtiö on varautunut jo aiemmin lykkääntyneiden varavelaitoksen rakennusurakan ja Maskun siirtolinjan toteutussuunnitteluinvestointiin käynnistämiseen vuoden 2024 aikana. Yhtiö on suunnitellut myös muita siirtolinja- ja runkovesijohtoinvestointeja, mutta niiden toteutumisaikataulut riippuvat pitkälti kahden ensin mainitun hankkeen käynnistymisestä ja aikataulusta. Yhtiön osakaskuntien neuvottelut investointihankkeiden rahoitusosuuksista ovat viivästyneet, ja niillä on ollut merkittävä vaikutus yhtiön mahdollisuuksille käynnistää uusia investointeja.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö toimittaa vettä osakkailleen suunnitellusti ja veden tuotannon määrä vastaa suunniteltua

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Veden tuotanto/tuotantotavoite, %	100	100	100	100	100	100

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö varmistaa vedentuotantojärjestelmänsä toimivuuden ennakoivan kunnossapidon ja varautumisen avulla. Yhtiöllä on omia varavoimakoneita keskeisten vedentuotannon kohteiden jatkuvan toiminnan varmistamiseksi. Varavoimakoneiden polttoainehuollon varmistamiseen liittyvä työ on käynnissä.

Tavoite: Veden toimitus on häiriötöntä ja virheitä veden laadussa ei esiinny

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Jakeluun toimitettavan veden laadussa havaitut virheet, kpl	0	0	0	0	0	0
Ennakoimattomat häiriöt veden jakelussa, kpl	0	0	0	0	0	0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö varmistaa vedentuotantojärjestelmänsä toimivuuden ennakoivan kunnossapidon ja varautumisen avulla. Veden laadun seuranta toteutetaan tuotantoprosessin kaikissa osissa. Tekopohjaveden imeytyä toteutetaan huippuluokan tuotannonohjauksella, joka varmistaa tuotetun juomaveden tasaisen ja häiriöttömän laadun.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tekopohjaveden tuotanto on kustannustehokas tapa tuottaa juomavettä ja pintavesilaitokseen verrattuna kemikaaleja käytetään vain murto-osa.

Yhtiössä hyödynnetään veden liike-energiaa Saramäen kalliosäiliöön rakennetun turbiinin avulla, joka säättää Virttaankankaan tekopohjavesilaitokselta tulevan veden virtausta ja tuottaa samalla päästötöntä sähköenergiaa. Turbiinin tuotama teho riittää Saramäen kalliosäiliöstä lähtevän veden verkostopumpppaukseen, jolla tuotetaan verkostopaine Turun, Naantalin ja Raision alueille.

Turun Seudun Vesi Oy:n esikäsittelylaitokselle Huittisiin on asennettu uusi aurinkosähköjärjestelmä, joka tuottaa osan laitoksen tarvitsemasta sähköstä.

Myös juomaveden lämmöntalteenoton hyödyntämistä on selvitetty. Turku Energian kanssa tehdyn esiselvityksen mukaan lämpöenergian talteenoton edellytykset täyttyvät Halisten uuden varalaitoksen toiminnan yhteydessä. Varalaitoksen toteutussuunnittelu on tehty siten, että uusi varalaitos tullaan lämmittämään tekopohjavedestä saatavalla lämpöenergialla.

Mainittujen investointien ja toimenpiteiden lisäksi yhtiö omistaa noin 400 hehtaaria kestäväällä tavalla hoidettua metsää, jonka toiminta hiilinieluna optimoidaan metsänhoidollisilla toimenpiteillä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Sähköautojen latauspisteiden lukumäärä yhteensä, kpl	4	6	8	8	10	10

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Sähköautojen latauspisteitä rakennetaan yhtiön eri kohteisiin suunnitelman mukaisesti.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Vihreän siirtymän investoinnit	3	10	10	10	100	20

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö tulee uusimaan vuonna 2026 henkilöstön työsuhdesähköpyörät, joilla henkilöstöä kannustetaan sekä liikuntaan että yksityisautoilun vähentämiseen. Selvityksen alla on mm. Huittisten esikäsittelylaitoksella olevan aurinkoenergiapuiston laajennusmahdollisuudet, tuulivoiman hyödyntäminen energiatuotannossa sekä juomaveden lämmön talteenotto tulevalle varalaitokselle.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Taiteen talo Oy

Toimitusjohtaja: Jere Pensikkala

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön toimialana on edistää ja tukea Turun kaupungissa tapahtuvaa kulttuuritoimintaa, taiteen ja kulttuurin ammattilaisten työllisyyttä ja elinkeinoa sekä kehittää ja organisoida Taiteen talo –konseptia Turussa. Taiteen talo on vetovoimainen eri taiteenlajeja yhdistävä kohtaamispaikka. Yhtiö tekee yhteistyötä kulttuuritoimijoiden, luovan talouden yritysten, kaupallisten yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

Yhtiö voi järjestää muutakin kehitystoimintaa ja konsultointia. Yhtiö järjestää toimintaa erityisesti Turussa, mutta myös valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Toimintaympäristön muutostekijät

Yhtiö on perustettu vuonna 2022 ja sen ensimmäiset toimintavuodet ovat sisältäneet toiminnan käynnistämiseen, Taiteen talo -konseptin rakentamiseen ja peruskorjausten suunnitteluun liittyviä tehtäviä.

Taiteen talon toiminta on laajentunut merkittävästi vuoden 2023 aikana ja sen kävijä- ja tapahtumamäärät ovat nousseet tuloskortin tavoitteita nopeammin. Kävijämäärätavoitetta on nostettu osavuosikatsauksessa (8/2023) 25 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin tuloskortissa. Hyvän kehityksen jatkaminen tulevien toimintavuosien aikana vaatii onnistumisia niin vuokralaisvalinnoissa, tapahtumatoiminnoissa kuin remonttien edistämisessäkin.

Ensimmäisenä laaja peruskorjaus on aloitettu ns. Palokuntarakennuksen tiloista, joihin syksystä 2024 alkaen tulee sijoittumaan esimerkiksi Wäinö Aaltosen museon galleriatila, museon oman peruskorjauksen ajaksi, kevääseen 2026 asti. Peruskorjausten laajuus ja kustannustaso selviävät lopullisesti suunnittelun edetessä ja näillä voi olla huomattavaa vaikutusta yhtiön vuokrausasteen kehitykseen, kustannustasoon ja tulonmuodostukseen. Remonttien kireä aikataulujänne asettaa poikkeuksellisia vaatimuksia hankkeiden läpiviemiseksi. Haasteita asettaa myös se, että kiinteistöjen omistajuuden muutoksen ja käyttötarkoituksen myötä rakennusten tekninen pitkän tähtäimen suunnittelu ei ole täysin ajan tasalla.

Voimakas inflaatiokehitys on tarkoittanut vuokratasojen nousua myös monelle kulttuurialatoimijalle, joiden avustukset eivät ole kehittyneet samalla tahdilla. Yhteensä yli kymmenen prosentin vuokrankorotus kahden vuoden aikana on ollut monelle toimijalle kriittinen ja kustannustason nousu on joissain tapauksissa tarkoittanut myös vuokrasopimusten irtisanomista.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Vuosien 2023–2025 aikana tullaan toteuttamaan laajoja peruskorjaushankkeita, joiden onnistuminen vaikuttaa merkittäväällä tavalla alueen kiinnostavuuden lisäksi myös Yhtiön talouteen. Kaupallisten toimintojen saaminen osaksi Taiteen taloa niin, että niiden kautta voidaan kumuloida positiivista tulovirtaa alueen kehittämiseen, vaatii onnistunutta tilasuunnittelua ja tapahtumatoimintaa, joka synnyttää ihmisvirtoja ja sitä kautta liiketoimintamahdollisuuksia.

Kesän 2023 onnistuminen ja suuri yleisömenestys osoittavat Taiteen talon mahdollisuudet houkuttaa alueelle yleisöjä ja tapahtumia. Samalla on huomioitava, että erityisesti kesäajan tapahtumatoimintaan on kiinnitettävä merkittäväällä tavalla huomiota ja panostuksia, jotta menestys voidaan toistaa myös tulevaisuudessa. Onnistunut tapahtumatoiminta luo edellytyksiä Yhtiön liiketoiminnan kehittämiseksi ja oman tulonhankinnan vahvistamiseksi.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yhtiö neuvottelee syksyn 2023 aikana Turun kaupungin avustustasosta vuosille 2024–2026 niin, että toimintatuki pysyisi käynnistysvuosien tasossa (495.000 euroa), minkä lisäksi Yhtiölle myönnettäisiin lisätukea kulttuuritoimintojen peruskorjauksen aiheuttaman kustannusnousun verran. Kaupungin avustustason vahvistamisella on keskeinen vaikutus Yhtiön talouteen.

Yhtiö pyrkii löytämään hankerahoitusta niin, että sen konseptin mukaista toimintaa voidaan toteuttaa myös hanke- ja projektimuotoisesti. Yhtiö on anonut Opetus- ja kulttuuriministeriöltä Kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen rakkenukeka Digitaalinen Taiteen talo -hankkeelle yhteensä 294.360 euroa vuosille 2024–2025. Kokonaisuudessa kehitettäisiin merkittäväällä tavalla Taiteen talon digitaalista kyvykkyyttä, tuotettaisiin parempia digitaalisia palveluita asiakkaille ja toimijoille sekä toteutettaisiin virtuaalisia sisältöjä. Avustuspäätösten tulisi olla tiedossa syksyn 2023 aikana.

Toimintasuunnitelmakauden lopulla, vuodesta 2027 eteenpäin, käyttöönottoon liittyvien remonttien valmistamisen myötä panostukset kiinteistön kehittämiseen tulevat vähenemään. Yhtiön vuokrausliiketoiminnan ja muun tulonhankinnan tulee kerryttää toiminnan kehittämiseen vaadittavat resurssit, jolloin kaupungin tuki asettuu pysyväksi tasolle.

Talouden tasapainon kannalta keskeistä on onnistua kohteen peruskorjaushankkeissa niin, että tiloihin saadaan nopealla tahdilla tavoiteltua toimintaa ja että kauppallisia kumppaneita löytyy kulttuuritoimijoiden rinnalle.

Tapahtumatoimintojen synnyttämän tulonmuodostuksen kautta Yhtiö voi kerätä tuottoja myös muusta kuin tilavuokraustoiminnasta.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Toiminnan vaikuttavuus

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Kävijöiden määrä vuodessa, kpl	25 000	60 000	90 000	100 000	110 000	110 000
Tapahtumien (ml. näyttelyt) määrä vuodessa, kpl (Turun Taiteen talo Oyn tuottamat)		60	70	70	70	70
Tapahtumien (ml. näyttelyt) määrä vuodessa, kpl (Turun Taiteen talossa toteutetut)			600	600	800	800
Turun Taiteen talossa työskentelevien henkilöiden lukumäärä ja syntyneet htv:t			*	*	*	*

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Wäinö Aaltosen museo avaa Taiteen talon Palokuntarakennukseen galleriatilan oman peruskorjauksensa ajaksi syksystä 2024 alkaen. Lisäksi alueelle on tulossa mahdollisesti toinen galleriatoimija jo vuoden 2024 aikana, millä on merkittävä vaikutus tapahtumien lukumäärään. Yhteismitallisuuden vuoksi käytössä on laskentamalli, jossa näyttelyn aukiolopäivä lasketaan yhdeksi tapahtumakerraksi.

Taiteen talo on tuottajana tai osatuottajana vain pienessä osassa vuosittain järjestettäviä tapahtumia ja päävastuu tapahtumatoiminoissa on Taiteen talon pitkäaikaisilla vuokralaisilla ja tapahtumajärjestäjillä. Tapahtuma- ja kävijämäärän kasvutavoitteessa keskeisessä roolissa on peruskorjaushankkeiden nopea ja tehokas edistäminen sekä erityisesti panostaminen päivittäiseen aukioloon (näyttelytilat) ja kesäajan runsaaseen tapahtumatarjontaan.

Kävijä- ja tapahtumamäärien toteutumisen kannalta erityisen merkittävässä roolissa on Tehdasrakennuksen 2. kerroksen mahdollisen remontin läpivienti nopeassa aikataulussa syksyn 2024 ja kevään 2025 välillä. Kesäkauden onnistumisella on kriittinen vaikutus vuotuisen kävijämäärään, joten remontti pyritään toteuttamaan ilman häiriötä kesäkauden toiminnoille.

* Mittarin lähtötaso saadaan tietoon vasta ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden jälkeen osana vuoden 2023 tilinpäätöstä.

Tavoite: Pitkän aikavälin taloudellinen tasapaino

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa	430	1 773	1 823	2 052	2 170	2 200
Omat tuotot (ml. vuokratulot), 1 000 euroa	43	853	1 062	1 212	1 300	1 330

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Peruskorjausten valmistuttua arvioidusti vuonna 2025 Turun kaupungin avustustaso tulee määriteltyä pysyväälle tasolle vuoden 2026 alkaen. Pitkän aikavälin taloudellisen tasapainon synnyttämisessä keskeisessä roolissa on tilavuokraustoiminnan hyvä onnistuminen. Lisäksi Yhtiön tulee onnistua erityisavustusten hankinnassa niin, että se voi edistää konseptin mukaista toimintaansa myös projekti- ja hankeavustuksilla esimerkiksi Opetus- ja Kulttuuriministeriöltä sekä yksityisiltä säätiöiltä ja rahastoilta.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Vastuullisuussuunnitelma on laadittu sidottuna Agenda 2030 tavoitteisiin		Toteutettu (Taiteen talo)	Toteutettu (Kiinteistö Oy)			
Laaditaan ilmasto- ja ympäristösuunnitelma		Toteutettu (Taiteen talo)	Toteutettu (Kiinteistö Oy)			

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiö tekee ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi yhteistyötä erityisesti kiinteistön omistavan Kiinteistö Oy Turun Nunnankatu 4:n kanssa, sillä Taiteen talon kokonaisvaikuttavuuden kannalta kaikkein merkittävimmät toimenpiteet tapahtuvat Kiinteistöosakeyhtiön toimenpiteiden tuloksena. Vuoden 2024 aikana Kiinteistöosakeyhtiölle laaditaan vastuullisuussuunnitelma sekä ympäristö- ja ilmastosuunnitelma.

Yhtiö pyrkii lisäksi edistämään omien vuokralaistensa ja tapahtumajärjestäjien kyvykkyyttä vastuullisuuden huomioimiseksi ja erityisesti kestävien liikkumisratkaisujen edistämiseksi. Yhtiö selvittää tapahtumajärjestäjien mahdollisuutta sisällyttää pääsylippuihinsa julkisen liikenteen matkalippu.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Teknologiakiinteistöt Oy

Toimitusjohtaja: Mikko Lehtinen

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Turun Teknologiakiinteistöt Oy on Turku Science Parkin alueella toimiva kiinteistösijoitusyhtiö, joka kehittää alueen kiinteistöjä ja palveluita sekä tarjoaa ensiluokkaista toimisto-, tuotanto ja laboratoriotilaa yrityksille ja yhteisöille. Yhtiön perusliiketoiminta on kiinteistöjen ja huoneistojen omistus, hallinta ja vuokraus sekä enenevässä määrin myös toimitilapalveluiden tuottaminen.

Toimintaympäristön muutostekijät

Koronan tuoma työelämämuutos etätyökäytänteineen ja hybriditoimistoinneen on merkittävä muutos, mutta yhtiön jo aiemmin omaksuma yhteisöllisyys- & virtuaalistrategia sopivat ”uuteen normaaliin” erittäin hyvin. Johto uskoo, että yhteisille kohtaamispaikoille on edelleen tarvetta myös tulevaisuudessa. Yhtiöllä on hyvin muuntautuvia tiloja, joita voidaan muokata tulevaisuuden tarpeita vastaaviksi.

Nopean inflaation vaikutus yleistä taloudellista toimeliaisuutta hidastavana tekijänä on jo nähtävissä toimintaympäristössä. Tilanteen pitkittyessä tällä saattaa olla vaikutuksensa erityisesti yksityissektorin vuokralaisten maksukykyyn tai haluun supistaa tilojaan kustannusten säästämiseksi. Julkisen sektorin vuokralaisten pitkät sopimukset tasapainottavat yhtiön tilannetta.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiön tavoitteena on kehittää Turun tiedepuiston aluetta yhä vahvemiksi tieteen ja yrityselämän liittymäksi.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Epävarmat näkymät eivät luo merkittävää riskiä yhtiön talousnäkyymiin. Vuokramaturiteetti on pitkä ja vuokrasopimuksissa olevat indeksikorotukset heijastellevat inflaatiota. Sähkön hinta on suurelta osin kiinnitetty vuodelle 2024. Rakennusalan nopeasti heikentynyt tilanne on johdannut aiemmin runsaasti nousseiden hintojen laskuun, jota on mahdollista hyödyntää uusissa potentiaalisissa investoinneissa. Sen sijaan nousseet korkokustannukset voivat hidastaa tulevien investointipäätösten tekemistä.

Kiinteistöomaisuuden markkina-arvoa arvioitaessa on oletettu arvojen pysyvän nykyisellä tasolla ja uudet investoinnit on arvotettu investointikustannuksellaan. Yhtiö teki vuonna 2022 merkittävän tulosvaikutteisen alaskirjauksen markkina-arvojen perusteella. Tällä on vaikutusta vakuusarvojen kautta loan-to-value-tasoon. Yhtiön lainoitusaste on kuitenkin tällä hetkellä poikkeuksellisen matala eikä mahdollisten markkina-arvojen laskun jatkuminen pitäisi aiheuttaa ongelmaa.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Sijoitetun pääoman tuotto

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Tuottotavoite kaupungille vuodesta, 1 000 euroa	1 695	1 377	2 218	2 270	2 423	2 732

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiön omistajat ovat päättäneet, että yhtiö jakaa 50 % operatiivisesta kassavirrastaan omistajilleen. Esitetty tavoite perustuu yhtiön ennustettuun tulokseen sisältäen jo päätettyjen investointien tulevat tuotot. Kesällä 22 yhtiö lopetti korkoswap-sopimuksensa ja tästä syntyi 7 miljoonan euron kulu. Tämän takia vuoden 2023 tuottotavoite on aiempaa matalampi. Vuodesta 24 alkaen tuottotavoitteet sen sijaan ovat nousseet johtuen matalammista korkokuluista (swap purettu) sekä uusien investointien tuottamista tuotoista.

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen tavoitellusti

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa	36 982	41 141	44 068	48 430	49 103	49 594
Käyttökate, 1 000 euroa	21 653	24 401	26 166	29 375	29 573	29 748

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Liikevaihtotavoite perustuu nykytilanteeseen ja olemassa oleviin sopimuksiin. Operatiiviset kustannukset pyritään pitämään tehokkaalla tasolla. Sähkön hinta on pääosin suojattu vuodelle 2024. Henkilöstömuutoksia ei ole suunniteltu talousarviossa. Tavoitteeseen pyritään pääsemään seuraamalla käyttökateavoitetta kuukausittain ja tekeillä tarvittaessa sopeutustoimenpiteitä.

Tavoite: Kiinteistöomaisuuden ja vuokraustoiminnan kasvattaminen

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Vuokratut m ² (taloudellinen)	155 700	161 850	157 000	163 000	163 000	163 000
Kiinteistöomaisuuden markkina-arvo, 1 000 euroa	469 021	508 950	509 381	510 881	510 881	510 881

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Vuokrattujen neliöiden kasvu perustuu Genecityn tuomiin lisäneliöihin. Kiinteistöomaisuuden markkina-arvo on arvioitu perustuen 2022 arviokirjoihin, lisäsen niihin tehdyt investoinnit rakennuskustannuksillaan.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Työmaat hiilineutraaleja				0	0	0
Uusiutuvan sähkön osuus koko kiinteistökannan kulutuksesta, %		100	100	100	100	100
Uusiutuvan lämmön osuus koko kiinteistökannasta, %		75	75	75	75	75

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Kaikki käyttösähkämme on sertifioitua tuulisähköä. Lisäksi neuvottelemme Turku Energian kanssa mahdollisesta siirtymisestä jo ennen vuotta 2029 täysin uusiutuvasti tuotettuun Ekotakuu Kaukolämpöön.

Omistettujen kiinteistöjen vuosittaiset hiilipäästöt ovat n. 600 t Co₂. Tavoitteenamme on:

- Laskea tarkka hiilipäästöjen määrä vuoden 2024 alkuun mennessä
- Laskea päästöjen kompensointiin tarvittavan investoinnin suuruus per vuosi
- Heti kun laskelmat on tehty, ryhdymme kompensoimaan päästöjäme kokonaisuudessaan tai niin suurelta osin kuin taloudellisesti järkevää tai käytännössä mahdollista

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitysohjelmaan toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Uudisinvestointi toteutetaan ja sertifioidaan Leed Platinum -tasoisesti, milj. euroa		23	19	2		

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Rakennamme kaikki uudishankkeet korkeimpien ympäristösertifikaattien mukaisesti. Työstämme parhaillaan myös olemassa olevan kiinteistökannan sertifioimista.

Lisäksi teemme pts-investointeja energiatehokkuuden parantamiseksi.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Vesihuolto Oy

Toimitusjohtaja: Irina Nordman

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön toimialana on vesihuollon ylläpitäminen ja vesihuoltoliiketoiminnan harjoittaminen ja kehittäminen sekä siihen liittyvä muu liiketoiminta. Yhtiö voi omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia, arvopapereita ja muuta omaisuutta. Yhtiö voi lisäksi ostaa, myydä ja omistaa kiinteistöjä ja osakkeita sekä vuokrata kiinteistöjä ja huonetiloja.

Pääasiallinen tehtävä on hyvälaatuisen talousveden toimittaminen asiakkaille ja asiakkaiden jätevesien kerääminen ja toimittaminen puhdistettavaksi.

Yhtiön toiminta-ajatus on taata kustannustehokkaat vesihuoltopalvelut ja puhdas vesiympäristö turkulaisille vedenkäyttäjille kestävän kehityksen periaatteella. Paikallisuuden lisäksi yhtiö on kansainvälisesti arvostettu vesihuoltotoimija. Yhtiö huolehtii toiminta-alueellaan vesihuoltolain mukaisten palvelujen tuottamisesta arvojensa mukaisesti turvallisesti, luotettavasti ja uudistuen.

Toimintaympäristön muutostekijät

Vesihuollolle yleisesti asetetuissa odotuksissa näkyvät globaali vastuu ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Toimintaa ohjaa Turun kaupungin tavoitteet.

Digitalisaation kehittyminen asettaa tietosuojan ja tietoturvallisuuden entistä keskeisempään asemaan. Tekninen kehitys lisää asiakkaiden palveluodotuksia, mutta luo myös mahdollisuuksia kehittää ja tehostaa toimintaa.

Ilmastonmuutos luo haasteita erityisesti sateisuuden, saateen intensiteetin sekä meriveden pinnan nousun kautta. Nämä vaikuttavat viemäriverkkoon johdettuun tai suotautuvaan hulevesimäärään, jota yhtiön saneeraustoimenpiteillä pystytään pitämään nykytasolla, mutta ei enää vähentämään.

Koronapandemiasta alkanut kansainvälinen häiriötilanne on vaikeutunut Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Tämä näkyy erityisesti yleisenä energiakustannusten nousuna, millä on kustannusvaikutuksia käytännössä kaikkiin yhtiön hankkimiin palveluihin ja tuotteisiin. Kustannuksia nostavat erityisesti tukkuvesiyhtiöiden pääomakulut, joista Vesihuolto maksaa osakassopimusten mukaisen osuuden. Rakentamisen heikolla suhdanteella on vaikutusta yhtiön asennus- ja liittymismaksutuloihin.

Huoltovarmuus korostuu yhdyskunnan välttämättömissä palveluissa, kuten vesihuollossa. Muuttunut kansainvälinen turvallisuustilanne on lisännyt varautumisen tarvetta sekä riskienhallinnan uudelleen arviointia.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiön palvelutarjonnalle on keskeistä toiminnan häiriöttömyys ja laatu, sekä asiakastytyväisyys. Häiriöttömyys perustuu omaisuudenhallintaan sekä hyvään operointikykyyn. Omaisuudenhallinnan tasoa parannetaan jatkuvasti kehittämishankkeilla, joiden tarkoituksena on lisätä reaaliaikaista luotettavaa tietoa, sekä analysoimalla dataa monipuolisesti. Laatu turvataan dokumentoinnilla, tehokkaalla omavalvonnalla ja riskienhallinnalla.

Asiakastytyväisyys perustuu selkeisiin pelisääntöihin, läpinäkyvyyteen ja tiedottamiseen.

Yhtiön maksut pidetään tasolla, joka takaa häiriöttömän ja laadukkaan toiminnan, mutta ovat kustannustehokkaita.

Toimintaa ohjaa Turun tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yhtiön tulot perustuvat nykyisen suuruiseen myydyin veden määrään sekä maltilliseen odotukseen liittymismaksutuloista.

Tukkuyhtiöiden kustannukset muodostavat Turun Vesihuolto Oy:n merkittävimmän kuluerän. Näiden osuus kaikista kuluista oli yhteensä yli 50 % viimeisimmässä tilinpäätöksessä. Tukkuyhtiöiden pääomakustannukset ovat nousseet ja nousevat suunnittelujaksolla edelleen inflaatiota enemmän verrattuna vuoteen 2022. Kohonneiden kustannusten vuoksi vesi- ja jätevesimaksuja on korotettava merkittävästi suunnitelmakaudella.

Turun Vesihuolto Oy:n omat pääomakustannukset koostuvat suunnitelman mukaisista poistoista ja omistajalainan koroista. Näiden määrä on pysynyt samalla tasolla eikä talousarvio- tai taloussuunnitelmavuosina ole odotettavissa merkittäviä muutoksia. Suunnitelmavuosina 2025–2027 muiden kuin tukkuyhtiöiden- ja pääomakustannusten on arvioitu nousevan keskimäärin laskennallisen inflaatiotason (1,5 %) verran.

Laskelmat sisältävät talousarviovuodelle 2024 perusmaksujen korotuksen, sillä vuonna 2023 tehdyt käyttömaksujen korotukset eivät riitä kattamaan jo toimintavuonna 2023 kohonneita kustannuksia. Korotusta voi ja tulisi ohjata taloussuunnitelmakaudella myös perusmaksuihin, jolloin käyttömaksujen korotustarve vastaavasti alenisi. Todellinen maksujen korotustarve arvioidaan kuitenkin vuosittain vastaamaan tarkentuneita kustannuksia. Taloussuunnitelmakauden kustannuksiin voi tulla

vielä merkittäviä muutoksia, kun tukkuyhtiöiden todelliset kulut tasataan Mankala-periaatteiden mukaisesti.

Yhtiön liittymismaksuja ja palveluhinnastoa tarkastetaan vastaamaan kustannuksia. Asiaksmaksujen korotuksista huolimatta rahoituslaskelma muodostuu suunnitellulla investointitasolla alijäämäiseksi.

Kaupunginvaltuuston nähden sitovat tavoitteet ovat jo nyt haasteellisella tasolla eikä niihin ole esitetty tiukennuksia. Toiminnallisten mittareiden hyvää kehitystä edistetään tutkimisella, mittauksilla ja tiedon analysoinnilla sekä tietojen perusteella oikein kohdennetuilla ja oikea-aikaisilla saneerauksilla. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan riitä viemäriverkoston laskuttamattoman jäteveden eli sinne tarkoituksella, tahallisesti tai tahattomasti johdetun hulevesimäärän vähentämiseen. Tarvittavat lisätoimenpiteet kohdistuvat erityisesti liittyjiin ja kadunpitäjään. Toimenpiteet ovat välttämättömiä, jotta hulevedet eivät

aiheuttaisin viemäritulvia. Yhteistyössä kaupungin kanssa tehdään tiekartta hulevesien vähentämisen keinoista, aikatauluista ja kohdentamisesta talousarvio- ja suunnitelmavuosina.

Investoinnit perustuvat yhteishankkeiden osalta kaupungilta saatuun tietoon hankkeiden aikatauluista. Uudisrakentamisen ja joidenkin yhteisten saneeraushankkeiden lisäksi yhtiöllä on myös omia saneerauskohteita. Saneerausinvestointeja pyritään tekemään vähintään poistojen mukaisella tasolla, jotta korjausvelkaa ei syntyisi. Tulorahoitus ei riitä talousarvio ja -suunnitelmakaudella investointien rahoittamiseen, vaan investointeja on osittain rahoitettava kassavaroilla tai ottamalla lainaa. Talousarviossa ei ole otettu huomioon mahdollisen velan korkoja tai lyhennystä eikä verkoston laajentamista kaava-alueen ulkopuolelle.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö toimittaa vettä asiakkailleen luotettavasti ja kustannustehokkaasti

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Ennakoimattoman jakelukatkoksen pituus, min/asukas/vuosi (keskimääräinen)	1,7	< 5	< 5	< 5	< 5	<5

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Hyvällä omaisuuden hallinnalla, ennakoivalla kunnossapidolla sekä riittävällä, oikein ja oikea-aikaisesti kohdennetulla saneerauksella.

Tavoite: Veden toimitus on häiriötöntä ja virheitä veden laadussa ei esiinny

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Jakeluun toimitettavan veden laadussa havaitut poikkeamat laatuvaatimuksista, kpl	0	0	0	0	0	0
Jakeluun toimitettavan veden laadussa havaitut poikkeamat laatusuosituksista, kpl	1	0	0	0	0	0
Putkirikkojen määrä, kpl/100 vesijohtokilometriä	3,8	< 5	< 5	< 4	< 4	<4

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Hyvällä omaisuuden hallinnalla, tehostetulla reaaliaikaisella seurannalla ja ennakoivalla kunnossapidolla.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Hiilijalanjäljen pienentäminen		päivitys suositusten mukaisesti	suunnitelman päivitys	kohdennetut tavoitteet päivitysten perusteella	kohdennetut tavoitteet päivitysten perusteella	kompensatiotarpeen arviointi
Toimitilojen energiatehokkuus (lämmitysenergia MWh)		< 2 300	< 2 300	< 1 000	< 1 000	<1 000
Työmaiden hiilineutraalius Liikkumisratkaisujen hiilineutraalius		päivitys suositusten	oman kaluston	oman kaluston	oman kaluston	työmaat hiilineutraalit tai

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
		mukaisesti, urakkakilpailussa tavoitteellisenä green deal-periaatteet	uusiminen, urakkakilpailussa ja kuljetuksissa tavoitteellisenä green deal-periaatteet	uusiminen, urakkakilpailut ja kuljetukset green deal-periaatteiden mukaisesti	uusiminen, urakkakilpailut ja kuljetukset green deal-periaatteiden mukaisesti	päästöjä kompensoitu

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiölle on laadittu vuoden 2020 tietojen perusteella hiilijalanjälkiselvitys sekä tiekartta päästöjen vähentämiseen. Selvityksessä on suosituksena päivittää laskelmia säännöllisesti, täydentää puuttuvaa tai yleistä tietoa tarkemmaksi sekä arvioida päästövähennystoimenpiteiden todellista vaikutusta. Toimintavuoden 2023 aikana on tehty tiekartan aikatauluja enemmän hiilineutraalustoimenpiteitä. Suunnitelman päivitystä ei pystytty tekemään 2023. Päivitystyö on tarkoitus tehdä 2024 / 2025. Kompensaatiotarvetta arvioidaan suunnitelmakauden lopulla.

Toimitilojen energiatehokkuutta edistetään, kun vuoden 2024/2025 vaihteessa yhtiö muuttaa uusiin LEED-Platina ympäristösertifioituihin tiloihin Itäharjulle. Mittarissa on vuosien 2022–2024 osalta pinta-alaperusteinen arvio yhtiön osuudesta Logomon ja Kaurakadun vuokratilojen kaukolämpöenergiasta. Halistentie 4 kaukolämmönkulutus sisältää koko Halisten alueen lämmitysenergian - Turun Seudun Vesi Oy:n varalaitostilojen lämmityksen ja kaupungin muille vuokraamat tilat. Tavoitteena on aleneva ja hiilineutraalisti tuotettu lämmitysenergia.

Työmaiden hiilineutraaliutta kehitetään Green Deal - periaatteiden mukaisesti samaa tahtia kaupungin kanssa. Omien liikumisratkaisujen hiilineutraaliutta edistetään vaihtamalla nykyistä polttomoottorikalustoa päästöttömäksi. Nykyisen kaluston valmistajan takuu ei mahdollista biodieselin käyttöä. Yhtiöllä on lisäksi käytössä työsuhdematkalippu ja työsuhdepolkupyöräetu.

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteutuen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Vesijohtoverkoston saneeraus, milj. euroa		4,1	3,2	3,0	3,0	3,2
Viemäriverkoston saneeraus, milj. euroa		3,5	4,5	4,5	4,5	4,4

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouden siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Turun Ylioppilaskyläsäätiö

Toimitusjohtaja: Risto Siilos

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Säätiön tehtävänä on huolehtia Turun seudulla peruskoulun jälkeisissä oppilaitoksissa opiskelevien ja opintojaan jatkavien vuokra-asuntojen saamisesta. Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö rakentaa ja ylläpitää opiskelija-asuntoja sekä huolehtii maa-alueiden varaamisesta toiminnan kohderyhmän tulevaa tarvetta varten.

Toimintaympäristön muutostekijät

Vuosi sitten todetut toimintaympäristön muutostekijät ovat edelleen hyvin ajankohtaisia:

- *yleiset talouden epävarmuustekijät (kustannusten nousu, korkojen nousu, inflaatio, taloussuhdanne)*
- *rahoituksen ja investointiavustusten saatavuus (ARA) uudishankkeisiin ja peruskorjauksiin*
- *opiskelutapojen muutokset (etä-/läsnäopiskelu)*
- *ilmastonmuutos*
- *Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristön muutokset*

Näistä rahoituksen ja investointiavustusten saatavuus on muiden ohella erityisen ajankohtainen muutostekijä TYS:lle, joka on omakustannusperiaatteella toimiva yleishyödyllinen säätiö. Hallitusohjelmakirjaukset ja valtiovarainministeriön vuoden 2024 talousarvioesityksen sisältämän erityisryhmille, kuten opiskelija-asumiselle, kohdistuvan myöntövaltuuden supistaminen noin kolmasosaan vuoden 2023 tasosta tarkoittavat toteutessaan isoja haasteita uudisrakentamis- ja peruskorjaushankkeisiin.

Viime vuonna listaamattomana toimintaympäristön muutostekijänä nousee *vuokra-asuntomarkkinoiden muutos*. Ns. vapaat vuokra-asuntomarkkinat ovat yleisten talouden epävarmuustekijöiden myötä muuttuneet enemmän vuokralaisen markkinoiksi, joilla etenkin pienten asuntojen saatavuuden lisääntyä valinnanvara ja esim. hintajoukset ovat kasvaneet. Tämä on näkynyt erityisesti pääkaupunkiseudulla, mutta merkkejä siitä on myös Turussa.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

TYS:n tavoitteena on, että sen asuntojen vuokrataso on 15–20 % alle markkinavuokrien ottaen huomioon, että vertailussa on mukana myös sähkö, vesi ja internetyhteys. Ulkopuolisen tahon ja säätiön itse tekemän

vuokravertailun perusteella tähän tavoitteeseen edelleen päästään, mutta kilpailu vuokra-asuntomarkkinoilla on kasvanut (ks. yllä vuokra-asuntomarkkinoiden muutos toimintaympäristön muutostekijänä) ja tavoitteeseen pääseminen on yhä haastavampaa.

Säätiön hiilineutraaliustiekartan tavoitteena on, että TYS käyttää ainoastaan hiilineutraalia sähköä ja lämpöä viimeistään vuonna 2029 ja selvittää mahdollisuuksiaan siirtyä hiilineutraalin energian käyttöön jo aikaisemmin. TYS pyrkii jatkuvaan oman toimintansa päästöjen vähentämiseen siten, että oman toiminnan hiilijalanjälki vuonna 2029 on 70 % pienempi kuin vuonna 2020. Toiminnasta aiheutuvat päästöt kompensoidaan viimeistään vuodesta 2029 alkaen. Uudisrakentamisen osalta jokaisessa kohteessa tarkastellaan mahdollisuuksia vähentää rakentamisen päästöjä. ARA sääntelyn vaikutusta säätiön toimintaan ja taloudellisiin mahdollisuuksiin tarkastellaan ja omalla toiminnalla pyritään vaikuttamaan toimintakentän käytänteisiin ja asenteisiin. Lisäksi TYS tarkastelee mahdollisuuksiaan sitoutua vähähiilisten työmaiden green dealin mukaisiin tavoitteisiin vuoteen 2029 mennessä.

Säätiön toiminnassa on edelleen neljä olennaista vastuullisuusteemaa: läpinäkyvä ja kannattava toiminta, hyvinvoiva työyhteisö, tyytyväiset asiakkaat sekä kestävä asuminen. Vastuullisuusteemat kattavat taloudellisen vastuun ja hyvän hallinnon, sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun näkökulmat. Jokaiselle vastuullisuusteemalle on määritelty mittarit ja tavoitteet, joiden toteutumista raportoidaan vastuullisuusraportissa vuosittain.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yleisten talouden epävarmuustekijöiden (kustannusten nousu, korkojen nousu, inflaatio, taloussuhdanne) vaikutus sekä rahoituksen ja investointiavustusten saatavuus (ARA) uudisrakentamisen ja peruskorjausten mahdollisuuksiin luo normaalia enemmän epävarmuutta taloussuunnitelmaan. Niillä on suuri vaikutus mm. Kylänkulman ja Ylioppilaskylän itäpuolen uudisrakentamishankkeiden toteuttamiseen.

Säätiön toimintasuunnitelma ja budjetti tulee vuosikellon mukaisesti vahvistettavaksi lokakuussa säätiön hallituksessa.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Korkea käyttöaste

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Käyttöaste, % *	96,6	97,0	97,0	97,0	97,0	97,0

*Toiminnallinen käyttöaste.

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen tavoitellulle tasolle

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa	29 174	29 063	29 881	30 585*	31 528*	33 541**
Liikevoitto, 1 000 euroa	3 013	1 839	1 597	2 780	3 515	3 354

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä:

* Oletuksena 3 %:n vuokratason nousu

** Kylänkulma

Tavoite: Opiskelija-asumisen riittävyyden varmistaminen

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Asukaspaikkojen määrä, kpl	7 190	7 180	7 020 *	6 880**	6 880***	7 030****
Asukaspaikkojen määrä suhteessa kaupungissa olevien opiskelijoiden määrään, %	20,5	21	21	21	21	21

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä:

* v. 2024 Ironside -133 asp

** v. 2025 arvio Yo-kylän länsipuolen peruskorjaus -140 asp

*** v. 2026 arvio Yo-kylän länsipuolen peruskorjaus -140 asp

**** v. 2027 arvio Yo-kylän länsipuolen peruskorjaus -140 asp ja arvio Kylänkulma + 300 asp, arvio Yo-kylän itäpuolen uudisrakentaminen -150 asp

Ilmastotavoitteet

Yhteisö pyrkii toteuttamaan Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö pyrkii kehittämään liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
		Kyllä*	Kyllä*	Kyllä	Kyllä	Kyllä

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä:

* Säätiö on järjestänyt asukkaille yhteiskäyttöautoja. Ylioppilaskylän alueella on Fölläriasema. Henkilöstöllä on käytössään yhteiskäyttöauto ja -polkupyöriä työasioiden hoitamiseen.

Tavoite: Yhteisö pyrkii osallistumaan investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön ja toteuttamaan Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Kiinteistöjen korjauksissa tehdään energialuokan parannuksia*			Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Hiilijalanjälki, t CO ₂ -ekv		3 742	2 874	2 548	2 222	1 896

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä:

* Kiinteistöjen korjaukset parantavat pääosin kiinteistöjen energiatehokkuutta.

Säätiön hiilineutraalustiekartan tavoitteena on, että TYS käyttää ainoastaan hiilineutraalia sähköä ja lämpöä viimeistään vuonna 2029 ja selvittää mahdollisuuksiaan siirtyä hiilineutraalin energian käyttöön jo aikaisemmin. TYS pyrkii jatkuvaan oman toimintansa päästöjen vähentämiseen siten, että oman toiminnan hiilijalanjälki vuonna 2029 on 70 % pienempi kuin vuonna 2020. Toiminnasta aiheutuvat päästöt kompensoidaan viimeistään vuodesta 2029 alkaen. Uudisrakentamisen osalta jokaisessa kohteessa tarkastellaan mahdollisuuksia vähentää rakentamisen päästöjä. ARA sääntelyn vaikutusta säätiön toimintaan ja taloudellisiin mahdollisuuksiin tarkastellaan ja omalla toiminnalla pyritään vaikuttamaan toimintakentän käytänteisiin ja asenteisiin. Lisäksi TYS tarkastelee mahdollisuuksiaan sitoutua vähähiilisten työmaiden green dealin mukaisiin tavoitteisiin vuoteen 2029 mennessä.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö pyrkii yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa kehittämään mahdollisuuksiensa mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, luontotavoitteita ja kiertotaloustavoitteita.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

TVT Asunnot Oy -konserni

Toimitusjohtaja: Teppo Forss

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiö tarjoaa vastuullisena vuokranantajana asukkailleen kohtuuhintaista turvallista asumista ja monipuolisia vuokra-asumisen vaihtoehtoja. Se on kilpailukykyinen ja laadukas asiakaslähtöinen yritys.

Yhtiö toteuttaa toimialueellaan valtakunnallista ja alueellista asuntopolitiikkaa omistamalla, hallinnoimalla ja kehittämällä kaupungin asuntokantaa huolehtien erityisesti kohtuuhintaisesta elinkeinopoliittisesta vuokra-asuntotarjonnasta ja sosiaalisesta asumisesta. Se noudattaa toiminnassaan voimassa olevaa osakeyhtiölakia, arava- ja korkotukilainsäädäntöä sekä muuta toimintaa koskevaa lainsäädäntöä.

Yhtiö omistaa ja hallinnoi yli 11 000 erilaista asuntoa ympäri Turkuja. Tämä vastaa noin 10 prosenttia kaikista asunnoista ja noin 20 prosenttia vuokra-asunnoista, mikä on tyypillinen keskuskaupunkien asuntorakenne. Yhtiöllä on noin 20 000 asukasta. Yhtiö muodostaa konsernin tytäri- ja osakkuusyhtiöineen. Merkittävimmät tytäryhtiöt ovat Turun Palvelutilat Oy, Turun Osakehuoneistot Oy ja Turun Päiväkodit Oy.

Yhtiö noudattaa lakien ja ohjeiden mukaan omakustannusperiaatetta. Asuinhuoneistojen vuokrat määräytyvät asuinhuoneistokohtaisesti, asunnon sijainnin, kunnan ja varustetason mukaan ja muodostuvat kiinteistön hoitokuluista sekä koko yhtiön asuntokannan rakentamiseen ja peruskorjaamiseen ottamien lainojen koroista ja lyhenyksistä.

Omalle pääomalle omistaja on edellyttänyt muiden yleishyödyllisten asuntotoimijoiden tuottotavoitteisiin rinnastettavaa kohtuullista tuottoa. Vuosittainen tuotto realisoituu pääosin yhtiölle myönnetyllä pääomalainalla.

Toimintaympäristön muutostekijät

Vuokra-asumiseen vaikuttavat tulot, varallisuus, tarpeet, suhdanteet, väestörakenne ja niiden kehitys. Merkittävimmät toimintaympäristön muutoksiin liittyvät riskit ovat vaihtelut asuntojen kysynnässä ja sitä kautta käyttöasteessa sekä vaihtelut rahoituksen ja hoitokulujen hinnassa.

Suuri osa yhtiön rakennetusta asuntokannasta tulee peruskorjausikänsä lähivuosina. Yhtiöllä on edessä suurten peruskorjausten aika mm. 1970-luvulla rakennetussa kannassa.

Asukkaiden toiveet ja vaatimukset palvelullisesti ja laadullisesti jatkavat kasvuaan, mikä heijastuu toimintoihin ja kustannuksiin.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

TVT Asunnot harjoittaa konsernina asuntoliiketoimintaa ensisijaisesti Turun kaupungin alueella, mutta myös Turun seudulla tytäryhtiöidensä lukuun siten, että se tehdään yhteistyössä kohteen sijaintikunnan kanssa. Tytäryhtiöissä voi olla myös toiminta-alueen muiden kuntien omistusta.

Yhtiön asuntojen kokonaismäärää kasvatetaan hallitusti siten, että yhtiön omistaman asuntokannan suhteellinen osuus koko Turun asuntokannasta ei merkittävästi muutu. Yhtiön omistamien asuntojen määrä voi vaihdella 5 %-yksikön verran suhteessa yhtiön nykyiseen osuuteen Turun kokonaisasuntokannasta.

Yhtiön erääntyvät pitkäaikaiset lainat jälleenrahoitetaan ensisijaisesti konsernin sisäisellä lainalla yhteistyössä kaupungin kanssa. Kaupungin edullista varainhankintaa kanavoidaan TVT-konsernille hillitsemään yleistä asumiskustannusten nousua ja mahdollistamaan kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen uudisinvestointien rahoitusjärjestelyt kohdekohtaisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

TVT Asunnot Oy ei ole pystynyt pitämään asuntokantansa osuutta Turun koko asuntokannasta valtuuston asettaman tavoitteen mukaisena. Uudistuotantoa ei ole pystytty toteuttamaan tavoitteiden mukaisesti, koska uusia asuntokohteita varten ei ole ollut riittävässä määrin rakennuskelpoisia tontteja. Tilanne on kehittynyt ja uusia rakennuspaikkoja on saatu ja niiden myötä rakentamista käyntiin.

Suuren kysynnän ja uudistuotannon vähäisyyden vuoksi TVT Asunnoilla on ollut vaikeuksia suunnitellusti luopua asunnoista, jotka sopivat huonosti kohtuuhintaiseen vuokratyöhön tai joissa on korkeita ylläpito- tai korjauskustannuksia. Luopumisia tarvitaan, jotta voidaan välttää kustannuksiltaan merkittävät korjausinvestoinnit kohteisiin, jotka eivät tulevaisuudessa vastaa yhtiön asunnonhakijoiden esittämää kysyntää.

Kaupunginvaltuuston asettama sitova tavoite on, että TVT:n suhteellinen osuus Turun koko asuntokannasta on 10,5 % (vaihteluvälillä 10,25–10,75 %). Turun koko asuntokanta vuoden 2022 lopussa oli 122 000 ja TVT:n hallinnassa oleva asuntokanta Turussa oli 11 900, mikä on 9,9 % Turun koko asuntokannasta. Erotus tavoitteen keskimäärään on 700–800 asuntoa.

TVT:n asuntotuotantotavoite on noussut vaiheittain sadasta neljäänsataan asuntoon vuodessa. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan riittävästi rakennuspaikkoja ja rakennusoikeutta. Rakennusoikeuden luovutuksesta menee 2–3 vuotta asuntojen valmistumiseen. Jos samalta alueelta luovutetaan suurempi määrä kerralla, asuntojen tuottaminen tapahtuu useamman vuoden aikana.

Uudet asunnot tuotetaan lähtökohtaisesti ja pääsääntöisesti kaupungin tuottamalle ja TVT:lle luovutetulle maalle sekä TVT:n kanssa yhdessä kehitettävillä paikoilla. Tätä täydennetään TVT:n maan- ja rakennuspaikkojen hankinnalla markkinoilta. 400 asunnon vuosituotanto edellyttää noin 30 000 k-m2 rakennusoikeutta vuosittain.

Uudistuotanto sisältää Turun koko asuntokannan kasvun myötä TVT:n suhteellisen määrän ylläpitoon tarvittavan tuotannon ja luopumiset kuten purettavan vanhan kannan korvaus. Asunnot, jotka eivät sovellu TVT:n tarkoitukseen kohtuuhintaisesta asumisesta, myydään ja korvataan. Lisäksi uudella tuotannolla kiritään umpeen kaupunginvaltuuston tavoitteesta jäätyä määrää.

Asuntotuotantomäärätavoite on hyvin korkea. Rakennusoikeus ja -paikat ovat erityisen kriittinen resurssi. **On erityisen tärkeää ja nykyisessä pahenevassa rakennusalan suhdannetilanteessa, että TVT saa**

käyttöön riittävästi rakennuspaikkoja. Lisäksi on tärkeää, että näiden rakennuspaikkojen edellyttämät valmistelut kuten poikkeamismenettelyt toteutetaan nopeasti.

Rakentamisen suhdanne on epävakaa ja tilanne voi muuttua nopeastikin. Rakennustyön hinnalla on suuri vaikutus asukkaille muodostuvan vuokratason kohtuuhintaisuuteen. Rakennuskannan iän vuoksi TVT Asunnot tekee vuosittain peruskorjauksia, jotka osaltaan edellyttävät myös rahoitusta.

Kiinteistökannan kehittäminen tavoiteltavissa määrin tarkoittaa liikevaihdon nousua 3–4 milj. euroa vuodessa.

Asumisen kustannusten odotetaan nousevan ihmisten maksukykyä enemmän. Tämä koskee erityisesti osaa yhtiön asukkaista. Hoitokustannusten ja erityisesti energian hintaan liittyy epävarmuutta suunnittelukaudella.

Korot ovat nousseet nopeasti korkealle tasolle eikä tilanteeseen odoteta nopeasti suuria muutoksia. Yhtiö pyrkii pitkäjänteisesti suojautumaan korkojen nousulta. Yhtiön käyttämiin ARA- korkotukilainoihin sisältyy rakenteellinen suoja merkittävää korkojen nousua vastaan. Päätyvien lainojen konvertointia jatketaan yhdessä kaupungin kanssa.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Yhtiö tulouttaa Turun kaupungille vuosittain lainasopimusten mukaisen korkotuoton

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Turun kaupungille pääomalinasta maksettava korko, 1 000 euroa	1 136	1 135	1 138	1 135	1 135	1 135
Turun kaupungille muista lainoista maksettava korko, 1 000 euroa	3 545	3 123	4 383	4 000	4 000	4 000

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Lainakorkojen maksu velkasopimusten mukaisesti. Korkomenot on arvioitu nykyisen lainakannan perusteella huomioiden päätyvien lainojen uusiminen.

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen toivotulle tasolle

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa	91 936	93 000	96 000	100 000	103 000	106 000
Liikevoitto, 1 000 euroa	13 200	18 000	20 000	22 000	24 000	26 000

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Pitkäjänteisellä talouden ja toiminnan suunnittelulla.

Tavoite: Asuntojen käyttöaste pidetään hyvänä

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Käyttöaste, %	99	98	98	98	98	98

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Ymmärretään asiakkaan tarpeita asunnolle ja palvelullisesti. Pidetään asunnon hinta kohtuullisena. Samaan aikaan tavoitellaan sekä riittävää tarjontaa markkinoilla että korkeaa käyttöastetta.

Tavoite: Yhtiön sosiaalisten tavoitteiden täyttyminen

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä/asuntojen määrä kaupungissa, % (emoyhtiö)	9,9	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5
Uudistuotanto, kpl	490	400	400	400	400	400
Luopuminen, kpl	91	130	50	50	50	50
Erityisryhmien asuntosopimukset/yhtiön hallinnassa oleva asuntokanta, % (emoyhtiö)	4,7	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Asuntokannan osuus pidetään kiinteistökehityksellä vakiona vaihteluvälin 10,2–10,7 % sisällä. Asuntoja kannattaa tehdä rakennusalan suhdanteita ja tarjolla olevia rahoitusmuotoja hyödyntäen. Lisäksi luovutaan TVT:n tarjontaan sopimattomasta ja asukkaille kalliiksi muodostuvasta asuntokannasta. Asuntomäärää pyritään kasvattamaan nettomääräisesti n. 350 asunnolla vuodessa. Yhteistyö erityisryhmien asuttajien kanssa jatkuu.

Tavoite: Yhteisö edistää toiminnallaan segregaaion purkua.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiölle rakennettavaksi luovutettavien tonttien rakennusoikeudesta vähintään puolet (kem2) sijaitsee sellaisissa kaupunginosissa, joissa yhtiön osuus olemassa olevista asunnoista on korkeintaan 10 %			>50 %	>50 %	>50 %	>50 %

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Tavoitteena on valmistella Petreliuksen portin ja Suikkilan liikekeskuksen asemakaavat luovutukseen 2024 aikana.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhteiskäyttöautoja pilotointihankkeissa	1	1	2	3	4	5

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiön öljylämmitteisten asuintalo-kohteiden määrä	1	1	1	0	0	0
Normeerattu lämmönkulutus, % (muutos vuoteen 2015 verrattuna)	-16,6	-16,5	-17,0	-17,5	-18,0	-18,5

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Tavoitteisiin pyritään Vuokra-asuntoyhteisöjen energiatehokkuussopimuksen (VAETS) mukaisin toimenpitein.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy

Toimitusjohtaja: Maria Aspala

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Asumisoikeusasuntojen omistaminen, ylläpito ja tuottaminen sekä asumisoikeuksien luovuttaminen käyttäjille voimassa olevien säännösten mukaisesti Turussa ja lähikunnissa. Yhtiö toimii yleishyödyllisenä yhtiönä tavoittelematta liiketaloudellista voittoa.

Toimintaympäristön muutostekijät

Toimintaympäristön muutoksen osalta suurimpana on alatoimijoille yllätyksenä tullut hallitusohjelman kirjaus asumisoikeusasumisen uudistuotannon rahoituksen lopetuksesta, joka vaikuttaa toteutuessaan tulevaisuudessa Vason investointikykyyn ja investointieuroihin. Hallitusohjelman kirjauksen aikataulusta tai muista toteutukseen liittyvistä yksityiskohdista Vasolla ei ole tällä hetkellä tietoa.

Avoinna olevasta toimintaympäristön muutoksesta johtuen uusien asumisoikeusasuntojen rahoittamisen päättämisen suhteen Vaso on valmistellut kaksi investointibudjettia vuosille 2024–2027. Vasolla on sitoutunut varoja uudishankkeiden suunnittelukustannuksiin. Kyseiset hankkeet on suunniteltu käynnistyväksi seuraavina 3–5 vuotena. Asumisoikeusasuntojen uudistuotannon jatkoon nojautuvassa investointisuunnitelmassa ennakoidaan näiden uudishankkeiden käynnistymistä siinä määrin, kun se on mm. kaavallisista syistä johtuen mahdollista.

Viisi vuotistarkastelu-aika on verrattain lyhyt, useita hallituskautia jatkuessaan uusien asuntojen tuotannon seisahtuminen vaikuttaa myös Vason kykyyn investoida nykyisiin asuntoihin. Vason rakennuskannasta huomattava osa on valmistunut 90-luvulla. Monet kiinteistöistä ovat perusparannustarpeessa tulevan vuosikymmenen aikana. Seuraavan vuosikymmenen aikana tarkasteltaessa, jos uudistuotantoa ei tule, vastaavat nykyiset asuinneliöt kasvavista perusparannuskustannuksista. Tämä tulee näkymään asukkaille kasvavina asumiskustannuksina tai vaihtoehtoisesti perusparannusten siirtymisenä kustannustaakan jakamiseksi pidemmälle aikajanelle.

Viime vuosina kasvanut asumisoikeusasuntojen kysyntä on pysynyt korkealla tasolla. Pandemiasta alkanut epävarmuus taloudessa ja viime aikoina heikentyneet työllisyysnäkymät ohjaavat kysyntää asumisoikeuden piiriin. Ukrainassa oleva sota ja sen seuraukset eivät näy vaikuttavan asumisoikeusasuntojen kysyntään negatiivisesti kuten se on tehnyt omistusasuntojen hinnannousun ja kauppamäärien osalta.

Uusi asumisoikeuslaki tulee voimaan 31.12.2023 kokonaisuudessaan. Asukasvalinnan muutokset mm. virkavastuun ja järjestysnumeron osalta ovat käytössä täysimääräisesti 1.1.2024 lähtien.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Investointien osalta tulevat toimenpiteet tulevat jakautumaan vaihtoehtoisten talousarvioiden mukaisesti uudistuotannon seisahtumiseen tai vaihtoehtoisesti suunnittelussa olevien kohteiden toteuttamiseen viisivuotisen tarkastelukauden aikana. Investointeihin liittyy useita epävarmuustekijöitä aina rakennuskustannustasosta lähtien Aran lainamyöntövaltuuksien määriin saakka.

Perusparannusinvestointisuunnitelman toteuttamista jatketaan, kuitenkin siten, että käynnistettävät hankkeet ja hankkeiden aikataulu valikoituu kustannusten kautta.

Vaso on käynnistänyt strategia prosessin vuosille 2024–2028.

Vaso jatkaa työtään Kestävän ilmaston ja energian toimintasuunnitelman toteuttamiseksi. Yhtiö osallistuu aktiivisesti ilmastosuunnitelman toteuttamiseen erityisesti asumiseen liittyvillä kestäväillä energiaa säästäväillä ratkaisuilla ja sähköisen liikkumisen ratkaisuilla.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2024–2027 taloussuunnitelmaan

Kohtuuhintaisen asumisen kysyntä on korkealla tasolla inflaatiosta ja nopeasti nousseesta korkotasosta johtuen. Asumisoikeusasuntojen kysyntä on ollut pandemian alusta lähtien kasvavaa ja kysyntätilanne näyttää jatkuvan hyvänä. Kuten aiemmin mainittu, suurin epävarmuustekijä on Vason toiminnan ja talousarvion toteutumisessa on uudiskohdeinvestointien jatkuminen.

Vaso on käynnistänyt asumiseen liittyvien palveluiden suunnittelun. Palveluihin liittyviä yritysjärjestelyjä ei tällä hetkellä edistetä investointeihin liittyvän epävarmuuden vuoksi.

Kysyntään saattaa vaikuttaa asumisoikeuslain muutoksesta johtuva järjestysnumerouudistus, joka tulee voimaan täysimääräisesti 1.1.2024.

Vason taloudessa on useita kustannusnousua tasaavia tekijöitä ja äkillisiin suuriin vastikenousuihin ei nähdä tarvetta vuodelle 2024. Vastikekorotus on kuitenkin Vason aiempien vuosien vastikekorotuksia korkeampi, alittaen kuitenkin yleisen inflaatiotason.

Vasossa on lähdetty valmistelemaan strategian päivitystä vuosille 2024–2028.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Korkea käyttöaste

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Käyttöaste kpl, %	99	99	99	98	98	98

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Yhtiön liikevaihdon ja liikevoiton kasvattaminen toivotulle tasolle

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Liikevaihto, 1 000 euroa, ASO-rakentaminen jatkuu	26 025	26 522	28 562	29 990	32 100	33 700
Liikevaihto, 1 000 euroa, ASO-rakentaminen ei jatku	26 025	26 522	28 562	29 420	30 302	31 211
Liikevoitto, 1 000 euroa, ASO-rakentaminen jatkuu	3 332	4 100	4 300	4 300	4 400	4 500
Liikevoitto, 1 000 euroa, ASO-rakentaminen ei jatku	3 332	4 100	4 300	4 200	4 150	4 400

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Asumisoikeusasuntojen riittävyys

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä, kpl, ASO-rakentaminen jatkuu	2 850	2 929	3 010	3 367	3 451	3 681
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä, kpl, ASO-rakentaminen ei jatku	2 850	2 929	3 010	3 067	3 067	3 067
Yhtiön hallinnassa olevien asuntojen määrä suhteessa toiminta-alueella olevien ASO-asuntojen kokonaismäärään, %	66	67,5	68,0	68,0	68,0	68,0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä.

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisuja ja/tai työmaansa hiilineutraaliksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Sähkö- ja hybridautojen latauspisteet, kpl		715	1 049	1 194	1 314	1 434

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Tavoite: Yhteisö osallistuu investoinneillaan konsernin yhteiseen ilmastobudjetoinnin kehitystyöhön toteuttaen Vihreää siirtymää ilmastosuunnitelman ja EU-taksonomian mukaisesti.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Öljylämmityskohteiden lukumäärä		4	3	1	0	0

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: -

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaation periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Visit Turku Archipelago Oy

Toimitusjohtaja: Kristiina Kukkohovi

Yhtiön toimiala ja toiminnan pääasiallinen tarkoitus

Yhtiön tehtävänä on laaja-alaisesti johtaa ”DMO/Destination Management Organisation”-mallilla alueellista matkailun kehittämistä. Yhtiö luo alueen matkailustrategian, toimintasuunnitelman ja tavoitteet sekä organisoii yhtiön toiminnot tehokkaasti ja läpinäkyvästi – strategian mukaisesti. Yhtiö johtaa Turun matkailubrändiä sekä kehittää uuden alueellisen brändin työnimellä ”The Archipelago” kansainvälisen matkailun tarpeisiin. Yhtiö koordinoi ja johtaa alueellisia strategian mukaisia kehityshankkeita ja projekteja, johtaa matkailun digitaalisia kanavia (myynti/markkinointi) sekä kehittää yhdessä verkoston kanssa alueen digitaalista löydettävyyttä sekä ostettavuutta. Yhtiö johtaa kansainvälistä matkailumarkkinointia ja myyntiä koko alueen (Turku, Naantali, Parainen/saaristo) puolesta sekä vastaa alueellisen verkostomallin rakentamisesta sekä johtamisesta. Yhtiö edistää pitkällä aikavälillä matkailuinvestointien saamista alueelle samoin kuin lentoliikennestrategian toteuttamisesta matkustajaliikenteen näkökulmasta. Yhtiö johtaa ja fasilitoi matkailun kehittymistä alueelle/alueella – mutta ei ”omista” lentoliikenteen matkustajamääriä, yöpymisiä, matkailutuloa tai muita laajoja mittareita – näistä päätökset tapahtuvat alueen matkailuyritysten sekä organisaatioiden toimesta. Yhtiö vaikuttaa siis **välillisesti** matkailun kehittymiseen alueella ja näin alueen matkailutuloon Incoming-matkailun/turismin näkökulmasta.

Toimintaympäristön muutostekijät

Matkailun toimintaympäristö on viime vuosina ollut jatkuvassa muutostilanteessa niin pandemian kuin Venäjän hyökkäyssodankin kautta. Matkailun toimintaympäristöön vaikuttavat voimakkaasti niin globaalit trendit ja muutokset kuin paikallisemmatkin muutokset mm. kulutuksessa. Matkailun ennen koronaa tehdyt strategiahankkeet vaativat päivittämistä tulevaisuuteen toimintaympäristön muutosten vuoksi. Matkailun globaaleihin trendeihin tulee kyetä vastaamaan niin alue- kuin yritystasolla; digitaalisuus, kestävä kehitys, yksilö- ja high end matkailun kasvaminen sekä asiakaskokemus ja turvallisuus- aspektit laajasti muutamia mainitaksemme.

Alueemme on hyvin riippuvainen kotimaisesta matkailusta - n.90 % on alueen matkailijoista ovat kotimaisia. Pandemiavuosien jälkeen kotimaan vapaa-ajan matkailu on kääntynyt jo laskuun – kuluttajabarometrin mukaan rahankäyttö kotimaan matkailuun tulee laskemaan merkittävästi lähiaikoina (talouden taantuma, epävarmuus). Kotimainen työmatkakysyntä on toipumassa pandemia-ajasta, mutta etätyökulttuurin jalkautuminen tulee

vaikuttamaan merkittävästi pitkän aikavälin kysyntään työmatkailun osalta. Alueemme matkailu keskittyy voimakkaasti kahteen kesäkuukauteen – markkinoinnin, myynnin sekä tapahtumakehittämisen tulee jatkossa keskittyä ympärivuotisen matkailun kehittämiseen ja vetovoimaan. Tämä ei edistä matkailun laajempaa kehittymistä sekä mm. matkailuinvestointeja tai saavutettavuutta alueella.

Kansainvälinen matkailu Suomeen on edelleen noin 20 % alle vuoden 2019 volyymin ja kansainvälinen matkailukysyntä on vahvasti polarisoitunut. Lapissa tehdään ennätysvuosia ja näkymät ovat positiivisemmat kuin koskaan – muu Suomi on vahvasti takamatkalla. Kansainvälinen matkailu on alueemme kasvun edellytys. Alueemme tunnettuus maailmalla on erittäin heikko. Valtion taholta, rahalliset panostukset Visit Finlandin työhön tulevat laskemaan ja tällä on merkitys Suomen kansainvälisen maabrändin markkinointiin. Painetta jatkossa on ennistä enemmän DMO/alueorganisaatiolla ja yrityksillä. Alueemme kansainvälisen matkailun kehittymistä hidastavat myös mm. jakelukanava osaaminen, digitaalinen löydettävyyttä & ostettavuus, tuotteistus sekä matkailutoiminnan voimakas kausiluonteisuus. Kansainvälisen matkailun kehittäminen on yksi VTA:n päätehtäviä. Työ on erittäin pitkäjänteistä – nopeita voittoja ei ole odotettavissa.

Toiminnan kehittäminen – toimenpiteet ja tavoitteet

Yhtiö aloitti toimintansa tammikuussa 2023. Toiminnan perusedellytykset; prosessit ja operatiivinen toiminta on rakennettu kuntoon vuoden 2023 aikana. Tulevina vuosina siirrymme toteuttamaan yhteisesti alueen kanssa luotua strategiaa, ja sen ensimmäistä vaihetta. Sisäisesti tämä vaihe on teemoitettu ”Muutos, jota tavoittelemme 2023–2026”. Samalla rakennamme edelleen uuden toimijan sisäistä toimintakulttuuria ja ”asennetta” – samoin kuin vahvistamme sisäistä yhteistyötä omistajakapunkien matkailuorganisaatioiden kanssa. Yhteistyö Naantalien ja Paraisten kanssa on käynnistetty vuoden 2023 aikana kansainvälisen matkailun kehittämisen toimenpiteillä. Alueemme tulee katsoa matkailun kehittämistä yhteisen vision ja tavoitteiden kautta – ei sisäisen kilpailun.

Päänostoja strategian jalkauttamisesta:

- Saavutettavuuden kehitys – 2023 määritetyn lentoliikenteen kehittämisen tavoitteet:
  1. Verkostoyhtiöiden ja ympärivuotisten reittien vahvistaminen/varmistaminen.
  2. Destinaatio ja business case myynti lentoyhtiöille → uusien reittien lanseeraukset 2024–2026.

Lentoliikenteen kehittämisessä tulee priorisoida pitkäjänteistä yhteistyötä verkosto/hybridi-yhtiöiden kanssa. Tällä varmistamme sekä liike-elämän että vapaa-ajanmatkustuksen tarpeet sekä outbound että incoming liikenteessä.

- Vaikuttamistyö: Alueelliset matkailun kehittämishankkeet → tukemaan yhteistä alueellista tavoitetta pitkällä aikajänteellä. Yhteistyön tiivistäminen.
- Alueellisen digivision toteuttaminen vaiheittain (visio: määritetään Q4/2023).
- Kansainvälisen, alueellisen matkailubrändin jalkauttaminen, vaihe 1 (brändityö H2/2023).
- Turun matkailubrändin uusi aika – ympärivuotisen matkailun vetovoimaistamiseksi.
- Alueellisen myynnin strategian jalkautus: Kansainväliset markkinamääritykset/destinaatiomyynti, Business Events ja kongressimyynti. Yhteistyön tiivistäminen tapahtumasektorin kanssa.
- Verkostotyö alueella: Yritykset ja organisaatiot. Yhteinen visio ja strategia kohti kasvua.

- Kansallinen vaikuttamistyö mm. Visit Finland advisory boardin kautta.

Toimitusjohtajan katsaus vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaan

Yhtiö myy matkailukehittämisen palveluita kolmelle omistajakaupungille. Yhtiön vuotuinen toimintabudjetti määrittyy palvelusopimusten kautta. Pitkäaikaiset palvelusopimukset määritetään vuoden 2023 aikana. Turku hankkii yhtiöltä kaikki matkailukehittämisen palvelut. Naantali ja Parainen ostavat yhtiöltä vuosina 2023–2024 kansainvälisen markkinoinnin ja myynnin palveluita. Palvelusopimuksia on mahdollista laajentaa tulevana vuosia vaiheittain. Yhtiöllä on varsin vähän mahdollisuuksia laajentaa rahoituspohjaa muutoin kuin omistajakaupunkien palvelutuotteistuksen kautta. Mikäli yhtiö ottaa hoidettavakseen laajempaa tehtäväkenttää, tämä tulee näkymään kustannuspuolella henkilöstön ja kehityksen osalta. Yhtiön kiinteiden kulujen kustannusrakenne asettuu tasapainoon vuoden 2023 muutosvuoden jälkeen.

Kaupunginvaltuuston seuraamat tavoitteet

Tavoite: Matkailun pitkäaikaiset, välilliset vaikutukset alueella

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Matkailutulo (incoming/turismin osuus)	370 milj.	370 milj.	+3 %	+5 %	+5 %	+5 %
Lentoliikenteen matkustajamäärät	137 000	220 000	290 000	450 000	480 000	500 000
Yksityiset Matkailuinvestoinnit alueella, %	n/a	n/a	Mittaristo määritetään	5 %	5 %	+5 %
Liikevaihdon määrä, 1 000 euroa	0	3 009	3 009	3 009	3 009	3009

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Yhtiön visio, strategia ja toiminta tähtää päätavoitteiden ja päämittareiden kehittämiseen. Yllä olevat mittarit kehittyvät pitkäjänteisellä työllä. Yhtiön rooli on näissä välillinen. Matkailutulo (incoming tourism) on mitta- ja mittaritoitu ensimmäistä kertaa ko. standardilla vuonna 2022. Mukana vuonna 2022 oli jo 54 kaupunkia ja kuntaa. Standardoitu mittaustapa mahdollistaa matkailutulon kehityksen todellisen vertailun myös Suomen sisällä. Yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa merkittävästi matkailutulon kehittymiseen ja kasvu voi hyvin olla myös negatiivinen. Lentoliikenteen päätökset (reitit, hinnoittelu, myynti/markkinointi) tapahtuu puhtaasti lentoyhtiöiden kaupallisilla päätöksillä – VTA:n tavoitteena on tukea lentoliikenteen kehitystä ja viedä reittikehityksen strategiaa eteenpäin. Tavoitteet perustuvat 2023 määritettyyn kaupalliseen potentiaaliin. Matkailuinvestointien osalta VTA:n tehtävänä on nostaa alueen profiilia ja kiinnostavuutta investointikohteena. Alueellemme tarvitaan erityisesti elämys/palvelu, erikoismajoitusta, DMC-toimijoita sekä high end-elämyksen tarjontaa kansainvälistä matkailua tukemaan. Nykyisellään tarjonta ei täysin tue kansainvälisen matkailun tarpeita.

Ilmastotavoitteet

Yhteisö toteuttaa Turun Ilmastosuunnitelmaa tavoitellen myös oman toimintansa kehittämistä hiilineutraaliksi vuoteen 2029 mennessä

Tavoite: Yhteisö kehittää liikkumisratkaisunsa ja/tai b) työmaansa hiilineutraaleiksi jo vuoteen 2025 mennessä.

Arviointikriteerit tai mittarit:	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvio 2024	2025	2026	2027
Oman toiminnan periaatteiden määrittäminen		Tavoitteiden määrittäminen				
Yritysverkostoon vaikuttaminen (esim. STF sertifikaatti/määrät alueella/Visit Finland)		18	22	28	STF Aluesertifikaatti saavutettu	Seuraavan vaiheen tavoitteet STF polulla

Millä toimenpiteillä tavoitteeseen on tarkoitus päästä: Kestävä kehitys ja tähän vaikuttaminen on osa yrityksen ”perustoimintaa”. Oman toiminnan periaatteita on helppoa pienessä yhtiössä/organisaatioissa johtaa. Yhtiö on mukana Turun kaupungin ilmastotyössä. Yhtiöllä on erittäin laaja työkenttä matkailuyritysten parissa. Toimijoihin vaikutetaan välillisesti johtamalla alueen matkailustrategiaa, jossa kestävä matkailu olennainen osa sekä kouluttamalla. Yhtiö johtaa myös kansallisen kestävän matkailun sertifikaatin STF:n alueellisesta kehittämistä ja tähtää viimeistään kolmen vuoden sisällä STF aluesertifikaattitasoon.

Ilmastotavoitteiden lisäksi yhteisö sitoutuu yhteistyössä Turun kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja toimialan luonne huomioiden toimenpiteitä, jotka tukevat Turun ilmastosuunnitelmaa, LUMO-ohjelmaa, metsäsuunnitelmaa, Itämerihaastetta ja kiertotalouden tiekarttaa sekä hankintastrategiaa. Yhteisö sitoutuu Turun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja vahvistamiseen sekä resurssiviisaaseen kiertotalouteen siirtymiseen tavoitevuoteen 2029 mennessä Turun kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Luontotavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan luontotavoitteet, joiden avulla sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamat välittömät negatiiviset luontovaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan lieventää; ja/tai joiden avulla voidaan vahvistaa ja turvata erityisesti paikallista luonnon monimuotoisuutta.

Jos toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamaa merkittävää negatiivista luontovaikutusta ei ole mahdollista välttää, Yhteisö suunnittelee toimenpiteitä aiheutetun haitan hyvittämiseksi ekologisen kompensaaion periaatteiden mukaisesti.

Kiertotaloustavoitteet

Yhteisö sitoutuu suunnittelemaan ja raportoimaan kiertotaloustavoitteet, joiden avulla sen toiminnassa, tuotteissa ja palveluissa resurssiviisauden periaatteet toteutuvat.

Toimenpiteet raportoidaan osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

LASKELMAT

LUKUOHJEET:

TULOSLASKELMA

TOIMINTAKATE ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

VIKATE osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmajoistojen suuruinen, kunnan tulo-rahoitus olisi riittävä.

TILIKAUDEN TULOS on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/Toimintakulut, %

Määritelmä: $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate %:a poistoista:

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot}$

RAHOITUSLASKELMA

TOIMINNAN RAHAVIRTA osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Vuosikate saadaan suoraan tuloslaskelmasta ja vuosikatteen korjaukset esitetään rivillä Tulo-rahoituksen korjaukset. Korjaukset ovat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot, mikäli ne on esitetty toiminnan muissa tuotoissa sekä toiminnan muihin kuluihin merkityt pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot.

INVESTOINTIEN RAHAVIRTA osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytyksien järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Investointimenot ovat sekä osakkeiden ja osuuksien ostoja että aineettomia ja aineellisia pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeja. Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntihintaiset luovutustulot.

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihtomaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Rahoituslaskelmasta tulee erikseen käydä ilmi rahoituksen rahavirta. Sitä varten rahoituksen rahavirtalaskelmassa esitetään ensin antolainojen ja lainakannan muutokset. Maksuvalmiuden muutoksiin vaikuttavat myös toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten ja korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

Rahoituslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Investointien tulo-rahoitus, %

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintamenot} (= \text{käyttöomaisuusinvestointien hankintameno} - \text{investointien rahoitusosuudet})$

Lainakanta 31.12.

Määritelmä: Vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)

Talousarvion tuloslaskelma, 1 000 €

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Myyntituotot	149 993	76 968	84 998	101 061	107 279	94 221
Maksutuotot	76 715	24 476	32 214	22 300	32 300	21 300
Tuet ja avustukset	57 576	26 003	25 721	25 000	25 000	25 000
Vuokratuotot	177 544	144 986	152 904	139 500	147 500	150 000
Muut toimintatuotot	34 673	23 042	21 376	34 000	31 000	29 500
TOIMINTATUOTOT	496 501	295 474	317 212	321 861	343 079	320 021
Valmistus omaan käyttöön	1 337	1 610	1 610	1 600	1 600	1 600
Henkilöstökulut	564 796	322 303	336 634	338 000	336 000	335 000
Palvelujen ostot	836 486	302 281	313 148	327 670	316 539	310 137
Asiakaspalvelujen ostot	445 878	40 420	41 061	41 000	40 500	40 000
Muiden palvelujen ostot	390 607	261 861	272 088	286 670	276 039	270 137
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	70 355	33 583	36 792	35 000	35 500	36 000
Avustukset	61 308	46 535	46 378	50 000	49 000	48 000
Vuokrat	199 143	137 282	150 600	153 000	155 000	153 000
Muut toimintakulut	-8 815	-9 302	-14 602	-13 000	-10 000	-4 000
TOIMINTAKULUT	1 723 272	832 681	868 950	890 670	882 039	878 137
TOIMINTAKATE	-1 225 433	-535 597	-550 128	-567 209	-537 359	-556 516
Verotulot ja valtionosuudet	1 267 630	571 177	560 353	571 554	595 346	641 035
Rahoitustuotot- ja kulut	35 034	33 757	16 542	7 603	-560	-8 348
VUOSIKATE	77 546	69 337	26 767	11 948	57 427	76 171
Poistot ja arvonalentumiset	61 513	56 048	57 901	58 816	62 669	73 224
Satunnaiset tuotot ja kulut						
TILIKAUDEN TULOS	16 033	13 289	-31 135	-46 869	-5 242	2 947
Varausten ja rahastojen muutokset	2 198	2 034	1 953	1 953	1 953	1 953
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	18 231	15 324	-29 182	-44 916	-3 290	4 900

Tuloslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Toimintatuotot - muutos-% ed. vuodesta		-40,5 %	7,4 %	1,5 %	6,6 %	-6,7 %
Toimintakulut - muutos-% ed. vuodesta		-51,7 %	4,4 %	2,5 %	-1,0 %	-0,4 %
Toimintakate - muutos-% ed. vuodesta		-56,3 %	2,7 %	3,1 %	-5,3 %	3,6 %
Toimintatuotot / toimintakulut	28,8 %	35,5 %	36,5 %	36,1 %	38,9 %	36,4 %
Vuosikate / poistot -%	126,1 %	123,7 %	46,2 %	20,3 %	91,6 %	104,0 %
Vuosikate / asukas	392	346,7	132,5	58,4	277,8	346,4
Asukasmäärä 31.12.	197 900	200 009	202 079	204 456	206 727	209 013

Verotulot ja valtionosuudet, 1 000 €

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
TOIMINTATUOTOT	496 501	295 474	317 212	321 861	343 079	320 021
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 337	1 610	1 610	1 600	1 600	1 600
TOIMINTAKULUT	1 723 272	832 681	868 950	890 670	882 039	878 137
TOIMINTAKATE	-1 225 433	-535 597	-550 128	-567 209	-537 359	-556 516
Muutos %		-56,3 %	2,7 %	3,1 %	-5,3 %	3,6 %
VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET	1 267 630	571 177	560 353	571 554	595 346	641 035
Verotulot	947 964	490 041	493 122	508 669	530 961	572 150
Kunnan tulovero	697 531	309 191	306 955	314 293	328 834	355 050
Kiinteistövero	69 684	70 000	77 000	79 000	81 000	83 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	180 748	110 850	109 167	115 376	121 127	134 100
Muut verotulot						
Valtionosuudet	319 666	81 136	67 231	62 885	64 385	68 885
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	175 957	7 219	-4 220	-9 300	-7 800	-3 300
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-2 925	-2 723	-3 017	-3 017	-3 017	-3 017
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	46 484	44 857	42 266	43 000	43 000	43 000
Verotulomenetyksen korvaus	100 151	31 783	32 202	32 202	32 202	32 202

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024	Kaupunki	Vahinko- rahasto
RAHOITUSTUOTOT	46 260	40 200	44 090	41 790	2 300
RAHOITUSKULUT	10 957	6 443	27 548	27 348	200
NETTO	35 303	33 757	16 542	14 442	2 100
Muutos %		-4,4 %	-51,0 %		
Korkotuotot	17 032	18 200	21 660	19 610	2 050
Muut rahoitustuotot	29 228	22 000	22 430	22 180	250
Korkokulut	6 518	6 140	26 646	26 646	
Muut rahoituskulut	4 439	303	902	702	200

Rahoituslaskelmat ja lainat

Rahoituslaskelma, 1 000 €

	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Vuosikate	77 546	69 337	26 767	11 948	57 427	76 171
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-28 734	18 405	15 884	13 850	10 820	9 300
Toiminnan rahavirta	48 812	50 932	10 883	-1 902	46 607	66 871
Investointimenot	120 994	234 389	272 391	345 500	416 953	378 482
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	3 220	10 625	12 263	2 746	1 923	215
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	43 594	22 000	19 200	15 000	12 000	10 000
Investointien rahavirta	-74 180	-201 764	-240 927	-327 753	-403 030	-368 267
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-25 367	-150 832	-230 045	-329 656	-356 423	-301 396
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	6 172	-40 625	-39 787	-41 000	-38 570	-5 505
Antolainasaamisten lisäykset, -	27 256	70 000	60 000	58 000	58 000	58 000
Antolainasaamisten vähennykset, +	33 429	29 375	20 213	17 000	19 430	52 495
Lainakannan muutokset	-79 334	165 760	196 000	283 000	298 000	233 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys, -	130 000	190 000	200 000	330 000	375 000	250 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys, +	0	54 240	4 000	47 000	77 000	17 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-209 334	30 000	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	56 105					
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-17 056	125 135	156 213	242 000	259 430	227 495
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-42 424	-25 697	-73 832	-87 656	-96 993	-73 901

Rahoituslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 yhteensä	Talousarvio 2024	Talous- suunnitelma 2025	Talous- suunnitelma 2026	Talous- suunnitelma 2027
Asukasmäärä 31.12.	197 900	200 009	202 079	204 456	206 727	209 013
Investointien omahankintameno, M€	117,8	223,8	260,1	342,8	415,0	378,3
Investointien tulorahoitus, %	63 %	30 %	10 %	3 %	14 %	20 %
Lainakanta 31.12., M€	716	832	1 028	1 311	1 609	1 907
Lainat € / asukas	3 620	4 160	5 087	6 412	7 783	9 124

LIITTEET

Talousarvion noudattamista koskevat määräykset

1. Talousarvion sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hallintosäännön 77 §:n mukaan kaupunginvaltuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset siitä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupungin viranomaisia. Kaupunginhallitus antaa määräykset siitä, miten toimintasuunnitelmiin kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet sitovat kaupungin viranomaisia.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita ovat kaikki toimintasuunnitelmakirjassa olevat lausekkeet ja toimielimen tavoitteet sekä määrärahat ja tuloarviot, ellei alla toisin ole määrätty.

Toimielinten kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat mukana kaupunginhallituksen ja toimielimen välisissä toimintasuunnitelmissa. Ne toimintasuunnitelman tavoitteet ja kohdat, jotka eivät ole kaupunginvaltuustoon nähden sitovia, ovat kaupunginhallituksen nähden sitovia tavoitteita tai tiedoksi annettavia tietoja.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita eivät ole kaupunginvaltuuston vahvistaman talousarvion yleisperustelut, toimielimen kokonaiskuva toimialan kehittämisen suunnasta ja palvelun tarvetta tai toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Kaupunginvaltuuston, keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet esitetään palvelukokonaisuuskohtaista toimintasuunnitelmaa suppeammassa muodossa osana kaupungin toimintasuunnitelmaa. Näiden toimielinten kuvaus toiminnasta ja sen kehittämisestä sekä toimintaympäristön muutostekijät eivät ole sitovia tavoitteita.

Kaupunginvaltuusto (18.9.2023 § 188) on päättänyt määrätä toimielimille käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot nettositoviksi (toimintakate) talousarviossa sovittuihin käyttötarkoituksiin. Toimintakateen positiivinen poikkeama ei anna toimielimelle oikeutta päättää uusista toiminnoista/käyttötarkoituksista, joista ei ole talousarviossa päätetty.

Investoinneista kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat talousarviokirjaan merkityt investointimenot, rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien luovutustulot sekä kaupunginvaltuuston erikseen päättämät hankekohtaiset kustannusarviot.

Toimielimen käyttötalousosan määrärahat ja investointiosan määrärahat ovat erikseen sitovia. Määrärahan säästöä käyttötalousosassa ei voi käyttää investointiosan määrärahan ylityksen katteena tai päinvastoin.

Kaupungin tilahankkeiden tarveselvityksissä ja hanke-suunnitelmissa noudatetaan hallintosäännön määräyksiä. Hallintosäännössä on määrätty myös päätösvallasta investoinneissa ja muissa pitkävaikutteisissa menoissa.

Rahoituslaskelmaosan ainoa sitova erä on lainakannan muutos. Kaupungin tuloslaskelmaosan rahoitustulot ja -menot ovat nettositovia eriä.

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta.

2. Muutokset talousarvioon ilman kaupunginvaltuuston päätöstä

Kaupunginvaltuuston hyväksymää määrärahaa saadaan kaupunginhallituksen päätöksellä ilman kaupunginvaltuuston erillistä päätöstä ylittää tulojen ylittymistä tai uusia tuloja vastaavalla määrällä, mikäli määrärahaa ja tuloarviota ei ole voitu huomioida talousarvion laadinnassa ja mikäli samanaikaisesti toteutuvat seuraavat edellytykset:

- ylittyvillä tuloilla ja menoilla on suora, perusteltu syy-yhteys,
- tulot ovat valtionosuuksia tai -avustuksia
- menon lisäys tulee täysin katetuksi ulkoisten tulojen lisäyksellä ja tulon kertyminen on varmaa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymää määrärahaa saadaan ao. lautakunnan päätöksellä ilman kaupunginvaltuuston erillistä päätöstä ylittää tulojen ylittymistä tai uusia tuloja vastaavalla määrällä, mikäli määrärahaa ja tuloarviota ei ole voitu huomioida talousarvion laadinnassa ja mikäli samanaikaisesti toteutuvat seuraavat edellytykset:

- ylittyvillä tuloilla ja menoilla on suora, perusteltu syy-yhteys,
- tulot ovat EU-rahoitusta, sponsorituloja, ulkopuoliseen tilaukseen perustuvia tuloja, kaupungin vastuulla olevan projektin tuloja
- menon lisäys tulee täysin katetuksi ulkoisten tulojen lisäyksellä ja tulon kertyminen on varmaa.

Jos menon lisäys ei tule täysin katetuksi em. tuloilla vaaditaan aina kaupunginhallituksen käynnistämislupa. Anomukseen on sisällytettävä suunnitelma rahoituksesta ja työvoiman käytöstä.

Lisäksi ao. toimielimen edellytetään pitävän luetteloa edellä olevan mukaisesti tehdyistä päätöksistä.

Toimivaltainen viranomainen voi päättää määrärahojen siirrosta toimielimeltä toiselle. Tällöin siirretty määräraha lisätään kaupunginvaltuuston vahvistamaan määrärahaan.

Kaupunginhallitus voi hallintosäännön perusteella päättää lautakuntien määrärahojen ja tavoitteiden muutoksista, kun kaupungin organisaatiota muutetaan talousarviovuoden aikana.

Kaupunginhallitus voi siirtää tässä kohdassa mainittua toimivaltaansa lautakunnille.

3. Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Toimielinten tulee jatkuvasti arvioida oman talouden ja toiminnan toteutumista ja esittää kaupunginhallitukselle niiden pohjalta välittömästi tai osavuositarkastusten yhteydessä toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi.

4. Toiminnan ja talouden seuranta

4.1. Osavuositarkastukset ja tilinpäätös

Kaupunginvaltuustolle, kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle annetaan osavuositarkastukset toiminnan ja talouden kehittymisestä kolme kertaa vuodessa tilikauden aikana. Neljäs toiminnan ja talouden toteutumisesta annettava raportti on tilinpäätös.

Osavuositarkastuksissa raportoidaan arviot kaupunginvaltuuston sitoviksi vahvistamien tavoitteiden ja talousarviolausekkeiden toteutumisesta tilikaudella.

Ensimmäinen osavuositarkastus laaditaan raportointijaksolta 1.1.–31.3.

- Osavuositarkastus, joka annetaan viimeistään keuhkuussa sisältää talouden tarkastuksen sekä talous- ja henkilöstötavoitteiden toteutumisen

Toinen osavuositarkastus laaditaan raportointijaksolta 1.1.–30.6.

- Osavuositarkastus, joka annetaan viimeistään syyskuussa sisältää toiminnan ja talouden tarkastuksen sekä ennusteen toimintasuunnitelmaan kirjattujen toiminnallisten, taloudellisten ja henkilöstötavoitteiden toteutumisesta.

Kolmas osavuositarkastus laaditaan raportointijaksolta 1.1.–30.9.

- Osavuositarkastus, joka annetaan viimeistään marraskuussa sisältää talouden tarkastuksen sekä talous- ja henkilöstötavoitteiden toteutumisen

Tilinpäätös laaditaan tilikaudelta, joka on kalenterivuosi.

- Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus

Kaupunginhallitus laatii tilinpäätöksen tilikautta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

4.2. Pormestariohjelman seuranta

Pormestariohjelman tavoitteiden toimeenpanosta raportoidaan osana vuoden toista osavuositarkastusta ja tilinpäätöstä.

4.3 Kuukausiraportointi toiminnan ja talouden kehittymisestä

Palvelukokonaisuuksista vastaavat johtajat raportoivat toiminnan ja talouden kehittymisestä kuukausiraportin omalle lautakunnalleen.

Palvelukokonaisuudesta vastaavan johtajan tulee erikseen annettavan aikataulun ja ohjeen mukaisesti raportoida toiminnasta ja taloudesta kansliapäällikölle sekä huolehtia siitä, että kansliapäälliköllä on valvontaa varten riittävät tiedot toiminnasta.

5. Projektit ja hankkeet

Projektit noudattavat projektin talousarviossa ja kirjanpidossa kaupungin toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita.

Palvelukokonaisuudesta vastaavan johtajan päätöksellä ulkopuolisella rahoituksella rahoitettavien hankkeiden tai uuden toiminnan aloittaminen ja käynnistäminen edellyttää suunnitelmaa, joka käsitellään kaupungin kehittämismallin sekä salkunhallinnan periaatteiden mukaisesti (kaupunginhallitus 29.9.2014 § 368). Suunnitelmasta on selvittävä:

- Ulkopuolisen rahoituksen määrä
- Hankkeen kaikki resurssit sekä niiden vaatimat määrärahat sekä näiden erotus eli kaupungin vastuulle jäävä omarahoitusosuus ja miten se on tarkoitettu kattamaan talousarviossa
- Välillinen ja välitön HTV –tarve ja vaikutukset henkilöstösuunnitelmaan.

Projektit ja hankkeet, jotka aiheuttavat toimintakatteeseen muutoksen, raportoidaan osavuositarkastusten yhteydessä. Samalla esitetään talousarviomuutokset toimielimen talousarvioon.

OHEISMATERIAALIT

Kärkihankkeiden toimintasuunnitelma 2024

Sisällys

Keskustan kehittäminen	2
Turun tiedepuisto	6
Osaamisen kärkihanke.....	12
Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehittymisen kärkihanke	14
Kulttuurin kärkihanke.....	16

Keskustan kehittäminen

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

Keskustan kehittäminen -kärkihankke on kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu kaupunkistrategian keskus-
taa koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Strategian linjausten mukaan kaupungin ydin on näköiskuva kaupungin me-
nestyksestä, hyvinvoinnista ja kilpailukyvyistä, ja siksi sen on koko ajan kyettävä uudistumaan. Kokonaisvaltaiseen kau-
punkikehittämiseen tähtäävällä kärkihankkeella tavoitellaan Turun keskustan kilpailukyvyä ja vetovoiman vahvistamista
niin liiketoiminnan ja matkailun kuin asumisen näkökulmista.

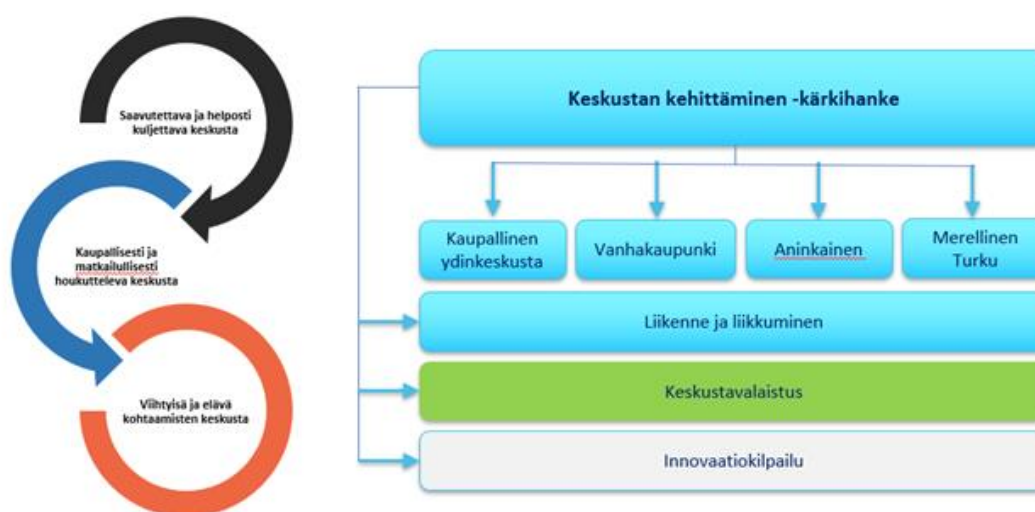
Yhtäältä tavoitteena on vahvistaa elinvoimaisen kaupunkikeskustan asemaa kaupunkilaisten yhteisenä viihtyisenä ym-
päristönä parantamalla julkisia kaupunkitiloja, lisäämällä ympärivuotista houkuttelevuutta sekä varmistamalla vilkkaan
kulttuurielämän ja vireän tapahtumatoiminnan edellytykset kaupungin keskustatilassa. Toisaalta halutaan löytää keinoja
kaupallisen keskustan elinvoiman vahvistamiseen ja uskon palauttamiseen keskusta kohdistuviin investointeihin. Ta-
voitteena on lisäksi varmistaa, että keskusta on tulevaisuudessakin saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla niin kan-
sainvälisesti, kansallisesti kuin seudullisestikin. Kehittämistyön suunnannäyttäjäksi on laadittu Keskustavisio 2050.

2. Kärkihankkeen rakenne ja toteutus

Keskustan kehittäminen -kärkihankkeen toteutusta ohjaa kaupunginvaltuuston päätös kymmenestä hanketta eteenpäin
vievästä toimenpidekokonaisuudesta (kv 14.5.2018 § 92) sekä kaupunginhallituksen hyväksymä kärkihankkeen toimen-
pidesuunnitelma (kh 13.8.2018 § 288). Päätösten mukaisesti keskustan kehittäminen nojaa kolmeen tavoitteelliseen
painopistealueeseen, jotka luovat pohjan elävän ja vetovoimaisen kaupunkikeskustan kehittämislle:

- Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta: Turun keskusta on kaikkien yhteisenä kaupunginosana saavutettavuus-
deltaan ainutlaatuinen, ja sen liikkumisympäristön ilme on esimerkillisen viihtyisä ja vetovoimainen ympäri vuoden.
- Kaupallisesti houkutteleva keskusta: Turun keskusta on Läntisen Suomen tärkein ja pohjoisen Itämeren kiinnostavin
talouden, kaupan ja työssäkäynnin keskittymä.
- Viihtyisä ja elävä kohtaamisten keskusta: Turun keskusta on eurooppalainen asumisen, kulttuurin ja matkailun kes-
kittymä, joka sykkii elämää ympäri vuoden.

Toiminnallisesti kärkihankke koostuu neljästä alueellisesti rajautuneesta kehittämishankkeesta: kaupallisen ydinkeskus-
tan kehittäminen, Vanhakaupungin kehittäminen, Aninkaisten alueen kehittäminen ja Merellisen Turun (Linnanniemi ja
Aurajokirannat) kehittäminen, sekä liikenteen ja liikkumisen laajasta kokonaisuudesta, joka on viiden kärkihankkeen
yhteinen kehittämishanke. Lisäksi keskustan kärkihankkeeseen kuuluvat Keskustavalaistuksen kehittäminen ja Keskus-
tan innovaatiokilpailu -projektit. Keskustan kehittämisen kärkihankke tekee tiivistä yhteistyötä muiden kärkihankkeiden
kanssa ja edistää Pormestariohjelman mukaisia tavoitteita. Kesällä 2023 kärkihankkeet siirtyivät Elinvoiman palveluko-
konaisuuden alle.

Kuva 1. Keskustan kehittämisen kärkihankkeen rakenne

Kärkihankkeen tavoitteelliset painopistealueet ovat saavutettava ja helposti kuljettava keskusta, kaupallisesti houkutteleva keskusta ja viihtyisä ja elävä kohtaamisten keskusta, läpileikkaavat kaikkia kehittämishankkeita ja -projekteja, ja ohjaavat niiden suunnittelua ja toteutusta.

3. Toteutusaikataulu

Edellä esitellyt keskustan kehittämisen painopistealueet ja hankkeet toimenpidekokonaisuuksineen muodostavat kärkihankkeen toimenpideohjelman rungon vuosina 2022–2025. Keskustan kehittäminen on jatkuva prosessi, ja siihen liittyvät toimenpiteet täsmennetään vuosittain. Kehittämistyön toteutusaikatauluun vaikuttavat mm. asemakaavoista tehdyt valitukset kuten Elämyskeskuksen ja Areenahankkeen sekä Ferry Terminal Turun. Pitkäjänteisellä ja kokonaisvaltaisella kaupunkikeskustan kehittämisellä tuetaan Turun kaupungin kasvua, vahvistetaan sen brändiä ja parannetaan sen asemaa kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa asukkaista, osaajista ja investoinneista.

4. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2024

Painopistealue/ Hanke	Tuotos
Liikenne ja liikkuminen	Toteutetaan kestävän liikkumisen kokeiluja ja tuetaan keskustan saavutettavuutta opastamista kehittämällä. Raunistulan kävelyn ja pyöräilyn silta valmistuu vuoden 2024 aikana. Aurajoen rantaväylän (väli: Agricolankatu-Tehtaankatu) toteutussuunnittelu käynnistyy tavoitteellisesti vuonna 2024. Keskustan jakelu- ja huoltoliikenteen sekä lähettien liikkuminen keskustassa suunnittelu käynnissä. SULP Kartoitus raitiotien vaikutuksesta keskustaympäristöön ja keskustan sisäiseen liikkumiseen ja matkaketjuihin. Kävely-ympäristöjen parantaminen kävelyn ja oleilun ohjelman mukaisesti. Keskustan pyöräilyn kehittämisohjelman mukaiset toimenpiteet. Pysäköintiratkaisut ja keskustan liikennesuunnitelma.
Merellinen Turku	Edistetään Linnanniemen kehittämiskonseptia ja taideohjelmaa sekä Merikorttelin kaavan viitesuunnitelman valmistelutyötä. Mahdollistetaan Linnanniemeä kehittävät väliaikaiset kokeilut ja tapahtumat. Kun Ferry Terminal Turku -asemakaava tulee lainvoimaiseksi, uusi yhteisterminaali etenee. Historian ja tulevaisuuden museon arkkitehtuurikilpailun tulos pyritään julkaisemaan kesäkuussa 2024 ja maisema-arkkitehtuurikilpailu käynnistetään museon arkkitehtuurikilpailun jälkeen. Aurajoen työryhmäpilotin toinen vuosi on käynnissä. Linnakaupungin viestinnällisen konseptoinnin aloittaminen. Vaakahuoneen kehittämiskilpailun valmistelu. Kulttuurirannan konseptointi on käynnistetty ja valmis työ viedään päätöksentekoon vuoden 2024 aikana. Itäisen Rantakadun taide-elementtien toteutussuunnittelu käynnistetään. Rantamuurin vahvistamista, rantamuurin suunnitelmat valmistuvat ja työt käynnistyvät 2024. Manillan laiturin rakennustyöt aloitetaan tavoitteellisesti syksyllä 2024. Hämähäkkintontin tulevaisuusratkaisut – periaateratkaisu. Valmistautuminen Tall Ships Race tapahtumaan 2024. Ferry Terminalin katusuunnitelmat valmistuvat 2024. Läntisen Rantakadun kehittämissuunnitelma.
Kaupallinen ydin- keskusta	Kauppahallin korttelin kumppanuuskaavoitus on käynnissä, kaavan hyväksyminen on ohjelmoitu vuoteen 2024. Kauppahallin väistötilahanke kilpailutetaan. Vahvistetaan keskustan elinvoimaa tukemalla kaupallisen keskustan konseptointia. Torin toiminnallisuuden ja tapahtumallisuuden kehittäminen yhteistyössä kauppapaikkapäällikön ja sidosryhmien kanssa. Kaikkiin paviljonkitiloihin vuokralaisia! Kauppatorin pelisääntöjen päivittäminen. Edistetään Yliopistonkadun ja muiden julkisten kaupunkitilojen turvallisuutta parantavia toimenpiteitä. Yliopistonkadun kävelykatuosuuden uudistamisen jatkosuunnitelmat valmistuvat (tavoitteiden asettaminen ja kokeilujen tekeminen).
Aninkainen	Aninkaisten alueen kokonaiskonseptin edistäminen elinvoiman ja palveluiden lisäämiseksi on käynnissä. Elämyskeskuksen ja Areenahankkeen asemakaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 17.4.2023. Asemakaavasta on valitettu. Kaupungin ja Turun Ratapihan Kehitys Oy:n välinen kiinteistökaupan aiesopimus on voimassa 31.7.2025 saakka. Odotetaan toteuttajan investointipäätöstä Kupittaa-Turku (KUTU) -ratahankkeen toimenpiteet Turun ratapihalla ovat käynnissä. Aninkaisten konserttitalon ja ammatti-instituutin tontin kaavoitus valmistuu 2024 kilpailun voittajaehdotuksen pohjalta. Matkakeskuksen hankekehityskilpailu käynnistyy 2024. Logomonsillan yhteyteen tulevien väliaikaisten asemapalveluiden sijoittumisesta on ratkaisu. LogoHub -pysäköintilaitoksen rakentaminen on käynnissä 2024. Parkin kentän väistötekojää valmistuu Kupittaa liikuntakeskukseen Lisäksi Mannerheimipuiston uudistaminen 2024 korvaa osittain Parkin kentän liikuntapaikkakäytön tarpeita.
Vanhakaupunki	Vanhan Suurtorin tilojenkäytön suunnitelma: tutkitaan ulkopuolisille tahoille suunnattua mallia tai kaupungin yhtiömallia. Piispankadun kehittämisen hankesuunnitelma valmistuu keväällä 2024. Vanhakaupungin alueen opasteiden suunnittelu ja toteuttaminen Tuomiokirkon ja yliopistojen alueella sekä reititys opastein Luostarinmäen museokortteliin.

Painopistealue/ Hanke	Tuotos
	Kulttuuriperinnön esiintuomisen sisältöjen ja toteutusten suunnittelu: yhteistyö Turun yliopiston kanssa Museotoiminnan kehittäminen -kurssilla keväällä 2024. Vanhankaupungin viestinnällisen kokonaisuuden suunnittelu. Tuomiokirkon terrassin uuden kilpailutuskauden valmistelu.
Innovaatiokilpailu	Sytytä Turku -keskustan kehittämiskilpailun voittajaideoiden toteuttamissuunnittelu/toteuttaminen on käynnissä yhdessä toteuttajakumppaneiden kanssa. Käynnistetään uusi Sytytä Turku -kilpailu teemana lapset. Tapahumamattojen omistajuus ratkaistaan.
Keskusta-valaistus	Toteutetaan neljäs valotapahtuma. Luodaan toimintamalli pilottivuosien evaluoinnin pohjalta. Valotapahtuman toteutuspalvelut kilpailutetaan ja sille valitaan toteuttajataho. Keskustavalaistuksen yleissuunnittelun periaatteet etenevät.
Pormestari-ohjelman mukaiset läpileikkaavat teemat	Hyvinvoinnin ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi tuetaan kaupunkivihreän lisäämistä yhteistyössä muiden kärkihankkeiden, että kaupunkiympäristön toteutussuunnittelun ja ympäristösuojelun kanssa. Mahdollistetaan liikunnan ja harrastustoiminnan ympäristöjä keskustassa eri kohde- ja ikäryhmille yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa. Jatkuvana asiana vahvistetaan kestävän Turun kasvua tukemalla keskusta-alueella täydennys- ja korjausrakentamista. Varmistetaan myös korjausrakentamisesta johtuvien väistötilojen riittävyys. Keskusta alueen hotellitilanteen ja tarpeen selvittäminen. Sijoittumis- ja markkinointimateriaalin laatiminen. Aurajoen työryhmä ja yhden luukun palveluperiaatteen kehittäminen jatkuu. Bloomberg Harvard City Leadership Innovation Track on saatu päätökseen 2023. Innovaatiomalli ja ohjelman muut opit jalkautetaan kehittämispalvelujen ja elinvoiman palvelukokonaisuuden toimesta kaupungin henkilöstön käyttöön. Ulkoisen rahoituksen hakeminen toimintasuunnitelman tavoitteiden saamiseksi sekä erilaiset kumppanudet ja niiden edistäminen on keskustan kehittämiselle aivan huipputärkeä elementti.

Käyttötalouden määrärahat, €

Keskustan kehittäminen	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvioesitys 2024
Toimintakate	-1 332 146	-1 441 654	-1 389 484

Investointisuunnitelma, 1 000 €

Strateginen kärkihanke	Aloitus- vuosi	Lopetus- vuosi	Kustan- nusarvio	Vuosi 2024	Vuosi 2025	Vuosi 2026	Vuosi 2027
Keskustan kehittäminen -kärkihanke			320 460	30810	68 370	56 980	44 980
Aninkainen			11 000	600	450	4 550	1 100
Parkin alueen kadut	2025	2026	2 700		150	2 550	
Parkin kentän saneeraus	2026	2026	1 700	500			
Kupittaaan 3 kenttä (väistötekojääkenttä)	2023	2024	2 600	500			
Matkakeskus	2025	2029	3 500		200	200	1 000
Turun Ratapiha (elämyskeskus)	2023	2027	500	100	100	100	100
Kaupallinen ydinkeskusta			31 100	0	0	0	0
Kauppatori	2015	2023	31 100	-	-	-	-
Merellinen Turku			169 150	41 740	47 650	38 950	34 600
Kulttuurijokilautta	2023	2024	300		300		
Itäinen Rantakatu pyörätiet väli: Kirjastosilta – Sotalaistenkatu	2021	2024	6 350	1 600			
Itäinen Rantakatu pyörätiet väli: Sotalaistenkatu – Purserinpuisto	2024	2025	1 900	1 500	400		
Itäinen Rantakatu: Unioninkatu – Purserinpuisto	2024	2024	740	740			
Jokiranta: Kirjastosilta – Sotalaistenkatu	2023	2025	4 160	2 000	2 000		
Jokiranta väli: Sotalaistenkatu – Purserinpuisto	2025	2025	700		700		
Aurajoen rantaväylä väli: Agricolankatu – Tehtaankatu	2023	2024	3 100	2 900			

Strateginen kärkihanke	Aloitus- vuosi	Lopetus- vuosi	Kustan- nusarvio	Vuosi 2024	Vuosi 2025	Vuosi 2026	Vuosi 2027
Aurajoen rantamuuuri, Manilla- laituri	2023	2026	6 500	500	3 500	2 300	
Aurajoen rantamuuuri vaihe 1 Myllysilta-Teatterisilta	2024	2026	12 000	7 000	3 000	2 000	
Ferry Terminal ja satamaraide	2023	2027	41 500	1 000	10 000	10 000	20 000
Satamaraide (kaupungin osuus 50 % kokonaiskustannuksista)	2024	2027	10 000	100	4 450	4 450	1 000
Kaupungin rahoitusosuus sata- masta	2024	2027	77 200	24 100	23 300	20 200	9 600
Historian ja tulevaisuuden museo (Linnanniemi)	2024	2028	4 700	300			4 000
Liikenne ja liikkuminen			108 710	26 030	8 880	1 480	1 380
Turun ratapiha ja Kupittaaan kaksoisraide	2021	2026	54 000	20 000	1 000	100	
Joukkoliikenteen järjestelyt	2022	2025	11 810	4 380	6 680	180	180
Runkobussilinjasto Joukkoliik- kennekadut Sirkkalankatu (kaava)	2023	2024	1 000	850			
Runkobussi, pysäkkijärjestelyt	2023	2025	3 500	1 000	2 500		
Lemminkäisenkadun, Sirkkalanka- dun ja Kiinanmyllynkadun par.	2024	2025	6 500	2 500	4 000		
Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen	2022	2025	5 400	1 200	1 200	1 200	1 200

Turun tiedepuisto

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

Kärkihankkeen tavoite

Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kasvua tukeva kaupunkikehityskohde. Tiedepuisto-kärkihanke on puolestaan kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu kaupunkistrategian tiedepuistoaluetta koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Kärkihankkeella tavoitellaan alueen kehittymistä kansainvälisesti kiinnostavana ja rohkean kokeilevana osaamiskeskittymä, joka on toiminnoiltaan monipuolinen ja logistisesti vetovoimainen. Tiedepuiston kärkihankkeen mukaisella kehittämisellä tähdätään ennen kaikkea siihen, että Tiedepuiston sijainnin poikkeukselliset lähtökohdat ja monipuolisen osaamiskeskittymän luoma potentiaali saadaan mahdollisimman täysimääräisesti hyödyntämään kokonaisvaltaista kehitystä.

2. Kärkihankkeen suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat periaatteet

Tiedepuisto-kärkihankkeen suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti seuraavat periaatteet:

1. Turun Tiedepuisto on kaupunkiseudun merkittävin kehityskohde.
2. Turun Tiedepuiston kaupunkirakennetta monipuolistetaan kärkihankkeen tavoitteiden ohjaamalla tavalla. Ensisijaisena painopisteenä on työpaikkoihin ja osaamiseen perustuvan vetovoiman kasvu. Toteutus kytkeytyy vahvasti Osaamisen kärkihankkeen toteuttamiseen: Tiedepuisto tuottaa rakenteen ja infran, Osaamisen kärkihankkeen kautta rakennetaan osaamis- ja koulutuspolkua, jotka lisäävät vetovoimaa ja tukevat alueen kehittymistä.
3. Turun Tiedepuiston kehittämisellä tuetaan tunnin junan täysimääräistä hyötyä valtakunnallisen ja seudun kasvun hyväksi.
4. Turun Tiedepuistossa liikkuminen on fiksua.
5. Turun Tiedepuisto on hyvinvoinnin kaupunginosa.
6. Turun Tiedepuistossa investoidaan innovatiivisesti.
7. Turun Tiedepuiston julkinen kaupunkitila on korkeatasoista.
8. Turun Tiedepuistoa kehitetään yhteistyössä ja kumppanuuksin Triple Helix -toimintamallin mukaisesti, julkisen ja yksityisen sektorin sekä yliopisto- ja korkeakoulumaailman jatkuvalla yhteistyöllä.
9. Turun Tiedepuiston kehittäminen ohjelmoidaan kunnianhimoisesti ja isojen kokonaisuuksien kautta.
10. Tiedepuisto -kärkihanke ohjaa yleiskaavoitusta käynnissä olevalla yleiskaavakerroksella kaupunkikehityksen uudistumisen painopisteen sijoituessa Itäharjun puolelle.

3. Kärkihankkeen rakenne

Tiedepuisto -kärkihanke rakentuu kuvan 1 mukaisista painopistealueista. Tiedepuiston kehittämisen painopistealueet toimivat kärkihankkeen toteuttamisohjelman pohjana.

Kuva 1. Tiedepuisto -kärkihankkeen painopistealueet

Kehittämisen painopistealueet luovat pohjan alueen kilpailukyvyyn ja vetovoiman vahvistamiselle paitsi monipuolisena koulutus- ja tutkimuskeskittymänä myös kansainvälisesti merkittävänä osaamisintensiivisen yritystoiminnan keskuksena ja vetovoimaisena asuin ympäristönä. Painopisteistä kertova kohderyhmälähtöinen viestintä edesauttaa myös kansainvälisesti kiinnostavan Turun Tiedepuisto (engl. Turku Science Park) -brändin rakentumista.

4. Kärkihankkeen toimenpidekokonaisuudet

Rohkeasti kokeileva innovaatio- ja osaamiskeskittymä

Turun Tiedepuisto profiloituu kansainvälisesti merkittävänä ja rohkean kokeilevana innovaatio- ja osaamiskeskittymänä, ja luo kilpailukyisen toiminta- ja kasvuympäristön osaamisintensiiviselle tutkimus- ja yritystoiminnalle.

- Innovaatio- ja kokeilualustojen kehittäminen: Kehitämme määrätietoisesti temaattisia innovaatio- ja kokeilualustoja ja tuemme alueen toimijoiden kansainvälistymistä ja kasvua. Hyödynnämme kumppanuuksia ja ulkoisen rahoituksen mahdollisuuksia kehittämistoimenpiteiden rahoittamisessa.
- Toimijoiden välinen yhteistyö: Kehitämme Tiedepuiston toimijoiden välisiä yhteistoimintatapoja, -verkostoja ja -alustoja tavoitteellisesti Triple Helix -toimintamallin pohjalta alueen kilpailukyyn, vetovoiman ja kokonaisvaltaisen kaupunkikehityksen vahvistamiseksi. Järjestämme temaattisia Turku Future Forum -tilaisuuksia tavoitteellisen ja tulevaisuussuuntautuneen vuoropuhelun aktivoimiseksi alueen yritysten, opiskelijoiden, asukkaiden ja muiden toimijoiden välillä.
- Tiedepuiston tunnettuus ja brändi: Luomme Turun Tiedepuistolle alueen omaleimaiseen identiteettiin ja keskeisiin kilpailukykytekijöihin pohjautuva aluebrändi ja sen päälle rakentuva markkinoinnillinen ja myynnillinen kokonaisuus, jotka edesauttavat alueen kehittymistä merkittäväksi investointi- ja rahoituskohteeksi. Edistämme uusien toimijoiden sijoittautumista alueelle aktiivisella markkinoinnilla ja ennakoivalla tonttipolitiikalla, ja vahvistamme business-to-business myynnin resursointia yhdessä Turku Science Parkin kanssa.

Logistisesti vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus

Turun Tiedepuisto on logistisesti vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus, jossa saumattomasti toisiinsa kytkeytyvät kestävästi liikkumisen muodot ja niitä tukevat palvelut tekevät arjesta sujuvaa.

- Alueen sisäisen liikkumisen parantaminen: Kehitämme alueen liikkumisen kulkumuotojakaumaa kestävien liikkumismuotojen suuntaan. Parannamme kevyen liikenteen yhteyksiä sekä kävely- ja pyöräilyväylien viihtyisyyttä ja turvallisuutta.
- Pysäköinti: Toteutamme Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen osana keskitetyn velvoitepysäköintilaitoksen kaupungin investointina. Edistämme ja mahdollistamme keskitettyjen pysäköintilaitosten rakentamista Tiedepuiston laajentumisalueella. Laadittujen pysäköintiselvitysten, pysäköintipilotointien pilotointien sekä kaupungin pysäköintipolitiikan pohjalta laadimme pysäköinnin kehittämissuunnitelman yhdessä alueen keskeisten toimijoiden kanssa tavoitteena joustava, tilaa tuhlailematon ja rakenteellinen pysäköintiratkaisu, joka tukee kärkihankkeen tavoitteita.
- Joukkoliikenneyhteyksien ja -palveluiden kehittäminen: Parannamme Tiedepuiston saavutettavuutta ja joukkoliikenneyhteyksiä runkolinjastolla ja kehärunkolinjalla. Edistämme joukkoliikenteen käyttöä kehittämällä digitaalisia ratkaisuja ja liikkuminen palveluna -mallia. Kytkemme ratikka hankkeen toteutussuunnittelun osaksi alueen muun liikennepalveluiden sekä infran suunnittelua.
- Itäharjun pääliikenneväylät: Suunnittelemme Itäharjun liikenneverkon Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen kilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta, sekä osana alueen yleis- ja asemakaavoitusprosesseja. Päivitämme alueen liikenneverkko-suunnitelman. Integroimme Tunnin junan sekä sitä toteuttavat kaksoisraideratkaisut osaksi Kupittaaan kärjen kumppanuushanketta ja sen muodostamaa palvelukokonaisuutta.
- Liikenneterminaali: Kehitämme liikenneterminaalia eri liikennevälineet toisiinsa saumattomasti kytkevänä liikkumisen keskuksena ja olennaisena osana seudullista liikennejärjestelmää. Avaamme liikenneterminaalin yhteyteen liikumispisteen, joka yhdistää yhteiskäyttöiset kaupunkipyörät ja yhteiskäyttöautot sekä julkisen joukkoliikenteen. Laadimme suunnitelman Kupittaaan asemanseudun kehittämisestä palvelemaan laajasti tulevaisuuden liikenne-, logistiikka-, ja palvelutarpeita.

24/7/365 elävä kohtaamisten keidas

Turun Tiedepuisto on ympäri vuorokauden elävä ja viihtyisä kohtaamisten keidas, jossa hyvinvointia ja terveyttä edistävät alustat, ratkaisut ja palvelut nivoutuvat luontevaksi osaksi alueen asukkaiden, opiskelijoiden ja työntekijöiden arkea.

- Alueen toimivuuden ja julkisten kaupunkitilojen kehittäminen: Parannamme Kupittaaan työpaikkakesittymän infran ja julkisen tilan toimivuutta ja viihtyisyyttä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Painotamme viihtyisyyden merkitystä uusien kaupunkitilojen, kuten Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen suunnittelussa. Itäharjun kehittämisen osalta varmistamme, että viherrakentaminen ja lähipuistojen lisääminen ovat tärkeässä roolissa. Lisäämme puisto-alueita ja kaupunkivihreää Tiedepuiston alueella.
- Tapahtumatoiminta ja palvelut: Tuemme yhteisöllisyyttä vahvistavien ja alueen toimijoita aktivoivien tapahtumien järjestämistä sekä asukkaille, opiskelijoille että työntekijöille Tiedepuistossa. Tuemme palvelutarjonnan monipuolistamista alueella. Edistämme vapaakaupunki -ajattelun mukaisia kokeiluita Kupittaaan puistoalueella (joogaa, puistokonsertteja, piknik-tapahtumia).
- Hyvinvoinnin referenssikaupunginosa: Kehitämme erilaisia hyvinvointia ja terveyttä edistäviä alustoja, ratkaisuja ja palveluja, jotka nivoutuvat luontevaksi osaksi asukkaiden, opiskelijoiden ja työntekijöiden arkea sekä monipuolista innovaatio- ja liiketoimintaa.
- Toteutamme kaupungin investointina Taito-kampuksen Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen alueelle sekä kytkeemme palveluverkon suunnitteluprosessin osaksi Tiedepuiston sisällön päivitysprosesseja.

Kestävästi kasvava kaupunginosa

Turun Tiedepuisto on kaupungin energiatehokkain rakennettu alue, jonka kehittämisessä painottuvat laadukkaan perusinfraan lisäksi älykkään ja kestävän kaupungin ratkaisut ja teknologiat.

- Kupittaaan kärjen kumppanuushanke: Toteutamme Itäharjun kytkeytymisen osaksi Tiedepuistoa Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeella ja siihen liittyvillä kaupungin investoinneilla (toteutus allianssimallilla). Kehitämme Kupittaaan kantta paitsi viihtyisänä, urbaanina kaupunkitilana myös toiminnallisena innovaatioalustana kumppanuuksin.
- Kiertotalous, älykäs rakentaminen ja energiatehokkuus: Haemme alueen kehittämiseen liittyvissä kilpailutuksissa kokeiluita, jotka tukevat kiertotaloutta, energiatehokkuutta ja hiilineutraaliutta. Hyödynnämme huippunopean 5G-verkon mahdollisuuksia ja uusia teknologioita (IoT, sensorit, jne.) älykkään rakentamisen, yritystoiminnan ja tutkimus- ja testiympäristöjen kehittämisen tukena. Laadimme suunnitelman verkostokoulun toteuttamisesta Tiedepuiston alueelle tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohjetta uudella tavalla soveltaen. Edistämme hybridirakentamista kaavoituksen avulla.
- Yhdyskuntasuunnittelu: Edistämme alueen kehittymistä kehittämissuunnitelmassa ohjeellisesti määriteltyjen isojen kokonaisuuksien kautta. Aloitamme kaavoituksen Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen allianssitoteutuksella. Kupittaaan kärjen kumppanuushanke ohjaa Itäharjun teollisuusalueen jatkokehitystä.
- Jakamistalouden ratkaisut: Kehitämme jakamistaloutta tukevia alustoja, ratkaisuja, palveluita ja toimintamalleja. Edistämme autojen ja pyörien yhteiskäyttöä alueella. Pyrimme yhdistämään jakamistalouden eri palveluita suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja tätä kautta tukemaan niiden toimintaedellytyksiä. Lähdemme toteuttamaan Tiedepuiston kiertotalouden tiekartan kautta nousevia kehittämiskokonaisuuksia.

5. Toteutusaikataulu

Edellä esitellyt Tiedepuiston kehittämisen painopistealueiden sisällöt muodostavat kärkihankkeen pitkän aikavälin toimenpidesuunnitelman (PTS) sisällöllisen tavoitteiston. Tiedepuiston kehittämisen pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) on jatkuva, osallistava prosessi, koostuen alla luetelluista yhteistyöfoorumeista. Yhteistyöfoorumien kautta ja toimesta tarkennetaan vuosikellon mukaisesti Tiedepuiston tavoitteistoa, sekä saadaan kehitysehdotuksia eri päätöksentekoforumien priorisoitavaksi. Priorisoidut kehittämissuunnitelmat hankkeistetaan ja toimeenpannaan tehtävien päätösten mukaisesti. Hankkeet ja projektit integroidaan osaksi kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelua eli kaupungin palvelutoimintaa (esim. asemakaavoitusohjelma, investointiohjelmat, palvelutarve- ja verkkosuunnitelmat jne.) Osa hankkeista ja projekteista on mahdollista toteuttaa kaupunkiorganisaation ulkopuolisilla resursseilla tai erilaisin kumppanuuksin.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti kärkihanke ohjaa kulloinkin toimivaltaisen toimielimen ja viranhaltijan valmistelua ja päätöksentekoa Tiedepuiston kehittämiseen liittyen. Pitkäjänteisellä ja kokonaisvaltaisella kaupunkikehityksellä (fyysinen, digitaalinen, sosiaalinen, toiminnallinen ulottuvuus) tuetaan Turun kaupungin kasvua, vahvistetaan sen brändiä ja parannetaan sen asemaa kiristävässä kansainvälisessä kilpailussa asukkaista, osaajista ja investoinneista.

6. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2024

Tiedepuiston kärkihankkeen keskeisin tehtävä vuonna 2024 on tukea Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen allianssin etenemistä siten että hanke ja siihen kytkeytyvät kaupungin investoinnit toteuttavat parhaalla mahdollisella tavalla kokonaisvaltaisen kaupunkikehityksen tavoitteita.

Tiedepuiston kärkihankkeen toimesta toteutetaan vuonna 2024 osaa alla luetelluista foorumeista. Foorumeilla eli verkostomaisella toimintamallilla tunnistetaan, päivitetään ja varmistetaan strategisten tavoitteiden toteutuminen sekä uusien innovaatioiden mahdollinen kytkeytyminen osaksi Kupittaaan kärjen kumppanuushanketta sekä muita asemakaavoitettavia alueita.

Tiedepuiston kärkihankkeen toimenpiteet ja resurssointi vuodelle 2024 koostuu Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen allianssin tehtävistä, allianssin toiminnan ohjauksen tehtävistä sekä uusien ja käynnistettävien Foorumien toiminnan kautta tunnistettavista esiselvitys- ja palveluhankintatarpeista. Tiedepuiston kärkihankkeella resurssoidaan osaltaan Turun Teknologia ja Tiedepuisto Oy:n toimintaa kaupungin ja yhtiön välisen ostopalvelusopimuksen mukaisesti.

Foorumien määrää ja toimintaa kehitetään keskeisten Tiedepuiston sisältöjen vaatimusten mukaisesti.

Taulukko alla: Foorumeiden alustava määrittely, tavoite, vuoden 2024 tarkennettu tavoite ja kytkeytyminen toteuttaviin hankkeisiin ja projekteihin.

Yleistoimeksianto: *Kunkin Foorumin tehtävänä on edustaa osaamisalueen parasta tietämystä, luoda itsellensä agenda ja aktiivisesti tunnistaa osaamisalueen mahdolliset vaikutukset Tiedepuiston alueen Toiminnalliselle, Digitaaliselle, Sosiaaliselle ja Fyysiselle ympäristölle sekä nostaa käsiteltäviksi em. näkökulmista osa-alueen, muiden osa-alueiden kanssa yhteensovittavia ja kehitettäviä teemoja.*

Foorumin yhteistyön tulos; *Muodostaa prosessi ja luoda agenda, joka vastaa toimeksiannon vaatimuksiin ja tuottaa eniten lisäarvoa Tiedepuiston kokonaiskehittämiseksi.*

Pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS)		Vuosisuunnitelma 2024	Palvelutoiminta ja kehittäminen
Foorumi ja kuvaus	Foorumin tavoite	Foorumin tavoite vuodelle 2024	Tiedepuistoa toteuttavat hankkeet ja projektit, joilla tunnistettu rajapinta foorumiin
Rohkeasti kokeileva innovaatio- ja osaamiskeskittymä;			
Rajapintaorganisaatiot (TYKS, oppilaitokset, TTK, SYK) Strategisen tason keskustelufoorumi, Triple-Helix yhteistyö.	Organisaatioiden kehitysvision yhteensovittaminen ja tätä kautta Tiedepuiston vision ja masterplanin muutostarpeiden hallinta.	Tiedepuisto yhteistyön vakinaistaminen.	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedepuisto - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - Yhteys palveluverkkoon liittyviin hankkeisiin; (KV-koulu, Taitokampus, Tekniikan-kampus, Monitoimitalo) - Kumppaneiden hankkeet - Uudet kumppanuushankkeet
Innovaatiot, kehitysohjelmat ja niiden toimijat	määritetään	määritetään	- tunnistetaan
Digitaalisuus Digitaalisuus osana kokonaisvaltaista kaupunkikehitystä	Keskustella ja ymmärtää mitä digitaalisuus tarkoittaa kaikissa kokonaisvaltaisen kaupunkikehityksen ulottuvuuksissa ja kuinka digitaalisuutta voidaan toteuttaa osana Tiedepuiston kehitystä.	Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeelle asetettavat vaatimukset ja toiminnallisuuden edellyttämät järjestelmät.	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedepuisto - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - Infra- ja palveluverkkoinvestoinnit

Pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS)	Vuosisuunnitelma 2024	Palvelutoiminta ja kehittäminen
Logistisesti vetovoimainen fiksun liikkumisen keskus;		
Liikkuminen, liikenne ja liikkumisen palvelut (joukkoliikenne / yksilötaso) Liikkumisen kehitystrendit, tulevaisuuskuva ja palvelutarpeet.	Tunnistaa ja mallintaa liikkumisen kehittämiskäsitteitä osaksi Tiedepuistoa. Tiedepuistoalueen liikenteen ja liikennejärjestelmän kokonaiskoordinaatio.	Tiedepuiston kannen allianssin liikkumiseen liittyvien tavoitteiden varmistaminen sekä allianssiyhdistyksen kehitysvaiheissa. SUMP valmisteluun osallistuminen. Asemapaikkojen palvelutasotarkastelu. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - Raitiotie - Tunnin juna - Kaksoisraide (KUTU)
Paikoitusratkaisut	määritetään	määritetään <ul style="list-style-type: none"> - määritetään
Väylävirasto Tunnin Juna ja kaksoisraide	Tunnin Juna hankkeen toteutusedellytysten varmistaminen. Palveluiden yhteiskehittäminen, suunnitelmien yhteensovitus, sopimukset, rakennuttamisen varmistaminen.	Kupittaaan kärjen kumppanuus hankkeen toteutuksen tuki. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - Kupittaa-Salo kaksoisraide - Kaksoisraide (KUTU) - Tunnin Juna
Kestävästi kasvava kaupunginosa;		
Kaupunkisuunnittelu Kokonaisvaltaisen kaupunkikehityksen tavoitteet osana kaupunkirakennetta.	Integroida muilta foorumeilta tulleet tavoitteet osaksi Tiedepuiston fyysistä alustaa (kaupunkirakenne). Tiedepuiston kaavoituksen ohjelmointi.	Muiden foorumien kautta tulleiden sisältöihin liittyvien kehitysajatusten tuominen osaksi Tiedepuiston kansihankkeen suunnitteluprosesseja. Tiedepuiston kansihankkeen allianssiyhdistyksen tavoitteiden tarkennus jo käynnissä oleville käynnistettäville asemakaavoille. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - Voimakadun asemakaava - Itäharjun liittymän asemakaava - Itäharjun monitoimitalon asemakaava - Vanhan K-raudan alueen kehittäminen - Infrainvestointiohjelma
Kaupunki-infra Resurssitehokkaan ja kestävänsä infran toteutus.	Integroida muilta foorumeilta tulleet tavoitteet osaksi infrainvestointien hankinta- ja rakennuttamisprosesseja. Tiedepuiston investointien tarveselvitysten tuki ja Infrainvestointiohjelman koordinaatio.	Tiedepuiston kannen allianssin tavoitteiden varmistaminen sekä allianssin ohjausmalli. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke (kansi ja velvoitepysäköinti sekä rajapinnat) - Voimakadun asemakaavan infra - Itäharjun liittymän infra - Infrainvestointiohjelma
Kiertotalous Tiedepuiston alueen kiertotalouden mahdollisuudet ja ratkaisut. Mitä kiertotalous tarkoittaa Tiedepuistossa.	Foorumi itse määrittelee ja konkretisoi tavoitteensa päätöksenteon vahvistettavaksi.	Kiertotalousfoorumitoiminnan vakinaistaminen. Tiedepuiston kiertotalouden tiekartan toimenpiteiden suunnittelu ja toteutus foorumin avulla. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - KIEPPI-hankkeen pilotit - Ilmastotiimin hankkeet
Jakamistalous Tiedepuiston alueen jakamistalouden mahdollisuudet ja ratkaisut. Mitä jakamistalous tarkoittaa Tiedepuistossa.	Foorumi itse määrittelee ja konkretisoi tavoitteensa päätöksenteon vahvistettavaksi.	Keskustelu ja määrittelyt käytiin koskien kansihanketta ja pidemmän aikavälisen toimintavan ja tavoitteiden tunnistaminen. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke
Tilojen yhteiskäyttö Tilojen mahdollinen yhteiskäyttö Tiedepuistossa.	Käydä keskustelua ja tunnistaa tilojen yhteiskäyttöön liittyvät mahdollisuudet (investointien mahdollinen optimointi).	Taito-kampuksen mahdolliset yhteiskäyttöjen selvitys osaksi allianssia. Perusagendan ja mittareiden määrittely, hyväksyttäminen ja raportoinnin aloitus. <ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke/Taito- Kampus - KV-koulu - Tekniikan kampus - Monitoimitalo - Liikunta

Pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS)		Vuosisuunnitelma 2024	Palvelutoiminta ja kehittäminen
		Käynnissä olevien hankkeiden ja projektien tunnistaminen ja rajapintojen määrittely.	
Hiilineutraalius ja ilmastoviisaus Hiilineutraali ja ilmastoviisaus Tiedepuisto	Mitä tarkoittaa hiilineutraalius ja ilmastoviisaus kaikilla toiminnan tasoilla (kaupunginosa-, kortteli-, rakennus-, asunto ja henkilötasolla) sekä palveluissa ja kehitystoiminnassa.	Käynnissä olevien hankkeiden tunnistaminen. Kehittämismahdollisuuksien tunnistaminen ja toimenpiteiden hankkeistaminen osaksi kansihanketta ja Tiedepuistoa. Allianssihankinnan kehitysvaiheen ohjaus.	<ul style="list-style-type: none"> - Kupittaaan kärjen kumppanuushanke - Voimakadun asemakaava - Itäharjun liittymän asemakaava - Itäharjun monitoimitalon asemakaava - Vanhan K-raudan asemakaava
24/7/365 elävä kohtaamisten keidas;			
Opiskelijakaupunki Turku	Yhteistyö verkoston kanssa	Yhteiskehittämishankkeet	- Design Sprint
Turku Health Kampus (Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alusta)	määritetään	määritetään	määritetään
Kaupunkitilat	määritetään	määritetään	määritetään
Tapahtumatoiminnot / toiminta-alusta	määritetään	määritetään	määritetään
Erityisryhmät / esteettömyys / Hyvän mielen Turku	määritetään	määritetään	määritetään
Sportti-Turku / Liikkuva Turku	määritetään	määritetään	määritetään

Käyttötalouden määrärahat, €

Turun Tiedepuisto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvioesitys 2024
Toimintakate	-164 654	-1 007 728	-1 090 742

Investointisuunnitelma, 1 000 €

Strateginen kärkihanke	Aloitusvuosi	Lopetusvuosi	Kustannusarvio	Vuosi 2024	Vuosi 2025	Vuosi 2026	Vuosi 2027
Turun tiedepuisto -kärkihanke			106 800	6 700	37 650	29 800	25 900
Itäharjun liittymä	2022	2028	7 300	500	1 800	2 000	2 400
Kupittaaankärjen Kumppanuushanke	2022	2027	86 000	5 000	30 500	23 000	22 500
Kehitysvaihe	2023	2024	9 000	5 000			
Kupittaaan kansi	2025	2027	35 000		14 000	11 000	10 000
Kupittaa, pysäköintilaitos	2025	2027	36 000		15 000	10 000	11 000
Kupittaa, hankkeeseen rajautuvat muut toimenpiteet	2025	2027	6 000		1 500	2 000	1 500
Voimakatu, AR	2022	2027	10 500	1 000	3 350	4 000	1 000
Itäharjun monitoimitalo	2026	2027				1 000	1 000
Kiinanmyllykatu	2024	2026	3 000	200	2 000	800	1 000

Osaamisen kärkihanke

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

Osaamisen kärkihankkeen tarkoituksena on vahvistaa turkulaisten osaamista, houkutellessa uusia osaajia Turkuun sekä tunnistaa paremmin kaikkea sitä osaamista, mitä turkulaisilla on. Kärkihankkeen taustalla on yhdessä Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuslaitoksen kanssa tehty Osaamisen visio 2040: ”Vuonna 2040 vetovoimainen ja monimuotoinen Turku on globaali edelläkävijä oppimis- ja osaamisympäristönä. Kaupunki tarjoaa erinomaiset puitteet monialaiseen osaamisen uudistamiseen ja niiden kestävään hyödyntämiseen”. Tämä visio ohjaa kasvatuksen ja koulutuksen kehittämistä ja se on kaupunkikehitystyön kaltainen kehittäen alueen osaamista ja hyvinvointia sekä henkistä pääomaa.

Turku on ensimmäinen suomalainen kaupunki, joka miettii tässä mittakaavassa tulevaisuuden osaamistarpeita. Ajatus on, että käännetään kouluttautumisesta osaamisen kehittämiseen ja tuodaan näkyväksi monipuolisesti sitä osaamista, mitä kaupunkilaisilla on ja joka on hankittu myös virallisen koulutuksen ulkopuolella. Osaamisen kehittämisessä keskeistä on alueen työelämästä tuleviin tarpeisiin vastaaminen ja rooli kaupungin elinkeinopolitiikan kehittämisessä on merkittävä.

Kärkihankkeen valmistelu ja toteutus on osa Pormestariohjelmää ja sen valmistelussa on kuultu laajasti niin kaupungin toimijoita kuin myös elinkeinoyhtiö Turku Science Park Oy:tä ja korkeakoulukenttää. Osaamisen kärkihankkeen toimenpiteet kohdistuvat strategisesti kaupungin johtoon sekä koko kasvatuksen ja koulutuksen kentälle varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin että työ- ja elinkeinoelämään.

2. Toteutusaikataulu

Kärkihanke käynnistyi tammikuussa 2022 asettamis päätöksen jälkeen.

3. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2024

Painopistealue/ Hanke	Tuotos
Uusien innovaatio- ja osaamiskokonaisuuksien vahvistaminen Turkuun	<p>Tunnistetaan Turun vahvat osaamiskeskittymät vuonna 2023 muotoutuneen tilannekuvan pohjalta. Osaamiskeskittymätyö jatkuu vaiheittain koko kärkihankkeen toiminta-ajan. Toimintaympäristön ollessa jatkuvassa muutoksessa, myös osaamiskeskittymien luonne ja painopisteet elävät ajassa.</p> <p>Osaamiskeskittymät yhdistävät toiminnallisesti korkeakoulut, toisen asteen lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä vapaa sivistystyön huippuosaamisen kokonaisuudeksi. Tieteen ja tekniikan kampukselle rakentuu tulevaisuudessa esim. ammatillisen koulutuksen Taito-kampus. Turun kehittäminen kansallisesti ja kansainvälisesti veto- ja pitovoimaisena opiskelu- ja korkeakoulukaupunkina jatkuu.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kehitetään Kulttuurikampus Turun rakenteita, toimintaa ja yhteistyötä Osallistutaan Teknologiakampus Turun kehittämiseen ja yhteistyöhön STEAM Turku -toimintamallia kehitetään ja laajennetaan Laaditaan toimenpide-ehdotus korkeakouluihin Turun ulkopuolelta tulevien tutkijoiden, opetushenkilökunnan ja vaihto-opiskelijoiden pitovoimaan vaikuttavista asioista tehdyn selvityksen pohjalta osana kansainvälisen osaamisen palvelujen kehittämistä (ent. Talent Boost).
Turun elinvoiman vahvistaminen sekä työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen	<p>Parannetaan kyvykkyyttä reagoida joustavammin ja nopeammin työelämästä tuleviin osaamistarpeisiin. Vahvistetaan yhteistyön rakenteita ja yhteistä kehittämistä.</p> <ul style="list-style-type: none"> Toteutetaan Turun alueen elinvoiman ekosysteemin mallinnus, jonka kilpailutus ja hankintaprosessi käynnistettiin syksyllä 2023. Työ tulee valmiiksi 2024. Toteutetaan innovaatioympäristöanalyysin päivitys ja näin muodostetaan ajantasainen tilannekuva. Kytetään analyysi yhteen Turun TKI-tiekarttatyön kanssa. Työ alkoi 2023 ja tulee valmiiksi 2024. Luodaan toimintamallit yhteistyöhön työllisyyspalvelu-uudistukseen liittyen ja osallistutaan kansainvälisen rekrytoinnin ja työnvälityksen palvelumallin rakentamiseen seudullisesti. Jatketaan Alue-ennakointiohjelmää ja hyödynnetään sen tuloksia laaja-alaisesti kaupungin elinvoimaa vahvistaviin kehittämistoimenpiteisiin. Vahvistetaan ja kehitetään kansainvälisen osaamisen ja maahanmuuton yrityspalveluja.
Jatkuvan oppimisen kehittäminen ja osaamispotentiaalain vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Toimeenpannaan jatkuvan oppimisen laajaa kehittämisohjelmää alueellisesti ja kaupunkitasoisesti keskittyen työikäisen väestön osaamistason nostamiseen.

Painopistealue/ Hanke	Tuotos
	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään toimivia käytäntöjä segregaatiokehityksen jarruttamiseksi huomioiden myös muut suuret kaupungit. Työ alkoi 2023 ja jatkuu koko kärkihankkeen ajan. • Lisätään työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton palvelujen jatkuvan oppimisen toimenpiteitä. • Mallinnetaan Turun seudun jatkuvan oppimisen ekosysteemi ja tuetaan verkoston vuoropuhelua tarpeen mukaan. Työ alkoi 2023 ja jatkuu 2024. • Osallistutaan jatkuvan oppimisen teemoihin liittyviin hankehakuihin tavoitteena lisätä ulkoista rahoitusta kokonaisuuden kehittämiseksi.

Käyttötalouden määrärahat, €

Osaamisen kärkihanke	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvioesitys 2024
Toimintakate	-121 691	-419 863	-403 026

Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehittymisen kärkihanke

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

Yhteisöllisyyden kärkihankkeella luodaan turkulaisille mahdollisuuksia vahvistaa hyvinvointiaan, tehdä ja kasvaa yhdessä omaleimaisilla asuinalueilla. Kärkihankkeen toimenpiteillä vahvistetaan Turun elinvoimaa ja ratkotaan laajalla kumppanuudella visaisia yhteiskunnallisia haasteita; yksinäisyys, mielenterveyden ongelmat, syrjäytyminen, liikkumattomuus sekä alueellinen eriytyminen. Ilmiöihin vaikuttamisella voidaan saavuttaa isoja inhimillisiä ja taloudellisia vaikutuksia. Hankkeen ydin on yhteisöllisyys ja osallisuus. Yhteisöllinen Turku on elinvoimainen, kaunis, kestävä ja inklusivinen.

Kärkihanke koostuu koko kaupunkia koskevista toimista ja toteutetaan poikkihallinnollisesti yhdessä järjestökentän, asukkaiden ja yritysten kanssa. Kärkihankkeeseen on valittu toimia, jotka ovat jatkossakin kaupungin tehtäviä, tukevat perustoimintaa ja vetovoimaa. Toimenpideohjelmat kokoavat yhteiseen vuoropuheluun hankkeen kärkitoimien lisäksi myös muun perustoiminnan kehittämisen. Yhteiset mittarit ja aktiivinen viestintä tukevat kaikkia hankkeen osa-alueita.

Hanke koostuu kolmesta työpaketista: Hyvän mielen Turku, Liikkuva Turku ja Uudistuvien lähiöiden Turku.

2. Toteutusaikataulu

Kärkihanke toteutetaan vuosina 2022–2025.

3. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2024

Painopistealue/ Hanke	Tuotos
Hyvän mielen Turku	<ul style="list-style-type: none"> Toimenpideohjelmat laadittu ja kärkihankkeen arviointityö käynnistetty. Yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa käynnissä ja kuntalaisia aktiivinen viestintä käynnissä. Ilmiölähtöistä tarkastelua osana pormestarimallia etenee. Pilottina ollut nuorten häiriökäyttäytymiseen puuttumisen toimintamalli on vakiintunut ja laajempaa nuorten pahoinvoinnin tilannekuvajohtamista pilotoidaan. Edistetään Yliopistonkadun ja muiden julkisten kaupunkitilojen turvallisuutta parantava toimintaa yhdessä Keskustan kehittämisen kärkihankkeen ja kaupungin turvallisuustyön kanssa. Tietopohjaa kasvatettu mm. hankkimalla Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksen suur-alueetiedot Kaupunkitasoisen ehkäisevän mielenterveyden toimintamalli luotu, kuntalaisten koulutukset ja pilotti omaishoitajille käynnistetty. Hankeyhteistyö Mieli ry:n kanssa etenee suunnitelman mukaisesti. Tykkää turkulaisesta! -toimintaa laajennettu ja ESR-hanke käynnistetty (haun päätökset loppusyksystä 2023). Tutkimuspohjainen kansallinen vertaiskehittäminen yksinäisyyden vähentämiseksi käynnissä ja tätä kautta vaikuttaminen kansallisiin strategioihin. Asukkaiden olohuoneet -konseptin rakentaminen järjestöjen kanssa käynnissä. Kuusi alueolohuonetta toiminnassa, kolme vielä rakennetaan. Järjestöyhteistyön toimintamalli käynnissä Nuorten palveluohjausmallin rakentaminen käynnistetty ja hyvässä vauhdissa integraatiotoimintojen kanssa tehtävänä yhteistyönä OKM:n ja OPH:n rahoitusta jengiytymisen ja väkivallan ehkäisemiseen haettu ja saatu keväällä 2023. Kolme erillistä hanketta starttaa syksyllä 2023. Ehkäisevän päihdetyön uudet toiminnot ja rakenteiden luominen käynnistetty. Selvästi Jees –hanke käynnissä (STM:n rahoittama)
Liikkuva Turku	<ul style="list-style-type: none"> Toimenpideohjelma on laadittu ja sen toteuttaminen ikäryhmäkohtaisesti käynnissä Seurojen avustusjärjestelmän uudistaminen etenee päätöksenteosta siirtymävaiheeseen, jonka aikana uudistuksesta viestitään laajasti seura- ja kuntalaiskentällä. Lisäksi uudistukseen liittyvät järjestelmähankinnat toteutetaan siirtymävaiheen aikana Palveluviestintä ja osaamisen verkoston kehitystyö jatkuu Lasten ja nuorten Harrastamisen Suomen mallin edistäminen jatkuu valtion hankeavustuksella Kiva loma -toimintaa vakiinnutetaan yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa Työikäisten liikuttamisen palvelutuotteiden kehittäminen jatkuu yhdessä liikuntaa järjestävien yhdistysten kanssa. Liikuntaneuvontaa (työikäiset, ikääntyneet ja perheet) laajennetaan ja monipuolistetaan. Päätös aluehallintoviraston rahoituksen jatkosta saatu alkuvuodesta.

Painopistealue/ Hanke	Tuotos
	<ul style="list-style-type: none"> Liikuntaa järjestävien yhdistysten aikuisliikunnan osaamista lisätään yhteistyössä liikunnan aluejärjestön kanssa. Voitas-toiminnan laajentaminen jatkuu ja ikääntyneiden alueellista lähiliikuntaa edistetään yhteistyössä yhdistysten kanssa Liikuntapaikkaverkkosuunnitelman linjaukset on päätetty (kv 11.4.2022 § 67) sekä kaupunginhallituksen toimeenpanopäätöstä (30.5.2022 § 246) koskevia toimenpiteitä edistetään resurssien mukaisesti
Yhdessä kehittyvät asuinalueet	<ul style="list-style-type: none"> Vuoden 2023 alussa valmistunut lähiövisio sekä keväällä 2023 valmistunut Turun asuinalueiden paikkatietopohjainen eriytymisen tarkastelu muodostavat tiedollisen pohjan kaupungin segregatiotyölle. Segregatiotyötä tehdään yhdessä kaupungin integraatiotoimintojen ja kaupunkitutkimuksen johdon kanssa. Mahdollisten alueellisten kohdealueiden valinta ja alueiden kehittämiseen tähtäävien ja segregatiota vähentävien toimenpiteiden valitseminen. <ul style="list-style-type: none"> Uudistuvien lähiöiden painopistealueen toimenpiteillä on tavoitteena toisaalta tukea alueilla jo tapahtuvia hyviä kehityshankkeita (kuten esimerkiksi Runosmäen aluekehityshanke, Pansio-Pernon monitoimitalon rakentaminen ja Karhunaukion yhtenäiskoulun rakentaminen) ja tuottaa niille tai niiden kohdealueille lisäarvoa tai toisaalta keskittää uusia tarpeelliseksi havaittuja toimenpiteitä kohteisiin, joissa näihin ei ole tartuttu. Tätä varten kootaan hyvä ymmärrys eri alueilla tapahtuvista toimenpiteistä ja hankkeista. Kokonaiskuvaa käytetään apuna toimenpiteiden suunnittelussa ja kohdentamisessa Apuna toimenpiteiden suunnittelussa ja kohdentamisessa käytetään myös vuoden 2023 alussa valmistuvaa Turun asuinalueiden eriytymisen paikkatietopohjaista tarkastelua, lähiövision tuloksia ja alueiden omia tunnistettuja vahvuuksia ja tarpeita. Kehityshankkeiden ja toimenpiteiden käynnistäminen.

Käyttötalouden määrärahat, euroa

Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvioesitys 2024
Toimintakate	-445 154	-1 396 688	-1 515 187

Kulttuurin kärkihanke

1. Kuvaus kärkihankkeen sisällöstä

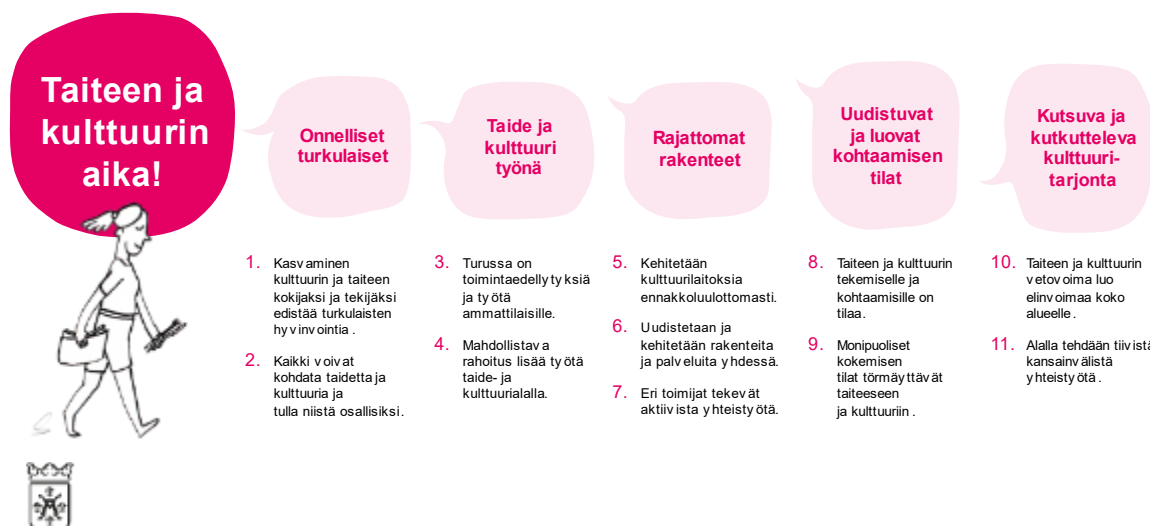
Kulttuurin kärkihanke kehittää ja edistää taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä Turussa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Kärkihankkeen toiminnalla tuetaan myös kaupunkilaisten hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa.

Kulttuurin kärkihankkeen perustana toimii keväällä 2022 kaupunginhallituksessa hyväksytty Kulttuurilupaus ”Taiteen ja kulttuurin aika!”. Kulttuurilupaus on laajassa osallisuudessa laadittu strateginen ja visionäärinen näkemys kulttuurin kehittämistä Turussa. Se sisältää viisi kärkiteemaa ja niiden tavoitteet, joita konkretisoidaan toimenpiteiksi ja toiminnaksi kulttuurin kärkihankkeessa.

Kulttuurin kärkihanke toteuttaa osaltaan pormestariohjelman kirjauksia kulttuurista samalla vahvistaen kunnan lakisääteisiä tehtäviä kulttuuritoimintalain hengessä. Kärkihanke myös osaltaan tukee Turun tarinaa ja tavoitetta erottautua kulttuurin avulla. Kärkihanke myös suuntaa kohti Turun kaupungin 800-vuotisjuhlaa.

Vuonna 2024 kulttuurin kärkihankkeen kautta synnytettyjä toimenpiteitä juurrutetaan ja sidotaan osaksi perustoimintaa. Vuonna 2023 kulttuurille muodostettu oma palvelukokonaisuus vahvistaa kärkihankkeen kautta syntyvien toimintamallien vakiinnuttamista.

Kulttuurilupaus , kärkiteemat ja tavoitteet

Kulttuurin kärkihanke on jaettu kolmeen projektiin: Kulttuurista hyvinvointia, Kulttuurista työtä ja Kulttuurista elinvoimaa.

Kulttuurin kärkihanke on jatkuva prosessi, jonka toimenpidekokonaisuudet on määritelty. Itse toimenpiteet täsmennetään vuosittain. Projekteissa toteutettavat toimenpiteet limittyvät useampaan kärkiteemaan ja tavoitteeseen ja niitä tehdään tiiviissä yhteistyössä kärkihankkeen sisällä. Useat toimenpiteet risteävät myös kaupungin muiden kärkihankkeiden kanssa.

Kulttuurista hyvinvointia: Kulttuuri edistää tutkitusti terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta. Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksia saa sekä kokijana että tekijänä. Turussa kulttuuria löytyy jokaista varten ja suuri osa kaupungin kulttuuripalveluista on suunnattu kaikille turkulaisille. Lisäksi tarjolla on räätälöityjä ja kohdennettuja matalan kynnyksen palveluja esimerkiksi lapsille, nuorille ja ikäihmisille. Kulttuurin kärkihankkeen Kulttuurista hyvinvointia -osiossa kuntalaisille tarjottavia kulttuurihyvinvointipalveluita kehitetään entisestään. Lisäksi edistetään alueellista yhteistyötä sekä osallisuutta. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kulttuurihyvinvointityön rakenteet ja Varhan välinen yhdyspintatyö ovat työn keskiössä.

Kulttuurista työtä: Elävä ja monipuolinen kulttuurikaupunki syntyy sen tekijöistä, laadukkaista taidesisällöistä sekä hyvinvoinnista ja riippumattomasta taiteen ammattilaisuudesta. Kulttuurin kärkihankkeen Kulttuurista työtä -projekti edistää taiteilijoiden toiminta- ja työllisyysedellytyksiä, toimintaympäristön rakenteita sekä eri tahojen yhteistyötä.

Tavoitteena on lisätä taide- ja kulttuurikentän näkyvyyttä, rakentaa kumppanuuksia, vahvistaa osaamista sekä luoda alalle uutta ja innovatiivista toimintaa.

Kulttuurista elinvoimaa: Kulttuurin kärkihankkeessa edistetään kaupungin elinvoimaa taiteen ja kulttuurin luomalla vetovoimalla. Keskiössä ovat mm. tapahtumien ympärivuotisuus, luodut ja mahdollistetut laadukkaat ja houkuttelevat kulttuurin ja taiteen avaukset, kaupunkikulttuuri sekä Turun omaleimaisen ja kiinnostavan ruoka-, urheilu- ja liikuntakulttuurin tuki.

Kaupungin kulttuuri-investointien menestyksekkäs toteuttamiseen kuuluu Taiteen talon toiminnan vakiinnuttaminen, Musiikkitalo Fuuga rakentaminen, Wäinö Aaltosen museon peruskorjaus ja laajennus ja Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelu. Kulttuurin ja keskustan kehittämisen kärkihankkeiden yhteistyönä kehitetään Turkuun ensimmäistä taidekaupunginosaa uudistuvalla Linnanniemen alueelle. Lisäksi kärkihankkeiden yhteisen kehittämisen kohteena on Kulttuuriranta. Kulttuurin kärkihankkeet myös tukevat kaupungin kestävän kehityksen tavoitteita edistämällä kiertotaloutta ja kestävää kulttuuria.

Kulttuurin kärkihankkeen toimenpidekokonaisuudet 2024–2025

2. Toteutusaikataulu

Kärkihankkeet jatkuvat vuoteen 2025.

3. Kärkihankkeen toimintasuunnitelma 2024

Projekti: Kulttuurista hyvinvointia

Kärkiteemat ja tavoitteet	Tuotos
<p>Onnelliset turkulaiset:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kasvaminen kulttuurin ja taiteen kokijaksi ja tekijäksi edistää turkulaisten hyvinvointia. Kaikki voivat kohdata taidetta ja kulttuuria ja tulla niistä osallisiksi. <p>Uudistuvat ja luovat kohtaamisen tilat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kohtaamiselle on tilaa. Monipuoliset kokemisen tilat törmäyttävät taiteeseen ja kulttuuriin. <p>Kutsuva ja kututteleva kulttuuritarjonta: (alla)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarpeen selvityksen pohjalta on laadittu ikäryhmäkohtainen suunnitelma palveluiden kehittämisestä. Toimenpiteiden toteuttaminen on käynnissä (esim. 2. asteen kulttuuritarjotin, 0–4-vuotiaiden kulttuurin palvelupolku). Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarpeen selvityksen pohjalta on luotu ja käynnistetty tuotekohtainen suunnitelma eri kulttuurihyvinvointiin liittyvien rannekkeiden ja korttien selkeyttämisestä sekä kulttuurikortin kehittämistyöstä. Kulttuurin kutsuvieras -toimintamalli (kulttuurilähete 2.0) on pilotoitu neuvolan perheoajauksessa. Pilotti on arvioitu ja suunnitelma jatkokehittämiseen on valmis. Kulttuurin saavutettavuutta on edistetty eri kohderyhmille ja eri toimenpitein (esim. Kaikkien museo -hanke, Kamera kiertää -pilotti, Työpisteen hyvinvointikokonaisuus). Kulttuurin esteettömyyttä edistetään erilaisin toimenpitein mm. kulttuurikuntolureitistön jatkokehittäminen esteettömyyskartoitusten pohjalta. Alueellista yhteistyötä on vahvistettu. Kulttuuria ja taidetta on tuotu lähiöihin. Osallisuutta on edistetty eri kohderyhmissä eri toimenpitein esimerkiksi yhteisötaitteen keinoin. Osallisuusosaamista on lisätty poikkihallinnollisilla koulutuksilla. Kulttuuri kotoutumisen tukena -teemaa edistetään.

Projekti: Kulttuurista työtä

Kärkiteemat ja tavoitteet	Tuotos
<p>Taide ja kulttuuri työnä:</p> <ul style="list-style-type: none"> Turussa on toimintaedellytyksiä ja työtä ammattilaisille. Mahdollistava rahoitus lisää työtä taide- ja kulttuurialalla. <p>Rajattomat rakenteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kehitetään kulttuurilaitoksia ennakko-luulottomasti. Uudistetaan ja kehitetään rakenteita ja palveluita yhdessä. Eri toimijat tekevät aktiivista yhteistyötä. <p>Kutsuva ja kutkutteleva kulttuuritarjonta: (alla)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Taiteilijoiden toiminta- ja työllisyysedellytyksiä edistetty eri toimenpitein ja näkyvyyttä lisätty tuomalla taidetta kaupunkitilaan mm. idea- ja taidekilpailuilla ja ohjelmahauilla. Pop-up-taiteen ohjelmahakutoimintamallia jatkokehitetty ja uusien kumppaneiden määrää kasvatettu. Uusia taiteilijan työnkuvan laajentamisen malleja ja pilotteja käynnistetty mm. Yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Vuotuisia yhteisfoorumeja taide- ja kulttuurikentän kanssa jatkettu ja erilaisia verkostoitumistilaisuuksia on järjestetty. Yritysmaailman ja luovien alojen välistä vuoropuhelua ja työtä edistetty. Etsitty mahdollisuuksia taiteilijoiden liiketoimintaosaamisen tukemiseen. Osallistuttu luovien alojen työllisyyttä vahvistavaan verkostoyhteistyöhön ja toimintaan. Tilojen avaamisen malleja kartoitettu ja kulttuurilaitosten tilojen avaamisen kokeiluja käynnistetty luovien tilaratkaisuina. Taiteilijoiden toiminta- ja työskentelyedellytyksiä vahvistettu kentän tarpeesta nouseella koulutuksellisella tuella. Kulttuurikampusyhteistyötä vahvistetaan

Projekti: Kulttuurista elinvoimaa

Kärkiteemat ja tavoitteet	Tuotos
<p>Uudistuvat ja luovat kohtaamisen tilat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kohtaamiselle on tilaa. Monipuoliset kokemisen tilat törmäyttävät taiteeseen ja kulttuuriin. <p>Kutsuva ja kutkutteleva kulttuuritarjonta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Taiteen ja kulttuurin vetovoima luo elinvoimaa koko alueelle. Alalla tehdään tiivistä kansainvälistä yhteistyötä. 	<ul style="list-style-type: none"> Kulttuurin palveluverkko selvitystyön määrittely valmis ja työ käynnissä Linnanniemi, Turun ensimmäinen taidekaupunginosa: edistetään Linnanniemen kehittämiskonseptia ja taideohjelmaa Kulttuurirannan konseptointi on käynnistetty ja valmis työ viedään päätöksentekoon vuoden 2024 aikana. Itäisen Rantakadun taide-elementtien toteutussuunnittelu käynnistetään. Kulttuurin välitilamallia jatkokehitetty mm. etsimällä tiloja myös eri asuinalueilta sekä laajentamalla välitilatoimintaa kaupallisiin toimijoihin. Kulttuurin välitiloista luotu kaupunkiin pysyvä toimintamalli, jonka rahoitusmalli on olemassa. Toinen hakukierros toteutettu ja toiminta käynnissä. Tuetaan kaupungin kestävän kehityksen tavoitteita ja edistetään kiertotaloutta ja kestävää kulttuuria. Käynnissä Turun ensimmäinen purkutaideprojekti Runosmäessä yhdessä asukkaiden ja taidetoimijoiden kanssa

Käyttötalouden määrärahat, euroa

Kulttuurin kärkihanke	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvioesitys 2024
Toimintakate	-186 518	-642 544	-737 352

KH/ KÄRKIHANKKEET (KP 19040)

Käyttötalouden määrärahat, euroa

Johdon tuen kärkihankkeet	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Talousarvioesitys 2024
Toimintakate Kp 19040	-110 172,43	-187 211	-225 720

Kärkihankkeita tukevat ulkoisen rahoituksen projektit

Kärkihankkeiden tulosityksikölle avattiin erillinen kustannuspaikka ulkoisesti rahoitetuille projekteille. Eriyttämällä projektit erilliselle kustannuspaikalle mahdollistetaan niiden selkeämpi talousseuranta ja niiden suorat talousvaikutukset kärkihankkeiden talouteen. Hankesalkussa on tällä hetkellä 9 eri rahoituspohjan projektia vuosille 2023–2027.

HTV-vaikutus vuositasolla on 14 joista 12 raportoi 100 % työajastaan projektille. Yhteenlaskettu Turun budjetti on hie- man yli 2 miljoonaa Euroa. Keskimääräinen rahoitusprosentti on 82 % hyväksytyistä kuluista.